БАНАТСКИ АЛМАНАХ

2014.

ДБСР
www.dbsr.ro

Савез Срба у Румунији

Посебна издања
Алманаси и календари
Књига 4.

БАНАТСКИ АЛМАНАХ 2014.

За издавача:	**Огњан Крстић**
Председник Издавачког савета:	**Љубомир Степанов**
Уредник:	**Славомир Гвозденовић**
Рецензенти:	**Љубинка Перинац Станков**
	Златиборка Марков
Компјутерски слог:	**Јадранка Николић**
	Светлана Живанов Банду
Технoредактор:	**Адријан Николић**

*

Издавачки саветник:	**Славомир Гвозденовић**

© ССР
ISSN 2069-5845

БАНАТСКИ АЛМАНАХ 2014.

Приредили: **Љубомир Степанов, стр. 5-282.**
Славомир Гвозденовић, стр. 283-320.
Адријан Николић, технoредактор

Савез Срба у Румунији
Темишвар 2013.

www.dbsr.ro

Овај се алманах објављује уз финансијску помоћ Департмана за међуетничке односе Владе Румуније

Acest Almanah este publicat cu sprijinul financiar al Departamentului pentru Relaţii Interetnice al Guvernului României

*

Прилози за ***Банатски алманах*** преузети су од аутора сарадника, као и из садржаја књига које је задњих година објавио Савез Срба у Румунији, из недељника „Наша реч“, часописа „Књижевни живот“ и обновљеног “Новог темишварског весника”.

Неколико текстова преузето је из гласила штампаних у Србији.

ДБСР www.dbsr.ro

ЈОВАН ГРЧИЋ МИЛЕНКО
(1846-1875)

ЗРАЧНА СВИЛА

По зрачноме свету
Лелуја се свила...
Стани, бела свило,
Где си досад била?
Обустави лет!
Обустави лет!

Гле, за тобом светлом
Још стотине стреме:
Весели се, цвеће,
Биће лепо време!
Донео га Бог!
Донео га Бог!

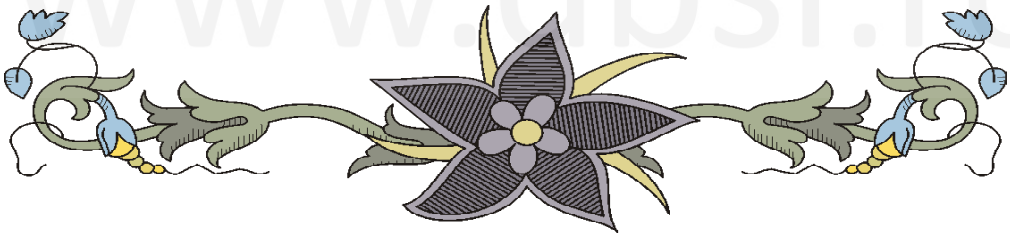

www.dbsr.ro

ЈАНУАР					
П	6	13	20	27	
У	7	14	21	28	
С	1	8	15	22	29
Ч	2	9	16	23	30
П	3	10	17	24	31
С	4	11	18	25	
Н	5	12	19	26	

ФЕБРУАР					
П	3	10	17	24	
У	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
Ч	6	13	20	27	
П	7	14	21	28	
С	1	8	15	22	
Н	2	9	16	23	

МАРТ						
П	3	10	17	24	31	
У	4	11	18	25		
С	5	12	19	26		
Ч	6	13	20	27		
П	7	14	21	28		
С	1	8	15	22	29	
Н	2	9	16	23	30	

АПРИЛ					
П	7	14	21	28	
У	1	8	15	22	29
С	2	9	16	23	30
Ч	3	10	17	24	
П	4	11	18	25	
С	5	12	19	26	
Н	6	13	20	27	

МАЈ						
П	5	12	19	26		
У	6	13	20	27		
С	7	14	21	28		
Ч	1	8	15	22	29	
П	2	9	16	23	30	
С	3	10	17	24	31	
Н	4	11	18	25		

ЈУН						
П	2	9	16	23	30	
У	3	10	17	24		
С	4	11	18	25		
Ч	5	12	19	26		
П	6	13	20	27		
С	7	14	21	28		
Н	1	8	15	22	29	

Срећна 2014. Година

ЈУЛ						
П	7	14	21	28		
У	1	8	15	22	29	
С	2	9	16	23	30	
Ч	3	10	17	24	31	
П	4	11	18	25		
С	5	12	19	26		
Н	6	13	20	27		

АВГУСТ						
П	4	11	18	25		
У	5	12	19	26		
С	6	13	20	27		
Ч	7	14	21	28		
П	1	8	15	22	29	
С	2	9	16	23	30	
Н	3	10	17	24	31	

СЕПТЕМБАР						
П	1	8	15	22	29	
У	2	9	16	23	30	
С	3	10	17	24		
Ч	4	11	18	25		
П	5	12	19	26		
С	6	13	20	27		
Н	7	14	21	28		

ОКТОБАР						
П	6	13	20	27		
У	7	14	21	28		
С	1	8	15	22	29	
Ч	2	9	16	23	30	
П	3	10	17	24	31	
С	4	11	18	25		
Н	5	12	19	26		

НОВЕМБАР						
П	3	10	17	24		
У	4	11	18	25		
С	5	12	19	26		
Ч	6	13	20	27		
П	7	14	21	28		
С	1	8	15	22	29	
Н	2	9	16	23	30	

ДЕЦЕМБАР						
П	1	8	15	22	29	
У	2	9	16	23	30	
С	3	10	17	24	31	
Ч	4	11	18	25		
П	5	12	19	26		
С	6	13	20	27		
Н	7	14	21	28		

Српска кућа у Темишвару, седиште Савеза Срба у Румунији

www.dbsr.ro

дани	нови	стари	2014. ЈАНУАР 31 дан	
С	1	19	Свети мученик Бонифатије	●
Ч	2	20	**Св. Игњатије Богоносац**; *Св. Данило Други, Арх. српски* (Претпр. Рождества)	
П	3	21	Света мученица Јулијана; Свети Петар Кијевски	
С	4	22	Света великомученица Анастасија	
Недеља 28. по Духовима – Светих Отаца. Глас 3. Јев. вас. 6. (Лк 24,36-53). На Лит. ап. 328. (Јев 11,9-10; 17-23; 32-40). Јев. Мт зч. 1. (1,1-25).				
Н	5	23	Светих 10 мученика Критских; *Преп. Наум Охридски* – **Оци** (Туциндан)	
П	6	24	Преподобномученица Евгенија – **Бадњидан**	
У	7	25	Рождество Христово – Божић	
С	8	26	Сабор Пресвете Богородице	◐
Ч	9	27	Свети првомученик и архиђакон Стефан	
П	10	28	Светих 20.000 мученика Никомидијских	
С	11	29	Светих 14.000 младенаца Витлејемских	
Недеља 29. по Духовима – Богоотаца. Глас 4. Јев. вас. 7. (Јн 20,1-10). На Лит. ап. 200. (Гал 1,11-19). Јев. Мт зч. 4. (2,13-23).				
Н	12	30	Света мученица Анисија; Преподобна Теодора	
П	13	31	Преп. Меланија; *Св. Доситеј Загребачки Исповедник* (Оданије Рождества)	
У	14	1	ЈАНУАР – Обрезање Господње; Св. Василије Велики (Нова година)	
С	15	2	Преп. Серафим Саровски; Св. Силвестар (Претпр. Богојављења)	
Ч	16	3	Свети пророк Малахија; Свети мученик Гордије	○
П	17	4	Сабор 70 Светих апостола; *Свети Јевстатије Српски*	
С	18	5	Свети Теопемпт и Теона – **Крстовдан**	
Недеља 30. по Духовима. Глас 5. Јев. Мк зч. 2. (1, 9-11). На Лит. ап. 302. (Тит 2,11-14 и 3,4-7). Јев. Мт зч. 6. (3,13-17).				
Н	19	6	Богојављење	
П	20	7	Сабор Светог Јована Крститеља – Јованђдан	
У	21	8	Св. муч. Јулијан и Василиса; Преп. Георгије Хозевит; *Св. Григорије Охридски*	
С	22	9	Свети мученик Полиевкт; Свети Филип Московски	
Ч	23	10	Свети Григорије Ниски; Преп. Дометијан Митилински	
П	24	11	Преподобни Теодосије Велики; Преподобни Михаило	◑
С	25	12	Света мученица Татијана; *Икона Млекопитатељица*	
Недеља 31. по Духовима – по Богојављењу. Глас 6. Јев. вас. 9. (Јн 20,19-31). На Лит. ап. 224. (Еф 4,7-13). Јев. Мт зч. 8. (4,12-17).				
Н	26	13	Св. мученици Ермил и Стратоник (Оданије Богојављења)	
П	27	14	Свети Сава, први Архиепископ српски – Савиндан	
У	28	15	Преподобни Павле; *Преподобни Гаврило Лесновски*	
С	29	16	**Часне вериге Св. апостола Петра;** *Преп. Ромило Раванички*	
Ч	30	17	Преподобни Антоније Велики	●
П	31	18	**Св. Атанасије Велики;** *Св. Максим, Архиепископ српски*	

Стара Молдава

дани	нови	стари	2014. ФЕБРУАР 28 дана
С	1	19	Преподобни Макарије Египатски; Свети Марко Ефески
			Недеља 32. по Духовима. Глас 7. Јев. вас. 10. (Јн 21,1-14). На Лит. ап. 285. (1. Тим 4,9-15). Јев. Лк зч. 94. (19,1-10).
Н	2	20	Преподобни Јевтимије Велики
П	3	21	Преподобни Максим Исповедник; Свети мученик Неофит
У	4	22	Свети апостол Тимотеј; Преподобномученик Анастасије
С	5	23	Свети свештеномученик Климент Анкирски
Ч	6	24	Преподобна Ксенија Римљанка; Свети мученик Вавила ◐
П	7	25	Свети Григорије Богослов; Преподобни Публије
С	8	26	Преподобни Ксенофонт и Марија
			Недеља о митару и фарисеју. Глас. 8. Јев. вас. 11. (Јн 21,15-25). На Лит. ап. 296. (2. Тим 3,10-15). Јев. Лк зч. 89. (18,10-14).
Н	9	27	Пренос моштију Светог Јована Златоуста
П	10	28	Преподобни Јефрем Сирин; Преподобни Исак Сирин
У	11	29	Пренос моштију Светог Игњатија Богоносца
С	12	30	Света Три Јерарха
Ч	13	31	Свети бесребреници Кир и Јован
П	14	1	ФЕБРУАР – **Свети мученик Трифун** (Претпраз. Сретења)
С	15	2	Сретење Господње ○
			Недеља о блудном сину. Глас 1. Јев. вас.1. (Мт 28,16-20). На Лит. ап. 135. (1. Кор 6,12-20). Јев. Лк зч. 79. (15,11-32).
Н	16	3	**Свети Симеон и Ана;** *Свети Јаков, Архиепископ српски*
П	17	4	Преподобни Исидор Пелусиот; Преподобни Николај
У	18	5	Света мученица Агатија; Свети Полиевкт
С	19	6	Свети Фотије Цариградски; Свети Вукол Смирнски
Ч	20	7	Свети Партеније Лампсакијски
П	21	8	Св. Теодор Стратилат; *Св. Сава Други, Архиеп. српски* (Оданије Сретења)
С	22	9	Св. муч. Никифор – (Месне покладе) – **Задушнице** ◑
			Недеља месопусна. Глас. 2. Јев. вас. 2. (Мк 16,1-8). На Лит. ап. 140. (1. Кор 8,8-9,2). Јев. Мт зч. 106. (25,31-46).
Н	23	10	**Свети свештеномученик Харалампије**
П	24	11	Св. свештеномуч. Власије; *Св. великомуч. Ђорђе Кратовац*
У	25	12	Свети Мелетије Антиохијски
С	26	13	*Преподобни Симеон Мирточиви*
Ч	27	14	Преподобни Авксентије; *Свети Кирило Словенски*
П	28	15	Свети апостол Онисим; Преподобни Јевсевије Пустињак

Темишвар Град

дани	нови	стари	2014. **МАРТ** 31 дан
С	1	16	Свети мученици Памфил, Порфирије и др. 10 мученика ●
			Недеља сиропусна. Глас 3. Јев. вас. 3. (Мк 16,9-20). На Лит. ап. 112. (Рим 13,11-14,4). Јев. Мт зч. 17. (6,14-21).
Н	2	17	**Свети великомученик Теодор Тирон** (Беле покладе)
П	3	18	Св. Лав Римски; Св. Флавијан Цариградски (Почетак поста)
У	4	19	Свети апостоли Архип, Филимон и Апфија
С	5	20	Свети Лав Катански
Ч	6	21	Преподобни Тимотеј; Свети Евстатије
П	7	22	Свети мученици у Евгенији
С	8	23	Св. свешт. муч. Поликарп Смирнски; *Св. Теодор Комоїовински* – **Теодорова субота** ◐
			Недеља прва поста – Чиста – Православља. Глас 4. Јев. вас. 4. (Лк 24,1-12). На Лит. ап. 329. (Јев 11,24-26; 32-40;12,1-2). Јев. Јн зч. 5. (1,43-51).
Н	9	24	**Прво и друго обретење главе Светог Јована Крститеља**
П	10	25	Свети Тарасије Цариградски
У	11	26	Свети Порфирије, епископ Гаски
С	12	27	Преподобни Прокопије Декаполит; Преподобни Талалеј
Ч	13	28	Преподобни Василије Исповедник; Преподобни Јован Касијан
П	14	1	МАРТ – Преподобномученица Евдокија
С	15	2	Свети свештеномученик Теодот Киринејски
			Недеља друга поста – Пачиста. Глас 5. Јев. вас. 5.(Лк 24,12-35). На Лит. ап. 304. (Јевр 1,10-2,3) и 318. (Јев 7,26-8,2). Јев. Мк зч. 7. (2, 1-12) и Јн зч. 36.(10, 9-16).
Н	16	3	Свети мученици Евтропије, Клеоник и Василиск ○
П	17	4	Преподобни Герасим Јорданski
У	18	5	Свети мученик Конон; Преподобни Марко Подвижник
С	19	6	Света 42 мученика Аморејска
Ч	20	7	Светих седам свештеномученика Херсонских
П	21	8	Свети Теофилакт Исповедник
С	22	9	**Св. 40 муч. Севастијских – Младенци;** *Св. 42 муч. Момишићка*
			Недеља трећа поста – Крстопоклона. Глас 6. Јев. вас. 6. (Лк 24,12-35). На Лит. ап. 311. (Јев 4,14-5,6). Јев. Мк зч. 37. (8,34-9,1).
Н	23	10	Свети мученик Кодрат Коринтски
П	24	11	Свети Софроније Јерусалимски ◑
У	25	12	Преп. Симеон Нови Богослов; Свети Григорије Двојеслов
С	26	13	Пренос моштију Светог Никифора Цариградског
Ч	27	14	Преподобни Бенедикт Нурсијски
П	28	15	Свети мученик Агапије и други с њим
С	29	16	Свети апостол Аристовул; Свети мученик Савин
			Недеља четврта поста – Средопосна. Глас 7. Јев. вас. 7. (Јн 20,1-10). На Лит. ап. 314. (Јев 6,13-20) и 229. (Еф 5,9-19). Јев. Мк зч. 40. (9,17-31) и Мт зч. 10. (4,25-5,12).
Н	30	17	**Свети Алексије човек Божји** ●
П	31	18	Свети Кирил Јерусалимски

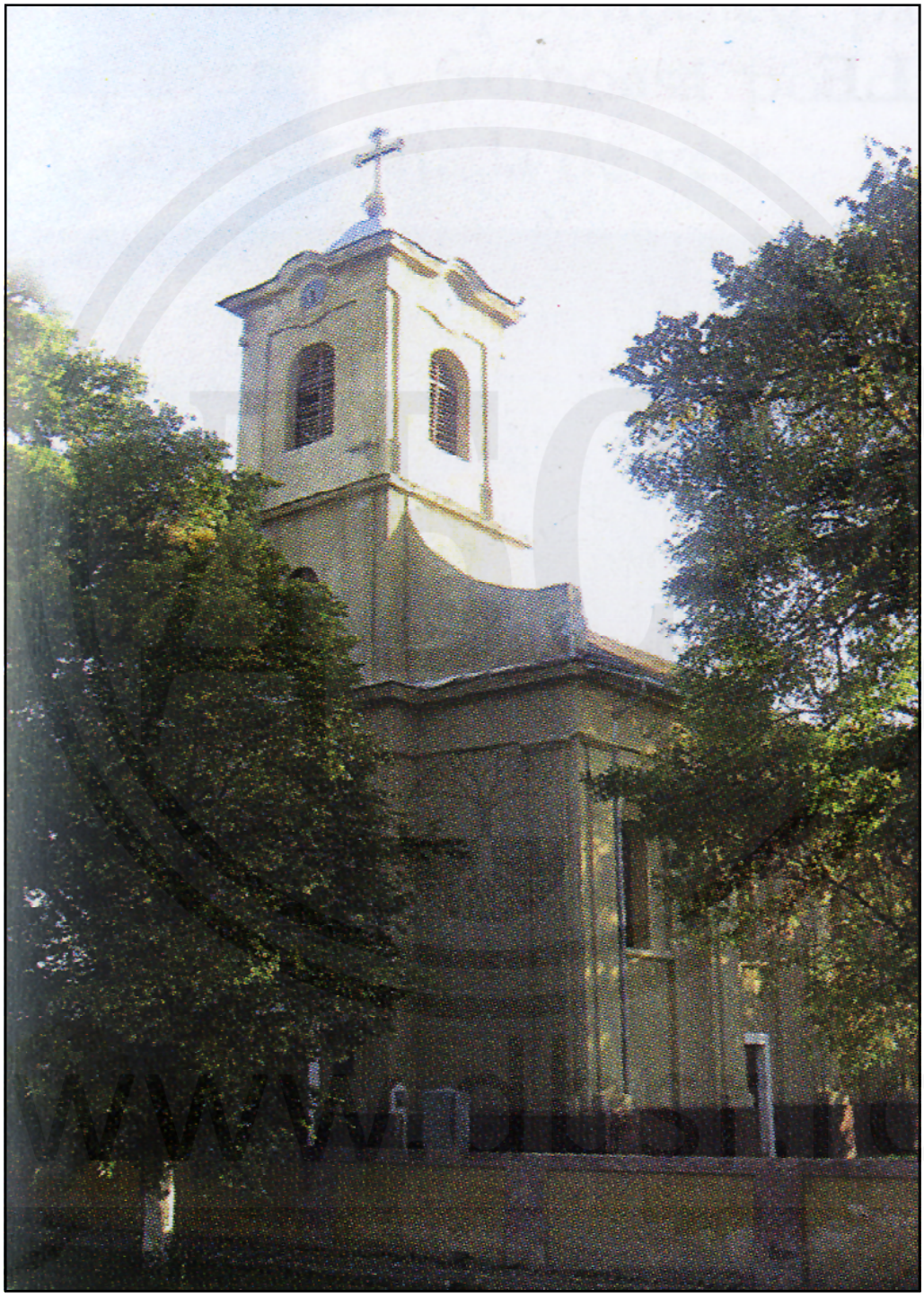

Рудна

дани	нови	стари	2014. **АПРИЛ** 30 дана	
У	1	19	Св. мученици Хризант, Дарија и други; *Прп. Симеон Дајбапски*	
С	2	20	Преп. Оци убијени у ман. Св. Саве Освећеног (**Прво бдење**)	
Ч	3	21	Преподобни Јаков Исповедник	
П	4	22	Свети свештеномученик Василије Анкирски (**Друго бдење**)	
С	5	23	Преподобномученик Никон и други	
Недеља пета поста – Глувна. Глас 8. Јев. вас. 8. (Јн 20,11-18). На Лит. ап. 321. (Јев 9,11-14) и 208. (Гал 3,23-29). Јев. Мк зч. 47.(10,32-45) и Лк зч. 33. (7,36-50).				
Н	6	24	Преподобни Захарије (Претпразништво Благовести)	
П	7	25	Благовести	◐
У	8	26	**Сабор Светог архангела Гаврила** (Оданије Благовести)	
С	9	27	Света мученица Матрона Солунска	
Ч	10	28	Преподобни Иларион Исповедник	
П	11	29	Преподобни Марко Аретуски	
С	12	30	Преподобни Јован Лествичник – **Лазарева субота (Врбица)**	
Недеља шеста поста – Цветна. На јутр. Јев. Мт зч. 83. (21,1-11; 15-17). На Лит. ап. 247. (Фил 4,4-9). Јев. Јн зч. 41. (12,1-18).				
Н	13	31	Улазак Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети	
П	14	1	АПРИЛ - Преподобна Марија Египћанка	
У	15	2	Преподобни Тит Чудотворац	○
С	16	3	Преподобни Никита Исповедник	
Ч	17	4	**Велики четвртак (Велико бдење)**	
П	18	5	Велики петак	
С	19	6	**Велика субота**	
Недеља Светла. На Литургији ап. 1. (Дап 1,1-8). Јев. Јн зч. 1. (1,1-17). На вечерњу Јеванђеље Јн зч. 65. (20,19-25).				
Н	20	7	Васкрсење Господа Исуса Христа – В а с к р с	
П	21	8	Васкрсни понедељак	
У	22	9	Васкрсни уторак	◑
С	23	10	Свети мученик Терентије	
Ч	24	11	Свети свештеномученик Антипа	
П	25	12	Преподобни Василије Исповедник (Источни петак)	
С	26	13	Свети свештеномученик Артемон Лаодикијски	
Недеља друга – Томина. Глас 1. На јутрењу, Јев. Мт зч. 116. (28,16-20). На Литургији ап. 14. (Дап 5,12-20). Јев. Јн зч. 65. (20,19-31).				
Н	27	14	Свети Мартин Исповедник	
П	28	15	Свети апостоли Аристарх, Пуд и Трофим (Побусани понедељак)	
У	29	16	Свете мученице Агапија, Хионија и Ирина	●
С	30	17	Преподобни Симеон Персијски	

Ченеј

дани	нови	стари	2014. **МАЈ** 31 дан
Ч	1	18	Преподобни Јован, ученик Светог Григорија Декаполита
П	2	19	Преподобни Јован Ветхопешчерник
С	3	20	Преп. Теодор Трихина; *Преп. Јоасаф Српски; Св. Николај Жички*
Недеља трећа – Мироносица. Глас 2. На јутр. Јев. Мк зч. 71. (16, 9-20). На Лит. ап. 16. (Дап 6,1-7). Јев. Мк зч. 69. (15,43-47 и 16,1-8).			
Н	4	21	Свети свештеномученик Јануарије
П	5	22	Преп. Теодор Сикеот; *Свети свештмуч. Платон Бањалучки*
У	6	23	Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан
С	7	24	Св. Сава Стратилат; *Св. Сава Ердељски; Св. свештмуч. Бранко* ◐
Ч	8	25	**Свети апостол и јеванђелист Марко – Марковдан**
П	9	26	Свети свештеномученик Василије Амасијски
С	10	27	*Спаљивање моштију Светог Саве на Врачару*
Недеља четврта – Раслабљеног. Глас 3. На јутр. Јев. Лк зч. 112. (24,1-12). На Литургији ап. 23. (Дап 9,32-42). Јев. Јн зч. 14. (5,1-15).			
Н	11	28	Свети апостоли Јасон и Сосипатр
П	12	29	Свети Василије Острошки Чудотворац
У	13	30	Свети апостол Јаков Зеведејев
С	14	1	МАЈ – **Свети пророк Јеремија** (Преполовљење) ○
Ч	15	2	Свети Атанасије Велики; Свети Михаил
П	16	3	Свети мученици Тимотеј и Мавра
С	17	4	Света мученица Пелагија Тарсијска
Недеља пета – Самарјанке. Глас 4. На јутр. Јев. Јн зч. 63. (20,1-10). На Лит. ап. 28. (Дап 11,19-26 и 29-30). Јев. Јн зч. 12. (4,5-42).			
Н	18	5	Света великомученица Ирина
П	19	6	Праведни Јов; *Пренос моштију Светог Саве Српског*
У	20	7	Појава Часног Крста у Јерусалиму
С	21	8	**Св. ап. и јеванђелист Јован Богослов** (Оданије Преполов.) ◑
Ч	22	9	**Пренос моштију Светог оца Николаја**
П	23	10	Свети апостол Симон Зилот; Преподобна Исидора
С	24	11	Свети Кирило и Методије
Недеља шеста – Слепога. Глас 5. На јутр. Јев. Јн зч. 64. (20,11-18). На Лит. ап. 38. (Дап 16,16-34). Јев. Јн зч. 34. (9,1-38).			
Н	25	12	Св. Епифаније; Св. Герман Цариградски; *Св. Никодим Српски*
П	26	13	Света мученица Гликерија
У	27	14	Свети мученик Исидор; Свети мученик Максим
С	28	15	Преподобни Пахомије Велики; Св. Ахилије (Оданије Пасхе) ●
Ч	29	16	Вазнесење Господње – Спасовдан; *Свешт. муч. Теодор Вршачки; Муч. Вукашин*
П	30	17	Св. апостол Андроник и Св. Јунија; *Пећка икона Пресв. Богородице*
С	31	18	Свети мученик Теодот Анкирски

Темишвар Фабрика

дани	нови	стари	2014. ЈУН 30 дана	
Недеља седма – Светих Отаца I Вас. саб. Глас 6. На јутр. Јев. Јн зч. 66. (21,1-14). На Лит. ап. 44. (Дап 20,16-18; 28-36). Јев. Јн зч. 56. (17,1-13).				
Н	1	19	Свети свештеномученик Патрикије	
П	2	20	Свети мученик Талалеј; *Преподобни Стефан Пиперски*	
У	3	21	Свети цар Константин и царица Јелена; *Преподобна Јелена Дечанска*	
С	4	22	*Свети мученик Јован Владимир, кнез српски*	
Ч	5	23	Преподобни Михаило Исповедник	◐
П	6	24	Преподобни Симеон Дивногорац (Оданије Вазнесења)	
С	7	25	**Треће обретење главе Св. Јована Крститеља – Задушнице**	
Недеља Педесетнице. На јутрењу Јев. Јн зч. 65. (20,19-23). На Лит. ап. 3. (Дап 2,1-11). Јев. Јн зч. 27. (7,37-52 и 8,12).				
Н	8	26	Силазак Светог Духа на апостоле – Педесетница – Тројице	
П	9	27	Духовски понедељак	
У	10	28	Духовски уторак	
С	11	29	Преподобномученица Теодосија Тирска	
Ч	12	30	Преподобни Исакије Далматски	
П	13	31	Свети апостол Јерма; Свети мученик Ермије	○
С	14	1	ЈУН – Св. муч. Јустин Философ; *Преп. Јустин Ћелијски* (Оданије Педесетнице)	
Недеља 1. по Духовима – Свих Светих. Глас 8. Јев. вас. 1. (Мт 28, 16-20). На Лит. ап. 330. (Јев 11,33-12,2). Јев. Мт зч. 38. (10,32-33; 37-38), и зч. 79. (19, 27-30).				
Н	15	2	Св. Никофор; *Свештмуч. Еразмо Охридски* (Петровске покладе)	
П	16	3	Свети мученик Лукилијан и други с њим (Почетак поста)	
У	17	4	Св. мир. Марта и Марија; *Св. Јоаникије Црноїорски; Св. муч. Ђорђе (Боїић)*	
С	18	5	Свети свештеномученик Доротеј; *Преподобни Петар Коришки*	
Ч	19	6	Преподобни Висарион; Преподобни Иларион Нови	◑
П	20	7	Свети мученик Теодот Анкирски	
С	21	8	Свети великомученик Теодор Стратилат	
Недеља 2. по Духовима. Глас 1. Јев. вас. 2. (Мк 16,1-8). На Лит. ап. 81. (Рим 2,10-16). Јев. Мт зч. 9. (4,18-23).				
Н	22	9	Свети Кирило Александријски	
П	23	10	Свети свештеномученик Тимотеј Бруски	
У	24	11	**Свети апостоли Вартоломеј и Варнава**	
С	25	12	Преподобни Онуфрије Велики; Преподобни Петар Атонски	
Ч	26	13	Света мученица Акилина; Свети Трифилије Левкусијски	
П	27	14	**Свети пророк Јелисеј;** Свети Методије Цариградски	●
С	28	15	**Св. пророк Амос;** Св. мученик Кнез Лазар и сви Св. муч. српски – Видовдан	
Недеља 3. по Духовима. Глас 2. Јев. вас. 3. (Мк 16,9-20). На Лит. ап. 88. (Рим 5,1-10). Јев. Мт зч. 18. (6,22-33).				
Н	29	16	Свети Тихон Аматунтски Чудотворац	
П	30	17	Свети мученици Мануил, Савел и Исмаил	

Манастир Златица, задужбина Светог Саве

дани	нови	стари	2014. ЈУЛ 31 дан
У	1	18	Свети мученици Леонтије, Ипатије и Теодул
С	2	19	Св. апостол Јуда; Преп. Пајсије Велики; Св. Јован Шангајски
Ч	3	20	Св. свештеномученик Методије; *Преподобни Наум Охридски*
П	4	21	Св. мученик Јулијан Тарсијски; *Преподобна Анастасија Српска*
С	5	22	Свети свештеномученик Јевсевије ◐
			Недеља 4. по Духовима. Глас 3. Јев. вас. 4. (Лк 24,1-12). На Лит. ап. 93. (Рим 6,18-23). Јев. Мт зч. 25. (8,5-13).
Н	6	23	Света мученица Агрипина; Владимирска икона Мајке Божје
П	7	24	Рођење Светог Јована Претече – Ивањдан
У	8	25	Преподобномученица Февронија
С	9	26	Преподобни Давид Солунски
Ч	10	27	Преподобни Сампсон Странопримац
П	11	28	Пренос мошт. Св. бесреб. Кира и Јована; *Св. мученици Добробосански и Милешевски*
С	12	29	Свети апостоли Петар и Павле – Петровдан ○
			Недеља 5. по Духовима. Глас 4. Јев. вас. 5. (Лк 24,12-35). На Лит. ап. 103. (Рим 10,1-10) и 131. (1. Кор 4,9-16). Јев. Мт зч. 28. (8,28-9,1) и Мк зч. 12. (3,13-19).
Н	13	30	Сабор Светих дванаест апостола – Павловдан
П	14	1	ЈУЛ – **Свети мученици и бесребреници Козма и Дамјан**
У	15	2	Полагање ризе Пресвете Богородице
С	16	3	Свети мученик Јакинт; Преподобни Анатолије
Ч	17	4	Св. Андреј Критски; *Св. свештеномученик Сава Горњокарловачки*
П	18	5	Преподобни Атанасије Атонски; Свети Сергије Радоњешки
С	19	6	Преподобни Сисоје Велики ◑
			Недеља 6. по Духовима. Глас 5. Јев. вас. 6. (Лк 24,36-53). На Лит. ап. 110. (Рим 12,6-14). Јев. Мт зч. 29. (9,1-8).
Н	20	7	Преподобни Тома Малеин; Света мученица Недеља
П	21	8	**Свети великомученик Прокопије**
У	22	9	Св. свеш. муч. Панкратије; Св. Теодор; *Св. муч. Гламочки и Куленвакуфски*
С	23	10	Светих 45 мученика из Никопоља; Преп. Антоније Печерски
Ч	24	11	Света великомученица Ефимија; Блажена Олга
П	25	12	Св. муч. Прокло и Иларије; *Икона Пресвете Богородице Тројеручице*
С	26	13	**Сабор Светог архангела Гаврила**
			Недеља 7. по Духовима – Светих Отаца првих шест Вас. саб. Глас 6. Јев. вас. 7. (Јн 20,1-10). На Лит. ап. 116. (Рим 15,1-7) и 334. (Јев 13,7-16). Јев. Мт зч. 33. (9,27-35) и Јн зч. 56. (17,1-13).
Н	27	14	Свети апостол Акила; Преподобни Никодим ●
П	28	15	**Св. мученици Кирик и Јулита;** Св. Владимир Велики, кнез руски
У	29	16	Свети свештеномученик Атиноген; Света мученица Јулија
С	30	17	**Света великомученица Марина – Огњена Марија**
Ч	31	18	Свети мученик Емилијан; Свети мученик Јакинт

Кетфељ

дани	нови	стари	2014. **АВГУСТ** 31 дан
П	1	19	Преп. Макрина; *Св. Стефан, Деспот српски и Преп. Евгенија (Лазаревић)*
С	2	20	Свети пророк Илија – Илиндан; Свети Илија Грузијски
			Недеља 8. по Духовима. Глас 7. Јев. вас. 8. (Јн 20,11-18). На Лит. ап. 124. (1. Кор 1,10-18) Јев. Мт зч. 58. (14,14-22).
Н	3	21	Свети пророк Језекиљ
П	4	22	**Света Марија Магдалина – Блага Марија** ◐
У	5	23	Свети мученици Трофим, Теофил и други с њима
С	6	24	Св. великомученица Христина; Преп. Поликарп Печерски
Ч	7	25	Успеније Свете Ане
П	8	26	**Преподобномуч. Параскева – Петка;** *Св. Сава Трећи, Архиепископ српски*
С	9	27	**Св. великомученик Пантелејмон;** *Св. Климент Охридски*
			Недеља 9. по Духовима. Глас 8. Јев. вас. 9. (Јн 20,19-31). На Лит. ап. 128. (1. Кор 3,9-17). Јев. Мт зч. 59. (14,22-34).
Н	10	28	Св. апостоли и ђакони Никанор, Прохор, Тимон и Пармен ○
П	11	29	Свети мученик Калиник; Света мученица Серафима
У	12	30	*Преподобна мати Ангелина Српска* (Госпојинске покладе)
С	13	31	Св. мученик Евдоким; Св. мученица Јулита
Ч	14	1	АВГУСТ - Изношење Часног Крста; **Св. муч. Макавеји** (Почетак поста)
П	15	2	Пренос моштију Светог првомученика и архиђакона Стефана
С	16	3	Преподобни Исакије, Далмат и Фауст
			Недеља 10. по Духовима. Глас 1. Јев. вас.10. (Јн 21,1-14). На Лит. ап. 131. (1. Кор 4,9-16). Јев. Мт зч 72. (17,14-23).
Н	17	4	Светих седам мученика у Ефесу ◑
П	18	5	Свети мученик Евсигније (Претпразништво Преображења)
У	19	6	Преображење Господње
С	20	7	Преподобномученик Дометије; Преподобни Ор
Ч	21	8	Свети Емилијан Исповедник; *Преподобни Зосим Туманski*
П	22	9	Свети апостол Матија; Свети мученик Антоније
С	23	10	Свети мученик и архиђакон Лаврентије
			Недеља 11. по Духовима. Глас 2. Јев. вас. 11. (Јн 21,15-25). На Лит. ап. 141.(1. Кор 9,2-12). Јев. Мт зч. 77. (18,23-35).
Н	24	11	Свети мученик и архиђакон Евпло
П	25	12	Свети мученици Фотије, Аникита и други с њима ●
У	26	13	Свети мученик Иполит (Оданије Преображења)
С	27	14	Свети пророк Михеј (Претпразништво Успенија)
Ч	28	15	Успеније Пресвете Богородице – Велика Госпојина
П	29	16	Нерукот. Образ Г.И.Христа; *Св. Јевстатије II, Арх. срп; Преп. Роман; Преп. Рафаило Банатски*
С	30	17	Свети мученик Патрокло; Свети мученик Мирон
			Недеља 12. по Духовима. Глас 3. Јев. вас. 1.(Мт 28,16-20). На Лит. ап. 158. (1. Кор 15,1-11). Јев. Мт зч. 79. (19,16-26).
Н	31	18	Свети мученик Флор; *Преподобни Јован Рилски*

Манастир Базјаш, задужбина Светог Саве

дани	нови	стари	2014. СЕПТЕМБАР 30 дана
П	1	19	Свети мученик Андреј Стратилат
У	2	20	Св. пророк Самуило; Св. свештеномуч. Филип Ираклијски ◐
С	3	21	Св. ап. Тадеј; Св. мученица Васа са децом; *Св. свештмуч. Рафаило Шишатовачки*
Ч	4	22	**Св. мученик Агатоник;** *Св. свештеномученик Горазд Чешки*
П	5	23	Св. свештеномученик Иринеј; Св. мученик Луп (Оданије Успенија)
С	6	24	Свети свештеномученик Евтихије; Света мученица Сира
			Недеља 13. по Духовима. Глас 4. Јев. вас. 2. (Мк 16,1-8). На Лит. ап. 166. (1. Кор 16,13-24). Јев. Мт зч. 87. (21,33-42).
Н	7	25	Пренос моштију Св. ап. Вартоломеја; Свети апостол Тит
П	8	26	**Свети мученици Адријан и Наталија**
У	9	27	Преподобни Пимен Велики ○
С	10	28	Преподобни Мојсеј Мурин; Преподобни Сава Псковски
Ч	11	29	Усековање главе Светог Јована Крститеља
П	12	30	**Пренос моштију Св. Александра Невског;** *Св. Кирило, Никон и Макарије*
С	13	31	Полагање појаса Пресвете Богородице; *Св. мученици Јасеновачки*
			Недеља 14. по Духовима. Глас 5. Јев. вас. 3. (Мк 16,9-20). На Лит. ап. 282. (1. Тим 2,1-7) и 334. (Јев 13,7-16). Јев. Мт зч. 89. (22,2-14) и Мт зч. 11.(5,14-19).
Н	14	1	СЕП. – **Преп. Симеон Столпник;** *Сабор српских Светитеља;* **Цркв. Нова година**
П	15	2	Свети мученик Мамант; Свети Јован Посник
У	16	3	Св. свештеномученик Антим; *Св. Јоаникије, први Патријарх српски* ◑
С	17	4	Св. свештеномученик Вавила; Пророк Мојсеј Боговидац; *Св. Петар Добробосански*
Ч	18	5	Свети пророк Захарија и праведна Јелисавета
П	19	6	Чудо Светог архангела Михаила; Свети мученик Евдоксије
С	20	7	Свети мученик Созонт (Претпразништво Рођења Пресвете Богородице)
			Недеља 15. по Духовима – пред Воздвижење. Глас 6. Јев. Лк зч. 4. (1,39-49 и 56). На Лит. ап. 215. (Гал 6,11-18); 176.(2. Кор 4,6-15) и 240 (Флп 2,5-11). Јев. Јн зч. 9. (3,13-17); Мт зч. 92. (22,35-46) и Лк зч. 54. (10,38-42; 11,27-28).
Н	21	8	Рођење Пресвете Богородице – Мала Госпојина
П	22	9	**Свети праведни Јоаким и Ана**
У	23	10	Свете мученице Минодора, Митродора и Нимфодора
С	24	11	Преподобна Теодора; Преподобни Сергије и Герман ●
Ч	25	12	Св. свештеномученик Автоном (Оданије Рођења Пресвете Богородице)
П	26	13	Св. свештеномученик Корнилије (Претпразништво Воздвижења)
С	27	14	Воздвижење Часног Крста – Крстовдан
			Недеља 16. по Духовима – по Воздвижењу. Глас 7. Јев. вас. 5. (Лк 24,12-35). На Лит. ап. 203. (Гал 2,16-20) и 181. (2. Кор 6,1-10). Јев. Мк зч. 37. (8,34-9,1) и Мт зч. 105. (25,14-30).
Н	28	15	Свети великомученик Никита; *Свети Јосиф Темишварски*
П	29	16	Преп. Доротеј; Св. Кипријан; Св. великомученица Јефимија
У	30	17	**Свете мученице Вера, Нада и Љубав и мајка им Софија**

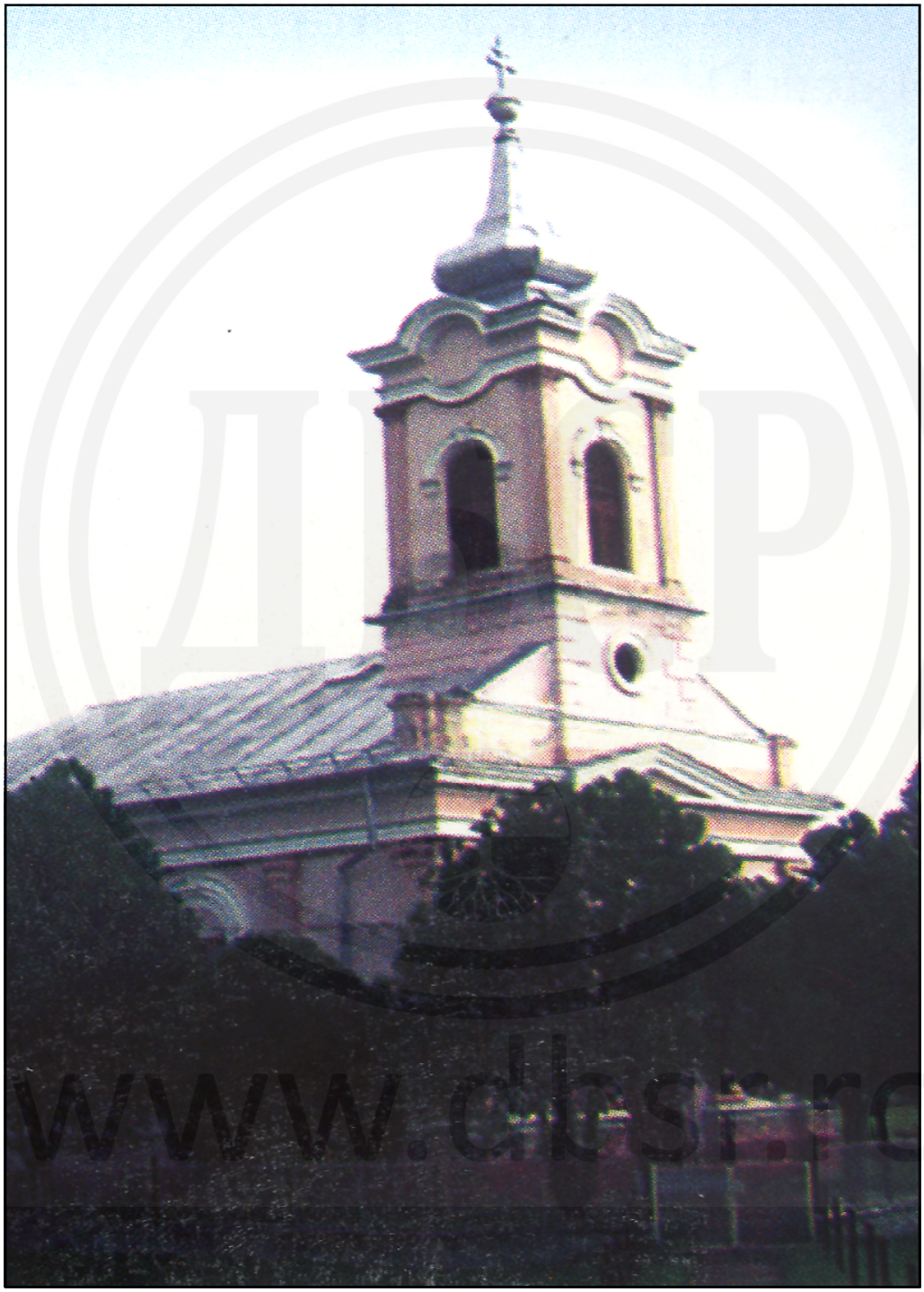

Торња

дани	нови	стари	2014. **ОКТОБАР** 31 дан
С	1	18	Свети Евменије Гортински; Света мученица Ариадна ◐
Ч	2	19	Свети мученици Трофим, Саватије и Доримедонт
П	3	20	**Свети великомученик Јевстатије**
С	4	21	Свети апостол Кодрат (Оданије Воздвижења)
			Недеља 17. по Духовима. Глас 8. Јев. вас. 6. (Лк 24,36-53). На Лит. ап. 182. (2. Кор 6,16-7,1). Јев. Мт зч. 62. (15,21-28).
Н	5	22	Свети свештеномученик Фока; Свети пророк Јона
П	6	23	**Зачеће Светог Јована Претече и Крститеља**
У	7	24	Св. првомуч. Текла; *Преп. Симон; Св. краљ Владислав и Преп. Давид Српски*
С	8	25	Преподобна Ефросинија; Свети Сергије Радоњешки ○
Ч	9	26	**Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов**
П	10	27	Свети мученик Калистрат
С	11	28	Преподобни Харитон Исповедник – **Задушнице**
			Недеља 18. по Духовима. Глас 1. Јев. вас. 7. (Јн 20,1-10). На Лит. ап. 188. (2. Кор 9,6-11). Јев. Лк зч. 17. (5,1-11).
Н	12	29	**Преподобни Киријак Отшелник – Михољдан**
П	13	30	Свети свештеномученик Григорије; Свети Михаил Кијевски
У	14	1	ОКТОБАР – **Покров Пресвете Богородице**
С	15	2	Свети свештеномученик Кипријан; Преподобни Андреј ◑
Ч	16	3	Свети свештеномученик Дионисије Ареопагит
П	17	4	*Свети Стефан и Јелена (Штиљановић)*
С	18	5	Света мученица Харитина; Свештеномученик Дионисије
			Недеља 19. по Духовима. Глас 2. Јев. вас. 8. (Јн 20,11-18). На Лит. ап. 194. (2. Кор 11,31-12,9). Јев. Лк зч. 26. (6,31-36).
Н	19	6	**Свети апостол Тома – Томиндан**
П	20	7	**Свети мученици Сергије и Вакхо – Срђевдан**
У	21	8	Преподобна Пелагија и Преподобна Таиса
С	22	9	Свети апостол Јаков; *Свети Стефан Српски (Слепи)*
Ч	23	10	Свети мученици Евлампије и Евлампија ●
П	24	11	Свети апостол Филип, ђакон; Свети Теофан Начертани
С	25	12	Свети мученици Тарах, Пров и Андроник
			Недеља 20. по Духовима – Светих Отаца VII вас. саб. Глас 3. Јев. вас. 9. (Јн 20,19-31). На Лит. ап. 200. (Гал 1,11-19) и 334. (Јев 13,7-16). Јев. Лк зч. 30. (7,11-16) и Јн зч. 56. (17,1-13).
Н	26	13	Свети мученик Карп; *Св. новомученица Злата Мегленска*
П	27	14	Преподобна мати Параскева – Света Петка
У	28	15	Свети свештеномученик Лукијан; Преподобни Јевтимије
С	29	16	Свети мученик Лонгин Сотник
Ч	30	17	Свети пророк Осија; Преподобномученик Андреј Критски
П	31	18	**Свети апостол и јеванђелист Лука;** Св. Петар Цетињски ◐

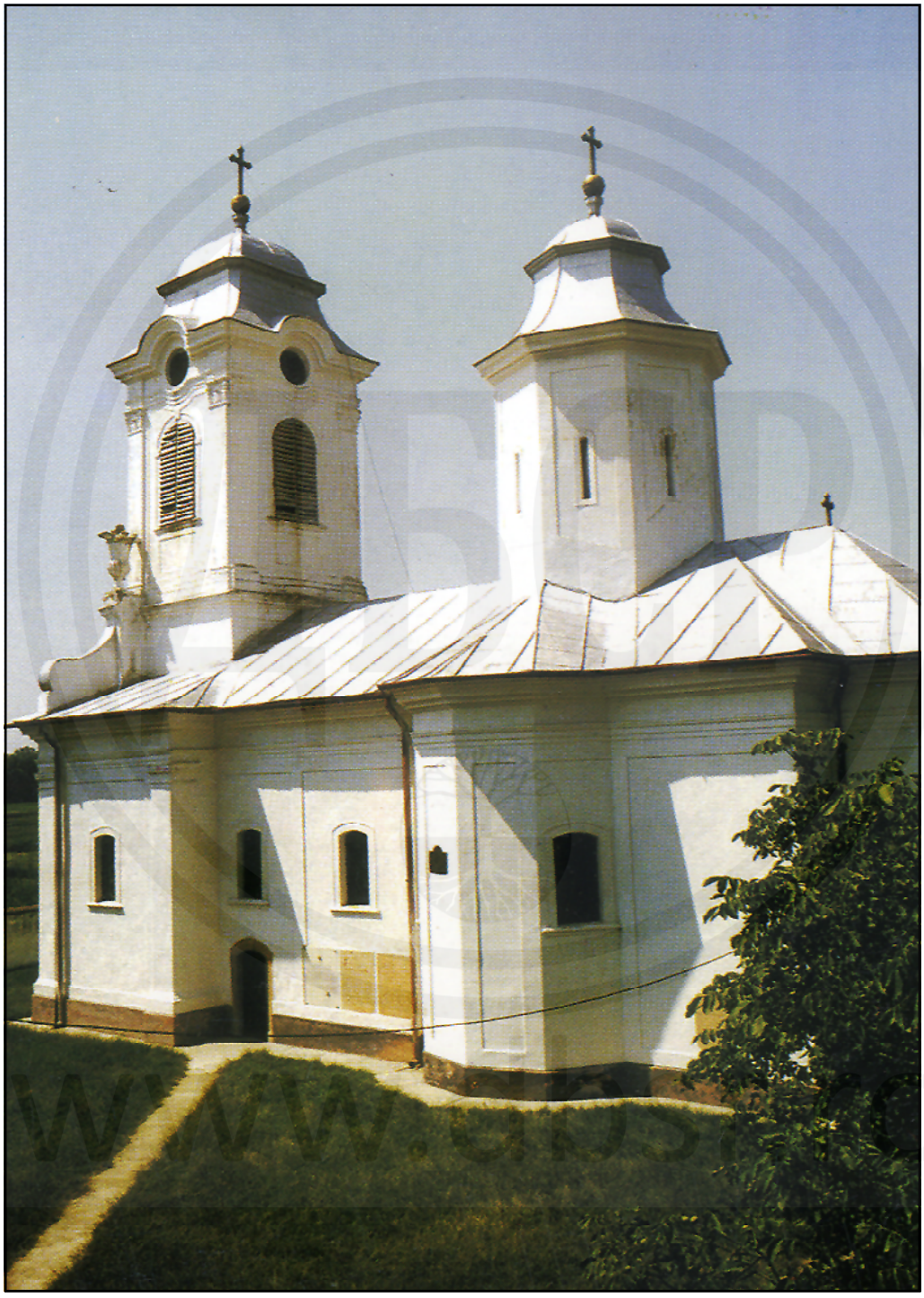

Манастир Бездин

дани	нови	стари	2014. НОВЕМБАР 30 дана
С	1	19	Св. пророк Јоил; *Преп. Прохор Пчињски; Преп. Јован Рилски* – **Задушнице**
			Недеља 21. по Духовима. Глас 4. Јев. вас.10. (Јн 21,1-14). На Лит. ап. 203. (Гал 2, 16-20). Јев. Лк зч . 35. (8,5-15).
Н	2	20	Свети великомученик Артемије
П	3	21	Преп. Иларион; *Св. Иларион Мегленски; Св. Висарион Исповедник*
У	4	22	Свети равноапостолни Аверкије Јерапољски
С	5	23	**Свети апостол Јаков, први епископ Јерусалимски**
Ч	6	24	Свети великомученик Арета ○
П	7	25	Свети мученици Маркијан и Мартирије
С	8	26	Свети великомученик Димитрије – Митровдан
			Недеља 22. по Духовима. Глас 5. Јев. вас. 11. (Јн 21,15-25). На Лит. ап. 215. (Гал 6,11-18). Јев. Лк зч. 83. (16,19-31).
Н	9	27	Свети мученик Нестор
П	10	28	Св. мученик Терентије; *Св. Арсеније Сремац, Архиепископ српски*
У	11	29	**Св. Аврамије Затворник;** Преподобномученица Анастасија Римљанка
С	12	30	*Св. краљ Милутин; Преп. Теоктист и Јелена; Св. Варнава Хвостански Исповедник*
Ч	13	31	Свети апостоли Стахије, Амплије, Урван и други с њима
П	14	1	НОВЕМБАР – **Свети Козма и Дамјан – Врачеви** ◑
С	15	2	Свети мученици Акиндин, Пигасије и други с њима
			Недеља 23. по Духовима. Глас 6. Јев. вас. 1. (Мт 28,16-20). На Лит. ап. 220. (Еф 2,4-10) и 233. (Еф 6,10-17) Јев. Лк зч. 38. (8,26-39) и Лк зч. 106. (21,12-19).
Н	16	3	**Обновљење храма Светог великомученика Георгија – Ђурђиц**
П	17	4	Преп. Јоаникије Велики; Свештеномученик Никандар
У	18	5	Преподобномученици Галактион и Епистима
С	19	6	Свети Павле Исповедник; Преподобни Варлаам Хутински
Ч	20	7	Света 33 мученика у Мелитини; Преподобни Лазар
П	21	8	Сабор Св. Архангела Михаила – Аранђеловдан
С	22	9	Св. муч. Онисифор и Порфирије; Св. Нектарије Егински ●
			Недеља 24. по Духовима. Глас 7. Јев. вас. 2. (Мк 16,1-8). На Лит. ап. 221. (Еф 2,14-22). Јев. Лк зч. 39. (8,41-56).
Н	23	10	Свети апостоли Олимп, Ераст, Родион и други с њима
П	24	11	**Свети мученик Мина;** *Свети краљ Стефан Дечански*
У	25	12	**Свети Јован Милостиви;** Преподобни Нил Синајски
С	26	13	**Свети Јован Златоусти**
Ч	27	14	**Свети апостол Филип** (Божићне покладе)
П	28	15	Свети мученици Гурије, Самон и Авив (Почетак поста)
С	29	16	**Свети апостол и јеванђелист Матеј** ◐
			Недеља 25. по Духовима. Глас 8. Јев. вас. 3. (Мк 16,9-20). На Лит. ап. 224. (Еф 4,1-6). Јев. Лк зч. 53. (10,25-37).
Н	30	17	Св. Григорије Чудотворац; Св. Никон Радоњешки; Св. Максим, Патр. цариградски

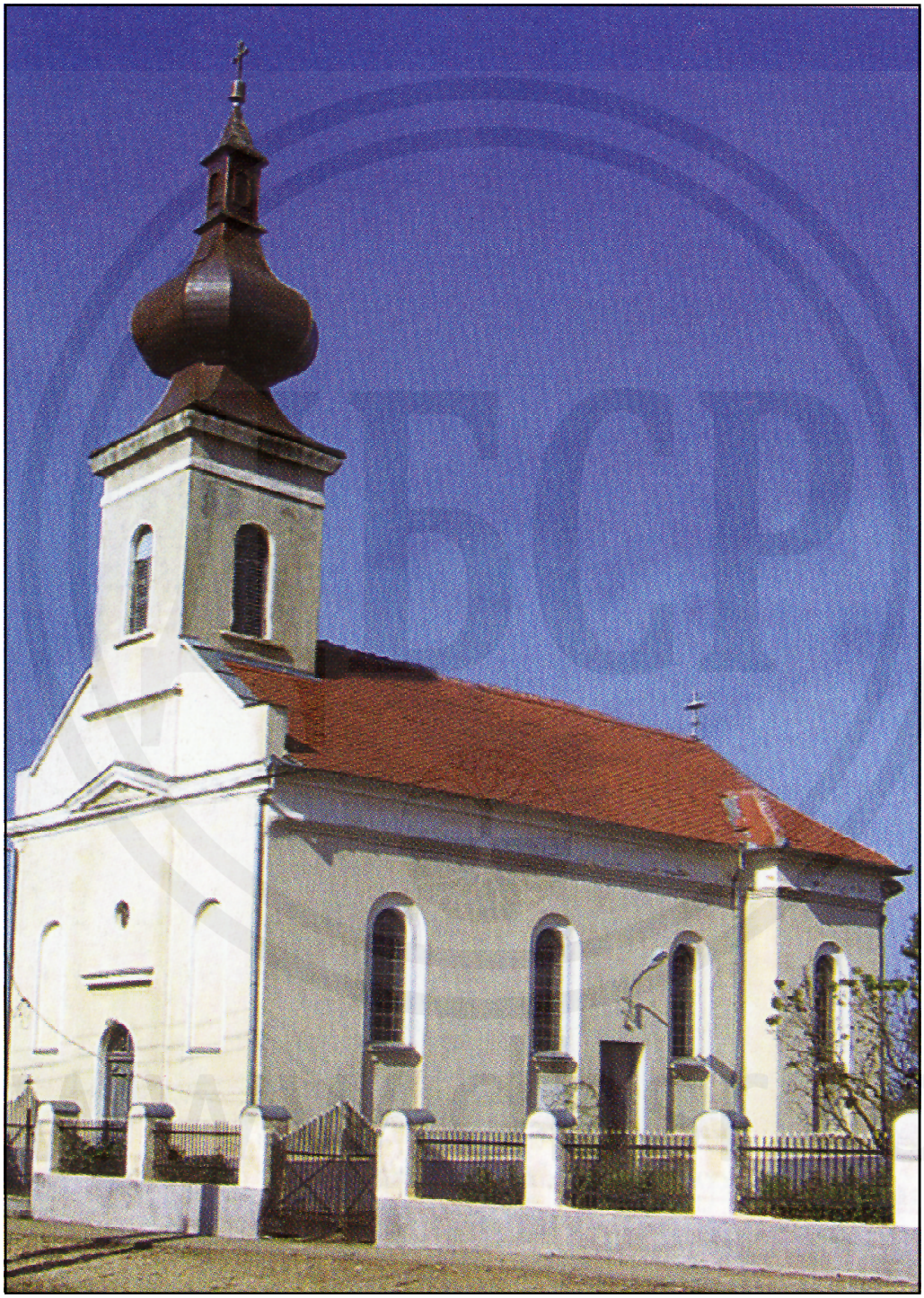

Кнез

дани	нови	стари	2014. ДЕЦЕМБАР 31 дан
П	1	18	Свети мученик Платон, Роман и Варул Отрок
У	2	19	Свети пророк Авдија; Св. муч. Варлаам; Преподобни Јоасаф
С	3	20	Преподобни Григорије Декаполит (Претпразништво Ваведења)
Ч	4	21	Ваведење Пресвете Богородице
П	5	22	Св. апостоли Филимон, Архип и Апфија; Св. муч.Кикилија
С	6	23	Св. Амфилохије Иконијски; Св. Григорије; Св. Александар Невски ○
			Недеља 26. по Духовима. Глас 1. Јев. вас. 4. (Лк 24,1-12). На Лит. ап. 229. (Еф 5,9-19). Јев. Лк зч. 66. (12,16-21).
Н	7	24	**Света великомученица Екатерина**
П	8	25	**Свети свештеномученик Климент** (Оданије Ваведења)
У	9	26	**Преподобни Алимпије Столпник**
С	10	27	Свети мученик Јаков Персијанац; Свети Јаков Ростовски
Ч	11	28	Преподобномученик Стефан; *Свети мученик Христо*
П	12	29	Свети мученици Парамон и Филумен
С	13	30	**Свети апостол Андреј Првозвани**
			Недеља 27. по Духовима. Глас 2. Јев. вас 5. (Лк 24,12-35). На Лит. ап. 233. (Еф 6,10-17). Јев. Лк зч. 71. (13,10-17).
Н	14	1	ДЕЦЕМБАР – Св. пророк Наум; Св. Филарет Милостиви ◑
П	15	2	Св. пророк Авакум; *Св. цар Урош; Преп. Јоаникије Девички*
У	16	3	Свети пророк Софоније; Преподобни Јован Ћутљиви
С	17	4	**Св. великомученица Варвара;** Преп. Јован Дамаскин
Ч	18	5	**Преподобни Сава Освећени;** *Свети Нектарије Битољски*
П	19	6	Св. Николај, Архиепископ мирликијски Чудотворац – Никољдан
С	20	7	Свети Амвросије; *Преподобни Григорије Горњачки*
			Недеља 28. по Духовима. Глас 3. Јев. вас. 6. (Лк 24,36-53). На Лит. ап. 250. (Кол 1,12-18). Јев. Лк зч. 85. (17,12-19).
Н	21	8	Преп. Патапије; Св. апостоли Состен, Аполос и други с њима – **Детињци**
П	22	9	Зачеће Свете Ане ●
У	23	10	Св. мученик Мина и други с њим; *Св. Јован, Деспот српски*
С	24	11	Преподобни Данило Столпник
Ч	25	12	**Свети Спиридон Чудотворац, Епископ тримитунски**
П	26	13	Св. мученик Евстратије; *Св. свештеномученик Гаврило, Патријарх српски*
С	27	14	Св. мученици Тирс, Левкије, Филимон, Аполоније и други с њима
			Недеља 29. по Духовима – Светих Праотаца. Глас 4. Јев. вас. 7. (Јн 20,1-10). На Лит. ап. 257. (Кол 3,4-11).Јев. Лк зч. 76. (14,16-24).
Н	28	15	Св. свештеномученик Елевтерије; Преп. Павле – **Материце** ◐
П	29	16	Свети пророк Агеј; Света Теофанија царица
У	30	17	Св. пророк Данило; *Преподобномученик ђакон Авакум и игуман Пајсије*
С	31	18	Свети мученик Севастијан; Свети Модест и други с њим

Темишвар Мехала

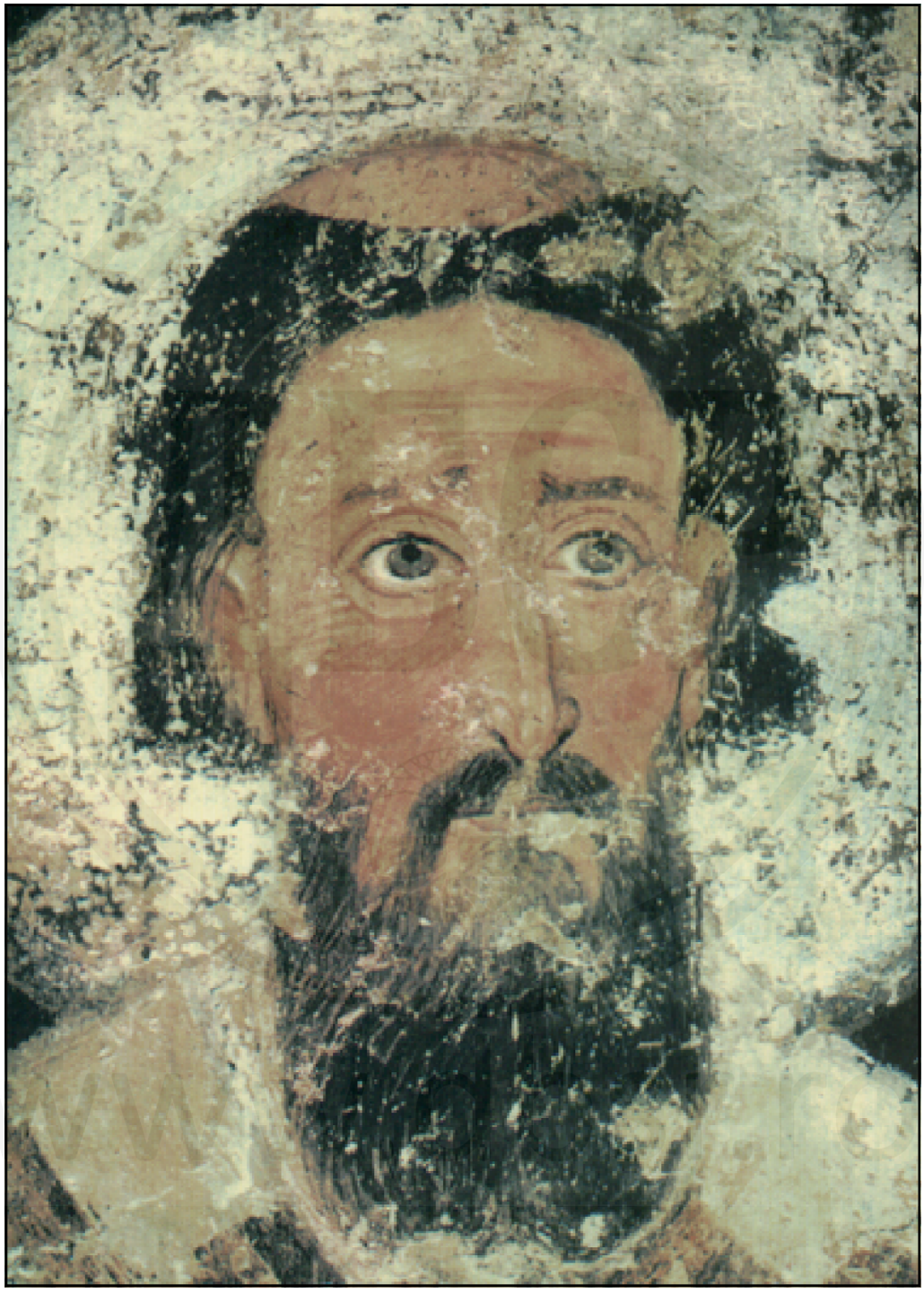

Свети Сава

СТУДИЈЕ И ЧЛАНЦ

Поводом 100 година од почетка Првог светског рата

ГРОБЉА СРПСКИХ ИНТЕРНИРАЦА У АРАДУ 1914 -1918

Сажетак: Током Првог светског рата, аустроугарске војне власти организовале су концентрационе логоре за Србе, аустроугарске грађане, и за цивиле и ратне заробљенике из окупиране Србије. Један од тих логора, у ком су били заточени мушкарци, жене и деца, свих узраста од одојчади до деведесетогодишњих стараца, налазио се у Араду.

У реферату су изнети подаци о стању у Арадском логору где су интернирци умирали масовно од заразних болести, пегавог и трбушног тифуса, туберкулозе, као последице неподошљивих услова живота. Други узроци велике смртности били су: глад, исцрпљујући физички рад и крајње суров третман од стране команде и чувара логора.

До средине јануара 1915. године, неколико стотина умрлих логораша су покопани на западном крају градског Доњег гробља. Од тада па до краја рата, неколико хиљада покопано је у заједничким јамама северно од Арадске тврђаве, иза капије бр. 6, на ледини између бедема тврђаве и обале Мориша.

Указује се на садашње запуштено стање ових гробаља, уз велику вероватноћу да ће у блиској будућности потпуно нестати.

Кључне речи: Арадска тврђава, концентрациони логор, Срби, цивили, ратни заробљеници, гробља.

Град Арад, средиште истоимене жупаније у западном делу Румуније, налази се на размеђи Баната и Кришане, двеју географско-историјских регија које раздваја река Мориш. Главни део града и његово историјско језгро налазе се на десној обали Мориша. На супротној, банатској страни, су новије градске четврти и, у великом луку Мориша, средњевековна Арадска тврђава. Саграђена је 1763-1783. године, за владавине Марије Терезије и Јосифа II, према пројекту архитекте Фердинанда Филипа Харша (Ferdinand Philipp Harsch)[1], као значајан војни објекат, истовремено и као тамница - војни затвор

Хабсбуршке монархије. Узгред, на путу за Бесарабију 1813. у њој су кратко време били заточени Јаков Ненадовић и друге Карађорђеве војводе. На крају Првог светског рата, у време примирја 1918/19. у склопу савезничких снага у Арадској тврђави се, од 21.11.1918. до 27.07.1919. налазила јединица Српске краљевске војске.

До Париске мировне конференције (1919) град Арад припадао је Аустроугарској.

1. Срби у Арадском концентрационом логору

Током Првог светског рата, у казаматима на јужном делу Арадске тврђаве[2] налазио се аустроугарски концентрациони логор, према званичном називу «K. und K. Internirungs Lager in Arad», у ком су били интернирани Срби, грађани Аустроугарске из Босне и Херцеговине, из Срема, Бачке и Баната, а такође и цивили и ратни заробљеници из окупиране Србије. На територији Аустроугарске било је више таквих логора.[3] У Арадској тврђави били су заточени мушкарци, жене и деца, свих узраста - од одојчади до деведесетогодишњих стараца.

Према документима Арадске полиције (телефонски рапорти команде логора арадској полицији – Telephon jelentés) [4] први транспорт стигао је железницом, очигледно из Босне и Херцеговине. Телефонским рапортом (Прилог 1) регистрованим у градској полицији 31.07.1914. војна команда из тврђаве извештава градску полицију да је конвој «Срба, ратних заробљеника» спроведен у логор. Не наводи се број интернираца, али реч је о цивилима јер у рапорту стоји да су тешко болесне четири жене и један мушкарац остали на железничкој станици. Индикативно је да су за аустроугарске војне власти српски цивили, грађани Аустроугарске, били «ратни заробљеници» (szerb hadi foglyok) пре него што је рат против Србије почео!

Није познато колико је конвоја цивила стигло у Арад до краја 1914. године, а било их је сигурно више, јер су још од августа у логору регистровани први смртни случајеви старијих особа из Босне (Луковац, Тешањ) и Србије (Шабац).

О конвојима српских војника, ратних заробљеника 1914. сазнајемо, такође, из документа Арадске полиције (Прилог 1). Према тој непотпуној документацији евидентирани су транспорти: 9.09 - око 70 рањених заробљених војника (sebesült fogoly katona), 15.09. – 32 рањеника, 11.12. – 700 рањеника. Судећи према датуму пристизања у Арад, реч је, највероватније, о заробљеним српским војницима у Сремској офанзиви и Колубарској бици.

Наводимо још неколико података карактеристичних за бројно стање заточених у Арадском логору: војне власти су из редова интернираца, Срба аустроугарских грађана, мобилисале око 1.900 мушкараца способних за војну службу и 2.10.1915. послали их на фронт.[5] Дана 16.10.1915. железницом пребачено је у Арад 2.430 цивила из Пожаревачког среза. Две старије жене умрле су на путу: Милева Васић из Костолца и Љуба Алексић из Дрмна. Два дана касније, 18.10. железницом стигао је транспорт од 922 српска цивила, 24.11.–340 рањеника, 27.11. – 89 рањеника. Маја месеца 1917. према једном извештају аустроугарских војних власти, у овом логору било је заточено 1.628 српских цивила.[6]

Није утврђено тачно колико је Срба, током пет ратних година, прошло кроз пакао Арадског логора. Постоји неколико различитих процена о стању 1915. године.

Историчар Владимир Ћоровић тврди да се крајем 1915. у Араду налазило 5.500 интернираца.[7] Друге процене знатно се разликују. Румунски аутори, у радовима посвећеним политичкој активности арадског адвоката Штефана Чичо-Попа, посланика у мађарском парламенту,

Под стражом, цивиле интернирце спроводе са железничке станице у логор

Јесен 1914. Арадским улицама, заробљене српске војнике спроводе у логор

Интернирци у Арадском логору испред казамата у јужном делу тврђаве

помињу и његов протест изречен у парламенту против суровог поступања према интернираним Србима у Арадском логору, као и његово заузимање код више државних институција да се побољша третаман интернираца. У том контексту, Лауренцју Оања [8] и Георге Ћул[9] тврде да је крајем 1915. у логору било заточено око 11.000 Срба, док Николае Рошуц[10] сматра да се тада у логору налазило 15.000 интернираца.

Подаци о броју умрлих су још оскуднији. Владимир Ћоровић каже да је до 30.01.1915. умрло 1195, до 25.03. - 1772, а до краја године - 2.200 особа.[11] О умрлим за све време рата постоји запис на једном црквеном барјаку који се чува у српској цркви Светих апостола Петра и Павла у Араду (Текелијина црква), а који гласи: «Ова литија сачињена црквеним дохотком 1925. године, дарована [је] у славу Божију и за вечити спомен интернираних 4.317 Срба мученика у арадском граду изумрлих 1914-1918. године». У недостатку других извора и података о укупном броју страдалих, ову бројку ваља узети у обзир, јер су до ње дошли, преко личних веза у градској управи, тадашњи чланови Црквеног одбора Текелијине цркве. [12]

У Арадском логору се умирало масовно од заразних болести (пегавог и трбушног тифуса, туберкулозе) јер нису постојали основни услови за живот. Други узроци велике смртности били су: глад, исцрпљујући физички рад и крајње суров третман од стране команданта логора, команданата одељења и чувара.[13]

Прве смртне случајеве у логору полиција је регистровала 23.08.1914. Већину умрлих закључно са 15. јануаром 1915. године покопавали су на западном крају градског Доњег гробља (Als temetõ), данас градско гробље «Pomenirea» (Помен). Од тада па до крај рата, сви остали (неколико хиљада) покопани су у заједничким јамама северно од тврђаве, иза капије бр. 6, на ледини између бедема тврђаве и обале Мориша.

Имена и лични подаци заробљених српских војника рањеника умрлих у градским болницама и интернираца страдалих у логору дати су у Прилозима 2 и 3, на основу архивских докумената Текелијине цркве и Арадске жупанијске дирекције Државног архива Румуније.

2. Гробља српских интернираца

2.1 **Војничко гробље**

У арадској четврти «Микалака», северно од тврђаве, преко Мориша постојало је до седамдесетих година прошлог столећа Војничко гробље

(Cimitirul militar). Било је то старо аустроугарско војничко гробље, под администрацијом команде војне јединице стациониране у Арадској тврђави (Тридесет и трећи пешадијски пук аустроугарске војске). Запуштено је после Првог светског рата, када је Арад постао румунски град, и коначно уништено крајем седамдесетих година прошлог века, пошто су градске власти одлучиле да се на том простору граде стамбени и други цивилни објекти.

Према Протоколу умрлих Текелијине цркве, од 12.09. до 9.12.1914. на Војничком гробљу било је сахрањено петнаест заробљених српских војника рањеника, умрлих у арадским болницама (Прилог 2).

2.2 **Горње гробље**

Горње гробље (Felsó temetõ, Eternitatea) налази се у садашњој градској четврти «Aurel Vlaicu» (Аурел Влајку). На њему су сахрањени многи знаменити Арађани разних националности и вероисповести.

Свега 16 интернираца сахрањено је на Горњем гробљу[14], тврди протојерej Урош Ковинчић, некадашњи парох арадски, јер су градске власти забраниле да се настави сахрањивање интернираца на том гробљу. Нису сачувана њихова надгробна обележја.

2.3 Доње гробље

Доње гробље **(**Alsó temetõ, Pomenirea**)** је најстарије арадско гробље. Налази се на југо-западном крају града, уз градску четврт «Pãrneava» (Прњавор). Настало је средином XVIII века. У старим матичним књигама умрлих Текелијине цркве то је «Ново гробље у Прњавору». Постоји и данас парцела на којој су сахрањени Срби Арађани.

С обзиром на велику смртност у логору, «градско поглаварство» забранило је да се интернирци даље сахрањују на Горњем гробљу и одредило је место за покопавање на Доњем гробљу, одмах иза српске парцеле.[15] Не наводећи извор, прота Ковинчић износи податак да је на Доњем гробљу покопано 624 логораша.[16] На основу наведене архивске документације, која није потпуна, позната су имена 256 покопаних на овом гробљу (Прилози 2, 3). Међу њима су заробљени српски војници старости од 18 до 33 године и цивили старости од године дана до 90 година: Ружица Николић, стара годину дана, Сава Церанић, годину и по, Аница Марковић, 50 година, Милош Пешић, 86 година, Митар Кључанин, 90 година.

По завршетку рата, на парцели интернираца, парохијани Текели-

јине цркве поставили су висок дрвени крст обложен челичним лимом са насликаним Распећем[17]. Јанко Михајловић пореклом из Вардарске бановине, који је живео у Араду од 1921. до 1930. године, када се са породицом преселио у Београд, подигао је 1932. испред дрвеног крста обелиск са натписом: «За спас српскога народа и за покој душа Срба у Араду интернираних подиже овај спомен Јанко Михајловић, супруга Савета и син Радивој из села Ореховац, Бан. Вардарска, године 1932».[18] Неко време стајали су на гробљу и дрвени крст и обелиск. Касније, дрвени крст је уклоњен.

После Другог светског рата, када су заузимањем градских власти на Доњем гробљу уређена гробна места румунских и совјетских војника палих за ослобођење Арада, није заборављено ни интернирско гробље. Обелиск је тада подигнут на пространо бетонско постоље са уграђеном мермерно плочом на којој је натпис на румунском језику: «În memoria martirilor sîrbi internaþi ºi decedaþi în lagărul austro-ungar de la Arad 1914-1918» (У спомен Срба мученика интернираних и умрлих у аустроугарском логору у Араду 1914-1918). Постављене су и две мермерне плоче на којима су латиницом, румунском ортографијом, исписана имена 67 умрлих Срба интернираца уведерних у протокол умрлих Текелијине цркве. На плочама у заглављу стоји: «În amintirea ostaºilor sîrbi cãzuþi în luptele împotriva armatei austro-ungare, 1914-1918» (У спомен српским војницима палим у борбама против аустроугарске војске). Са три стране око споменика и мермерих плоча постављена је ниска метална ограда.

У позадини, горе – дрвени крст са Распећем.Према овдашњем устаљеном црквеном обичају, по Ускрсу, на Побусани понедељник, свештеник Текелијине цркве служи помен Србима Арађанима сахрањеним на Доњем гробљу и засебно српским интернирцима. Око њиховог споменика окупе се парохијани Текелијине цркве, и док свештеник чита дугу читуљу са њиховим именима црквени хор тихо поји «Вјечнаја памјат».

Када су, после дужег периода захлађења, шездесетих година прошлог века обновљени румунско-југословенски односи, сваке године 4. јула, на «Дан борца», представници југословенске амбасаде у Букурешту, а потом југословенског конзулата у Темишвару, полагали су венце на споменик интернирцима на Доњем гробљу. У новије време, у разним приликама, представници Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару, али и чланови Савеза потомака ратника Србије

Пре 1932. године, на доњем гробљу, парцела на којој су покопани интернирци

Јанко Михајловић са супругом и сином крај споменика који су подигли 1932. године.

1912-1920. и других удружења из Београда, Ковина, Смедерева, Пожаревца, Дрмна, Костолца, такође, полагањем венаца одају пошту страдалим у Арадском логору.

После Децембарске револуције у Румунији 1989. године, непознати починиоци, да ли из вандалске обести или из других побуда, више пута су рушили споменик (априла 1990. марта 1991. године). Заузимањем арадског огранка Савеза Срба у Румунији (председник проф. Сима Жарков) споменик је обнављан, али када су оштећења била таква да се стари споменик више није могао обновити, израђена је, према пројекту архитекте Милоша Кристје, верна копија истог облика и величине, са истим натписом као на старом споменику.

У Араду су управо у току припреме за почетак градње аутопута Арад-Темишвар. Према мапи доступној на Интернету, пројектовани аутопут једним својим делом додирује западни део гробља «Pomenirea», тамо где су покопани интернирци, где се налази споменик, што представља озбиљан разлог за забринутост о даљој судбини овог интернирског гробља.

2.4 Интернирско гробље код тврђаве

У другој половини јануара 1915. епидемија тифуса узела је маха односећи по неколико десетина живота дневно: 44 – 22.01; 39 – 23.01; 21 – 24.01. Од тада их више нису носили кроз град на Доње гробље, него су их покопавали крај тврђаве, северно од капије бр. 6, близу обале Мориша. Највише умрлих у једном дану било је 17. фебруара – 62 и 2. марта – 68. Према документима Арадске полиције који су нам били доступни, за само месец и по дана, од 16.01. до 3.03.1915. године, у масовним гробницама крај тврђаве покопано је 826 интернираца (имена и године старости – Прилог 3). Међу њима су деца и одрасли свих узраста, од једногодишњих беба: Миленка Јерић, Милица Шолаја, Милина Планић, Обрен Трифковић, до особа старије доби: Мера Јерајић, 75 година, Урош Филиповић – 75 година, Ристо Пјанић – 70 година. Логор је постојао све до краја рата, новембра 1918.

Нисмо досад пронашли документа о умрлим после 3.03.1915. која свакако постоје у арадским, а вероватно и другим архивима. Прота Драгутин Остојић, дугогодишњи парох арадски, видео је и у рукама имао свежањ умрлица интернираца исписаних на немачком језику, које је 1940. године један службеник арадске католичке цркве предао Ђури Миланковићу, учитељу српске вероисповедне школе. Према протином казивању, Миланковић је саставио списак ових докумената и све скупа, списак и документа, предао на чување надлежнима Темишварске епархије Српске православне цркве. [19]

У периоду између два рата, у Румунији се православни празник Спасовдан славио и као «Дан хероја», када се одавала пошта свим палим у Првом светском рату. Парохијани Текелијине цркве су тога дана, после литургије, са литијама одлазили на интернирско гробље крај тврђаве, где је свештеник, у присуству верника и представника гарнизона румунске војске, служио парастос српским интернирцима. О томе како је тада изгледало ово гробље, које су одржавали војници гарнизона из тврђаве, прота Остојић, учесник у овим обредима, каже: «За тај дан

гробље је било лепо уређено: трава окопана, стазе песком посуте, дрвени крстови окречани, а на сам улаз у гробље подигнута је од дрвених стубова и дасака повиша капија, на којој је стајао натпис на румунском језику – Cimitirul eroilor – (Гробље хероја). Нажалост ово је гробље после Другог светског рата уништено.»[20] Сачувана је фотографија гробља (око 1930. године), на којој су прота Урош Ковинчић, парох арадски, Арађанин Гавра Путерић, члан црквеног одбора и Милан Савић (десно), председник сарајевског удружења преживелих логораша Босне и Херцеговине, који је у више наврата посећивао интернирска гробља у Араду. С тим у вези прота Остојић каже: «После Првог светског рата преживели интернирци основали су своје удружење са циљем да посмртне остатке свих интернираца са арадских гробаља пренесу у отаџбину, у заједничку спомен-капелу. До остварења те замисли није дошло. И тако сви помрли знани и незнани српски интернирци почивају и данас у Араду.»[21]

По свој прилици на захтев проте Уроша Ковинчића, познати арадски архитекти Милан и Ђорђе Табаковић направили су идејни пројекат за спомен-капелу српским интернирцима умрлим у Арадском логору.[22] Није познато да ли је то предлог за спомен-капелу у Југославији, где су преживели логораши намеравали да пренесу посмртне остатке својих сапатника, или је спомен – капелу требало подићи на неком од арадских гробаља.

Гробље код тврђаве, око 1930. године.

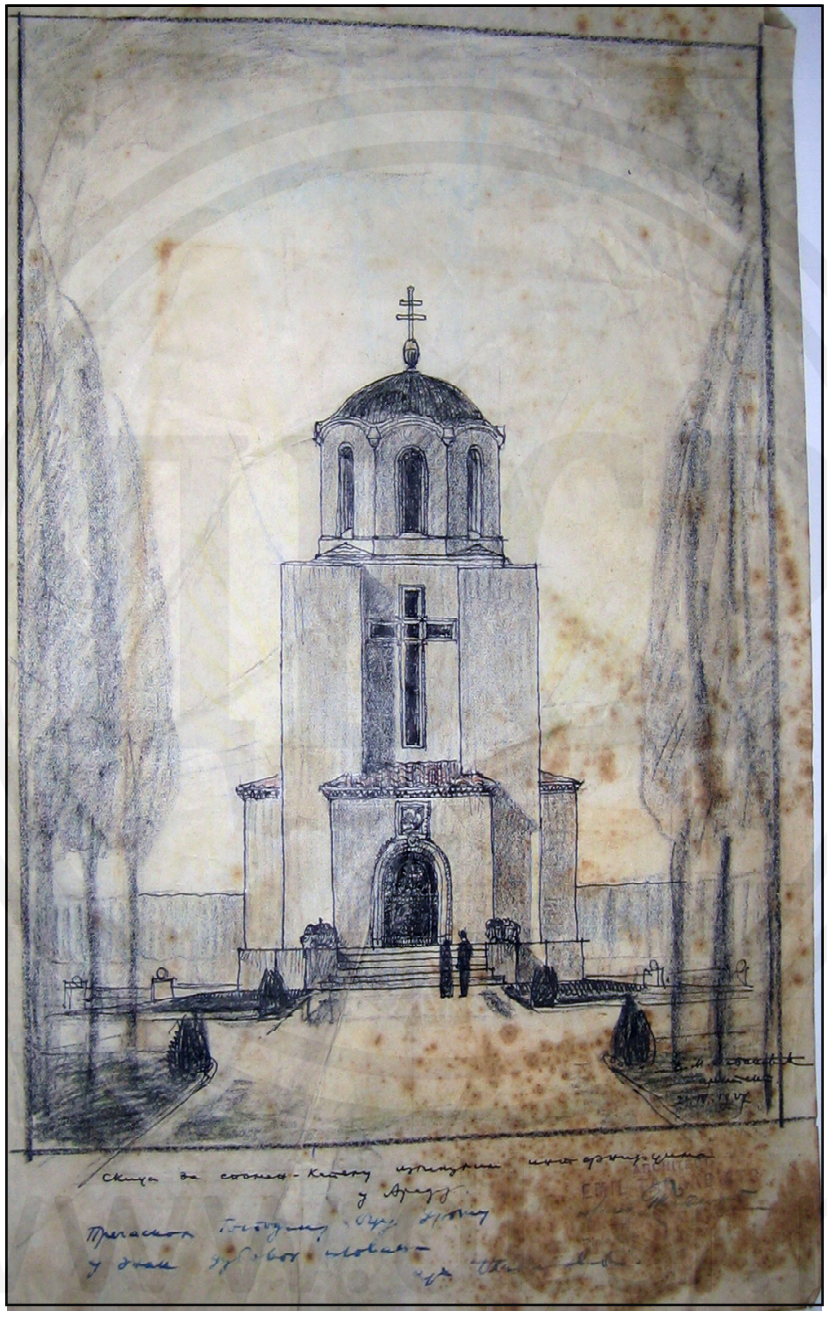

Капела-спомен обележје страдалим српским интернирцима у Арадском логору 1914-1918. Идејни пројекат арх. Милана Табаковића и арх. Ђорђа Табаковића, 1927.

Код тврђаве, место где су покопани интернирци било је од краја Другог светског рата, а и сада је, војно вежбалиште. Нема више ни једног јединог белега да се ту налази гробље српских интернираца, сем масивног бетонског споменика, одавно запуштеног, делимично оштећеног, који су својевремено аустроугарске власти подигле својим војницима, умрлим у логору.

*

Судбина интернирске масовне гробнице код тврђаве једнако је неизвесна као и оне на Доњем гробљу. Има наговештаја да ће тврђава, када се у догледно време војни гарнизон исели, бити укључена у урбанистички план развоја града као прворазредни туристички објекат, јер је мало таквих постројења сачувано у Европи. Арадски штранд код тврђаве, на обали Мориша, већ је веома близу, на само неколико стотина метара од интернирског гробља. Ако се у најскоријој будућности ништа не предузме, кад се војни гарнизон исели, лако се може догодити да се на масовним интернирским гробницама прошири штранд или изграде неки други спортски и рекреативни објекти. Последњи је тренутак да се заустави затирање трагова ове српске Голготе и да се коначно трајно обележе и сачувају гробља српских интернираца у Араду. Савез потомака ратника Србије 1912-1918, Општински одбор Пожаревац, покренуо је такву иницијативу, али је за њено остварење потребан међудржавни договор између одговарајућих институција двеју суседних и пријатељских земаља - Србије и Румуније.

Неколико година деле нас од стогодишњице настанка ових гробаља - довољно времена да се најзад нешто предузме. Жртве то заслужују, православно- хришћанска етика то налаже.

www.dbsr.ro

Прилог 1.

Факсимили докумената арадске полиције и команде логора о пристиглим конвојима српских интернираца

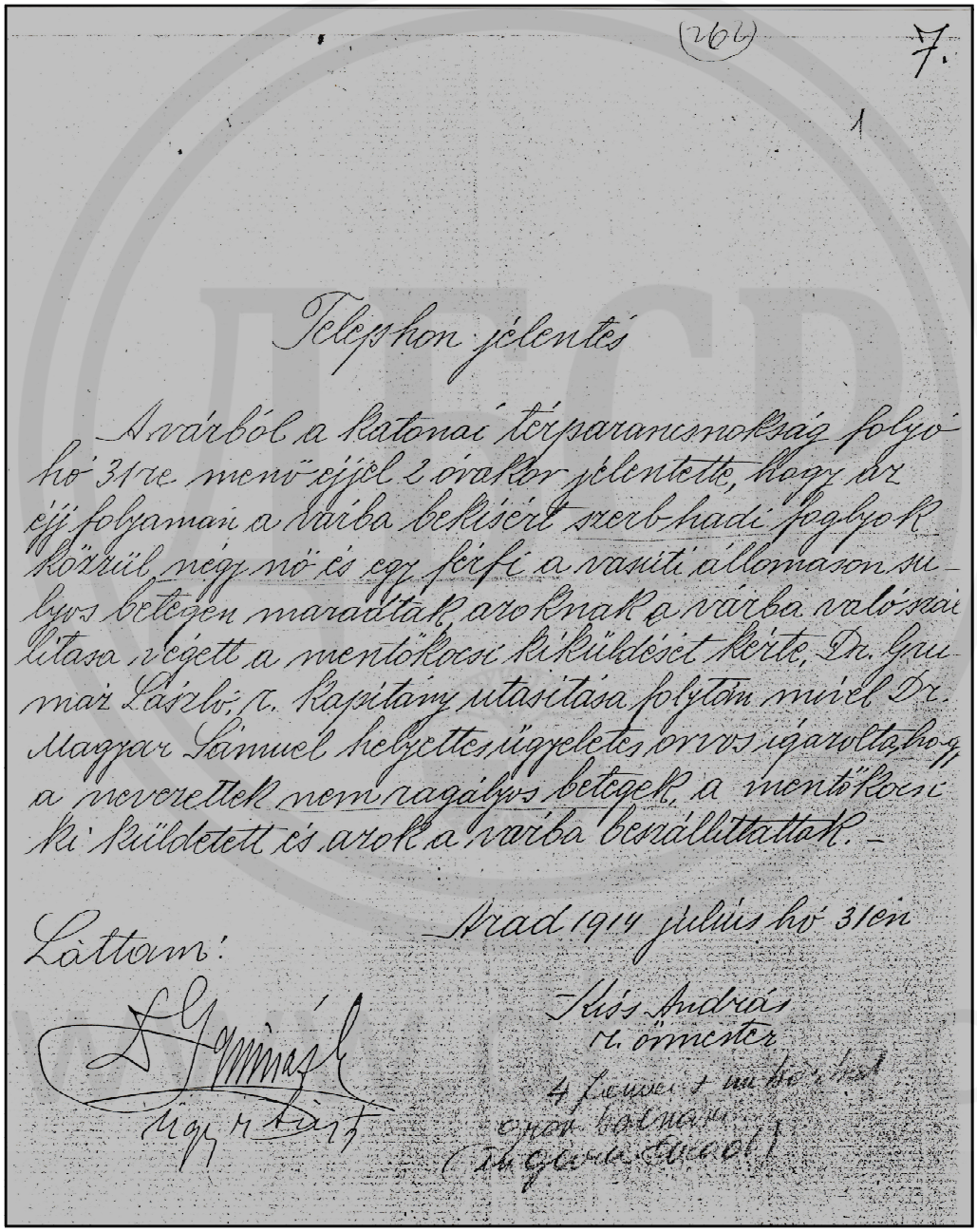

(264) 7.

1

Telephon jelentés

A várból a katonai térparancsnokság folyó hó 31re menő éjjel 2 órakor jelentette, hogy az éjj folyaman a várba bekísért szerb hadi foglyok közzül négy nő és egy férfi a vasúti állomason súlyos betegen maradtak, azoknak a várba való szállítása végett a mentőkocsi kiküldését kérte, Dr. Grumaz László, r. kapitány utasítása folytán mivel Dr. Magyar Sámuel helyettes ügyeletes orvos igazolta, hogy a nevezettek nem ragályos betegek, a mentőkocsi ki küldetett és azok a várba beszállíttattak. –

Arad 1914 július hó 31en

Láttam:

Kiss András
r. őrmester

Први конвој цивила 31.07.1914.

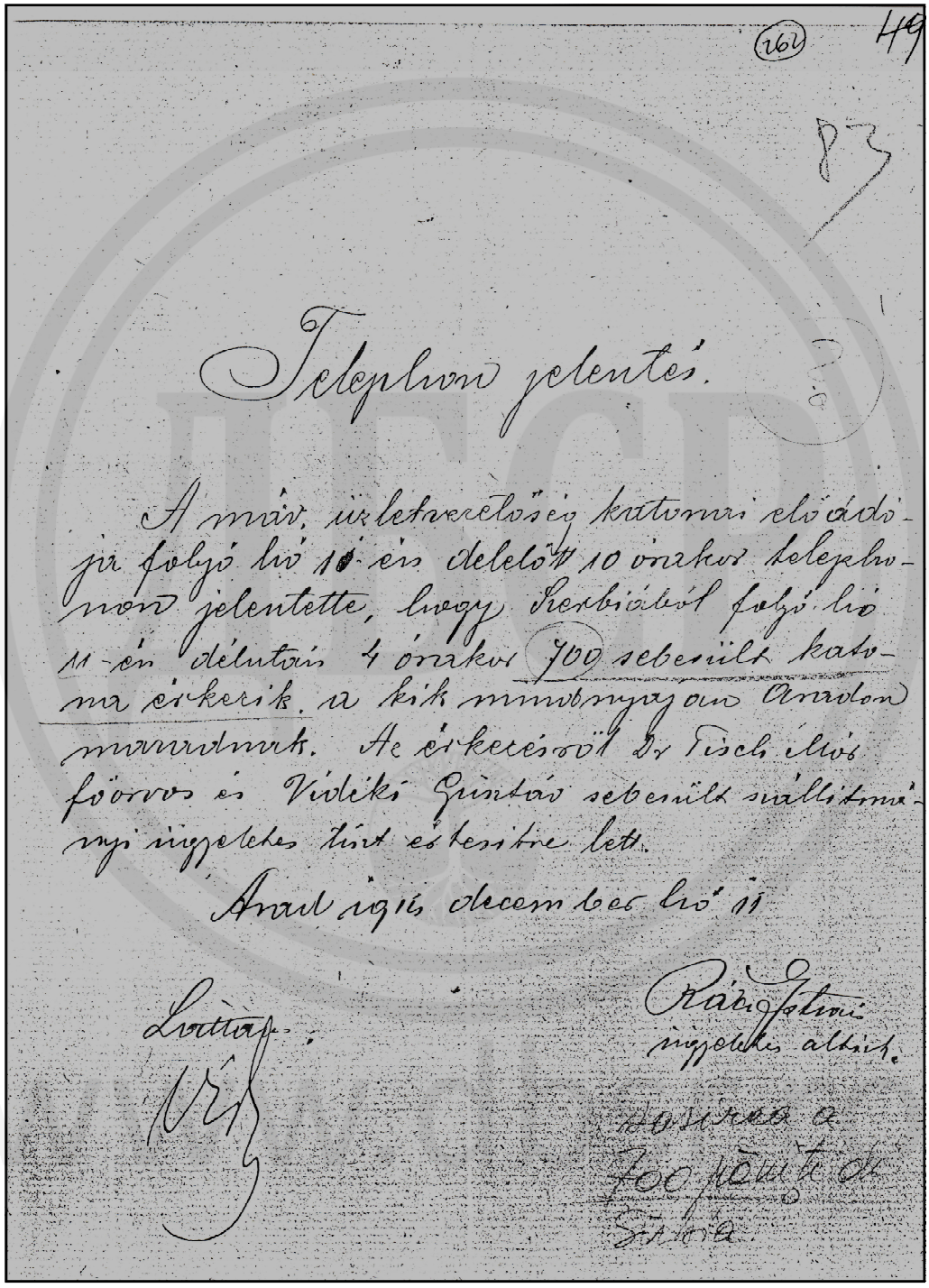

(262) 49

83

Telephon jelentés.

A máv. üzletvezetőség katonai előádója folyó hó 10-én delelőtt 10 órakor telephonon jelentette, hogy Szerbiából folyó hó 11-én délután 4 órakor 700 sebesült katona érkezik, a kik mindnyájan Aradon maradnak. Az érkezésről Dr Tisch Mór főorvos és Vidéki Gusztáv sebesült szállítmányi ügyeletes tisztt értesítve lett.

Arad 1915 december hó 11

Lattay

Rácz István
ügyeletes altisz.

Dosirea a
700 pěnite de
Sirbia

700 војника рањеника 11.12.1914.

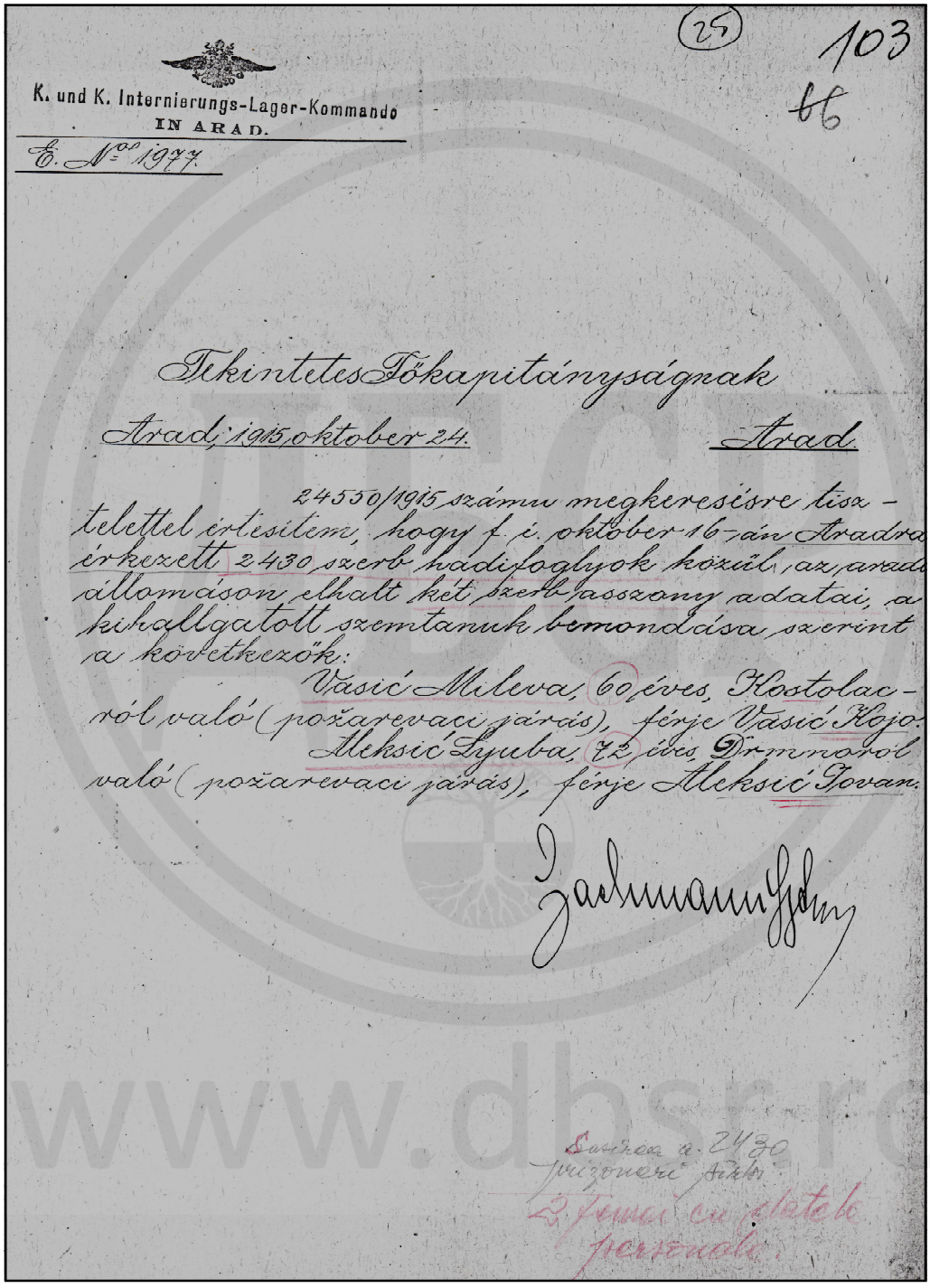

(25) 103

66

K. und K. Internierungs-Lager-Kommando
IN ARAD.

E. N°s 1977.

Tekintetes Főkapitányságnak

Arad, 1915, oktober 24. Arad.

24550/1915 számu megkeresésre tisztelettel értesítem, hogy f. i. oktober 16-án Aradra érkezett 2430 szerb hadifoglyok közül, az aradi állomáson elhalt két szerb asszony adatai, a kihallgatott szemtanuk bemondása szerint a következők:

Vasić Mileva, 60 éves, Kostolacról való (požarevaci járás), férje Vasić Kojo.

Aleksić Lyuba, 72 éves, Drmnoról való (požarevaci járás), férje Aleksić Jovan.

Zachmann Sylvester

Sosirea a 2430 prizonari sirbi

2 femei cu datele personale.

2.430 цивила из Пожаревачког среза, 16.10.1915.

Прилог 2.

Из матичне књиге умрлих српске цркве Светих апостола Петра и Павла (Текелијине цркве) у Араду

Од септембра 1914. до јануара 1915. године, умрле српске војне заробљенике, српске цивиле, и неколико војника других зараћених армија православне вероисповести опојао је и у протокол умрлих Текелијине цркве [23] уписао прота Станко Жупански, тадашњи окружни протопрезвитер и парох арадски.[24] Прота је у рубрике протокола (штампани обрасци) уносио личне податке умрлих, које су му саопштавале војне власти.

1. Српски војници

Заробљени војници, укључујући и лакше рањенике, интернирани су у логор као и цивили, док су, од септембра до децембра 1914. тешки рањеници интернирани у арадске болнице: жупанијску, градску и војну. Рањеници умрли у болницама схарањени су на градском Доњем гробљу и на Војничком гробљу. У протоколу умрлих, уз свако име и презиме прота Жупански је дописао - «србијански војник», а само у неколико случајева још и - «тимочка дивизија», што упућује на закључак да је реч о заробљеним рањеницима у Сремској офанзиви и Колубарској бици. Сви су били «источно православне» вероисповести и код свих је узрок смрти - «пушчана рана».

1.1 Војници умрли у Жупанијској болници, покопани на Доњем гробљу

1. Ђорђе Милковић, стар 31 годину, (Србија, Тирнова ?), отац: Т. Милковић, мати: Љубица, умро 2/15. 09.
2. Жарко Веселиновић, стар 23 године, (Србија, Бања), отац: Радоје, умро 3/16.09.
3. Алекса Милановић, стар 30 година, (Србија), отац: Јован мати: Катарина, жена: Лепосава, умро 4/17.09.
4. Војислав Дорић (Ђорић?), стар 28 година, (Србија), отац: Лазар мати: Рада, жена: Даринка, умро 5/18.09.
5. Станоје Пауновић, стар 31 годину, (Србија), отац: Трајан, мати: Петрија, жена: Станка, умро 5/18.09.
6. Милан Јефтић, стар 22 године, (Србија), отац: М. мати: Јека, умро 7/20.09.

7. Арса Арсић, стар 18 година, (Србија, Житковиц), отац: Аретон ? мати: Станка, умро 13/26.09.
8. Младен Милошевић, стар 28 година, (Србија, Блаженик), отац: Радосав, мати: Ката, жена: Жива, умро 13/26.09.
9. Јанко Петровић, стар 33 године, (Србија, Дољња Буча), отац: Петар, мати: Станка, жена: Милија, умро 13/26.09.

1.2 Војници умрли у другим болницама, покопани на Војничком гробљу

1. Милан Ђорђевић, (Србија), датум смрти и други подаци нису наведени, сахрањен 30.08/12.09.
2. Живојин Јоцић, (Србија), умро 9/22.09. у Градској болници.
3. Добривој Кузмановић, стар 29 година, умро 16/29.09. у Градској болници.
4. Груја Прановић, стар 27 година, (Србија, Јасенова), умро 19.09/2.10. у Градској болници.
5. Станоје Маринковић, стар 34 године, (Србија, Рајец ?), умро 19.09/2.10. у Градској болници.
6. Жива Илић, стар 23 године, ожењен, (Србија, Болнабели река ?), умро 19.09/2.10. у Градској болници.
7. Ђорђе Михајловић, (Србија), умро 22.09/5.10. у Градској болници.
8. Стоја Симоновић, (Србија), умро 22.09/5.10. у Градској болници.
9. Драгутин Кристић (Крстић ?), стар 34 године, (Србија), умро 24.09/7.10. у Градској болници.
10. Војислав Проводовић, тимочка дивизија бр. 13, (Србија), умро 27.09/10.10. у Градској болници.
11. Михаил Ђорђевић, тимочка дивизија бр. 13, (Србија), умро 30.09/13.10. у Градској болници.
12. Сава Николић, стар 23 године, тимочка дивизија бр. 13, (Србија, Бјелица), умро 8/21.10. у Градској болници.
13. Прока Милосављевић, стар 33 године, тимочка дивизија бр. 15, (Србија), умро 9/22.10. у Војничкој болници.
14. Аврам Карачовић, стар 27 година, тимочка дивизија, (Србија), умро 25.10/7.11. у Војничкој болници.
15. Андрија Стојадиновић, 2. регем. 2. комп. умро 26.11/9.12. у Војничкој болници.

2. Цивили сахрањени на градском Горњем гробљу

На Горњем гробљу сахрањени су Срби из Босне и Херцеговине: православни свештеници Лука Џабић и Лука Хаџић и трговац Јово Крстановић.

1. Лука Џабић, парох у Винској, стар 59 година, супруг покојне Милке Џабић рођ. Ђорић, (Босна, Винска, котар Дервента), умро од болести склерозе 28.11/11.12. у Жупанијској болници.
2. Јово Крстановић, трговац, стар 58 година, супруг Јованке Крстановић рођ. Кашиковић, (место рођења: Лијевно, место пребивања: Гламоч), умро од болести астме 4/17.12. у арадској болници.
3. Лука Хаџић, свештеник, стар 50 година, (Босна, Турнак, котар Градишка), умро од срчане болести 30.12. 1914/12.01.1915. у арадској Војничкој болници..

3. Војници православне вероисповести других зараћених армија

Прота Жупански опојао је и у Протокол умрлих уписао и једног заробљеног руског војника, двојицу Срба припадника аустроугарске војске и једног Србина из Хрватске, који је, по свој прилици, такође био аустроугарски војник. Сви су покопани на Војничком гробљу.

1. Петар (Пјотр) Осотин, стар 31 годину, руски војник, 39. пешачка регем. рањеник, умро 8/21.10. у Војној болници.
2. Милован Гаврић, стар 23 године, војник босанско-херцеговачке 3 рег. 8.компаније, мати: Гоја Перић, (Босна, Бобетић), рањеник, умро 2/15.12. у Војној болници.
3. Светозар Јагић, стар 23 године, ц. кр. војник код 27. рег. 11 комп. рањеник, умро 13/26.12. у Војној болници.
4. Алекса Лукић, стар 19 година, (Хрватска, Дукић), мати: Јованка Лукић, умро од тифуса, 3/16.12. у Војној болници.

4. Умрли на дан 1/14. јануара 1915. покопани на Доњем гробљу

У једном дану - 1/14. јануара 1915. на српску православну Нову годину, умрло је 39 интернираца. Покопани су сутрадан на Доњем гробљу. Прота Жупански завео је у протокол умрлих само њихова имена и датуме: смрти и погребења, остале рубрике обрасца остале су непопуњене. По свој прилици, друге личне податке (године старости, место боравка), као ни где су умрли, нити узрок смрти полиција није саопштила. Не зна се да ли је реч о цивилима или заробљеним

војницима, да ли су умрли у болници или у логору. То је вероватно почетак масовног помора логораша. Према протоколу умрлих, 2/15. јануара 1915. на Доњем гробљу покопани су:

1. Милорад Филиповић
2. Тихомир Куторовић (Котуровић?)
3. Милан Павловић
4. Михаил Димитовић
5. Иван Ђурић
6. Мирко Петровић
7. Вуја Исајловић
8. Владимир Јовишић
9. Јован Дамић (Димић?)
10. Спасоје Церомија
11. Младен Скелеџија
12. Коста Гарнеа
13. Благоје Радован
14. Марко Берић
15. Милица Јаконовић
16. Ђока Мирковић
17. Милош Маринковић
18. Милан Марковић
19. Лука Ненадовић
20. Никола Товић
21. Михаило Образовић
22. Стева Симић
23. Панта Теодоровић
24. Драгомир Бајагић
25. Радомир Радовановић
26. Живојин Весић
27. Кузман Пантић
28. Петар Јовановић
29. Љубомир Андрић
30. Алекса Вељковић
31. Марко Ђокић
32. Радован Рашковић
33. Станко Маринковић
34. Милан Лазић
35. Ненад Јовановић
36. Милорад Светеновић (Сретеновић?)
37. Михаило Остојић
38. Хранисав Ђорђевић
39. Петар Вешковић

До краја јануара 1915. у протокол умрлих заведени су још један цивил из Срема и један војник:

40. Андрија Велимировић, стар 33 године, син покојног Симе и Алке Велимировић, рођен у Иригу, умро у арадској Жупанијској болници 12/25. јануара, покопан на Доњем гробљу.

41. Алекса Лукић, војник, стар 19 година, умро од тифуса (датум смрти није заведен), погребен 17/30. јануара, на Војничком гробљу.

Све логораше, уведене у протокол умрлих Текелијине цркве, опојао је прота Станко Жупански или његов капелан Стеван Поповић, како је у протоколу заведено. После 30. јануара, прота Жупански није више вршио опела умрлих интернираца. Војне власти су и на тај начин желеле да прикрију масовни помор логораша.

Прилог 3.

Умрли логораши према документима Арадске полиције (23.08.1914-3.03.1915)

Команда Арадског логора телефонски је извештавала Арадску полицију о умрлима у логору, притом веома штуро, наводећи само име и презиме, године старости, датум смрти и место где су покопани. Само су на почетку, у неколико ретких случајева, наводили и место порекла умрлога, место боравка, име брачног друга. Карактеристично је да се у сваком рапорту за умрле каже да су српски заробљеници (szerb foglyok) без обзира да ли је реч о једногодишњој беби или о осамдесетогодишњем старцу. У полицији су телефонске рапорте рукописно записивали па су нека имена погрешно заведена. Претпостављени из команде полиције је документе прегледао, потписивао и, по правилу, дописивао оваква решења: «Није потребно даље вођење поступка. Документ предати у архив» или «Предузети мере за покопавање. Рапорт предати у архив». Према овој документацији, умрле су до средине јануара 1915. преносили из логора кроз град и покопавали на Доњем гробљу. Када је смртност од тифуса попримила застрашујуће размере, по неколико десетина умрлих дневно, да се епидемија не би проширила на градско становништво умрле интернирце су од тада па надаље покопавали у заједничким јамама северно од тврђаве, иза капије бр. 6, на ледини између бедема тврђаве и обале Мориша. Тако је настало интернирско гробље крај тврђаве.

Према овој документацији, имена 208 интернираца покопаних на Доњем гробљу и 826 покопаних крај тврђаве, од 23.08.1914. до 3.03.1915. године објављена су па их нећемо понављати [25]. С обзиром да су телефонски рапорти понекад свакодневни, а најчешће у размацима од по неколико дана, по свој прилици документација, коју смо имали на увид, није комплетна. Најзаслужнији што смо и до ове дошли свакако је арадски архитекта Милош Кристја (arh. Miloş Cristea: 1931, † 2003), чије име са пијететом помињемо. Додајмо да је 15.03.1915. у логору умро новинар Ристо Радуловић, уредник мостарског листа «Народ».[26]

Прилог 4.

Арад са тврђавом у великом луку Мориша (деталь)

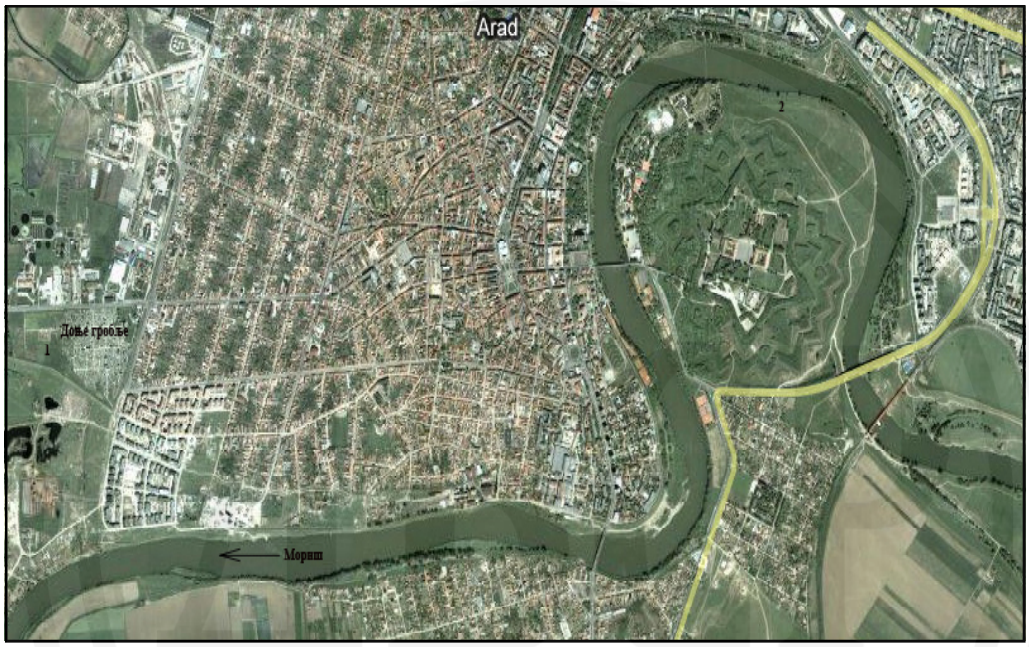

Масовне гробнице српских интернираца
1. На Доњем гробљу, 2. Код тврђаве, на обали Мориша

Доње гробље «Pomenirea»
Споменик и интернирска парцела на југо-западном крају гробља

Напомене:

[1] Dan Demşea, *Cetatea Aradului şi regimentul ei teritorial,* «Arad, monografia oraşului de la începuturi până în 1989» Arad 1999, 87.

[2] Исто, 94.

[3] Нежидер (Nezsider, Neusiedl am See), Талерсдорф, Хајнрихсгрин (Heinrichsgrün), Браунау, Ашах (Aschah), Турањ (Túrony), Шопроњек (Gyõr-Sopronyek), Болдогасоњ (Boldogasszony), Нађмеђер (Nagymegyer, Velki Meder) и други; сабирни логори у Босни и Херцеговини: Добој, Жегар код Бихаћа, Вишеград; сабирни логори у Србији: Топчидер, Калимегдан. Упор: Владимир Ћоровић, *Црна књига, Патње Срба Босне и Херцеговине за време светског рата 1914-1918,* Београд 1989, VIII, Интернације у другим местима; Владимир Стојанчевић, *Српски цивили интернирани у Аустро-Угарској за време Првог светског рата,* «Историјски часопис» књ.XXII 1975, 149-166; Иван Божић, Сима Ћирковић, Милорад Екмечић, Владимир Дедијер, *Историја Југославије,* Београд 1973, 395-396;

[4] Arhivele Naţionale ale României, Direcţia Judeţeana Arad, Fond Chestura Poliţiei.

[5] Владимир Ћоровић, н.д. 74.

[6] Владимир Стојанчевић, н.д. 157.

[7] Владимир Ћоровић, н.д. 74.

[8] Laurenţiu Oanea, *Dr. Ştefan Cicio-Pop, un titan în luptele naţional-politice ale românilor din Transilvania şi părţile româneşti din Ungaria 1865-1934,* Arad 2008, 104.

[9] Gheorghe Ciul, *Ştefan Cicio Pop şi colaborarea dintre români, sîrbi şi slovaci 1893-1918,* «Ziridava» nr. VI, Arad 1976, 228.

[10] Nicolae Roşuţ, *Ştefan Cicio Pop – militant pentru drepturile sociale şi naţionale, luptător pentru unire,* «Ziridava» nr. X, Arad 1978, 622.

[11] Владимир Ћоровић, н.д. 74.
[12] Божидар Панић, Милош Кристеа, Сима Жарков, Андреј Качора, *Арадска тврђава-аустроугарски логор за истребљење Срба 1914-1918,* Темишвар 1994, 96-97. (Реч «град» овде има значење – тврђава; Међу члановима Црквеног одбора био је и познати архитекта Милан Табаковић)
[13] Владимир Ћоровић, н.д. III, Интернирци у Араду.
[14] Урош Ковинчић, *О лагеру Срба интернираних за време светског рата у Араду и о арадском српском гробљу,* «Гласник», бр 20, Темишвар 1922, 163-164.
[15] Исто.
[16] Исто
[17] Божидар Панић, Милош Кристеа, Сима Жарков, Андреј Качора н.д. 103-104.
[18] Исто; О споменику још: Миодраг Обрадов, Олга Михајловић Толмачев, *Споменик српским интернирцима у Араду,* «Арад кроз време», свеска 4. Темишвар 2003, 59-64.
[19] Божидар Панић, Милош Кристеа, Сима Жарков, Андреј Качора н.д. 94.
[20] Исто, 92. (Од 1945. до 1958. године у Арадској тврђави налазио се гарнизон Совјетске армије, када је простор код тврђаве, где је интернирско гробље, постао војно вежбалиште.)
[21] Исто, 93.
[22] Запис испод цртежа: «Скица за спомен-капелу изгинулим интернирцима у Араду. Пречасном господину оцу Урошу, у знак дубоког поштовања, арх. Табаковић». Цртеж је датиран 21. IV 1927. и потписан - «Ђ.М. Табаковић, архитект».
[23] «Протокол умрлих православне источне српске цркве, храма Светих апостола Петра и Павла у Араду од 1913. године до 1926. године и од 1939. до 1987». Пошто је у нашој Српској православној цркви у употреби стари календар, ради јасноће, датуми су бележени у виду разломка: по старом / по новом календару.
[24] Прота Станко Жупански био је парох арадски од 1903. до смрти 1918. Годину дана (1919) српску арадску парохију администрирао је архимандрит Стефан Илкић, а од 1920. до 1939. парох арадски био је прота Урош Ковинчић.
[25] Божидар Панић, Милош Кристеа, Сима Жарков, Андреј Качора н.д. 43-57.
[26] Владимир Ћоровић, н.д. 69.

Божидар ПАНИЋ

www.dbsr.ro

О ПОЗОРИШНОЈ АКТИВНОСТИ У ТЕМИШВАРУ

Почетак аматерске позоришне делатности на српском језику у Темишвару везан је за име учитеља Јована Крестића у градској четврти „Фабрика" и сеже у последњу деценију XVIII века[1]. Наиме, након одржаних полугодишњих испита, фабрички ђаци приређују 12. маја 1793. године, под управом свог главног учитеља Јована Крестића, у такозваном Президент-вертограду, за родитеље и званичнике присутне на испитима, позоришну представу. Фабрички ученици су поновили своју "комедију" о васпитању деце и крајем августа исте године, када је темишварске школе посетио обердиректор Токоди. Биће да је позоришне приредбе било и након годишњих испита одржаних 24. августа 1794. и следећих година, све док је на фабричкој школи главни учитељ био Јован Крестић (отприлике до 1812. год).

Наставак аматерске позоришне делатности на српском језику у Темишвару везан је за име Марка Јелисејића[2].

Марко Јелисејић је почео своју позоришну каријеру у Великом Бечкереку негде при крају XVIII века са тамошњим својим ђацима. Један од његових дилетаната из почетног периода био је и Аркадије Пејић, касније трговац и угледни грађанин темишварски.

М. Јелисејић је био учитељ у предграђу Фабрика од 1814. до приближно 1830. када прелази у Арад. У местима где је учитељевао или живео, организовао је дружине ученика и са њима изводио позоришне представе. У граду на Бегеју приказана су позорја "Цар Урош", "Жертва Аврамова", "Страданије прекрасног Јосифа" и др. Иначе, бавио се и превођењем драмских текстова. Превео је са немачког језика позоришне комаде "Велизар", "Александар и Наталија или Петар Велики" и др.

У истом раздобљу и Јоаким Вујић (1772-1847) приређује представе и приказује позоришна дела која сам преводи или прерађује[3].

Јоаким, као син православног свештеника у Баји, у оно време радио је као сентандрејски учитељ. Он се први у историји српског театра - у име српске омладине, која се тада школовала у Пешти, обратио палатину Јосифу 22. јуна 1813. године подневши молбу за одобрење приређивања представе на српском језику у добротворне сврхе; ондашња власт је дала дозволу за извођење представе. На огласном плакату

тадашњег Мађарског позоришног друштва стајало је ово: „Наредног уторка, то јест 24. августа (1813.) у Мађарском позоришту по милостивом одобрењу Високог Намесничког Већа, једна српска (рацка) дилетантска дружина у корист института Српске Препарандије у Сентандреји, представиће на српском језику позоришну игру у 3 чина под овим насловом: Крешталица (Папагај)“.

Српско позориште у Мађарској са седиштем у Будимпешти и Ловри обележило је свечано двестогодишњицу од прве српске позоришне представе на професионалном нивоу успелом премијером комада „Чудо у Рондели“ од Радослава Златана Дорића која је одржана 6.12.2013. године у Националном театру Мађарске.

Истом је приликом Српско позориште у Мађарској обележило и две деценије свог непрекидног рада па се и ми придружујемо честиткама поводом тог догађаја.

Сталну дружину Вујић није имао, него их је оснивао у местима где је боравио. Године 1824. гостовао је у Темишвару са комадом “Сестра из Ирига”, а 1832. године приказао је у Араду комад “Паунка Јагодинка”.

Ево како је Д.П. Тирол обавестио о гостовању Вуковог противника Јоакима Вујића у темишварском позоришту[4].

Вуић је из Темишвара отишао, јер су му млоги говорили да се не срамоти. Кад су играли Сестру из Ирига, то сам био и ја у Театеру, и могу Вам казати да су дилетанти весма добро играли, него се он сувише кривио; па то још није доста, него се у трећој сцени у чакшири попишао, па тако напоље изишао, да с попишаним чакширама ролу своју изговори. Зато су га млоги изобличили и савјетовали му да више комедије у Темишвару не прави.

Тај је комад с Мацарскога преведен, а није оригинал, као што нам је он казао.

Један од првих Вујићевих глумаца аматера био је и Јефтимије Стојадиновић. Када је Вујић 12/24. августа 1813. године приказивао у пештанском Мађарском позоришту (Рондела) “Крешталицу” – “јавно позориште у 3 дејствија по Коцебуу”, Јоакима, старијег сина старца Бошка Павича, бившег трговца, играо је Јефтимије Стојадиновић, ученик Гимназије пештанске. Иначе Ј. Стојадиновић је завршио сомборску Препарандију 1814/15. године и био учитељ у Темишвару-Граду у периоду 1825-1853.

Темишварци су били љубитељи позоришне уметности. Први

податак о постојању позоришне зграде у Темишвару потиче из 1753. године али није тачније одређено место где се налазила[5].

Почев од 1761. године позориште је радило у новосазиданом седишту Српског магистрата (на месту где је сада зграда Гимназије "Николаус Ленау"). Већ 1766. године избио је велики пожар који је значајно оштетио гардеробу, архив и свечану дворану. Након оправки после пожара, дворана и неколико просторија је посебно уређено да би одговарале позоришним потребама. Дворана је имала на партеру 155 места и 21 ложу, на првом спрату 26 ложа, на другом спрату 21 ложу и балконе. У истој згради постојала је дворана за игранке, ресторан и кафић.

Након уједињења Немачког и Српског магистрата 1781. године, зграда Српског магистрата постаје искључиво седиште позоришта све до 1874. године када је изграђена нова позоришна зграда.

Позоришне приредбе у Темишвару приказиване су углавном на немачком језику; сем позоришних, приређиване су и оперске представе.

Иако је Српска певачка дружина у Темишвару имала као основну формацију – хор, на програмима су наступали и рецитатори и извођачи позоришних комада. Тако, на пример, 14/26. маја 1896. године[6] изведена је у Темишвару премијера позоришног комада "Крајишкиња" (слика из српског народног живота у три чина са певањем) Перуна Војводића (Петра Крстоношића), уз музику Јована Прајс-Јаворског. Том приликом је први пут изведена композиција "Банаћанско коло" која ће касније постати једна од најпопуларнијих народних игара са певањем у Банату. Приредбу је режирао Петар Крстоношић.

На својој приредби од 1. фебруара 1900. СПД је приказала позоришни комад "Ђидо" (слика из сеоског живота у пет чинова, с певањем) Ј. Веселиновића и Д. Брзака, са текстовима на музику П. Хавласа.

Године 1902. изведена је "Покондирана тиква" Ј. Ст. Поповића и "Француско-пруски рат" К. Трифковића...

Омладина Мехале угледала се на своје колеге из Темишвара-Града и Фабрике. О томе је било вести[7] и у тадашњој штампи:

"Српска Мехалска младеж приређује о Св. Николи 9/21. маја 1888. забаву са позоришном представом у дворани код "Три Арапа" у корист мехалског српског вероисповедног школског фонда. Представиће се "Циганин", позоришна игра у три чина с певањем и играњем од Е. Сиглигетија.

Следиће игранка".

Такве приредбе постају затим све чешће и организују се уз учешће певачких друштава, тамбурашких оркестара и соло певача, а неретко и

гостију из иностранства.

Почетком XX века устаљује се обичај организовања такозваних "сêла".

О начину организовања „села" сазнајемо из једног дописа који је упутила Фабричка српска црквено-школска општина Градској[8]:

„Славној

Српској црквено-школској општини
У Темишвару-Граду

Иницијативом месног школског одбора фабричког приређиваће се ове зиме у Темишвару-Фабрици низ бесплатних предавања или „сêла" за народ. Од стране истога одбора изаслат је пододбор у који су изабрани учтиво потписани са овлаштењем да мисао о популарним тим селима по најбољем нахођењу своме у дело приведу.

Учтиво потписани утврдили су главна начела којих ће се у ово-предметноме раду своме придржавати. Тако је углављено: да ће се села та држати недељом после подне од 4 сахата; да ће у програму бити по једно предавање, једно читање из белетристичке српске књижевности, једна декламација, певање, евентуално свирка.

Први и најближи састанак, или село, заказан је за 16/29. децембар 1907. године у 4 сахата по подне у скупштинској дворници Фабричке српске црквено-школске општине.

Учтиво потписани умољавају славну Општину нека би у што ширем кругу изволела обнародовати сврху и дан тога села с тим да је улазак посве бесплатан и да ће том приликом бити радо виђен сваки Србин и Српкиња без разлике друштвеног положаја и занимања.

У Темишвару 26. новембра/9. децембра – 1907. године

Ђура Терзин	Љубомир Лотић	Илија Белеслијин
Срп.нар.учитељ	привр.шк.реф.	парох"

Прва српска позоришна дружина на професионалним начелима основана је код нас крајем септембра месеца 1860. у Чанаду под управом Стевана Протића и Андрије Путића[9]. Након месец-два дана дружину преузима Јован Кнежевић, потпуно је професионализује, са њом гостује у више банатских места, а затим је 23. новембра 1860. доводи у Нови Сад где изводи више представа. У његовој дружини били су: Димитрије Ружић, Никола Недељковић, Ђура Рајковић, Димитрије Марковић, Никола Зарић, Васа Марковић, Коста Хаџић, Лаза Поповић, Јован Путић, Милева Рајковић, Милица Грунчић, Драгиња Данкулов, Драгиња Поповић и др.

У Новом Саду остају до 20. децембра, затим поново крећу на

гостовања по Банату. Почетком јуна 1861. Кнежевић са дружином поново гостује и у Новом Саду, али убрзо долази у сукоб са неким глумцима због плате. Деветоро њих, незадовољни Кнежевићевим поступком, подноси 15. јула 1861. године молбу Српској читаоници у Новом Саду да их прими под своје окриље[10]. Већ сутрадан Читаоница је одржала седницу под председништвом Светозара Милетића и донела одлуку да се у Новом Саду оснује Српско народно позориште, а за прве његове чланове примају се Кнежевићеви "дисиденти" Димитрије Ружић, Димитрије Марковић, Никола Недељковић, Коста Хаџић, Михајло Гавриловић, Михајло Рац, Младен Цвејић, Стеван Чекић и Драгољуб Поповић. Одмах затим у Српско народно позориште су ступили и Љубица Поповић, Милица Грунчић, Никола Зарић и Никола Путић; управнички послови били су поверени Јовану Ђорђевићу. Прва представа је уследила 23. јула 1861. године.

Дакле, група ентузијаста-аматера из једног нашег села успела је да се професионализира и да постави основе угледној позоришној установи која и данас постоји у Новом Саду – једном од чувених српских културних центара.

Новосадско Друштво за српско народно позориште предузело је више турнеја по банатским местима[11]. Темишварска публика поздравила је глумце овог позоришта 1863. године (од 21. јуна до 2. августа) када је приказало 23 представе (18 у претплати), и 1867. године (од 13. маја до 30. јуна) када је приређено 25 приредби (16 у претплати). Исто позориште гостовало је такође у Чакову: 1863. године (3-23. август, 10 представа, 6 у претплати), 1865 (7-27. јули, 11 представа, 6 у претплати) и 1867 (12-31. август, 11 програма, 6 у претплати), Араду (28. јули-24. август, 11 представа, 6 у претплати) и у Липови (25. август-7.септембар, 7 приредби, 4 у претплати).

И људи из наших крајева били су чланови Српског народног позоришта[12] и у том својству даваоци новчаних прилога; редовни: барон Јован Николић Рудњански (1000 ф), Милош, Феодор и Михајло Николић (по 100 ф), Петар Чарнојевић од Мече (144 ф), барон Младен Стојановић Лацунашки (150 ф), др Тома Стефановић, варошки физик темишварски и сакупљач прилога (50 ф), др Александар Кода, физик тимишке жупаније (50 ф), Српска православна црквена општина темишварско-градска (1050 ф) и фабричка (150 ф), Минодора Звекић (50 ф); почасни: Димитрије Замфировић, поштар у Чакову, Јован Дајевић, трговац у Чакову, Ђорђе Јанковић, приватник у Липови и Михаило Лазић, адвокат у Араду.

Неки заљубљеници у позоришну уметност завештали су део

имовине овом друштву: кнез Александар Карађорђевић, који је крај живота провео у Граду на Бегеју, завештао 1500 ф.; Васа Стајић из Темишвара оставио је легат од 740 ф.; Христофор Шифман земљемер из Комлоша годишњи легат од 200 ф.; Гавра Јанковић из Арада оставио је кућу са спратом и виноград у Ђороку; Стеван Антоновић из Липове легат од 100 ф.; Емилија Дајевић из Чакова легат од 400 ф.; итд.

Сачувана је захвалница управе С.Н.П. упућена Српској православној црквеној општини у Темишвару-Граду, која је поклонила 1050 ф. Позоришту[13]:

„Управљајући одбор Срб. нар. позоришта.

Благородни Господине,

Услед почитаемог позива славног Српског градског обштества темишварског од 14. маја 1864. доле подписани управљајући одбор Српског народног позоришта у Новом Саду има чест припознати: да је чрез више хваљено Српско градско обштество фонду горе именованом Срб. нар. позоришта на дар послана државна обвезница сврху 1050 фр. А.в. у капиталу заједно са купонима од 1. јулија 1863. овде у смислу записника одсека економског позориштна друштва од 21. јула 1863. бр. 91 – заиста примљена, у примање благајнику друштва г. Ђоки Шевићу, предана и укњижена, као што је то у своје време у Срб. Дневнику и обнорадовано било.

Славном Срб. Градског обштеству сад за онда топло благодарећи на Вашем редком и овом приликом српском роду обилно указаном родољубију, и толиком са собственим својим немалим пожертвованьем на подкрепљење још засад нејаког на народну просвету смерајућег Срб. нар. позоришног завода племенито принетом дару, - дајем од себе ову признаницу.

Из седнице управљајућег одбора Срб. нар. позоришта у Новом Саду дана 14/26. маја 1864. држане”.

Вашем благодарју

Понизни слуга
Стефан Брановачки
Председник

На председника
Сл. ср. град. обштества Господина Александра Бугарског у Темишвару.

У првим деценијама свога рада, Српско народно позориште је често оскудевало у материјалним средствима. За нормалан рад управа је била принуђена да се обраћа виђенијим члановима друштва,

црквеним општинама или српским занатлијским удружењима, тражећи помоћ. Тако на пример, из главне скупштине Српског народног позоришта која је одржана у Новом Саду 3/15. августа 1871. упућена је молба за помоћ[14] и Славној црквеној источно православној општини српској у Темишвару-Граду:

Школа која не да Србину клонути духом, која га диже и узноси, приповедајући му славу његових дедова, школа у којој се Србин најбоље научи љубити свој потиштени народ српски, школа у којој се Србин, у којој се човек учи угледати се на добро и бегати од зла, жива школа српска која иде од места до места те учи народ српски свему што је родољубно, што је лепо, добро и поштено – народно наше позориште малаксало је. Зло време ове године које није ниједан крај српски на миру оставило и њему је наудило. Само није се кадро издржати, појединци који до сада ревносно долажаху у позориште и тиме га издржаваху, ове године попустише и нема изгледа да ће и догодине боље бити. Народни сабор наш који врло добро зна шта позориште народу нашем вреди, а зна каква га је коб десила, постарао се да му у помоћ притече, али то још није доста и народно позориште наше ако неће да му се главница крњи, која је и иначе тако малена да ниједну честицу најнужнијих потреба не може намирити, ако неће да му се камен из темеља чупа, нема куда него обратити се на родољубиве општине српске те је стога у главној скупштини својој закључило да се позову српске православне општине да у своме просветном буџету одреде неку годишњу потпору Српском народном позоришту.

Извршујући ову одлуку главне скупштине Српског народног позоришта, молимо слабим вапајем изнемогла мезимчета, народнога позоришта нашег, честиту општину да колико може поменутом институту припомогне и да нас равнања ради о своме закључку, односно обавезности изволи што пре известити, молимо је да не допусти да и нама и народном сабору и читавом народу образ пред туђином црвени кад нам рекне: гле хваљених родољубивих општина српских, треба само од сваке неколико форината да се одржи народна зграда која се више од десетак година зида, на коју је већ толики новац потрошен и оне пустише да паде онда када је већ дошла под кров.

Српско народно позориште је наставило да гостује у Темишвару крајем XIX и почетком XX века; приредбе је публика врло добро примала. Запажена је била турнеја организована јуна 1900. године. Том приликом Темишварци су основали Градски позоришни одбор са Евгенијем Летицом, као председником, и Душаном Берићем, као перовођом, на челу. Позоришни одбор је упутио виђенијим личностима

у месту и по селима писмене позивнице са распоредом приредби и ценама[15]:

Господину...

Будилник народне свести, наша Српска народна позоришна дружина долази 8/21. јуна 1900. г. тамо у Темишвар и даваће по овде приложећем распореду девет представа и то 6 у претплати а 3 ван претплате.

Јављајући Вам ово, умољавамо најучтивије да код својих зналаца и пријатеља својски порадите да што више њих у представама учествује.

Представе ће се давати у Темишвару-Граду у Редутској дворани.

Почетак представе 8 сахати увече.

Улазне цене за сваку представу:

Седиште I р. 3 круне за претплатнике, 4 круне за непретплатнике;
Седиште II р. 2 круне за претплатнике, 3 круне за непретплатнике;
Седиште III р. 1 к. и 60 фил. за претплатнике, 2 круне за непретплатнике;
Седиште IV р. 1 к. за претплатнике, 1 к. 60 фил. за непретплатнике;
Седиште са стране I р. 2 круне за претплатнике, 3 к. за непретплатнике;
Седиште са стране II р. 1к. 60 фил. за претплатнике, 2 к. за непретплатнике;
Ложе 7 круна за претплатнике, 10 к. за непретплатнике;
Партер (стојање), 60 филера;
За ђаке и војнике, 40 фил.

Улазнице могу се добити обдан до 5 сахати после подне, и то: у Граду код Хен. Урмана; у Фабрици код Алекс. Арсеновића; у Јосифову код Стевана Ненадовића; у Мехали код Јоце Павловића трговца, а увече на благајници.

У Темишвару 5. (18) јуна 1900

Месни позоришни одбор.

Позоришне представе што ће их давати Српска народна позоришна дружина почев од 9 (22.) јуна до 18. јуна (1. јула) 1900. год. у Темишвару у варошкој редутској дворани:

Петак 9 (22.) јуна – „Мадам Сан-Жен“, позоришна игра;

Субота 10 (23.) јуна – „Марија, кћи пуковније“, шала са певањем од Фр. Блума, музика од Доницетија;

Недеља 11 (24.) јуна – „Балканска царица“, драма од Николе I Кнеза црногорског (ван претплате);

Понедељак 12 (25.) јуна – „Јованчини сватови“, оперета од

Месереа, затим „Једна шоља теја“, шаљива игра од Маржеа;

Уторак 13 (26.) јуна – „Мрља која чисти“, драма од Елегараја;

Среда 14 (27.) јуна – „Женски рат“, шаљива игра, написали Скриб и Легуве, затим „Лепа Галатеја“ шаљива оперета, музика од Супеа;

Четвртак 15 (28.) Јуна – (Видовдан) – „Задужбина цара Лазара“ од М. Шапчанина, музика од Дубека (ван претплате);

Петак 16 (29.) јуна – „Рињокоса“ од Шандора Лукача, музика од Еркела;

Недеља 18. јуна (1. јула) – „Прибислав и Божана“, позоришна игра са певањем од Драг. Илића, музика од Д. Јенка (ван претплате)

Ова турнеја је одржана у периоду 22-29. VI 1900. али са неким изменама у редоследу извођења позоришних представа[16]: „Мадам Сан-Жен“ од Викторијена Сардуа, „Женски рат“, комедија „Прибислав и Божана“ од Д. Илића, „Јованчини сватови“, музички комад, „Мрља која чисти“, „Марија кћи пуковније“, оперета, и „Балканска царица“.

Позориште је наступало под управом Антонија Хаџића.

Ипак, финансијски биланс ове турнеје био је негативан, па је месни позоришни одбор преузео на себе покриће мањка. У ту сврху обратио се писмено на темишварске црквене општине и главнија удружења са молбом да покрију део губитка. Темишварско-Градској црквеној општини упутио је допис следеће садржине[17]:

Славној српској православној црквеној општини у Темишвару – Граду.

Част нам је известити Славни наслов да се у закључним рачунима Српске народне позоришне дружине вођенима за цело време његова последњега бављења и деловања овде у месту показао мањак од 152,72 кр.

Градски позоришни одбор решио је да умоли неке овоместне српске корпорације да ради очувања доброга гласа овоместног српског становништва и припознате му заузимљивости за јавне српско-народне ствари, својим прилозима мањак покрију.

Стога част нам је умолити Сл. Наслов, не хотећи ограничавати сл. Наслов у дарежљивом доброчинству му, да за горњу цељ учини прилог од 60 круна и исту своту подписаном председнику у току од 8 дана ради даљега отправљања припослати изволи.

Из седнице градскога позориштнога одбора, држане у Темишвару Граду 19. јунија/ 2. јулија 1900.

Председник, Перовођа,
Евгеније Летица Душан Берић.

*

Нећемо заобићи ни ова два податка.

Јован Нако Великосемиклушки (Комлош, 1811 – Беч, 1889) имао је у свом дворцу у Комлошу посебно уређену позоришну дворану са сценом и са потпуном реквизитом и гардеробом у другој половини XIX века[18]. Држао је стално запослени глумачки колектив, оркестарско особље, режисера, сценографа и надзорника позоришта. Особље је регрутовано чак из Лондона, Париза, Беча и Будимпеште. Представе су даване већином на немачком језику, али ту су гостовале и дружине које су изводиле на румунском и српском језику. Улазнице за представе се нису продавале него су упућиване позивнице лицима из места и околине.

Представе су понекад даване и само пред једним гледаоцем: тај је био Јован Нако.

Овај страсни заљубљеник у позоришну уметност утрошио је део свог богатства на Талију и остао забележен у историји позоришне уметности ових крајева као оснивач првог професионалног позоришта (као установе) у једном селу.

*

После Другог светског рата (1939-1945) попримила је организован облик позоришна активност у темишварској Српској гимназији.

(Виша) Српска гимназија функционисала је најпре као српско одељење гимназије „Лога“ (од 1943. до 1948).

У њој је основана позоришна дружина „Јован Стерија Поповић“. Под упутством (југословенског контрактуалног) професора Косте Николића (1941-1948), ученици виших разреда гимназије изводили су позоришне комаде из класичног српског, али и светског репертоара.

Тадашњи гледаоци дуго су памтили представе као „Нора“, „Руско питање“ и обдарене ђаке-глумце: Светозара Милисава (генерација 1944-1948), Загорку Нешић и Ђоку Глишића (генерација 1945-1949), Душана Бугарина (генерација 1946-1950).

У јесен 1948. од српског одељења гимназије „Лога“ прешло се на самосталну установу под називом Српска мешовита гимназија, која ће 1956. бити преименована у Осму средњу школу и ту ознаку задржати до 1961. Ученици виших разреда настављају позоришну делатност својих претходника под упутством Војисалава Ћирића (1948-1959).

У посебном сећању остале су представе: „Кир Јања“ и „Београд некад и сад“ Стерије Поповића, „Др“ Бранислава Нушића, „Ревизор“ Николаја Гоголја.

Напоменимо само да су позоришни комади „Ревизор“ и „Руско питање“ изведени сваки по 30 пута (10 пута у Темишвару и 20 у нашим селима).

Остали су у сећању и изузетно надарени ђаци-глумци (од којих се већина истицала несвакидашњом зрелошћу за своје године): Зорина Петков, Душан Бугарин, Вукашин Ненадов, Стева Панин (генерација 1946-1950); Спасенија Бачван, Совра Драгић, Делија Фењац, Нада Фенлачки, Живојин Марин, Михај Марин, Драгица Нинков, Велинка Нинков, Атанасије Росић (генерација 1947-1951); Маца Живулов (генерација 1948-1961).

Између 1961. и 1990, српска гимназија понела је разне називе: секција Првог лицеја, секција Десетог лицеја, секција Филолошко-историјског лицеја. У њој се такође наставља позоришна традиција, и то под упутством професора Небојше Поповића (почев од 1959).

Позоришну традицију у Темишвару преузима Позоришни студио "Талија" при Дому културе студената са режисером Вишеславом Ћирић почев са 1970. годином, и наставља у наше време Српски позоришни студио[19].

Љубомир СТЕПАНОВ

Напомене:

[1] Божидар Ковачек, Неколико података о двојици театрољубивих учитеља с краја XVIII века, Свеске Матице српске, 18/1990, стр. 42.
[2] Божидар Ковачек, Трагом српског позоришног живота у Темишвару, рукопис.
[3] Алојз Ујес, Позоришно стваралаштво Јоакима Вујића, Београд, 1988, стр. 35.
[4] Стеван Бугарски, Љубомир Степанов, *Димитрије П. Тирол. Живот и дело,* Темишвар, ССР, 2006, стр. 53.
[5] Braun Dezsó, Bánsági rapszodia, Timişoara, f.a.
[6] *Neue Temesvarer Zeitung*, 116/20. V 1896.
[7] *Застава,* Нови Сад, бр. 69/1888.
[8] Архив Српске православне црквене општине темишварско-градске, фонд *Дописи*, бр. 368/1907.
[9] *Српско народно позориште 1861-1981*, Нови Сад 1981.
[10] *Исто.*
[11] Јован Ђорђевић, *Извештај о фонду и радњи Друштва за српско народно позориште у Новом Саду,* Нови Сад, 1868.
[12] Др Лаза Станојевић, *Извештај о стању и радњи Српског народног позоришта за последњих петнаест година од 1881/2 до 1895/6,* Нови Сад 1896.
[13] АСПЦОТГ, фонд *Дописи,* б.б., 15/27.06.1864.
[14] АСПЦОТГ, фонд *Дописи,* бр. 17/1871.
[15] Архив манастира Бездин, фонд *Дописи*, б.б., 1900.
[16] Лист *Temesvarer Zeitung,* бр. 156/2.07.1900.
[17] АСПЦОТГ, фонд *Дописи,* бр. 143/1900.
[18] Часопис *Јавор*, Нови Сад, бр.13/1889.
[19] Љубомир Степанов, *Талија - 40*, Темишвар, 2010.

ЖИВОТНИ ПУТ МИЛЕВЕ МАРИЋ - АЈНШТАЈН

Милева Марић-Ајнштајн физичарка ,математичарка, прва супруга Алберта Ајнштајна. Постоје све више мишљења да је она допринела првим Ајнштајновим радовима, али њено учешће у открићима је још непознато и предмет је бројних полемика. Из преписа крштенице, коју је 1940.године издао месни парох Ђорђе Парабућски, види се да је Милева Марић рођена 7/19. децембра 1875. године у Тителу. За Милеву се погрешно наводи да је рођена 6.децембра 1875, негде чак 1874. године. Милевина лева нога била је краћа, јер је рођена са ишчашеним куком.

Милевини родитељи су били Милош Марић (1846 - 1922) нижи официр Шајкашког батаљона, а касније судски чиновник и Марија Ружић (1846 - 1935), који су се венчали 1867. године.

Кућа у Кању у којој је рођена Милева Марић

Марија и Милош марић са ћеркама: Зорка (у крилу мајке) и Милевом (поред оца). Нана стоји у позадини. 1883. године

Марићи имали су петеро деце: Милица, Вукашин,Милева,Зорка и Милош. Прво двоје деце – Милица и Вукашин су рано умрли. Милош Марић је одлучио да напусти војну службу недељу дана пре рођења Милевиног. Милош буде постављен за надзиратеља при кр.судбеном столу у Вуковару. У Тителу парох Атанасије Поповић крстио је принову **8/20. децембра 1875**, а месец дана касније породица Марић се преселила у Вуковар, где остаје непуне две године. Крајем 1877. године Милош Марић је добио место писара у румском Котарском суду, а биограф Ђорђе Крстић наводи: „сада му је плата скочила на 500 форинти годишње и у Руми ће остати више од четрнест година. Породица Марићје становала у Жељезничкој улици”[2].

Кућа у Руми где је становала Милева Марић

У том сремском месту је Милева, коју су из миља звали Мица, завршила основну школу1886.године. У Руми је добила и сестру Зорицу 1883. Две године касније брата Милоша, којег је пуно волела. Основна школа у Руми била је на добром гласу. За време летњег распуста Милева

је ишла баки и деди у Тител и стричевима у Кађ. У први разред Опће пучке школе у Руми Милева је пошла 1881. Године. У разреду је било још 42 девојчице. Дечака није било. Разред је завршила са најбољим оценама из свих предмта, а у „изпитном извјешћу о напретку ученица“ остало је забележено да су њих шест заслужиле „ I ред с одликом “ данашњи одличан успех. Милевина прва учитељица била је Јелена Станојевић, родом из Лежимира. У споменици ове српске школе пише да је службовала од 1870.до1889, када одлази у пензију. Вероучитељ Милевин је био Авакум Стајић, православни парох. Други ,трећи и четврти разред основне школе били су мешовити. Милева је стално била одлична. Њен учитељ од другог разреда је Гавра Путник, истовремено „равнајући учитељ“ (управитељ школе) у том разреду учитељица Јелена Станојевић предаје женски ручни рад. Као учитељица ручног рада у трећем и четвртом разреду потписана је Августа Јанчо. Она је у сва четири разреда, од школске 1881/82 .до 1884/85 године, била солидно оцењивана из гимнастике, па се предпоставља да јој телесна мана није сметала. Имала је мали број изостанака. У почасној књизи најбољих ученика Опће пучке школе у Руми, која је установљена 1872.године, име Милеве Марић стално је са онима који су „отликовали “на крају школске године. Милевин биограф Ђорђе Крстић наводи да је Милева основно школовање завршила у Руми 1886, расположиви архивски извори то не потврђују.[5]

Када је завршила четири разреда Милева Марић, школске 1886/87. године уписала је први разред *Српске више девојачке школе* у Новом Саду. У разреду је било двадесет ученица. Разредни старешина је био Мита Калић, а директор школе Аркадије Варађанин. Удовица Катарина Ползовић прима на стан Милеву Марић. Милева је била одлична из сви четрнест предмета. *Исидора Секулић* млађа школска другарица Милевина у Руми и она наставља школовање у *Српској вишој девојачкој школи у* Новом Саду.

Када завршава први разреда у Новом Саду Милева Марић наставља школовање у Сремској Митровици у тамошњој Краљевској малој реалној гимназији. У други разред гимназије уписала се 1887/ 88.године, после положеног пријемног испита. Други,трећи и четврти разред реалке Милева Марић је завршила са одличним успехом, увек примерног владања и изузетне марљивости. Оцене су јој биле „веома добар“ и „изврстан “,а у завршном разреду 1889/90 . једина је имала врхунску оцену из математике („рачунарства“) и физике. У другом

разреду Милева је имала 33 оправдана изостанка, у трећем и четвртом нема изостанака. Милевине разредне старешине „настојници" су били : Мијат Ковачевић, Иван Живић и Милош Божић (1851-1921), угледни професор математике и физике. У одељењима је било по двадесет ученика, а у четвртом разреду са Милевом је било дванест девојчица и дечака.

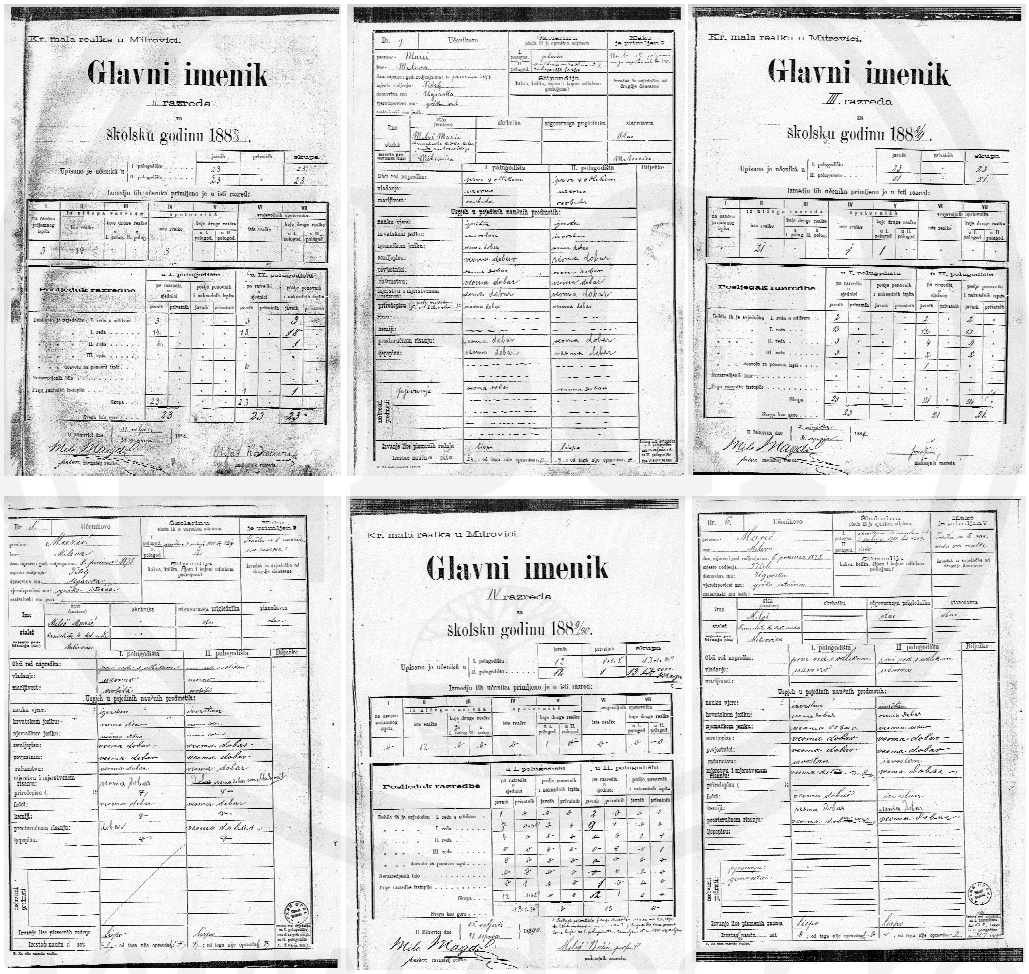

Сведочанства о завршеној школи у Сремској Митровици

Талентована и вредна кћи Милоша Марића, одликаш и „редак таленат – феномен" за математику и физику, школовање наставља у Шабцу. Милева Марић је завршила пети разред Шабачке мешовите гимназије са одличним успехом (нисам могао пронаћи њена сведочанства, јер сам добио информацију из Митровачког архива да немају

никаквих докумената о школовању Милеве Марић у том граду). Шести разред гимназије похађа у Шапцу, али га није завршила, јер је њен отац половином маја 1892. године премештен на место нижг судског службеника у Загреб. Маријева породица се преселила у Загреб, са станом на Потоку бр. 72. Милева Марић се као приватна ученица уписала у Краљевску велику гимназију, поново у шести разред , који је завршила 1893.године. Писала је молбу да јој буде дозвољено да јавно слуша физику у седмом разреду, што је била реткост у аустроугарском школству када су девојке биле у питању. Због болести Милева је завршне испите седмог разреда полагала у септембру 1894. године. Најбоље оцене добила је из математике и физике. На последњој страници „ главног именика" осмог разреда, за школску 1894/95. годину, стоји да је приватна ученица Милева Марић; Изостала прије свршетка првог полугодишта". После тога Милош Марић своју кћерку Милеву води у Швајцарску, а по повратку са породицом се преселио из Загреба у Нови Сад.

Отац је Милеву отпратио у Цирих. Милева Марић се после пријемног испита 14.новембра 1894. године уписала у III семинарски разред Више девојачке школе, да у Швајцарској заврши средњу школу и да положи матурски испит. У школској 1895/96 .године Милева је похађала четврти семинарски разред Више девојачке школе у Цириху. Милева бира предмете које ће слушати: математика (четири часа недељно), физика (три часа н.) аналитичка геометрија (један ч.н.),

Кућа у Кисачкој улици на бр.20. где су Марићи живели

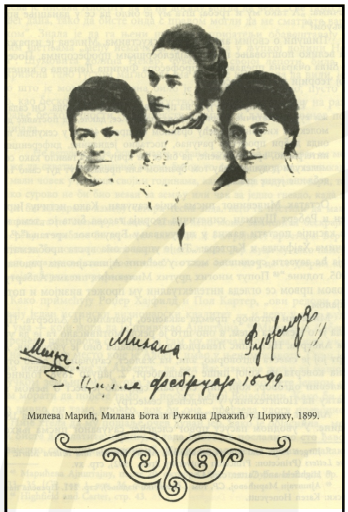

Милана Бота и Ружица Дражић

филозофија (два ч.н.), немачки језик (четири ч.н.), француски језик (три ч.н.), латински (два ч.н.), историја (три ч.н.), певање (три ч.н.) и вежбе из стенографије (један ч.н.). Милева је лепо цртала, али за то није имала амбиција. Тај разред средње школе завршила је са одличним успехом. Матурски испит је положила у пролеће у Савезној медицинској школи 1896. године у Берну. После матуре уписала се у летњи семестар на медицински факултет Циришког универзитета. Студирање мдицине на овом факултету је међу првима у свету омогућено девојкама.

У октобру после положених пријемних испита из математике и нацртне геометрије, уписала је **VI-A** одељење Савезне политехничке школе у Цириху-политехнике (касније познате опд именом ETN) на студије математике и физике.

У групи од петеро полазника: Јакоб Ерат, Марсел Гросман и Луј Колрозом и Алберт Ајнштајн, Милева је била једина жена и најстарија али и пета жена која је била примљена у ову школу. Један од колега на предавањима из физике је био најмлађи Алберт Ајнштајн, који је тада имао 17(18) година. Милева и Алберт били су студијозни и амбициони студенти. Прве две године студирања су биле врло успешне за Милеву.

Милева Марић на студијама у Цириху, 1897.

Њена просечна оцена на првој години је била 4.3, а албертова 4.6. Оцене су биле од један до шест. Оцене су се односиле на следеће предмете: диференцијални и интегрални рачун, аналитичку геометрију, механику, нацртну и пројектовану геометрију. Симпатије између младих студената Милеве Марић и Алберта Ајнштајна родила се на почетку студија. Милева се исписала са политехнике 5. октобра 1897. године па је трећи семестар похађала на Универзитету у Хајделбергу у Њемачкој. Званично није била уписна јер се на том универзитету нису могле девојке да

уписују све до 1900. године. По повратку из Немачке поново станује код Бехтолдових. Милева је летњи распуст 1896. године провела у Новом Саду и Кању. Колеге Милевине су полагали дипломски испит, сем ње. Милева га је одложила за следећу годину. На трећој години студија (1898/99) сарадња између студената Милеве и Алберта се све више продубила. На почетку 1899. године (октобар) Милева је успешно положила прелазни дипломски испит. Просечна оцена је била 5.05, а из физике добила је 5.5. На четвртој години студија Милеву и Алберта приближавају заједнички рад и сентименталност-љубав. Када није било предавање, Алберт је слободно време проводио у друштву Милеве у њеној соби. Предмети које су полагали Милева и Алберт су: теоријска физика, експериментална физика, теорија функција, астрономија и дипломски рад. Другог августа 1900. године поделилу су коначно сведочанства. У тим документима Милевин просек је био 4.3, а Алберта 4.6. Усмени дипломски испит на одељењу **VI-A** Политехнике био је у петак, 26. јула 1901. године. Милева га није положила. Зашто ??! Ајнштајн је дипломирао и отишао кући за распуст. Милева је остала у Цириху, радећи као лабораторијски асистент и припремала се да поново изађе на испите. Милева и Алберт су се поново састали на језеру Комо. Неколико недеља касније Милева је открила да је трудна. Те јесени Ајнштајн је добио слабо плаћени посао наставника на замени у Шафхаузену. Тако су протекли школски дани Милеве Марић, један значајан али и безбрижнији перид живота будуће студенкиње циришке Политехнике, супруге и сараднице Алберта Ајнштајна.

Милева рађа ванбрачно дете, кћерку, којој су дали Лизрел(Љубица). Судбина те кћерке је тајна и до данашњих дана. Милева и Алберт су се венчали у уторак, 6. јануара 1903. године у Берну. Венчани кумови су били њихови пријатељи Морис Соловин и Конрад Хабинт.

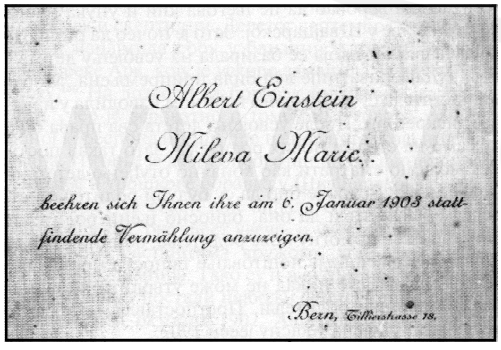
Albert Einstein
Mileva Marić.
beehren sich Ihnen ihre am 6. Januar 1903 stattfindende Vermählung anzuzeigen.
Bern, Tillierstrasse 18.

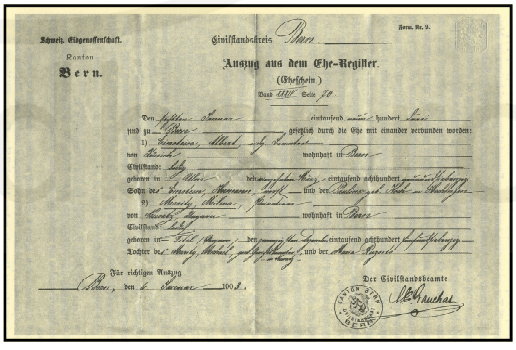
Auszug aus dem Ehe-Register
Bern.

Милевин и Албертов венчани лист, Берн, 6. јануар 1903.

Брак се распао 1914. или 1919. године, пошто је Ајнштајн добио место професора у Берлину

Имали су троје деце: ванбрачну кћер Лизерл (1902), коју јесу дали на усвајање(?) и синове Ханс – Алберта (1904 – 1973) и Едварда (1910 – 1965) крштени су1913. године у православној цркви Светог Николаја у Новом Саду, без присуства оца Алберта Ајштајна.

Милева Марић са својим синовима Хансом и Тедеом

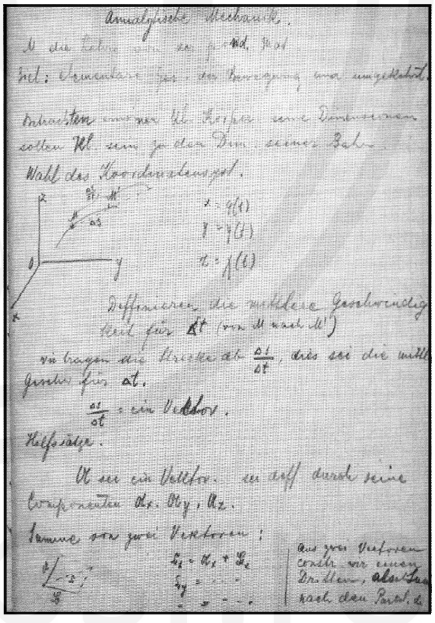

Досад необјављена прва страна бележака писаних Милевиним рукописом за Албертова предавања 1909/10. на Циришком универзитету

Милева је помагала Алберту на припреми предавања.

Милева је коначно пристала да Алберту пружи развод 1918, а Ајнштајн се сложио да Милеви да новац од било које будуће Нобелове награде. Званично су се растали 14. фебруара 1919. године пошто је

Ајнштајн добио место професора у Берлину. Милева је умрла 4.августа 1948.године. у Цириху под бројем 9357. На њеном гробу је децембра 1973. године била скромна плоча на којој је писало:

MILEVA ENSTEIN, GEB. MARITY 1875-11948.

Споменик Милеви Марић

Плоча на Милевиној кући у Цириху: У знак сећања, грађани Фрауминстера, 2005.

Биста у Сремској Митровици

рад вајар Владимир Томић

Биста Пред ПМФ Нови Сад

радови вајара Јована Солдатовића

Биста у Кању

ТЕХНИЧКА ШКОЛА “МИЛЕВА МАРИЋ” ТИТЕЛ

ТЕХНИЧКА ШКОЛА „Милева Марић Ајнштајн„ Нови Сад

ЛИТЕРАТУРА:

1. Десанка Ђурић Трбуховић, *У сенци Алберта Ајнштајна,* Багдала, Крушевац, 1969.
2. Ђорђе Крстић, *Милева и Алберт Ајнштајн – љубав и заједнички рад,* Академска књига Нови Сад, 2007.
3. Радмила Милентијевић, *Милева Марић Ајнштајн - живот са Албертом Ајнштајном,* Матица српска, Нови Сад, 2010.
4. др Драган Његован, *“Драги моји кумови“, Милева Марић - Ајштајн,* Прометеј, Нови Сад.
5. Душан Познановић, *Благородне душе*, Српска књига, Рума, 2002.

др Петар В. ВУЦА
Кикинда, Србија

СВЕТОЗАР МИЛЕТИЋ И СРБИ ИЗ РУМУНИЈЕ

Милетићев култ стваран је годинама као резултат његове непоколебљиве борбе за интересе целокупног српског народа. Светозар Милетић је још у раној младости живео једно време у близини центра румунског Баната. По завршетку правног факултета и положеног доктората 3. априла 1854. године Светозар Милетић запослио се као судски чиновник радећи у Лугошу и Оравици. Иако је адвокатски испит положио 12. 12. 1855. Године, у Оравици је остао до краја јуна 1856. године. Када је послом одлазио у Темишвар и околна места око Лугоша и Оравице Милетић се сусретао са Србима и упознао њихов живот и положај у румунском и мађарском окружењу.

Доласком Светозара Милетића у Нови Сад и отварањем адвокатске канцеларије почиње његов богат јавни живот и политичка активност. Најпре као градоначелника Новог Сада, посланика народно – црквеног сабора и посланика Угарског сабора, главног сарадника "Српског дневника" и оснивача и директора "Заставе" – модерног и најугледнијег српског листа друге половине 19. века. Под Милетићевим утицајем основана је Уједињена омладина српска која представља прекретницу у развоју омладинских друштава и прву масовну политичку организацију која је имала са становишта националне свести и националне културе и просвете прогресивни карактер. Оснивањем Српске напредне слободоумне странке Милетић је створио снажну политичку организацију, а сам постао вођа националног отпора према Мађарима. Његова главна мисао и акција била је ослобођење и уједињење српског народа.

Млађа генерација српске интелигенције – студенти, учитељи, књижевници упознају Милетића по текстовима објављиваним у "Српском дневнику" и "Застави". Када је основана Уједињена омладина српска придружују јој се и певачка друштва из Арада, Темишвара и Великог Семиклуша, а међу лидерима омладинског покрета запажени су Бранко Стефановић, познати Србин из Темишвара који је председавао првом скупштином 1866. године и Душан Ђермеков, млади интелектуалац из Арада, који је објављивао чланке у "Застави". Крајем 60 – тих

година велика и јака била је омладинска организација Чакова на челу са председником Пером Ђурићем.

Средином 1868. године на позив Срба Темишвараца Милетић је посетио Темишвар којом приликом је организован велики банкет - сто најугледнијих Срба. Том приликом срушен је "кинески зид" између грађана Темишвара и Фабричана. Свечани банкет одржан је у гостионици "Код седам курфишта". Срби су позвали Милетића да му искажу своје поверење и да му дају снаге за његов даљи рад. Сматрали су да је то њихова дужност као "крајње предстраже српства".

Политичке акције, говори, чланци Светозара Милетића будно се прате међу српским живљем у целом српском народу. Идеје Уједињене омладине српске и Српске напредне слободоумне странке улазе међу српски народ и у Румунији. Почињу и по селима да се оснивају певачка друштва, слави се редовно св. Сава, оснивају народне читаонице и народне штедионице, држе беседе и села. Позива се свуда на славну прошлост и жуди за националном слободом. Свуда се изводе позоришна дела и декламују песме млађе грађанске интелигенције као што су Коста Трифковић, Лаза Костић, Ђура Јакшић, Јован Јовановић Змај и други. Српска омладина и српски народ надахњује се народном историјом и народном поезијом.

Српски народ преко Саве и Дунава иде за Милетићем и сматра га својим вођом и истинским борцем. Тешко им је пало затварање и тамновање Светозара Милетића као и касније болест. Први излазак на слободу 1871. године после заточења у Вацу, где је провео годину дана, Срби из Румуније поздравили су телеграмима где траже од Милетића да и даље води "коло српских соколова". У славу ослобођења Милетића организују се села и беседе.

Светозар Милетић

Милетић је поново без суђења затворен 1876. године и у Вацу је провео три године као жртва мађарске политике притиска на српски народ и повећане мађаризације. Из затвора Милетић је изашао 15. новембра 1879. године. Како је био нарушеног здравља

није најавио долазак у Нови Сад, да га српски живаљ не би масовно дочекао као 1871. године када је први пут изашао из тамнице и да то не би произвело реакцију власти, већ је отишао код рођака у Варјаш. Милетић је у Варјаш вероватно путовао возом на релацији Будимпешта, Сегедин, Валкањ, Перјамош, а одатле сељачким колима до Варјаша, где се две недеље опорављао. Наравно, овај долазак није остао без одјека у овом крају на "мртвој стражи српства". Међу српским живљем настало је велико одушевљење. Израз тог одушевљења Срба из данашње Румуније остао је у новосадској "Застави" објављен један подужи чланак у броју 190 од 6. децембра 1879. године. У непотписаном тексту "Из банатског Поморишја" описан је сусрет Милетића са Србима из Поморишја. .

Глас да је Милетић стигао у Варјаш "крајњи крај српства" прострујала је као мућа у свим поморишким српским местима. У први мах Срби из околних места питали су се да ли је овај глас измишљена бајка или је само глас "оживелог и пробуђеног духа Милетићевог, који прострујава српство и причињава, сада као и пре тога, да је он свугде и на сваком месту… На глас (Милетића у Варјашу) жижак ми плане у грудима и за неколико тренутака нађосмо се браћа, да одавде одемо на сретење Милетићу у Варјаш. Одушевљење да видимо ослобођеног сокола српског није нам дало на том путу ни осетити цичу зиму, него шкрипање точкова по снегу још помагаше да боље чујемо неку тајанствену химну која нам се у милогласним звуцима у души разлегала".

По зимском дану упутила су се тројица Срба из једног суседног места у Варјаш који им се учинио као "бели Призрен". Прво су свратили код познаника да се обавесте да ли Милетић прима посете. Када добише потврдан одговор упуте се у православни храм на службу божју. После цркве упутише се право у дом где је одсео Милетић.

Када се појавио Милетић у соби где су отсели гости и стао пред њих заорило се из грла тројице Срба:

- Живио!

У том један од њих поздрави Милетића следећом беседом:

- Поштовани господине!

Кад је глас вашег ослобођења из сужањства пуко и овамо до нас допро и кад је тај глас заједно са предрагом вам породицом и сав српски народ смешане сузе радости и жалости пролевао и као из једног грла ускликнуо: Живио Милетић! Живио нам његов избавитељ! Онда

сам ја, а самном можда и многи други Срби, помислио да ће оно срце које је пре три и по године дана из живих недара народа исчупано и до скора у живом гробу затрпано било, да је то срце сад оживело и слободно, опет се у та иста недра у средину свога народа повратити и новом самосвојственом свежином својом кроз све чланове његове пулзирати.

Но како ме је пријатно изненадила вест, кад сам чуо и на скоро се из саме "Заставе" уверио, да се ви, да се велики Милетић овде на страни у нашој близини, у Варјашу, код свог милог сродника као оно Марко у новој механи на опорављењу налазите. Е онда не могох срцу одољети, не могох своје жеље утајати него се дигох са овом тако исто радожељном браћом и ево дођосмо да видимо у каквом је животу Марко и кад ће Марко бити опет за мејдана.Дођосмо да вас поздравимо и да вам изјавимо наше дубоко саучешће у беди и невољи које претрписте у сужањству, да вам изјавимо и нашу неизмерну радост што вас је Бог и милост царска ослободила тога сужанства. Будите уверени да смо ми, да је сав српски народ дубоко проникнут признателношћу и захвалношћу спрама вас и да високо цени и достојно уважава ваше редко и нечувено пожртвовање за народ свој и да сви живо желимо и једва чекамо да се што пре опоравити узможете, те да и даље порадите на срећу, напредак и бољитак милог вам српскога народа. Да вас Бог милостиви што пре здрављем окрепи и оснажи, те да се наш велетић Милетић опет поврати и своје старо гњездо заузме и одатло нам на ново пропева ону своју родољубиву песму, које рефрен гласи:

Здраво мили роде мој!
Чувај слоге дивни строј,
Да се чује славопој:
Срб је душом срцем свој!

И у ишчекивању да нам се та жарка жеља што скорије испуни кличемо: Живио нам дични сине велики Србине!"

Беседу је Милетић саслушао стојећи "пуним израза тронутим лицем и оштрим просепајућим погледом управљеним на поздрављача" а потом извињавајући се да због слабости не може много говорити узе реч и кратко одговори да захваљује делегацији на симпатичној изјави које он и са више страна добија и које су му једина утеха данас, која му као благи лек на срце пада. Обећао је да ће и даље радити за добро

свога народа по "могућству својих слабих сила".

Делегација је дала израза свом задовољству са бурним ускликом: Живио! Потом је Милетић понудио делегацији да седне. На разна питања Милетић је кратко одговарао. Ево неких:

- Како се сад налази и осећа?
- Боље него у Вацу.
- Како је могао поднети и издржати тегобе тако дуга затвора?
- Моја ми је тврда нарав помогла.
- Да ли осећа у себи још оне своје енергије за јавни рад?
- Воља је ту, но тело ми је ослабило.

Ова посета Поморишана Милетићу у Варјашу са мртве страже српства значајна је и по томе што нам је текст објављен у "Застави" оставио изглед и лик првака пречанских Срба:

"Он је средњег, крупног развијеног узраста, јаког телесног састава, пуна лица и румена, оштра погледа и чврста поносита држања, косе и браде седе, ове до полу груди оне до рамена, изгледаше нам сад јако замишљен и забринут".

Делегација у разговору са Милетићем провела око четврт часа. Није записано како је Милетић стигао у Нови Сад. Могао је да путује возом од Перјамоша до Кикинде или санкама ленијом Варјаш - Ловрин – Кикинда, а одатле поново санкама (фијакером или сељачким колима) на релацији Кикинда – Нови Бечеј – Бечеј – Нови Сад.

Одмор у Варјашу код родбине и међу сународницима био је успешан тако да је Милетић већ наредне године преузео руковођење радом своје Слободоумне странке. Наредне 1881. године победио је на изборима за Угарски сабор где је наставио борбу за српске националне интересе.

У овом повратку на политичку сцену прекинула га је болест која се појавила у јесен 1882. године, а која је узела маха крајем 1883. године, када је прекинуо сваки рад и морао да оде на лечење у санаторијум, прво у Беч а касније у Будимпешти. У овим болницама провео је више година док се није опоравио. Породици у Нови Сад вратио се без помпе, почетком децембра 1895. године.

Како су године пролазиле и док је био на лечењу код српског народа осећала се велика празнина на јавној политичкој сцени Милетића као народног вође и истинског борца за српске интересе. Са годинама је расло високо поштовање према Светозару Милетићу, а истовремено стварао се култ народног вође, што је нарочито дошло до

изражаја поводом његове седамдесетогодишњице живота која је прослављена у више градова у земљи и иностранству. О томе сведоче и многобројни телеграми упућени Милетићу.

Своју захвалност за све што је урадио за српски народ и жељу да још дуго живи путем телеграма током 1895/96. упутили су и многи Срби из Поморишја, Баната и Клисуре. Појединачне, породичне и групне телеграме поштоваоца Милетића упућени су из Арада, Варјаша, Кетфеља, Липове, Липовског Сент Миклоша, Сараволе, Великог Семиклуша, Српског Светог Петра, Темишвара, Немета, Темишвара – Фабрике, Чакова, Лугоша, Гада, Ћира, Малог Бечкерека, Ђерђамоша, Кусића, Златице, Старе Молдаве, Српске Пожежене, Оршаве, Турн Северина и Доње Клисуре. У једном групном телеграму из Чакова потписало се 50 људи а у другом 13. Из Турн Северина и Српског Светог Петра потписано је по 8, из Немета шест а из Оршаве пет људи. Цела породица Ћосић из Арада честитала је Милетићу велику годишњицу. У шест телеграма честитке су изражене у стиховима. Две песме послао је Љуба Јованов из Арада, а по једну Марија Вијатовић рођ. Стојановић из Кетфеља, Јов. З. Стојановић из Варјаша и породица Ћосић из Арада.

У многобројним телеграмима упућеним Милетићу на тај начин придружио се цео српски народ тог времена са тла данашње Румуније који је високо уважавао неустрашиви и епохални рад неуморног борца за српска права. И није чудо што је народ саосећао са патњом и болом Милетића и то изражавао топлим и искреним речима: храбри борче српски, народни мучениче,сиви и дични тињу, српски диве, дична старино.

Колико је Светозар Милетић значио за овај народ на "мртвој стражи српства" изразио је и Љуба Јованов из Арада кроз стихове:

Што је сунце небу плавом,
Што је месец тавној ноћи,
Што је мирис цвећу милом,
Што су крила тици лакој.
То с‘ ти нама сиви тињу,
Жив нам био Милетићу!

Поводом Милетићевог рођендана – седамдесет година живота Српско књижевно-новинарско деоничарско друштво "Братство" покренуло је акцију издавања и откупа Милетићевих "умотворина". Акцији уписа деоница за издавање сабраних дела Светозара Милетића као и откупа одазвала су се многа српска друштва из Чакова, Варјаша, Немета,

Кусића, Мачевића, Лугоша. У Варјашу је организовано Милетићево вече, а на прослави седамдесетогодишњице Милетића у Белој Цркви учествовали су и Срби из Соколовца, Луговета, Кусића и Златице.

Смрт Милетића 1901. године претворила се у велику народну жалост за цело српство. У многим српским местима Поморишја, Баната и Клисуре приређивани су у српским православним црквама свечани парастоси.

Деценија је још остао да живи лик и дело Светозара Милетића у овом крају српства. На народним свечаностима и породичним веселљима певане су песме у којима се спомиње име Милетића. А нарочито је била популарна песма проте Живковића коју је знао сваки Србин:

Слава, слава, слава Србину!
Оро кликће са висине,
Глас се чује из дубине,
Ни бриге те сиви тићу,
Ми смо с тобом Светозаре Милетићу,
Кад извесни, шалај, куцне час,
Зови само ево нас.

Слава, слава, слава Србину!
Петсто лета већ је прошло,
Како Србин робује,
Ни бриге те сиви тићу,
Ми смо с тобом Светозаре Милетићу,
Кад извесни, шалај, куцне час,
Зови само ево нас.

Слава, слава, слава Србину!
Светозаре српски сине,
Ти си дика Војводине,
Ми смо с тобом Светозаре Милетићу,
Кад извесни, шалај, куцне час,
Зови само ево нас.

Тако је све то било до краја 60 – их година прошлог века када је отишла са сцене генерација Срба рођена пре Првог светског рата. А онда је настао заборав.

Душан ДЕЈАНАЦ

ИСТОРИЈСКА АРХИТЕКТУРА У ТЕМИШВАРУ

СПЕЦИФИЧНОСТИ ТЕМИШВАРА

Број становника дозвољава најлакшу класификацију значаја градова.

Јерархија градова у Румунији, каталогираних према броју становника, подсећа донекле на ону из Француске. Односећи се на број становника, највећи удео има престоница, али која није смештена у геометријском центру државе. Престоницу следе, на релативно великој дистанци, остали значајни градови. У Румунији Букурешт је једини град који се на пописима становника последњих година, налазио испод цифре од 2 милиона становника. Следе четири града чије становништво прелази цифру од 300.000 становника: Темишвар, Клуж-Напока, Јаш и Констанца[1].

На пописима последњих 40 година, Темишвар је био кад други, кад трећи или четврти град Румуније по броју становника. Године 1992. имао је 334.115, док године 2011. само 303.708 становника.

Са економске и културне тачке гледишта, Темишвар се традиционално убраја међу прва четири града у држави, уз Букурешт, Клуж и Јаш.

Током историје Темишвар је био престоница Баната, који је био историјска провинција Темишвара. Најстарији тачни статистички подаци о етничкој структури становништва Баната потичу из XVIII-ог века. Они доказују да је већина становништва Баната сачињена од Румуна[2].

Данас, преко 85% од становника града јесу Румуни. Темишвар је румунски град. Историјом и посебним карактеристикама Темишвар се разликује од свих осталих румунских градова, имајући јединствене црте у Европи. Већина Темишвараца поштује и поноси се историјом свога града.

За овај град важи тврдња са етничко-националистичким карактером Ханса Дилпиха: „Ако би неко желео да упозна историју немачког народа и зауставља се на границе Немачке, неће упознати потпуну

величанственост ове историје. Пошто се у стварности значајан део ове историје одиграо са оне стране старих државних граница“. У Темишвару ова тврдња важи и за неког који би желео да упозна историју мађарског, српског, турског, и не у последњем реду, јеврејског народа.

Посебна драж Темишвара састоју се баш у многострукост и широку различитост архитектонских стилова које су утиснуле граду разне етапе његове еволуције.

ИСТОРИЈА ТЕМИШВАРА

Град Темишвар се развио у Тамишкој равници. Пре великих хидротехничких радова у XVIII-ом веку, реке Бегеј и Тамиш су стварале једну мочвару јужно од садашњег града. Град се појавио на исушеним острвима који су чинили једину могућност за прелаз преко мочвара између северног дела, исушене зоне и мочвара са јужне стране садашњег града.

После хиљадите године Банат је био заузет од војске мађарског краља. Вероватно да је у XI-ом веку Темишвар већ постојао и био је састављен од једне тврђаве коју је бранило земљано утврђење са палисадама и једно цивилно рурално насеље.

Краљ Угарске, Карло Роберт Анжујски (из француске породице која је владала Напуљским Краљевством), изградио је дворац у Темишвару. Изгледа да је овде становао између 1315. и 1323. године.

Трг Св. Ђорђа, Темишвар

Након једне опсаде град се предао Турцима 1552. године.

До 1716. Темишвар је био отомански град. У том периоду Темишвар је био „град од дрвета“. Периодично су избијали пожари.

Године 1716. Темишвар је био опседнут од хабсбуршких трупа. После Мира из 1718. Банат је био организован као један „Land“ (аутономна провинција) са престоницом у Темишвару, који је администриран директно од Двора у Бечу. Администрација је организовала широку акцију колонизирања са становништвом католичке вероисповести, нарочито немачког порекла. Након 15 до 30 година касније Немци су чинили већину становништва у граду. Друга заједница по важности у граду била је расцијанска/српска заједница којој су припадали и Румуни.

На основу појединих пројеката нацртаних на пројектантској табли град и тврђава су реконструисани. Реализована је мрежа улица које се пресецају под правим углом слично са шаховском таблом. Најстарије куће у садашњем граду потичу из тог периода.

Четврт Град (Тврђава), централни кварт, била је „срце“, политички, административни и културни центар целог града. Она је била брањена огромним појасом утврђена сличном у равни са звездом, широким око 500 м. Од девет бастиона првог прстена до данас је сачуван само један, назван „Бастион тврђаве“. У централном кварту куће су требале да се

Трг Слободе, Темишвар

Саборна црква и црквено-општинска зграда, Темишвар

зидају обавезно од опеке због опасности од пожара у случају једне опсаде. Зграде су стварале непрекидна прочеља са улице.

Почев са спољном ивицом утврђења простирала се Еспланада тврђаве, равница широка 948 м (500 хвати). На овој равници било је забрањемо грађење како не би могао евентуални нападач да се приближи утврђењима склањајући се иза зграда који би се сазидале. Због тога су и остале четврти саграђене на раздаљини од преко два километра у односу на центар кварта Град.

Кварт Фабрика, смештен на истоку, био је предграђе са почетним индустријским карактером. Квартови Мехала, Јозефин и Стари Мајуреви, садашњи Елисабетин (резиденцијална четврт која се појавила у другој половини XVIII-ог века), подигнути су северо-западно, западно, односно југо-западно од Града. Првобитно они су имали руралне карактеристике.

Године 1732. завршен је у кварту Јозефин пловни канал Бегеј на садашњој траси.

Године 1778-79. Банат је прикључен административно Угарској, али званични језик администрације и војске остао је немачки.

Године 1804. прокламовано је Аустријско Царство.

Године 1849. град је био опседнут војском мађарских револуционара који су прогласили републику и хтели да одвоје Угарску од

Аустријске Империје. Град је доживео јако артиљеријско бомбардовање. Артиљеријски пројектили могу се видети и данас забијени у зидове појединих кућа у граду. Али револуција је била угушена.

Након пораза у рату са Прусијом 1866. Аустријска Царевина подељена је на две државе које су удружене у Аустро-Угарску Монархију 1867. године. У Темишвару, који је у том периоду припадао Угарској, у администрацији се уводи мађарски језик.

Године 1868. равница из околине града на коју је била забрањена градња смањена је на 569 м (300 хвати). То је омогућило развој спољних квартова према централном, нарочито после 1890. године, дуж појединих булевара који постоје и данас.

Током 1892. године донета је одлука о поништењу статуса војног утврђења за Град (Тврђаву). Од 1899. започело је рушење фортификација (утврђења).

У дотичном периоду главне функције града биле су економске природе, нарочите оне трговачке и банкарске. Развија се индустријска производња, посебно гране лаке индустрије.

Почев са 1893. годином састављају се нови урбанистички планови ради повезивања централне зоне, Кварта Град (Тврђава) са четвртима из његове околине. Уз канал Бегеј предвиђа се ниска паркова. Пројектују се широки булевари који би повезали центар града са квартовима из његове околине.

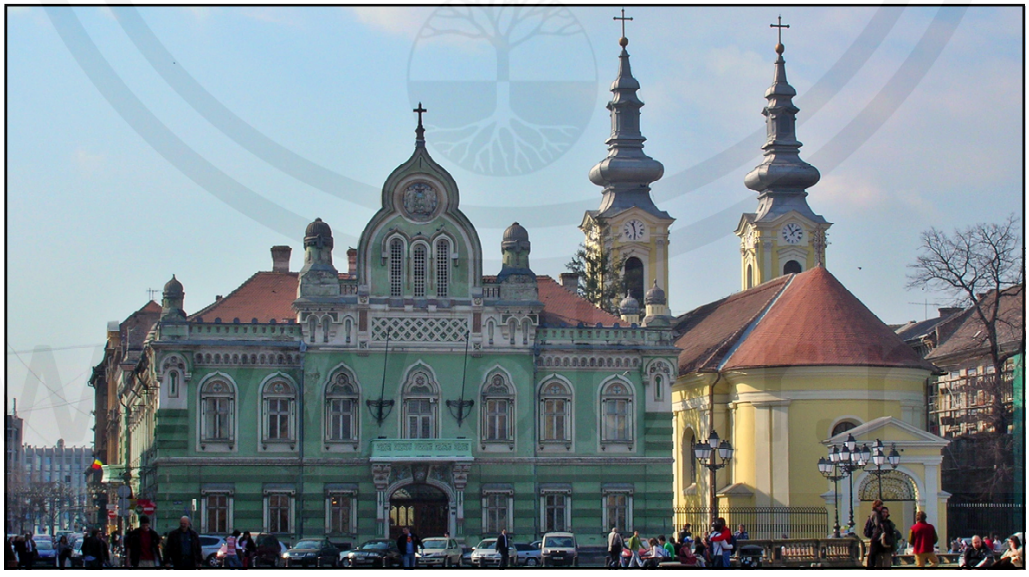

Владичански двор, Темишвар

Пијаристичка гимназија, Темишвар

Између 1905. и 1913. године дошло је до сличног грађевинарског развоја у свим квартовима са зградама „у стилу година 1900“ (која се изражава у разним правцима: Арт Нуво, Либерти, Сецесион итд.)

Након пораза Аустроугарске Монархије у Првом светском рату, Темишвар је запоседнут од српских (14-15. новембар 1918) и француских трупа (2. децембар 1918). У Банату Румуни су чинили већину становништва. У Темишвару релативну већину су чинили Немци (43,9% - 1919, 30,34% - 1930). Румуни су прогласили уједињење Баната са Румунијом. Одлучујућа је била чињеница што је то уједињење прихваћено од великих сила победница. Године 1919. успостављена је румунска администрација.

Године 1920. основана је „Политехничка школа“ технички универзитет. Тако да се економским функцијама града додају оне универзитетског центра.

У околини централног кварта Град граде се бројни комплекси вила са баштама, виле специфичне за архитектуру међуратног периода. После 1930. године многе зграде су изграђене у модерном „кубистичком“ стилу и „модерном интернационалном“ стилу. Изградњом Румунске православне катедрале између 1936-1946. године завршен је централни трг назван Трг Победе (Пијаца Викторијеј).

Румунија је учествовала у Другом светском рату почев са 1941.

годином. После пораза румунске војске на источном фронту, Темишвар су заузеле совјетске трупе септембра 1944. Окупациона војска донела је на власт комунистичку диктатуру. На хиљаде грађана затворено је у логоре и затворе. Грађевинарска активност стагнирала је. После повлачења окупационих трупа 1958. године, почиње један период „одмрзавања“, скромне либерализације (1964-70).

Година 60-тих финализирани су нови комплекси грађевина: Универзитет (1961-65), поједини блокови са становима на постојећим улицама као на пример, блокови са становима и магазинима на партеру (1963) који су затворили Трг Победе на северо-истоку Румунске православне катедрале.

Године 1965. на власт долази диктатор Николаје Чаушеску.

Између 1974-88. подижу се огромни „квартови спаваонице“ састављени од блокова са четири, осам или десет спратова грађени од великих префабрикованих паноа са тотално неестетским изгледом.

После победе крваве антикомунистичке револуције из 1989. године која је избила у Темишвару, Румунија се повратила парламентарној демократији. Поново је уведен вишепартијски политички систем.

У овом периоду настале су бројне нове зграде. Догађаји, бројни међу њима позитивни у односу на период комунистичке диктатуре, у току су одвијања, али још немамо ретроспективни размак потребан за продубљење анализе.

арх. Михај ОПРИШ

Напомене:

[1] Године 2002. и Крајова је бројала преко 300.000 становника

[2] За XVIII век разни документарни извори дају различите проценте за румунско становништво који се крећу између 57,13% и 66,67% од укупног броја становника Баната.

www.dbsr.ro

СРПСКИ ПИСЦИ У КЛУЖУ

Током времена је ердељски град Клуж био и остао један од значајних не само административних центра него и престижно средиште културе и наставе. Отуда није ни зачудо што су овамо на школовање долазили млади из свих европских крајева. То је долазило до изражаја и у доба Аустро-Угарске царевине, када су и бројни Срби образовање стицали у Клужу. А међу њима било је и писаца. Па да се подсетимо само неких имена.

ЈОВАН КЛАЈИЋ (Нови Сад, 1815 – Турија, 1883). Заправо, и није био књижевник, него – како се говорило у деветнаесто векум – молер. То јест сликар. Радио је иконостасе и реновирао унутрашњост цркава у Новом Саду, Бајши, Кузмину, Турији, Бачком Градишту, Старом Врбасу или Куплини и Глини. До студија сликарства (на Сликарској академији у Бечу) и до делања као сликар…тражио је себе у неким другим областима. Тако је био уписао Богословију, али је од студија, из здравствених разлога, одустао. Но, пре богословских наука студирао је филозофију и права у Клужу, Печују и апсолвирао у Пешти. То је било током 1831 – 1833. године. Међуим, као уметник (сликар) нису му

Панорама Клуж-Напоке

стране биле ни други видови уметности. Можда из наклоности према позоришту, можда као одговор да "буде од користи", тек јавља се као преводилац са немачког језика позоришног комада *Созакљатије против Велеције или Педро и Луфир*. То је "жалостно позоришче" у пет чинова.

ВЕЉКО ВЕЉА МИРОСАВЉЕВИЋ (Велико Село, 1868 – Нови Сад, 1930). Писао је расправе из црквене историје, патрологије, хагиографије и катихетике, објавио низ чланака, брошура и монографија (*О Палестини и старим Јеврјима, Свето Јовановска црквица у Новом Саду, Из старог Новог Сада, О Светом Василију Великом*). Био је то човек широког културног видика, сарадник многих гласила као што су то "Дневни лист", "Српски Сион", "Зора", "Бранково коло", "Застава" или "Гласник Историјског друштва Новог Сада" Том је својом неуморном делатношћу "на ползи своме роду" био, али и уважавао престиж једне од угледних личности свога доба (био је, између осталог, градски одборник у Новом Саду, члан Великог духовног суда или члан Књижевног одбора Матице српске). Што се образовања тиче, он је основну

Клуж-Напока

школу учио у Новом Саду, гимназију у истом граду и у Осијеку, а Богословију у Сремским Карловцима. Потом долази у Клуж где студира права (1889 – 1893). По окончању студија рукоположен је за ђакона, а пет година потом (1898) за свештеника. Био је затим конзисторијални бележник у Новом Саду, па парох Успенске цркве и хонорарни предавач веронауке. Од страних језика знао је руски а служио се и немачким. На књижевном пољу јавио се и као преводилац приповедака Антона Павловича Чехова чије је (разум се у преводу на српском) чак три књиге објавио у Београду и Мостару.

НИКОЛА МИЛУТИНОВИЋ (Панчево, 1879 – Нови Сад, 1969). Име које ређе спомињемо, а био је, одиста, један од ревносних прегалаца на књижевном пољу, иако је, по образовању, био правник. Правне студије завршио је у Клужу. У истом је ердељском граду одбранио докторску дисертацију 1903. године. Што се литерарне делатности тиче, бележимо да је писао песме, објављивао радове из историје књижевности у значајним листовима и часописима свога доба (“Бранково коло”, “Браник”, “Политика”, “Панчевац”, “Глас Матице српске”, итд). У два наврата био је уредник “Летописа Матице српске”, а потом, члан Књижевног савета исте установе. Осим тога што је боравио у Клужу, Никола Милутиновић је, нажалост, имао и један немио сусрет са нашим просторима: у току Првог светског рата био је један од заточеника у злогласном Арадском логору за истребљивање Срба.

ЈОВАН ЈАГЕДИЋ (Нови Бечеј, 1884 – Зрењанин, 1947). Правник. Основну школу завршио у родном месту, гимназију у Новом Саду, а права у Клужу. Као правник, писао је, дабоме, стручне чланке. Но, огледао се и у поезији и прози. Сарађивао је у „Голубу“, „Бранику“ или „Бранковом колу“. Објавио је путописни запис *Узпут по свету…на путу…далеко од куће… по Истоку*. Написао је, такође, и либрето за оперету Ц. М. Храздира „Весели инвалиди“ и за оперу Љ. Киша „Две луталице“.

Припремио: Иво МУНЋАН

www.dbsr.ro

ЈОШ ЈЕДНОМ О ТЕМИШВАРСКИМ КАЛЕНДАРИМА

У *Банатском алманаху за годину 2011.* писано је о темишварским календарима и алманасима, почев од *Банатскога алманаха* Димитрија П. Тирола за 1827, до *Календара Правда* за 1951. годину[1]. Синтеза је урађена на основу библиографије коју сам спремао према доступним колекцијама, расутим по друштвеним и приватним библиотекама, од којих је моја лична била најпотпунија. Време је, пак, доказало колико

ЏЕПНИ
КАЛЕНДАР
ЗА ПРЕСТУПНУ
1932.
ГОДИНУ
КОЈА ИМА 366 ДАНА
ТЕМИШВАР
ШТАМПАРИЈА БРАЋА ЧЕНДЕШ
1932

је у праву проф. др Војислав Максимовић када тврди да „не постоје сасвим потпуне, савршене и беспријекорне библиографије“, односно да „поред неоспорне улоге коју библиографија уопште има у сваком научном раду, није безначајно ни њено подстицајно деловање у оквиру властите струке, то јест за наредна, нова библиографска истраживања“.[2]

То се и код нас, ево, брзо обистинило.

Наиме, током 2013. године, скупљајући етнографски материјал по српским кућама у Поморишју, Јаворка Марков Јоргован је тамо затекла и известан број календара, алманаха, уџбеника и других књига, па ми их је, знајући ме књигољубца, поклонила. Неке од њих биле су права реткост, тако да их није било ни у вишемилионском фонду Библиотеке Матице српске, па сам их тамо проследио. На моје велико изненађење и посебну радост, проширила су се и сазнања о темишварским календарима и алманасима.

Међу библиографским јединицама које су ми поклоњене налази се скромна књижица са насловом *Џепни календар за преступну 1932. годину која има 366 дана*; издала га је у Темишвару Штампарија Браћа Чендеш 1932. године. Примерак је потпун, а садржи 25 страница: прва је насловна, затим следи календарски део наизменце са страницама за белешке.

Календарски део садржи, у два ступца, календар за православце, по јулијанском календару, ћирилицом, односно за римокатолике, по григоријанском календару, латиницом. Сваки месец заузима посебну страницу и има засебну страницу за белешке. Штампа је двобојна и добро изведена.

Примерак је коришћен за домаће прибелешке. Оловком а брижљивим рукописом назначено је колико је новца, жита и кукуруза дато за услуге говедару, чобанину, горницима, баштовану, берберину, чикошу, свињару, пудару, гушчару, црквењаку и ковачу, колико је кукуруза и пошто продато, те када су купљени прасици и слично. Књижица је добро очувана, па је чак сачуван на њој и кудељни конац којим је прошивена у горњем левом углу, о који је, свакако, висила о клину на зиду, можда као једина књига, књига за целу годину, у паорској кући.

Да ли је било пређашњих таквих џепних, рекламних календара Чендешове штампарије, тешко је рећи; засада нису виђени. Пре би се могло претпоставити да није било потоњих.

Наиме, већ од 1931. године темишварска штампарија Браће Чендеш беше запала у финансијске тешкоће и није редовно пословала; прота

Слободан Костић је почетком 1932. године тиме објаснио зашто епархијско гласило „Гласник. Црквени, школски и друштвени лист“ није редовно излазило:

Прошле године није „Гласник“ уредно излазио зато што је штампарија у којој је „Гласник“ штампан, и која једина има слова за цео табак, дошла у финансијске тешкоће, те није радила, него је рукопис и данас заостао у истој, необрађен.[3]

Године 1932. поменута штампарија је покренула издавање српских народних календара;[4] можда је њиховим издавањем покушала да се окрпи, да поправи своје финансијско стање, а вероватно је и овај *Џепни календар* имао истоветну намену. Да у томе није успела извесно је, јер је набрзо прекинула сваку делатност, а издавање српских публикација преузела је Штампарија Леополда Видера. Тако добронамерно а донкихотско довијање фирме Браће Чендеш остаје лабудова песма а леп допринос српском, тада још оскудном, издаваштву у Румунији.

Најзад, пошто је у строгим а правичним библиографским начелима прихваћено да постоји само књига коју библиограф има у рукама, пријатна је дужност овде изразити топлу благодарност нараштајима заредом, који су књигу сачували и сада је штедро поклонили, те тиме обогатили сазнање о културним прегнућима наших предака.

Стеван БУГАРСКИ

Напомене:

[1] *Банатски алманах 2011*, Темишвар, 2010, стр. 9-38.

[2] Војислав Максимовић, *Основе теорије библиографије са примјерима*, Београд, 1987, стр. 88, 91.

[3] *Претплатницима Гласника*, „Гласник. Црквени, школски и друштвени лист“, год. XII, 1932, бр. 1, стр. 1.

[4] Стеван Бугарски, *Завичајна књижевност Срба из Румуније 1918-1947*, Темишвар, 2007, стр. 234.

www.dbsr.ro

ЊЕГОШЕВ ПОРТРЕТ У ГРАДУ НА БЕГЕЈУ

Међу најзначајније експонате Збирке црквене уметности у Владичанском двору Православне српске епархије темишварске свакако спада портрет црногорског владике, кнеза и песника, Петра II (Петровића Његоша). Изложен у салону слика великих димензија, у којем су највећим делом портрети темишварских епископа, портрет песника *Горског вијенца* је посебно истакнут на видном месту, те се издваја, изненађује и задивљује посетиоце.

Портрет је израђен уљаним бојама на платну размера 125,0 x 95,5 цм, па је и по томе, по свој прилици, реткост; литература помиње још само један уљани портрет владике Рада.[1]

Повест настанка портрета који се чува у Темишвару није детаљно расветљена. Према доступним подацима, слика је настала у другој половини XIX века, највероватније у Бечу, где се Његош повремено налазио, па је, извесно, рађена по природи, што произилази и из неких анатомских детаља руку; аутор није познат, али је без сумње добро владао кичицом.

Повест како је слика доспела у темишварски Владичански двор преноси се по казивању, које има потпоре и у неким написима; оно је посебно занимљиво и везује се за потресне судбине и прворазредне темишварске личности са размеђе XIX и XX века.

Вероватно ваља почети од Лудвика фон Берсудера;[2] син вишег официра пореклом из Келна, који је доспео са службом при Темишварском генералштабу, Лудвик фон Берсудер, рођен је у Темишвару 1825. године. После школовања у родном граду уписао се на Академију ликовних уметности у Бечу. Године 1847. вратио се у Темишвар.

Важио је за једнога од најбогатијих Темишвараца и Банаћана. У самом Граду је поседовао куће означене у оновременој катастарској књизи под бр. 63/62. односно 64/62 (сада улица Евгенија Савојског бр. 11) и 65/63 (сада улица Евгенија Савојског бр. 11А). У кварту Фабрици саградио је упадљиву вилу на обали тадањег Бегеја (сада улица Андреја Шагуне бр. 8) са парком и купатилом.

Иако се у зрелим годинама бавио поглавито градском политиком (први је добио статус вирилисте, то јест није биран, него му је на основу имовинског и друштвеног положаја припадало место у Градској управи), активно учествујући у вођењу комуналних послова, држао је сликарску радионицу на спрату који је доградио на кући 65/63. У тој радионици бивали су многи тадањи сликари.

Из кичице Лудвика фон Берсудера остало је више композиција и портрета (махом породичних), али је до сада описано само неколико радова који су доспели у Јужноугарски музеј (сада Банатски музеј ликовне уметности). Стручњаци темишварскога музеја су мишљења да Његошев портрет није његово дело, него да га је он, стицајем околности, донео из Беча.

Немиран духом, Темишварац Берсудер, градски првак и сликар, живео је раскошно и помало разметљиво: двапут недељно – недељом и петком од 14 до 17 сати – отварао је капије парка велелепне виле у Фабрици за темишварско грађанство; годину дана пред смрт, у 69. години живота, предузео је дугачко и заморно путовање на Светску изложбу у Чикагу.

Када је 1893. године писао тестамент, процењујући своје имање на 2,5 милиона гулдена, оставио је опоруке и људима који му нису били правни наследници, чак и појединим послужитељима; својој милосници Гизели Шнајдер поклонио је, између осталог, Његошев портрет.

Случај је хтео да се она непосредно потом загледа у удовога протођакона Православне српске саборне цркве у Граду, Ђорђа Звекића, изданка чувене темишварске трговачке породице.[3] Из њихове везе рођени су синови: Никола (1897), Ђорђе Петар (1899) и Димитрије (1900. године); сва тројица су крштена у Римокатоличкој градској парохији.[4] Осуђиван и презрен, протођакон Ђорђе Звекић се одлучио на одсудан корак: поднео је оставку на место службе и – свакако да би избегао последице које би морао сносити, јер као свештено лице није могао ступити у други брак – потписао је званичну изјаву, сходно тадањим државним прописима, да иступа из Православља. То је било јула месеца 1905. Након тога склопио је грађански брак са Гизелом Шнајдер и признао децу. Тако је портрет великога књижевника доспео у власништво човека који је био свестан његове вредности.

Пред смрт Ђорђе Звекић је осетио грижу савести. Према белешци у Матичном протоколу умрлих, „на основу своје пријаве од 14. марта 1911. да је намеран, као покајник, вратити се из безверја у Источно-

православну веру, из које је јула 1905. иступио, примио је... на молбу своју, свету тајну причешћа дана 16. марта 1911“[5]. Потписао је, дакле, нову изјаву, о враћању у Православље; посредством пријатеља умолио је надлежну црквену власт да га, ако ништа друго, бар сахране обученог у мантији[6]. Умро је 24. априла 1911. године. Имао је тада 56 година.[7]

Извршена му је била жеља. Исповедили, причестили га и – обукли у мантију.[8]

У знак покајне захвалности поклонио је Његошев портрет.

Од тада се чувено платно налази у Владичанском двору (Трг Уједињења бр. 4) у уметничкој збирци; срећом није пренето у Кикинду 1918. године, када је Темишварска епархија подељена на део у Краљевини Румунији и део у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

У Владичански двор су пре и после тога преношене разне драгоцености.

Убрзо по свом устоличењу 1904. године владика Георгије (Летић) је у Двору уредио капелу и упутио распис парохијама да се у Двор (тачније у дворску капелу) пренесу утвари и иконе које више нису у редовној употреби на парохијама, смерајући већ тада да заснује музеј; потоње историјске околности нису томе погодовале.[9]

После Другога светског рата у Двору су похрањене многе драгоцености, угрожене злоупотребом манастирских имања, затим темпло и иконе дотрајале цркве у Овсеници, као и известан број старих икона и богослужбених предмета са парохија. Тако је настајала Збирка црквене уметности, која је 1967. године отворена за јавност.

Изложени предмети сакупљени су са пространог подручја од Дунавске клисуре и Пољадије на Нери до Поморишја, а у њима су заступљени разни уметнички токови и радови за наше прилике врхунски.

Портрет великана Петра II (Петровића Његоша) у класицистичко-реалистичком стилу, који би чинио част и много већим и много познатијим музејским установама, употпуњује темишварску збирку драгуља и чини је посебно привлачном.

У скромном водичу који је Епархија издала још 1984. године Његошев портрет је репродукован, уз следећи текст, из пера Чедомира Чонке Клисурца:

За разлику од општепознатих портрета, на којима је Његош најчешће приказан у црногорској народној ношњи, на овом портрету он је представљен као архијерej. Насликан је у седећем ставу. На глави

му је бела панакамилавка са крстом, преко плаве мантије носи мандију тамно-црвене боје, опасан је плавим појасом урешеним везом са биљним мотивима; на грудима му је напрсни крст, панагија и орден са црвеном лентом. Лице владикино је младалачко, брада кратка, црна, израз лица озбиљно-спокојан, поглед продоран.[10]

Репродукукујемо га и овде, уз значајну назнаку: да ће – колико год се трудили – оригинал увек изгледати привлачније него најбоља репродукција.

Стеван БУГАРСКИ
Љубомир СТЕПАНОВ

Напомене:

[1] Тај портрет је рађен у Трсту, затим је доспео на Цетиње и украшавао предворје неког хотела. Откупио га је некадањи аустријски генерал Милан Манојловић, па је слика пренета на његово породично имање у Опову. Наследила је слику генералова родбина; сада се у приватном власништву налази у Београду.

[2] Биографски подаци према: Annemarie Podlipny-Hehn, *Banater Malerei*, Букурешт, 1984, односно Luzian Geier, *Unser Alt-Temeswar*, „Neue Banater Zeitung", колекција за 1974. годину. Посебно захваљујемо госпођи Анемари Подлипни-Хен, која нам је предусретљиво ставила на располагање многе податке и стручна мишљења.

[3] Био је син угледнога трговца Петра Звекића и Ане рођене Пејић, који је држао трговинску радњу са својим тастом Аркадијем Пејићем. Обудовео је 1891: супруга Марија умрла је 12. јула 1891, када јој је било свега 26 година (Тамишка жупанијска филијала Националнога архива Румуније, Фонд Православне српске црквене општине у Темишвару (Граду), Матични протокол умрлих 1853-1895, упис бр. 9 од 14. јула 1891).

[4] Тамишка жупанијска филијала Националнога архива у Темишвару, Фонд Градске римокатоличке парохије, Протокол крштених 1888-1941, уписи бр. 52/15.12.1897, 23/28.05.1899, 36/30.10.1900.

[5] Архив Православне српске црквене општине у Темишвару (Граду), Матични протокол умрлих 1896-1911.

[6] Лукијан Тривунов-Бранковић, *Тешкоће*, у књизи *Успомене*, Сремски Карловци, 1928, стр. 26-27.

[7] Архив Православне српске црквене општине у Темишвару (Граду), Матични протокол умрлих 1896-1911, упис бр. 15 од 24. априла 1911.

[8] Лукијан Тривунов-Бранковић, *наведено дело* и стр.

[9] Стеван Бугарски, Љубомир Степанов, Историјски и културни споменици Срба у Румунском Банату, Темишвар, 2008, стр. 170.

[10] Ч.Ч.К. и С.Б.С.*Збирка црквене уметности*, Темишвар, 1984, стр. 8-9.

ЖОМБОЉ НА ТОЧКОВИМА

Ових дана је потписана конвенција са Румунијом, по којој варошица Жомбољ и још нека села у северном Банату, прелази у Румунију, у замену за нека места насељена нашим живљем. Ствар по себи изгледа и разумљива и повољна за нас. О Жомбољу се у држави мало зна, а и то мало није нарочито згодно да пробуди жалост за тим местом, особито кад место њега добијамо, како је јављено, осам хиљада Србаља, намучених и изгубљених у туђини. Ствари, међутим, изблиза, често су сасвим друге, него што их званични извештаји представљају и зато је „Политика“ изашла на лице места.

Путовати по Банату, било је некад јако обична и досадна ствар, али се то изменило. То је постао крај чудних и огромних политичких каламбура, социјалних комедија и људске беде. Ту су огромна имања, читаве области, мађарске госпоштине, разграбљена и упропашћена, која се сад продају чак у Индокину. Ту су београдски и пречански адвокати, који зарађују са тзв. политичарима милионе на аграрној реформи. Ту су добровољци, народна узданица, којима се дели земља и којих, изненада, има више, него што је било војске, уопште, на Солунском фронту. Ту су насељеници, који се не насељавају, судије и полицајци, који су били кажњавани затвором за проневере, руски официри и избеглице као економи и шећерне фабрике, које представљају научењаци. Једно ново и никако банатско шаренило, од којег се не види оно мало добра и напретка, што се јавља.

Путовати по Банату пре, у пролеће, по бескрајним морима жита, међу орачима и пастирима, није било ружно, а лети је значило сензацију огромног, усијаног сунца, изнад безмерних поља, страховито плодних. Ипак, тек у јесен виђао се у правој својој боји и раскоши. Тада је сав жут и румен од кукуруза и ужасно угојен, са животом села и жена, о којима би се могла написати нова збирка: „Les Flamands“.

Али сад, ове кишовите зиме, сав тај крај неизмерно је простачки и бедан. Море блата са сухим, голим дрвећем, мали, закисли обори и куће под дудовима, по прљавим селима, у којима се тек ретко види покоји фењер, а увек чује лавеж паса. Кад буде пао снег, ако ове зиме падне, биће пусто и сиромашно, као по Русији.

Што ближе Жомбољу, све гласније бива у возу. Разговор се креће око околних села, која као на точковима гурају тамо и натраг преко границе. Нико више не зна која села, канали, путеви припадају нама, а која Румунима, и нико више ништа не верује. За село Кларију кажу да неће имати путева, а за Пардањ је сам министар признао да су његов хатар и земља заборављени у Румунији. Воз стиже у Жомбољ крај неке цигљане, где има зид окречен двојако – оно што је загасито значи Румунију. Врло пријатељска граница и досад, а одсад изгледа биће просто за шегу.

Жомбољ дочекује врло лепом станицом, као варош. Са четрнаест хиљада Шваба, од којих су врло многи милионари, место и само не зна шта би хтело да буде. Живи сељачки, са стоком и коњима, са огромним ручковима и дањама свиња, а има кућа, које и по модерности и по намештају могу стојати насред Теразија. Кафане и ресторани су врло добри, хотели врло чисти, дебеле Швабице дочекују вас свуда са млеком. Жито им је чувено чак у Америци и сиротиње ту нема.

Нисам затекао никакву узбуну, мада знају да ће кроз коју недељу бити у новој „отаџбини“. Тишина је овде увек а сад је још тише, јер трговци не знају више како да цене и како да продају. Још увек се наилази на неку малу наду да ће остати код нас, али су већ спремни за долазак Румуна. Чак и сељаци показивали су ми доларе и чешке круне. Нова отаџбина може доћи.

Разговарао сам, испитивао многе, сви су једнако одговарали. Охоло су започињали „ми Швабе“, па расипали своје грдње, савете и увреде. У ствари хоће да презиру и нас и Румуне и држећи нас високо хоће да их поштујемо мада не знају јасно да протумаче зашто. У ствари, они су саставили свој живот из млека, масти, коња, новаца, а све друго их се мало тиче. Зато су сви у једној партији, у немачкој партији, зато су сви у једном савезу, у Културбунду, зато су сви гласали за једног кандидата, за свог Швабу. Иначе су врло несносни и досадни. Колонисти, који су успели, они још увек живе својим швапским животом. Сав послератни хаос, политички, психички, њих мало занима. Једнако говоре о коњима, воловима, шталама, са узвиком „ми Швабе“. Покушао сам да видим како одјекује у њиним душама ужасна беда Немачке, изумирање и патње. Рекли су ми да су им деца тамо на школама и да су дали прилоге, али тако флегматично. По кућама у богатству, они су сасвим одвратни. Једу и пију, и то је све. Зато им треба мир и ред. Рат је на њих слабо утицао; још мало више ванбрачне деце, иначе је све по старом.

Овај удар, премештај из једне државе у другу, ни тај их не дира, дубоко се уздају у своје краве, млеко и новац. Али их је запрепастило то да их нико није питао хоће ли, њих „Швабе“. О Румунији говоре још дрскије него о нама, па ипак ће остати сви. Проблем је за њих јасан, где остају куће, земље, коњи и краве, треба да остане и човек. Нетачни су гласови који се шире да ће фрабрика шешира ићи у Осек, да се селе у Срем. Ниједан се неће селити. Остају сви, а Румуне ће дочекати као и нас лојалношћу, заставама и говорима, које увек почињу, високо уздигнутим носем „ми Швабе“.

У први мах, чини се да је Швабама збиља свеједно зашто и како их гурају у Румунију и да на то више и не мисле.

Нисам хтео то тако лако да поверујем и почео сам да испитујем даље. Тада се све указа у правој боји.

По кућама, испод дугих редова давно свенбулих липа, што миришу на штале и млеко, заиста не плачу за нама. Држава Срба, Хрвата и Словенаца значила је за њих финансе, судије и опасне жандарме. Однос према њој значио је обезбедити краве, коње, и млеко и са што мање судара швапска права, што значе малу порезу, немачке учитеље и нарочито да синови не служе у Македонији, где има маларије и качака, а познато је да то за Швабе није, што треба да увидимо и сами. Кад се то реши, остало све нека ђаво носи, њих се мало тиче. Дивно је чути их како причају и како се смеју радикалима и демократима, који су долазили да преговарају. У име људских права, у име културе, у име Европе, они моле, ишту, захтевају само једно: да Швабама буде добро. То јер њин програм. У замену за то они ће бити лојални, мирни, јести и пити и живети међу нама још два столећа, без трагедија. У ствари тај много и охоло хваљени швапски живот значи гомилу егоистичких, дебелих сељака и покорно развратних жена.

Приредио сам себи два мала збора. Један у ресторану, под вођством г. Петна, трговца и демагога и што је пикантно, председника жомбољских радикала. Други, у фабрици г. Трајца, фабриканта цигље, окружног поглавара немачке партије.

У ресторану говорили смо просто, по швапски. Видео сам чудну организованост, сви ћуте, један говори, али што он говори и остали кажу.

Дрско и грубо исмевају наш неред у држави, корупцију чиновника, радикале и демократе. Себе хвале, па хвале. Па ипак су после признали да им је било добро. Власти су биле меке, официри ванредни и нико

их није дирао. Кад је г. Петн, при једном суседном столу, угледао једног Темишварца, почео је хвалити и Румуне. После их је захватила меланхолија, овде су имали школе, своје савезе, партију и Жомбољ је живео, као насред Немачке. Сад их избацујемо из државе, а нико их не пита хоће ли да иду. Ниједна држава на свету, још никад то није учинила. Жомбољ вреди више од Београда, толики коњи, толико жито, толике уредне и чисте Швабе, а ми их дајемо, тако лако дајемо. Како смо смели онда досад да захтевамо од њих верност и како ћемо смети захтевати то од осталих? А зашто их дајемо? За она бедна српска села у којима нема ни пола толико Србаља, колико званични извештаји кажу. Све је то лаж са тим српским селима, све је то због г. Нинчића. Он је увређен, што су на његовом збору викали. А верујте, само је случајно један добронамерни Шваба звиждао. Како смо га лепо дочекали, како смо га лепо дочекали!

Запрепастили су ме ти гласови да је Жомбољ пребачен у Румунију зато, што се г. Нинчић увредио. По Жомбољу се то озбиљно говори, а демократе чиновници то јавно шире.

Код г. Трајса, фабриканта, који ће ускоро бити и посланик поновила се та халабука, само мало уљудније. Фабрикант ми је прво говорио, иронично насмејан, о нашој економској слабости и глупости. Он продаје своју цигљу у Грчку, а жито у иностранство. По њему је изгледало да губимо пола државе.

Што се тиче скандалозних вести о Жомбољу, црвен у лицу, није хтео одмах да говори. Тек кад је уредник „Жомбољских Новина“ смешећи се заклимао главом, поновише своје сензације, које по Банату причају.

Све је због тога, што су преварили радикале. Свему им је крив г. Нинчић и г. др Иван Веселиновић, радикалски кандидат из Кикинде. Добили су свега 70 гласова. Чак и г. Колбус, Шваба, радикалски кандидат гласао је на другог Швабу, а не на себе. Господине ми смо Швабе, сви смо у „Културбунду“, сви смо за немачку партију. Смешно је да су поверовали да ћемо гласати на њих. Изгубили су два посланика. Освета Нинчићева, освета Нинчићева.

Покушао сам да дознам откуда ти луди гласови. Траг је водио међу бивше жомбољске чиновнике, демократе. Али и радикали сами распростиру те гласове, јако паметно зато, да заплаше Швабе и покажу своју силу.

Што ме још више запрепасти, то је како тамо уопште говоре о

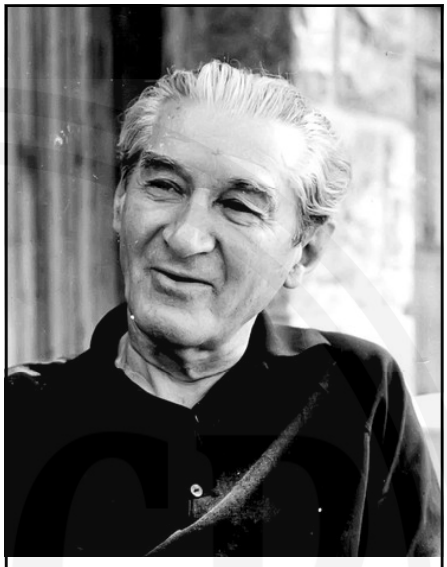

Милош Црњански

држави. Отворено и грубо рекли су ми да је г. Веселиновић таст г. Нешића и зато је Жомбољ предат Румунима. И кад сам покушао да те глупости угушим, упутили су ме на г. Јоцу Будишиног, радикалског вођу у Кикинди, противника г. Веселиновића, који то отворено прича и још понешто што се не да написати. Тако се ратује у Банату за мандате.

Сва ова земља, ова поља, ова несретна села, што не знају више на коју ће страну, гурају се дакле, по мишљењу овдашњем, тамо-амо по граници, због породичних сплетака, за које би се другде ишло на суд.

Оно што сам затим чуо било је још горе. Ужасне афере царинарница, чиновника итд. Тога дана продат је млин „Панонија“, противно обећању министра финансија. Фабрикант Трајс, сумњив властима политички, морао је да плати огроман порез. а речено му је да је то зато што је вођа Немаца. Он је међутим набавио кључ плаћања пореза и законске наредбе, које се баш не показују иначе. Кад сам га питао откуд, он се насмејао и рекао мирно: „Лепо, из Министарства, од г. Николића, имам и ја пријатеља“.

Тако ето изгледа, изблиза Жомбољ, који је већ натоварен на точкове, да га одгурамо у Румунију, са свим његовим Швабама, млеком, Швабицама, посланичким кандидатима. У Румунији чекају наша села, која треба да дођу у замену.

Пре поласка воза за Кикинду, ноћу, у киши, нашао ме је бирташ станице. И он мора да се сели. Мирно ми је показао жену и сина, који је крај железничке лампе учио читанку Геце Кона и рекао: „Ето видите, господине, некуда морам са њиме. Ово је двадесет трећа сеоба моје породице“. Био је избеглица из Сирига, српског села крај Сегедина, где је била ушла наша војска па изашла, а Мађари опет дошли. Тамо је оставио кућу и земљу будзашто. Сад се опет сели. Инвалид је и нема десну руку...

Милош ЦРЊАНСКИ

ЗДРАВО СМО БОЛЕСНИ

Када говоримо о феноменима војвођанског духа, почасно место несумњиво припада нашем односу према здрављу. Основна мудрост дала би се свести на једну реченицу: Боље да умрем него да ми се нешто деси! Јер, ако сте приметили, овде се ретко ко боји смрти, ал‘ се скоро сви боје болести. И зато чинимо све да је надмудримо. Не смрт, него болест. Ова прва ће, ионако, кад-тад доћи по своје, али ова друга могла би се избећи. Нарочито ако читавој ствари приступимо логиком малог детета, које кад налети на проблем – једноставно зажмури. Кад нема светла, нема ни проблема.

Знате ли бар некога да га нешто не „жига“ или не „болуцка“? Тешко. Иначе, ове две медицинске сензације готово су непознате савременом свету. Ако Француза или Норвежана нешто заболи, он оде лекару, сними, и види о чему се ради. Наш човек свом проблему прво почне да тепа. Када се спријатељи са тим што га у стомаку „трга к`о кад Соса кида резанчиће“, он се труди да то нешто што мање дира. Е кад баш почне да га „кључа, к`о пиле у прекрупу“, схвати да је време да себи пронађе лека. То место омота вуненим шалом, а непосредно пре спавања добро утрља комовицом. А кад и после две литре комовице почне од бола да „сикће, к`о гусак на бицикли“, пусти, иако не без отпора, да га одвезу лекару, јер ионако више не може сам да хода.

Тамо сазна да је то што га је месецима „гребуцкало“ „жигуцкало“ и „жуљало“ – био тумор, који му се већ опгаздио у стомаку. За недељу-две, суботом на пазарни дан, сељани констатују: „Штета, здрав човек, а умро“! Онда се разиђу кућама, чекајући да виде кога ће следећег почети да жига.

Уопште, наша анализа узрока и последица болести готово је невероватна. За 90 одсто свих наших обољења криви су нам: промаја, масноћа и секирација. Као да живимо у монголској степи, па нам дува са свих страна. Промаје се бојимо више него нуклеарног рата. Сећам се, једном Надаљчанину глава се окренула скроз надесно. Прво су, наравно, рекли да га је ухватила промаја. Кад није престало, помислили су да се дури на жену, па неће да је гледа. Ова се јадна данима заносила удесно, не би ли га погледала у очи. Коначно, одвели су га лекару и

сазнали да му је укљештен нерв који од врата води ка кичми, због чега је касније и умро. Жени је лакнуло, бар није она била крива... Друга на листи оптужених је масна храна. У стилу „Ма не, шунка и баротина од гроника били су одлични, ал‘ они чварци ми стварно нису требали“... И на крају – секирација. Због чега се све у животу нисмо насекирали? А онда, тако ојеђени, уместо да планемо, ми фини па све трпимо и гурамо у желудац. На крају, ту испод груди, добијемо џомбу велику к‘о грејпфрут. Од секирације. А ову дијагнозу прати и терапија. На чело мећемо краставац, око врата три режња сланине сапуњаре, груди мажемо гушчијом машћу, на крста привијамо боквицу, ноге трљамо комовицом, а руке кантарионовим уљем. Да нас овако препариране неко умота у газу па стави у пушницу, леш би нам се очувао дуже него оног Тутанкамона. Да пустиш Лалу под пирамиду, не би било разлике. Додуше, било би. Онај Рамзес има дужи нос.

А да до болести не би дошло, ваља деловати превентивно. Почиње се од најранијег детињства. Правило налаже да дете, кад га први пут угледаш, обавезно три пута пљунеш. Онда што гласније викнеш: „Пих гадуро, вештице, види се каква си. К‘о да те ћаћа блесави пијан правио!“ На ово се поносна мајка осмехне, а дете остаје да сечека светлу будућност која му је управо загарантована. Пљуцу ће мама да обрише портиклом, а псовке беба ионако не разуме.

Онда улазимо у другу фазу магије. Детету око руке треба ставити црвен кончић, а бар један део гардеробе мора бити наопачке окренут. Најчешће су то гаће, јер најмање упадају у очи. Ех, кад се само сетим... Живели смо у заједничком стану. Ћерка ми се ујутро облачила у дневној соби, код бабе. Онда је тако, са све гаћама на налче, долазила у собу код маме. Ова јој је, ужаснута свекрвином затуцаношћу, моментално враћала гаће на праву страну. И тако по три пута током једног јутра. Маму сам смиривао у кухињи, а жену у трпезарији, убеђујући их да све то и није тако важно. Додуше, и сам се понекад плашим да је дете све то упамтило. Замишљам је као студенткињу која ме одједном упита: „Тата, што сте ви мени кад сам била мала, сваки час скидали гаће?“ Да је то рекла негде где не треба, пре 18. година, ови из Центра за социјални рад би нам је одузели. Како да јој објасним да су њене гаћице биле колатерална штета између њене бабе, која је веровала народној мудрости, и маме која је веровала антибиотицима.

Ја нисам веровао никоме и зато сад ту испод желуца имам гуку к‘о поморанџа. То ми је од секирације.

Додуше, штитимо се ми. Рецимо, омиљени јутарњи ритуал нашег

човека јесте онај да, чим устане, прогута кашичицу меда. Онда мало сачека да се на тај мед нахватају бацили и микроорганзми, који су се у устима намножили преко ноћи. После десетак секунди попије чашићу шљивке и побије говна! То се код нас зове орална хигијена. За сву осталу гамад коју носимо у себи најефикаснији је бели лук. Три чена обавезно. Остало може уз ручак и вечеру. Наравно, у тој варијанти чак и зној ти смрди као преврнута јагњећа кожа коју си претходно натрљао сирћетом. Ал‘ здравље нема цену. Кажу да бели лук тера болест. Тера он и жену и децу из куће на свеж ваздух, само не сму да ти кажу.

Касније не морамо ништа, под условом да нас ништа не „штреца“. Диван научни термин – „штрецати“. Шта год те заболи, мучи те ил ти смета – тебе или „штреца“ или „манта“. Половина оних што знам да их је штрецало, добили су инфаркт. Они што их манта углавном завршавају од можданог удара. Ретко ко је ту имао среће. Осим, причало се, оног Панте са Ченеја. Наводно, Панта се шлогирао у „ону“ ствар. Добар глас далеко се прочуо, па се после три пута женио. Можда је стварно било тако. Мада је мени вероватније да је и њега, к`о и све друге, потрефило у главу, а ово остало му се, после, само причинило.

Ма све је то само страх. Путујући по Војводини, наићи ћеш на податке за енциклопедију медицине. Рецимо, у сваком селу има људи са брухом великим као пола руде кулена. Додуше, трљају га кајмаком са овчијег киселог млека, па ће се он, јелте, сам повући. Тако је и са онима што по кући налећу на столице јер не виде. Очна мрена или катаракта. А, не, не... То им је од читања. А последње што су у последњих десет година прочитали биле су етикете на пивским флашама. Од тог сигурно нису оћоравили. И у мраку би препознали да ли је „Јелен“ или је „Лав“. Бажно да пре спавања на очи стављају цик-цак вату умочену у чај од камилице. Да прогледају.

Негде сам читао да у скандинавским земљама сваке године мораш да идеш на детаљан систематски преглед. Ако нећеш, губиш право на основно здравствено осигурање. Држави требаш здрав, и ту нема простора за личне импровизације. Код нас Војвођана нарочито се цени кад умреш на бициклу. Значи да си га теро до последњег дана, и тако зај...о све око себе. И самог себе. Умро здрав. Уосталом, постоји ли још неко место на свету где се каже „баш сам здраво болестан“? Не. То само код нас има. Само је Војвођанин здрав и кад је болестан. Нек умремо, важно је само да нам се ништа не деси.

Илија ТУЦИЋ

ИЗ НАШЕ ШТАМПЕ

БОЖИЋНА ПРЕДСТАВА ЈОЗЕФИНСКИХ МАЛИШАНА

Приредба коју су приредили полазници темишварске Српске секције Забавишта број 14 названа *Обичаји код Срба у Банату за Бадње вече* пратило је у лепо уређеној учионици много мама и тата, бака и дека као и старије сестре и браћа.

Свака девојчица и дечак били су у српској народној ношњи и припремили су разне рецитације посвећене Божићу, а већина малишана

коринђали, на опште одушевљење свих присутних, који су после сваке песме извођаче наградили аплаузом.

На столу су били колач, ораси, јабуке и слаткиши, баш као што је у сваком српском дому када се слави Божић и када се деца радују.

Поводом овогодишње божићне приредбе, коју су припремили и извели полазници Српске секције, а под упутством њихових васпитачица Драгане Петков и Ружице Панић Појенар, учионица је блистала од дечијих осмеха.

Све је било спремно, разбацана је слама, која означава јаслице у којима је рођен Исус, а на столу су васпитачице поставиле корпе са јабукама, орасима, колачићима и слаткишима. Након сваке рецитације оне су даривале мале коринђаше који су сви били обучени у српским народним ношњама, баш као што је некада било по нашим селима. Напоменимо да су поред полазника српског одељења била присутна и два излагача, бивши ученици ове темишварске српске предшколске установе, који су пред препуном учионицом прочитали неколико редова везаних за значај Божића код нас Срба.

Приредба је окончана када су сви присутни: деца, васпитачице и родитељи малишана заједно отпевали: Божић, Божић благи дан.

Миодраг ТОДОРОВ
(НР 1194-1195/11.01.2013, стр. 39)

ГЛУМИЦА СА УЛИЦА БЛОГОГРАДА

Милана Петров је студент при Западном универзитету, на филолошком факултету, одсек српски – шпански. Родом је из Ченте, покрај Зрењанина, а живи у Темишвару већ четири и по године.

Имајући у виду да си студент Србистике, шта те је навело да наставиш тим путем?

Ја сам велики патриота и то је један од разлога што сам изабрала да у наставку студирам српски језик. Јасно је да се српски језик губи, не само у Румунији већ уопште. Знам да моја одлука неће да буде велики допринос Србији или српској заједници у Румунији, али то је моја велика љубав већ дуже време. Наравно, подстакле су ме и олимпијаде из матерњег језика, а још више постигнути резултати. Наравно, после апсолвирања српске гимназије, некако је разумљива и моја одлука. Такође, изнад свега је моја љубав према писаној речи. Мислим да се тако најбоље изражавам: писањем. Зато сам и изабрала да студирам језик и књижевност, а не само језик.

Да ли си твоју наклоност према писању претворила у неку књигу?

Јесам, Савез Срба у Румунији је 2009. године објавио моју прву новелу „Клизачице“ и тиме ме подстакао да наставим са писањем. Поред тога, пишем већ пет година на једном блог сервису, што представља виртуелни дневник. То је место где можеш да пишеш било шта о себи а да те нико не осуђује због тога. На почетку сам почела да пишем без циља, само зато што сам то сматрала неким унутрашњим задовољством. Временом, почела сам да упознајем људе који читају моје текстове и да склапам пријатељства са њима. Тако смо дошли на идеју да објавимо нашу прву књигу, под називом „Улицама Блогограда“, која садржи неколико текстова већине „Становника Блогограда“. Ту идеју смо спровели у дело 2011. године, а крајем 2012. смо објавили и наставак. Наша прва књига је била номинована за награду града Београда

2011. године. Морам да нагласим да све што је објављено у књигама, за нас првенствено има сентименталну вредност.

Знамо да поред дара за писање имаш таленат и за глуму.

Не знам да ли је то таленат или не, али знам да је глума нешто што ме испуњава. Никада нисам могла себе да замислим на сцени. Да не будем део публике, већ преко пута. Члан сам позоришног студија „Талија“ од 2008. године. Наши први наступи су били са колажем песама Славомира Гвозденовића „Колико Косова у мени“, али сам на премијери „Избирачице“ схватила колико волим глуму. Онда када се угасе светла и публика чека да представа почне, када крочиш на сцену, нестаје сва трема и једино шта је битно јесте да се ти осећаш добро и да покушаваш свим срцем да упознаш публику са ликом ког глумиш. Ето тако долазимо и до најинтересантније ствари у глуми: увек можеш да будеш неко други. Поред наведених представа, спремали смо и представу коју смо приказали 2010. године у Араду, поводом Светог Саве, а такође и „Женски оркестар“ Жана Ануја.

Шта тренутно ради Милана Петров?

Поред тога што ми је, наравно, факултет на првом месту, сарадник сам на Радио Темишвару. То ми чини посебно задовољство јер упознајем Србе из Румуније, научила сам много ствари везаних за наше обичаје и сазнала шта наши људи воле и колико им значе окупљања Срба уопште.

Знамо да си пуно путовала. Шта значе путовања за тебе и који су ти градови остали у посебном сећању?

Првенствено, то значи да упознајеш себе кроз туђу културу и да обогаћујеш своје знање. Овде опет долазим до гимназије коју сам завршила и којом се поносим. Зато што смо и ми имали прилику да путујемо по матици и упознајемо своје вршњаке. Након олимпијада сам имала прилику да видим и неке од најлепших градова Европе: Париз и Барселону. Имала сам и ту срећу да је друштво на тим путовањима било непоновљиво, те смо учили једни од других и заједно одрастали.

Шта би могла да поручиш младима?

Да прате своје снове и да верују у себе како би исте те снове остварили. Јер, радећи оно што волиш, можеш да откријеш своје способности и да константно напредујеш. Цео твој живот зависи од тога, тако да је важно да ти пружа задовољство.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1196/18.01.2013, стр. 14)

СЕМАРТОНЦИ И ПЕТРОВЧАНИ НА ПРЕЛУ У БАНАТСКОМ КАРАЂОРЂЕВУ

У Банатском Карађорђеву сваке се године између Светог Стевана и Светог Саве традиционално одржавају „Карађорђевачка прела“. То је културна манифестација на којој се организују наступи фолклора, оркестара, изворних певачких група, књижевне вечери, позоришне представе, ликовне изложбе, етно изложбе, духовне и историјске трибине, стручна предавања за земљораднике и друге активности. Квалитетом, садржајем, осећајем за неговање традиције и чувања прошлости, ова манифестација превазилази оквире локалне средине и заузима значајно место на културној мапи Баната.

На овогодишњем 15. „Карађорђевачком прелу“ у суботу, 19. јануара 2013., гостовала су и два наша културна друштва: КУД „КРУНА“ из Српског Семартона и СКУД „Михајло Андрејевић“ из Петровог Села, која су мештанима и њиховим гостима приредили целовечерњи концерт.

КУД „Круна“ представило се у најбољем светлу као и увек.

Семартонски тамбураши, под управом Илије Грубачког, заједно са солистима Тихомиром Шароњевим, Валентином Живковим, Предрагом Остојином и Милутином Нешиним извели су неколико српских народних песама. Заједно са тамбурашима млади музичари Марко Банду, на хармоници, и Себастијан СтруцаЧолаковић, на виолони, извели су неколико народних кола, а играчка група извела је два сплета игара из Баната и игре из Шумадије, у кореографији Душана Миладинова.

СКУД „Михајло Андрејевић“ из Петровог Села представио се публици са играма из околине Лесковца и вокалним солистом Миодрагом Илином, који је истовремено, врстан играч и вођа друштва, отпевао неколико српских народних песама уз пратњу семартонских тамбураша. Све у свему, и Семартонци и Петровчани дочарили су те вечери у Банатском Карађорђеву, лепоту српске песме и игре и одушевили публику својим извођењем.

После приредбе уследило је народно весеље, где су се гости и домаћини дружили до касно у ноћ.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1197/25.01.2013, стр. 14)

www.dbsr.ro

„НА СЦЕНИ КАО У ОГЛЕДАЛУ СОПСТВЕНЕ ДУШЕ“

У темишварској дворани Опере Светосавка академија, 27. јануара 2013., отворена је химном Светом Сави *Ускликнимо с љубављу* у извођењу Мешовитог хора темишварске Српске саборне цркве под вођством професора Јоце Бугарског.

Дворана је била испуњена до последњег места, те су чак и седишта највишег балкона нашла своје посетиоце. Међу бројним Србима било је и званичника. Тако су у централној ложи те вечери седели представници Српске православне цркве на челу са архијерејским замеником Високопречасним протојерејемставрофором Маринком Марковим, Његова ексцеленција, господин Лазар Манојловић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, господин Радослав Павловић, саветник председника Републике Србије Томислава Николића, господин Иван Бошњак, градоначл”еник Општине Зрењанин, господин Александар Радован, директор Српске гимназије “Доситеј Обрадовић”, господин Жељко Станков, школски инспектор, господин Славомир Гвозденовић, српски посланик у Парламенту Румуније, Огњан Крстић, председник ССР као и бројни челници ССР и представници српских медија.

Млади и шармантни водитељски пар Радмила Јана Шакотић и Марко Стојанов поздравили су присутне на српском и румунском, поруком: „Већ се више од 23 године заједно подсећамо на примеран живот и велико дело првог српског архиепископа, оца нашег и просветитеља, мислиоца и књижевника, дипломату и измиритеља.

Молимо се Светом Сави да нам од ових својих врлина подари и данас, да нам сачува деци језик, веру, последње српске школе и културу, да међу нама буде више разумевања и братске љубави, да у српским пословима у овом граду и свуда где живи наш добар, вредан и мудар народ, следимо Његов пример и Његов пут.

Савез Срба у Румунији честита Српској гимназији “Доситеј Обрадовић“ у Темишвару и нашим малобројним српским школама и свим нашим ђацима и наставницима, Светог Саву, школску славу, и поручује им да је уз њих и њихове школе, јер их воли и поштује.

Свих ових година били смо и остали уз Вас, наше сународнике,

водећи рачуна да разумемо једни друге, подржимо и помогнемо једни другима, а да поштујући све са којима живимо у примерном суживоту, љубимо и чувамо као зеницу ока, своје и тако останемо Срби и људи на овим просторима којима су наши преци проносили српски чуварни дух.

Јер под кровом Савеза Срба има места за свакога ко жели нешто лепо и корисно да уради за свој род. То је само разлог више да са овог места још једном позовемо на разумевање и слогу, потребнију нама Србима данас више него икад.

Молимо се Богу, помози нам Свети Саво, да у том духу живимо у Темишвару, Араду, Великом Семиклушу, Решици, Старој Молдави и свуда, још много векова.

Ове су наше речи поздрав и порука Савеза Срба нашем српском животу у Румунији".

Присутне је поздравио и Радослав Павловић, саветник председника Републике Србије Томислава Николића. Он је свима пожелео срећну славу Светог Саву.

Свечану академију наставили су својом духовном песмом чланови Мешовитог хора темишварске Српске саборне цркве у Темишвару под вођством професора Јоце Бугарског, а њима су се придружили и најмлађи чланови школског Хора који су својим уједињеним гласовним могућностима приредили сјајан реситал песама посвећених српском просветитељу.

Исто у част надахнутом српском принцу, који је својим радом задужио српски род, колажом песама чувених књижевника стихове су говорили глумци Српског позоришног студија, Марко Аџић, Горан Пантин, Славинка и Ђока Стојанов. Колаж песама под насловом „Венац славе" припремио је Славомир Гвозденовић.

Треба рећи и да је за време наступа хорова и Српског позоришног студија на платну у позадини ишла пројекција са фотографијама и информацијама из живота Светог Саве, за коју се побринуо Рајко Корња.

У другом делу вечери право правцато уживање за љубитеље тамбурашке музике и старограданских и народних песама уприличили су чланови оркестра „Темишварски споменари" под вођством професора Томе Ђурића са фантастичним солистима Јасмином Фењац и Пером Тодоровићем, као и са малом Иваном Тодоровић. Да ова врста музике и те како прија Темишварцима дало се видети и по реакцијама публике која је топло наградила аплаузима извођаче.

АКУД „Младост“ на челу са Сенадином и Сретком Крстићем зна и како и зашто да обрадује своју публику. Навикли су нас на квалитет, те се од њих ништа мање не очекује. Сјајна енергија и ритам народних игара био је употпуњен лепотом наших момака и девојака на чијим се лицима јасно видело да воле оно што раде и да игру доживљавају као нешто присно и своје.

Вече су добрим вибрацијама и сјајном игром употпунили и чланови КУДа „Свети Ђорђе“ из Станчева, на челу са Душаном Миладиновим и народним оркестром под управом Јоце Бугарског.

Лепотом своје игре нису заостали за осталима ни девојке и момци из КУДа „Михајло Андрејевић“ из Петровог Села, на челу са Миодрагом Илином.

И било је то вече на радост и младих и старих, и оних на сцени и оних у дворани, и родитеља који су своју децу аплаузима наградили и пријатеља који су се нашој духовној снази и истрајности дивили. Било је свега што нам значи и због чега трајемо. А коло из дворане пресељено је на веће и шире балско коло, јер се и ове године, као и ранијих година, у фоајеу Опере одржао Светосавски бал, где се играло до касно у ноћ уз тамбурашки оркестар „Темишварских споменара” и народни оркестар ССР у саставу: Јоца Бугарски, Рада Мирјанић, Сорин Стеја, Миле Ројков, Горан Попов, Шаца Стојановић и Душко Малимарков, са солистима Јасмином Фењац и Дејаном Миловановим.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1198/01.02.2013, стр. 6-9)

ИЗАСЛАНИК ПРЕДСЕДНИКА СРБИЈЕ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋА У ПОСЕТИ СРБИМА У РУМУНИЈИ

Поводом Савиндана у Темишвару и Араду је боравио специјални изасланик председника Републике Србије Томислава Николића, господин Радослав Павловић. У пратњи генералног конзула Републике Србије у Темишвару, Лазара Манојловића, почасни гост је, између осталог, посетио и седиште Савеза Срба у Румунији, 27. јануара 2013. у поподневним сатима. На састанку са г. Павловићем учествовали су, од стране домаћина, Огњан Крстић, Славомир Гвозденовић, Славољуб Аднађ, Славица Кармазан, Живица Милојков и Златиборка Марков. Састанку су се касније придружили и чланови делегације града Зрењанина.

Пожелевши добродошлицу г. Радославу Павловићу и г. Лазару Манојловићу, председник ССР Огњан Крстић је укратко информисао изасланика председника Србије о структури наше кровне организације, о њеним најбитнијим активностима као што су култура, издаваштво, школство али и о најновијим пројектима за ову годину као што су изградња још неких објеката у оквиру комплекса „Српска кућа“ у Темишвару и уређење Српског регионалног културног центра у Великом Семиклушу. Позивајући се на неопходну сарадњу матичне Србије са

нашим Савезом Огњан Крстић је замолио уваженог госта да упозна највише државне органе у Србији са нашом земљом да нам изађе у сусрет када се ради о помоћи за враћање Макриног дома, за стипендије наших апсолвената на факултетима у Србији и за боравак наше српске деце, ђака свих узраста, у матици на камповима и летњим школама ради усавршавања матерњег језика.

Славомир Гвозденовић је упознао изасланика председника Србије о учешћу националних мањина у Румунији у Парламенту државе, о начину избора мањинских посланика али и о односу Румуније према националним мањинама, где још постоје неки пропусти као у враћању црквене имовине или и неким олакшицама за одржавање школа и наставе мањинских заједница, дакле и српске. Што се тиче активности Савеза, Гвозденовић је још једном подвукао да смо једна од најактивнијих мањина у Румунији али и у свесрпској дијаспори и у том погледу изнео бројне примере. Гвозденовић је овом приликом замолио г. Радослава Павловића да и Србија убудуће помогне нашем Савезу, а истовремено и српској заједници да останемо уједињени, сложни јер би нам било који вид расцепа и раскола нанео огромне штете.

Изасланик председника Томислава Николића је повољно оценио рад Савеза, његове напоре да одржи Србе у Румунији на окупу у циљу очувања нашег језика, традиција, наше културе и баштине. Предложио је г. Павловић челницима Савеза да убудуће користе Амбасаду Републике Србије у Букурешту и Генерални конзулат у Темишвару ради брже комуникације са матицом, да се наш посланик још више избори у Дому посланика Румуније за права која нам припадају, а да ће о свему оном што је видео, чуо и сазнао током овог боравка у Румунији и састанку са челницима Савеза, известити председника Томислава Николића.

На крају састанка г. Павловићу је уручена, у писаном облику са 13 тачака, молба председнику Републике Србије за помоћ нашој заједници.

Са вером и убеђењем да ће ови састанци са представницима матичне Србије уродити плодом, председник Савеза Огњан Крстић је г. Радославу Павловићу и г. Ивану Бошњаку уручио по златник са симболима Савеза Срба у Румунији.

С. МИШКОВИЋ

(НР 1198/01.02.2013, стр. 28)

ИЗ ПОСЛАНИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Боравећи у Клисури и Старој Молдави 24. јануара 2013., Славомир Гвозденовић, српски посланику у Парламенту Румуније, састао се са градоначелником Нове Молдаве Матеом Лупуом.

Сусрету су присуствовали и представници старомолдавске месне организације ССР, Ива Михајловић, Кајица Миливојевић и Адријан Виктор Мојсеш. На састанку, пре свега, је било речи о проблемима са којима се суочавају Стара Молдава и Мачевић, који административно припадају новомолдавској општини. Највише се разговарало о потреби и могућностима санације еколошког загађивања Старе Молдаве и околине, као и појединих насеља у Србији на другој обали Дунава.

Наш посланик Славомир Гвозденовић, у договору са Општином града Нова Молдава, придружио се групи карашсеверинских посланика који су у Парламенту Румуније поднели амандман на буџет Владе, којим се траже средства за почетак радова на санацији ових тешких последица. Уједно је градоначелник Нове Молдаве замолио нашег посланика да у Парламенту Румуније покрене законску иницијативу о могућности инвестиција на левој обали Дунава и Старомолдавског острва, пре свега у оним деловима где је то данас забрањено, као и могућностима бољег коришћења Старомолдавског пристаништа као првог румунског пристаништа на Дунаву.

Изразивши захвалност за разумевање и помоћ при решавању проблема са којима се суочавају и Стара Молдава и Мачевић, Славомир Гвозденовић је замолио да се, за почетак, оправе и уреде зграде предшколских и школских установа која још увек у овим местима раде на српском језику.

Градоначелник Нове Молдаве и наш посланик договорили су се око сусрета, у наредном периоду, са Варужаном Возганијаном, министром румунске индустрије.

*

Ове Седмице у Парламенту Румуније стручне комисије се изјашњавају око буџета румунских министарстава и других државних институција. Мањинска посланичка група договорила је са Владом

Остров Стара Молдава

Румуније повећање за 5 одсто буџета намењеног, у виду субвенција, кровним мањинским организацијама.

Славомир Гвозденовић је, уз претходно наведен заједнички амандман, приложио Комисији за културу, уметност и массмедије још 4 своја амандмана: о финансијској подршци за покретање Малог српског позоришта (са 5 радних места) и о финансијској подршци за наставак радова на оправци и рестаурацији наших цркава у Шенђурцу, Чакову и Златици.

Након изјашњавања стручних комисија следи став Комисије за финансијска питања и буџет, а затим гласање у оквиру пленума.

Н.Р.
(НР 1198/01.02.2013, стр. 33)

ПЕСНИЧКИ ЈЕЗИК ОБЈЕДИЊАВАЈУЋИ

Темишвар је 15. фебруара 2013. о Сретењу, Дану државности Републике Србије, био српски град више него икад. Не само што су нам локални и национални медији указали пажњу и нагласили активност Срба у Румунији, него су нам част да са нама проведу национални празник указали значајни писци Србије. Чак једанаест најугледнијих песника из: Матице српске, Удружења књижевника Србије, Српског књижевног друштва и Друштва књижевника Војводине, које ретко који фестивал у Србији окупи, увеличали су темишварску свечаност о Сретењу.

У галерији „Мансарда“ изложбеног простора Бастион „Терезија“ у Темишвару, с почетком у 17.00 часова окупили су се Темишварци, и Срби и Румуни који се баве културним питањима, пратећи књижевне токове Србије, и гости из Србије, да културом обележе Дан државности матице.

Вече је водио књижевник и посланик Славомир Гвозденовић, а присутне је у име Савеза Срба у Румунији поздравио Огњан Крстић, председник ССР, нагласивши своје убеђење у наставак и надоградњу српског издаваштва и културе на овим просторима.

У име сваке од уважених књижевних институција Темишварце су тога дана поздравили: у име Матице српске Драган Станић, познатији као песник Иван Негришорац, у име Српског књижевног друштва Тања Крагујевић, у име Друштва књижевника Војводине Јован Зивлак, а у име Удружења књижевника Србије Радомир Андрић.

Сви су они навели добру и дуготрајну сарадњу која везује културу Срба у Румунији са матичном Србијом, као и добре културне односе две земље.

У то име је Радомир Андрић у име УКС уручио Славомиру Гвозденовићу, главном уреднику „Књижевног живота“ *Плакету Удружења књижевника Србије* која је додељена часопису „Књижевни живот“.

Примајући ово угледно признање Славомир Гвозденовић је између осталог рекао: „Разлог је више да се сетимо са поносом и тугом, шта нам је Црњански признао, та љубав и данас траје: *Ја сам Темишвар волео*. И призовемо, у одбрану књиге зелене тополе, другог Песника и његов ратни поклич: *Не дај се душо!,* поклич који за тужно чудо важи

и данас, у господском и племенитом граду на Бегеју. У којем су нам штампа, часописи и књиге и лирски подвизи потребни. Као ваздух који дишемо и певамо, као и ове „Књижевним животом" исцртане стазе, од 1957. – до данас."

Писци су они који зближавају народе и доприносе препознавању култура и обнављању. Тако је и овог пута Србији и Србима у част са нама било и доста румунских писаца и књижевних критичара.

После беседа уследила је музичка тачка младих и талентованих чланица вокалне групе АКУД „Младост" које су извеле неколико старих изворних српских песама.

У врло издашном простору галерије „Мансарда" уприличен је и штанд са књигама у издању Савеза Срба у Румунији. О књигама и нашем издаваштву беседу је изговорио Стеван Бугарски и између осталог рекао: „Подсетићу да смо сваке године обележавали овај дан и да смо једном чак говорили, можда помало надмено, да је државотворна идеја управо са наших простора у модерно доба почела. Један Ђорђе Бранковић, Сава Текелија или Доситеј Обрадовић, сви су имали државотворне идеје које су се темељиле на језику и духу. Тако да је ово и наш домаћи празник."

И још су једном девојке запевале снажним женским гласом, без иједног инструмента, али чистом правом енергијом што је српски народ вековима носи у себи.

И било је те вечери разних градова у Темишвару. Били су ту Арад, Букурешт, Београд, Нови Сад, али и Смедерево и песник Горан Ђорђевић за кога се везује један од највећих фестивала: *Смедеревска песничка јесен*.

Горан Ђорђевић је овога пута дошао у улози издавача и ликовног критичара и представио изложбу професора Горана Филиповића, чији су плакати са корицама књига били изложени те вечери у галерији „Мансарда“.

Овај песничкокултурни маратон настављен је представљењем Антологије српске поезије XXI века на румунском „Друга обала“/„Malul celãlalt“. Наиме, приређивачи антологије, Александар Стојковић и Љубинка Перинац Станков и Славомир Гвозденовић, изразили су своје радовање због присутности тако великих имена српске поезије у Темишвару, због саме антологије која је већ доживела велики успех код румунског читалишта и која ће, бар се тако надамо, доживети и своје друго употпуњено издање.

Културна манифестација је закључена читањем поезије, јер се уз поезију оне неухватљиве ствари остваре. Тако је у Темишвару те вечери на два језика, јер је Александар Стојковић читао и преводе на румунски, поезија имала главну реч, а песници велики, увек радо читани и слушани – Душко Новаковић, Тања Крагујевић, Војислав Карановић, Адам Пуслојић, Радомир Андрић, Братислав Милановић, Гојко Ђого, Иван Негришорац, Милован Марчетић, Јеремија Лазаревић, Горан Ђорђевић.

И писци из Србије и домаћини су исте вечери били гости на пријему генералног конзула Лазара Манојловића у част Дана државности Србије, док су другог дана, 16. фебруара, посетили српска знамења у Темишвару и положили венце на гроб Теодора Радичевића, на споменик Доситеју Обрадовићу у темишварској Алеји великана, а посетили су и Српску читаоницу и Српску саборну цркву. И било је дружења и лепоречја све у име песничког језика – обједињавајућег.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1201/22.02.2013, стр. 9-11)

ПРЕДСЕДНИК ССР, ОГЊАН КРСТИЋ, И СРПСКИ ПОСЛАНИК У РУМУНСКОМ ПАРЛАМЕНТУ, СЛАВОМИР ГВОЗДЕНОВИЋ, БОРАВИЛИ СУ У КАНЦЕЛАРИЈИ ЗА САРАДЊУ СА СРБИМА У РЕГИОНУ И У ДОМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

У расејању данас живи четири милиона Срба од тога половина у региону. Од преко два милиона Срба из региона највише их живи у Републици Српској (са конфедерацијом БиХ), затим у Црној Гори, у Хрватској, Македонији, Словенији, Албанији, Мађарској и Румунији.

Прошлог четвртка, 14. фебруара 2013., у Београду су боравили челници Савеза Срба у Румунији, председник ССР, Огњан Крстић и српски посланик у Румунском парламенту, Славомир Гвозденовић. Они су присуствовали у Народној скупштини јавном слушању „Политичка и друга права Срба у региону“, у организацији Одбора за дијаспору и Србе у региону и Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону.

Пре почетка скупа у Народној скупштини Србије, представници Срба из региона су се састали са госпођом Славком Драшковић, директором Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону. Наши су представници дали и више изјава српским радио и тв станицама говорећи о положају Срба у Румунији, о проблемима са којима се наша заједница сусреће.

Након поздрава представника Народне скупштине, председништва Србије и Владе, у радном делу прво се скупу обратио Милорад Додик, председник Републике Српске, који је поздрављајући скуп изнео неколико крупних проблема чије решење чекају Срби у региону, од Косова до Републике Српске.

Након Милорада Додика, скупу се обратио Славомир Гвозденовић, посланик ССР у Парламенту Румуније и председник у оставци Скуп-

штине дијаспоре и Срба у региону, и информисао присутне о стању Срба у Румунији данас, од малобројних школа до невраћене имовине нашој цркви.

С. Гвозденовић је обавестио учеснике скупа у Београду да Румунија Уставом и пратећим законима гарантује права националним мањинама, од учења на матерњем језику до употребе матерњег језика у администрацији и правосуђу.

Са изузетком у школама, нажалост, грађани српске националности у Румунији до сада нису користили ово своје право. Такође, двојезични називи су примењени само на улазима и излазима у местима где живимо у проценту већем од 20%. Још на свега неколико општина примењени су двојезични натписи, док на свим осталим институцијама изостају, иако су законом предвиђени. Посланик је посебно истакао законом предвиђено право да се на локалним и поготово на парламентарним изборима мањинама примењује позитивна дискриминација. Уз представнике мађарске мањине у Парламент Румуније ушло је и 18 посланика других националних мањина, који су остварили најмање 10% гласова потребних једном посланику у Румунији за улазак у

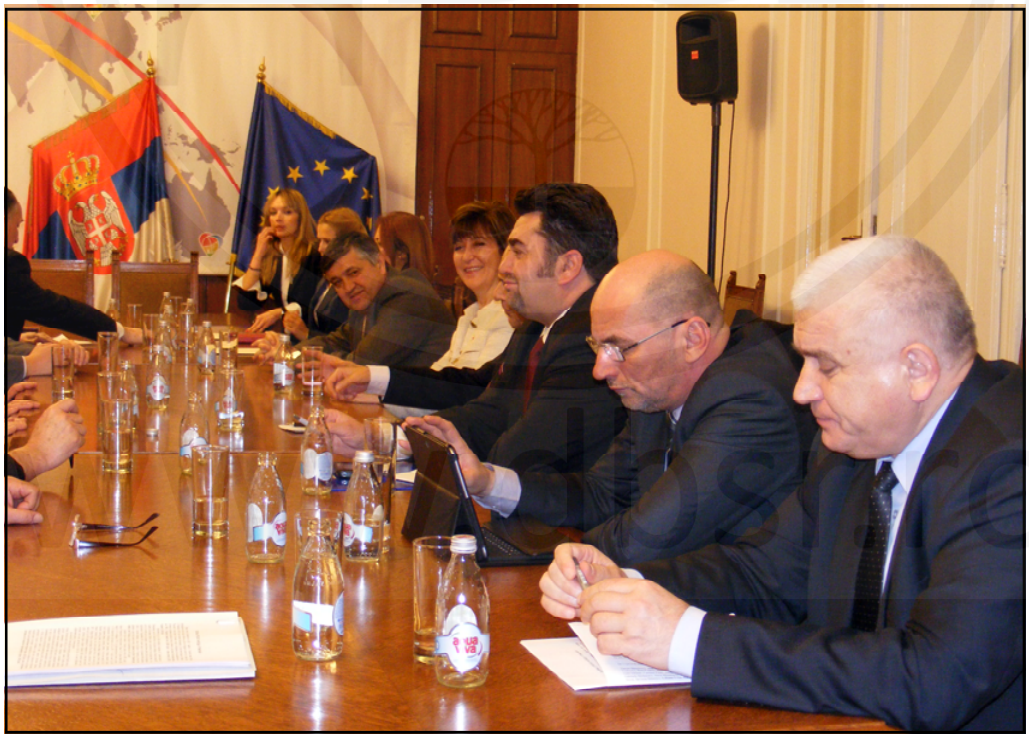

Парламент, са напоменом да на парламентарним изборима право учешћа свих ових година имале су само кровне организације мањина. Као и остале националне мањине, преко својих кровних организација и ССР добија у виду субвенција од Владе Румуније значајна средства за своје активности од око 650.000 евра.

На тај начин ССР остварује своје значајне пројекте. Тако је уређен Српски културни центар „Свети Сава“ у Базјашу и централно седиште ССР Српска кућа у Темишвару.

Наши су представници упознали домаћине са пројектима којима је предвиђено уређивање два српска регионална културна центра, наставак радова на Српској кући, а у мају би, на предлог Славомира Гвозденовића, у Темишвару био организован Скуп српских посланика Европе и лидера Срба из региона, у сарадњи са парламентима Румуније и Србије и са Канцеларијом за сарадњу са дијаспором и Србима у региону.

Међу подигнутим проблемима у Београду наведен је и статус и плаћање лектора за српски језик и књижевност на катедрама у Темишвару и Букурешту. Од свих земаља само Србија није решила тај проблем. Још је подигнуто и питање очувања наших преосталих школа, отварања граничних прелаза, остваривања права на ратне инвалиднине, стипендија за студенте и ђаке.

На крају скупа у Народној скупштини, председник Одбора, Александар Чотрић, похвалио је одазив представника организација истичући да ће информација о јавном слушању бити прослеђена учесницима скупа, председнику Народне скупштине и свим релевантним факторима у Србији и расејању.

Љ.П. СТАНКОВ
(НР 1201/22.02.2013, стр. 13)

www.dbsr.ro

НАЈМИЛИЈА КЋЕР СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Прошло је 20 година од како је згаснуо животни плам звезде Данице српског песништва, недостижне лиричарке, која је певала истинским гласом народа – **Десанке Максимовић**, за коју је академик Матија Бећковић сажето рекао да представља најмилију кћер српског језика:

Посебна заслуга овог нашег националног барда је та што је она као изразити и танани лиричар црпела снагу за своја дела на чистим и непресушним изворима свога рода и постала ковач народне мудрости као што су били наши врли преци: Филип Вишњић, Његош, Јован Јовановић Змај...

„Десанка Максимовић је поезију схватала као насушну духовну неопходност, једначећи је са сопственим животом. За њу поезија није била само као живот већ сам живот; не само као стварност, већ је сама стварност. Својом потпуном преданошћу тајни поетске магије остварила је један искључиво поснички апсолут, у коме су обједињене све карактеристике њене духовностваралачке усмерености и богата психолошка разгранатост“, писао је Слободан Ракитић.

Увек је била уз свој народ и са њиме. Иначе волела је да каже: „Где су Срби, тамо сам и ја!“ Тако је у више наврата боравила и међу нама, Србима у Румунији. Године 1975. била је гост житеља Српског Семартона, где је посетила гроб Круне (Паункић) „Слатке родитељице“ Доситеја Обрадовића, говорила је своје стихове и дивила се мештанима што су тако лепо очували свој матерњи језик, своје предивне верске и народне обичаје и свој светосавски дух.

При полагању цвећа на Крунин гроб и разгледању цркве на Старом семартонском гробљу, обратила нам се речима: „Чувајте ко зеницу ока ове наше светиње, јер ниједан народ није изгубио током своје историје толико тога, као наш српски род“.

Том приликом посетила је и ученике и професоре Српске гимназије у Темишвару, када је такође била узбуђена до суза чувши како тамошњи ђаци говоре њене стихове и колико тога знају о њој и њеном уметничком стваралаштву и поводом прославе 300. годишњице Велике сеобе Срба под вођством патријарха Арсенија III Чарнојевића, која је одржана у Темишвару 1990. године, нашла је времена и снаге да буде са нама. Том приликом пред аудиторијумом од 3.000 људи говорила је своје надахнуте стихове и примила Повељу почасног члана Демократског Савеза Срба у Румунији. Ни овога пута није заобишла ђаке и професоре Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, који су јој са директором проф. Ђоком Мирјанићем на челу, приредили величанствен дочек.

Иначе, она је посебно волела и поштовала ђаке и они њу. То је и разумљиво јер је она била и остала не само један од наших највећих песника за децу, већ и врли просветни радник, који је и те како умео да своје ђаке веже за себе, да придобије њихову наклоност, љубав и поштовање. Као педагог Десанка је имала веома пун и занимљив живот, који је обиљем садржаја допуњавао њен стваралачки рад, те њене две изузетне активности – књижевна и педагошка толико су се испреплеле, да су постале нераскидиво јединство.

А говорећи о свом стваралаштву за децу, она је истицала: „Деци нисам писала с предумишљајем да песме буду само за њих већи за моје задовољство, за оно мало детета што има у сваком лирском песнику. Научне истине које су и мене очаравале претварала сам у бајке, будећи у деци радозналост за стварне науке“.

Драга МИРЈАНИЋ
(НР 1201/22.02.2013, стр. 22)

ВРЕДНИ И НАСМЕЈАНИ

Крајем прошле седмице посетили смо немећанску основну школу, једну од ретких школских установа у тимишкој жупанији у којој се настава одвија на матерњем српском језику. Затекли смо наше насмејане основце у уредној и чистој учионици за време школског одмора. Наставу на српском језику у Немету похађају: Снежана Арађан и Дејан Секошан – ученици првог разреда, Амалија Канца, Мадалина Александра Ђота, Дарко Никулеску и Лука Стојановић – ученици трећег разреда и Драган Грујин – ученик четвртог разреда, а о њима свакодневно родитељски брине учитељица Оливера Арсин. Пошто смо их прошле јесени посетили док су током првог семестра тек почели да стичу нове појмове и знања, одлучили смо да их поново обиђемо за време другог семестра и да се на лицу места и у њиховом разреду уверимо како протиче настава и шта су све научили. Од учитељице Оливере Арсин сазнајемо да се увелико приводе крају припреме за 1. Март и 8. Март. Девојчице и дечаци српског одсека ће првог марта поклонити својим мајкама, бакама и сестрама марцишоре, које су сами направили на часовима ликовног васпитања под упутством њихове учитељице. За Међународни дан жена 8. Март организоваће такође у својој учионици

културноуметничку приредбу на којој ће сваки ђак рецитовати најлепше стихове и песме које су посвеће мајкама. Након овог кратког културноуметничког програма, ђаци ће својим мајкама поклонити ручне радове које су сами направили од разноврсног материјала, цвеће и руже од шареног папира, па ће се све завршити кратком журком и послужењем са разним посластицама и соковима. И док смо разгледали њихову лепо уређену учионицу и разговарали са учитељицом Оливером, пришле су нам две девојчице и показале неке од својих радова, као и један врло занимљив распоред часова. Сазнали смо да се сви ученици из Немета труде да постигну добре резултате, вредно раде, пажљиви су на сваком часу и припремају се за Олимпијаду и Конкурсе за мале математичаре, на којима ће их представљати ђаци који похађају трећи и четврти разред, где ће, уверени смо, остварити добре резултате и доказати да математика није „тешка“ као што неки говоре.

Напоменимо да су клинци и клинцезе из Немета, полазници српског одељења, учествовали крајем прошле године на конкурсу ликовних радова „Зимски обичаји у Банату“. Цртежи Оливере Арађан, ученице првог разреда и Дарка Никулескуа, ученика трећег разреда, награђени су трећом наградом у великој конкуренцији учествовало је преко сто радова на тему зимских обичаја у Банату, а сви награђени радови били су изложени на великим паноима у холу темишварске Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“.

На часовима српског језика и књижевности вредно се ради јер се припремају за конкурс „Дани ћирилице“, који се већ неколико година одржава у месту Баваниште – Србија, па ће како сазнајемо на овогодишњем издању припремити и послати своје литерарне радове, краснопис и калиграфски рад.

А на пролеће, када буду дошли топлији дани и када природа живне, отпутоваће на излет. Посетиће Бању Херкулес – широм света познату ваздушну бању са лековитим термалним водама и њену прелепу околину. Првог јуна за Дан детета, немећанска школа организује спортско такмичење, на којем ће се дечаци и девојчице ове школске установе такмичити у разним дисциплинама, затим ће уследити караоке и игранка, а за крај ове школске године биће организована велика представа са учешћем свих разреда па ћемо вас о свему овоме обавестити почетком лета када поново будемо гости Немећана.

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1202/1.03.2013, стр. 21)

ЕФИКАСНО КОРИШЋЕЊЕ ЛОКАЛНИХ СЕДИШТА САВЕЗА

Било је време, по речима председника ССР, Огњана Крстића на минулој седници Руководећег савета, да се сагледа јасно стање наших локалних седишта широм Баната. Сходно евиденцији Савез Срба у Румунији располаже у овом тренутку са 38 локација, али нису све функционалне, а некима истиче рок уговора са власницима локација у којима су смештена наша седишта.

Уређење и отварање локалних седишта Савеза почело је пре више од петнаестак година. Међу првима су неколико просторија уредили чланови МО у Чанаду и то је, у том периоду, било једно од највећих и најфункционалнијих седишта једне месне организације, осим Темишвара. Уговор је урађен на 49 година за 120 квадратних метара простора. Како сада ствари стоје на седиште је стављен катанац и под хитно се мора настало стање решити. Истина, МО у Чанаду не плаћа кирију, али је зато уложено доста материјалних средстава за уређење локације. Исти је случај и са МО у Денти, где се такође не плаћа кирија, али ово седиште за сада је нефункционално.

Проблем седишта јесте и у Араду где је закупљена просторија од преко 80 квадрата и где се плаћа кирија од близу 200 нових леја

годишње. И за ову локацију пожељно је, сходно документима, проверити садашње стање будући да је уговор истекао 2007. године. У Араду Савез плаћа киријy и за седиште Музеја „Сава Текелија“, а истовремено делује и седиште у Арад Гају са киријом од 250 леја годишње.

У многим другим местима седишта локалних организација Савеза функционишу у закупљеним и изнајмљеним просторима домова културе или других јавних зграда, а где се не плаћа кирија, као у Белобрешки, Љупкови итд. и где се још увек одржавају састанци чланова месних организација или пробе културноуметничких друштава.

Познато је да у неким местима Савез има своје приватне зграде као у Решици и Темишвару, што је најбоље, а ускоро ће имати и у Великом Семиклушу, па касније и у Старој Молдави, али не треба заборавити ни Српски културни центар „Свети Сава“ у Базјашу, који добро функционише и служи сврси.

Како рекосмо, у бројним местима месне организације су закупиле или изнајмиле мање или веће просторије, али се не плаћају таксе као у Соколовцу, Златици, Луговету, Фенлаку, Дивићу, Ченеју, Краљевцу итд. Углавном су то просторије некадашњих српских школа или парохијских домова, а које могу служити свеукупној српској заједници у месту.

У неким местима још увек нису потписани уговори о унајмљивању, као у Сараволи, где је пре неколико година уређено једно лепо и пространо седиште у самом центру, док је уговорима за седишта у Ђиру, Петровом Селу, Мачевићу истекао рок и треба што пре решити њихов статус.

Интересантно је да на списку садашњих 38 локација месних седишта нема Дињаша или Варјаша, где се, ипак, одвија активност, али се чини да се тешко могу наћи права решења. За узврат постоје, бар на папиру, локације у Иванди или Оравици где се ништа не догађа. На другој страни, за Свиницу не постоје подаци да Савез има у овом селу своје седиште, али је познато да се сва активност у месту одвија у оквиру Дома културе, Омладинског клуба и Општинске библиотеке и да са те стране нема никаквих проблема.

По речима Огњана Крстића у овом периоду, када се буду одржавали у свим местима годишњи састанци и избори за месне одборе Савеза, прилика је да се направи јасна слика и стање свих месних седишта, да се провери постојећи инвентар, али и да се изнесу предлози за уређење (када буде могуће) нових седишта, али само под условом да та седишта заживе, да буду функционална и свима корисна.

Србољуб МИШКОВИЋ

(НР 1203/8.03.2013, стр. 18)

Наш интервју

Љубомир ШАНДИЋ, инжењер

АРАДГАЈСКИ МИНИ МУЗЕЈ

Како сте дошли на идеју да у властитој кући направите мини-поставку посвећену Гају?

Та идеја ми је дошла кад сам почео да се бавим писањем монографије нашег насеља. Многим познаницима сам поделио књиге, али њихов број је ограничен. Одлучио сам да у својој радионици направим сталну изложбу о прошлости Арад Гаја, како би сви гости могли да се упознају са делом наше прошлости. У тој ћу просторији ставити столице и фотеље, како би гости могли да се опусте уз неко послужење. На зиду ће бити постављена изложба „То је мој Гај“, са 16 фотографија из наше прошлости и велика скица родослова овдашњих породица, распоређених по крсној слави.

Колико српских породица тренутно има у Гају?

Остало је 47 породица. Неки су се одселили у Арад, Темишвар, Чаково или Батању, а скупа с њима број би порастао на 67. Ја располажем подацима од 1820. године наовамо, тако да сам на тој основи саставио и заједнички родослов. Свако ће моћи да види своје породично стабло до скоро двеста година уназад. Доле ћемо поставити и имена оних о којима немамо пуно података, знајући само да су физички постојали.

Где сте набавили материјале које излажете?

Највише материјала сам набавио из наше цркве и из Државних архива. Неке фотографије сам позајмио од мештана, а касније скенирао и класификовао. Доста сам тражио и трагао, те сам на тај начин успео да створим виртуелни архив од 20 гигабајта (јединица мере количине података у рачунарству у износу од милијарду бајтова). Сваки родослов ће имати и једну причицу, да би они који разгледају фотографије имали што занимљивији угођај. Живко Шандић, који тренутно живи у Темишвару, испричао нам је на пример нешто занимљиво из прошлости своје породице.

Шта сте сазнали о прошлости сопствене породице?

Сазнао сам пуно тога. Пронашао сам преко интернета наше презимењаке на простору читаве бивше Југославије. Имам једну мапу на којој сам означио сва места где сам их пронашао. Постоји чак и једно братство Сандића/Шандића.

Зашто су неки Сандић а други Шандић?

Уденуо сам у родослов наше породице једну измишљену причицу, коју бих укратко описао. Главни ликови су књижевник и писар Вука Караџића у Бечу Александар Сандић, пореклом из Зрењанина (Великог Бечкерека), који је написао у 19. веку „Светосавску химну“, и познати песник Алекса Шантић из Мостара. Сандић иде на железничку станицу у свом Бечкереку и каже: „Дајте ми молим вас једну карту за Беч“. Продавац карата му на мађарском узвраћа: „Az Ön neve, kérem“ („Ваше име, молим“). Овај каже: „Александар Сандић“. Но, како се то пише на мађарском? Szandity! Тако је он остао Сандић. У другом делу државе, у Мостару, Алеска Шантић иде такође на станицу и купује карту за Беч. Кондуктер га пита: “Ihr Name, bitte”, а овај одговара. Сви који познајете

Немце, знате да они изговарају „т“ уместо „д“, тако да је славни писац постао Schantitsch, што се на српском изговара као Шантић. У црквеним списима из наше цркве презиме је заведено са „ш“ – Шандић. У време мађарске владавине многи људи су били приморани да промену имена, те су их власти завеле као Сандић, а исто су после рата урадили и Румуни. Дакле, ми смо званично заведени као Сандић, али у црквеним списима смо Шандић. Ја мислим да је друга верзија правилна.

Колико Срба је било у улици у којој сада живите?

Данас се ова улица зове „Антон Пан“, а пре је била „Szerb Utca“ – „Српска улица“. Преко 90% становника су били Срби, уз понеке Мађаре, Румуне и Јевреје. Сада је остало свега осам српских породица: Јоргован, Докманов, Селичан, Катић, Сечански, Шандић, Глуваков и Милић. Све породице, чак и ове поменуте, су мешовите. У целом Гају су остале само четири чисто српске породице.

Ко је сем Срба пре живео у Гају?

По подацима које имамо из манастира можемо да закључимо ко је шта био. Највише је било Срба, после Румуна и Мађара. Поред манастира је старо гробље, где су две трећине Срби и једна трећина Румуни. У новом гробљу се јасно види по годинама рођења и смрти да су Румуни дошли касније, почетком 20. века.

Бавите се и писањем монографије.

Да, написао сам и објавио о свом трошку монографију Арад-Гаја, која се појавила у неколико издања. Књига садржи информације од најстарије прошлости до дана-данашњег, и говори о нашем животу, обичајима, славама, културним манифестацијама, хоровима и свему ономе што нас је вековима дефинисало као поморишке Србе.

Горан МРАКИЋ
(НР 1204/15.03.2013, стр. 6-7)

www.dbcr.ro

СРБИН ИЗ ЛЕСКОВИЦЕ, А СРПСКИ НЕ ЗНА

Није ти баш пријатно кад на рачун твоје народности други збијају шале. А шале се људи често, са и без разлога. Прича је, по свему судећи, парадоксална, необична али опет истинита и део је одређеног става учвршћеног и кристалисаног дуж времена, који је само привидно узрок отуђења и специфичног начина денационализације. Зашто привидно? Зато што ма кога питаш шта је по националности, рећи ће ти, а да оком не трепне: „Србин, господине, ја сам Србин'' и ако српски ни реч не зна да прозбори (И један мој пријатељ родом из Олтеније, а ожењен у Лесковици, за себе с поносом вели да је Србин.)

Моје родно село, јер је о њему реч, зове се Лесковица. Смештено је између две варошице Оравице и Нове Молдаве, и подједнако је удаљено од обе, у подножју старог, помало окруњеног планинског ланца Локве, у долини Нере – подручје звано Пољадија. Од Србије га деле пар километара, суседна насеља су Најдаш – румунско село, удаљено 6 – 7 километара узводно и Златица српско село, 67 километара низводно. Низводно, дуж Нере су и сва српска села све до Дунава. Само у мом селашцу Лесковици мештани говоре румунски, иако већина имају српска имена.

Лесковичани певају српске песме и играју српска кола, али српски једва да понешто разумеју; за њих је румунски, на некакав начин, „матерњи језик''. Кад лесковичка нејач стаса, онда оно мало српског покупи где и како стигне. Живе зато Лесковичани са осећањем велике празнине у души јер се осећају Србима, а српски не говоре.

Ја најбоље знам како је то кад припадаш једном народу (етносу), а да не знаш његов језик и не живиш у његовој средини. Опет велим: Важно је шта осећаш и каквим се осећаш.

Лесковица је у списима о Банату помињана још пре турских освајања. Сматра се да су први сељани, оснивачи што Лесковици темеље ударише – ја тако знам од деде, одбегли од турског зулума из околине Лесковца, варошице близу Ниша, на југу Србије. На почетку се одонуд доселило девет српских породица. Затим је Лесковица уврштена у ред граничарских насеља. Војна граница била је у надлешству Војне

коморе у Бечу (Camera Aulica de războiu de la Viena). Лесковчани су били граничари и припадали су најпре Српскобанаћанској регименти у Паланци, а затим у Белој Цркви. Помињу их Гриселини и Ехрвер у својим списима. Бранили су границу Империје заједно са осталим банаћанским граничарима. У она времена Лесковичани су говорили српски. Свештеник Васа Лупуловић у свом научном раду „Српска православна парохија током времена'' презентује јасне доказе у том погледу. Штавише, исти се перфектно слажу са оним што ми је деда често говорио и причао.

Отуђивање Срба из Лесковице догодило се пре припајања дела Баната Румунији. Пошто су након укидања војне границе сељани жестоко протестовали против увођења наставе на мађарском језику, године 1912. власт је уместо мађарских довела румунске учитеље Јона Сперлеу (Ion Sperlea) и Сидонију Поповић (Sidonia Popovici). И поред очигледне опредељености за националну афирмацију Румуна добро су се слагали са лесковичким Србима. За тридесетак година колико су у Лесковици боравили наведени румунски учитељи, мештани су се залагали за школу на српском језику. Систематски су одбијани и шиканирани од стране представника власти Велике Румуније. Један од најватренијих Румуна, који је себи поставио задатак да романизује Србе из Лесковице, био је општински нотарош Патрикије Ђеођеа (Patrichie Geogea) из Најдаша. Болна је чињеница је да је овај и успео да реализује то што су од њега државне власти тражиле. Национална држава по француском моделу није подносила било какву етничку припадност (опредељеност).

Романизација Срба из Лесковице остваривала се дуго и неосетно.

Прва политичка мера романизације Лесковчана је укидање наставе на матерњем језику. Мимо свих залагања мештана, па и чињенице да је Велика Румунија потписала уговор по том питању са Краљевином Југославијом, власти нису дозволиле наставу на српском језику у селу Лесковица. Штавише, администрација општине је пребачена у суседну румунску општину Најдаш, а Лесковица је и на овај начин изолована од осталих српских села. Био је то својеврстан експеримент, како ми деда рече. Затим је кренула хајка на Српску православну цркву у Лесковици. Као део страначке и националистичке политике и национализација заједничке имовине бивше Четрнаесте српскобанаћанске граничарске регименте, је брзоплето и незаконито одузета од стране тадашњих власти, а да је при том иста укњижена у власништво Кооперације, румунске дакако, која није имала благе везе са Србима у Румунији. У сличним околностима читава имовина „Имовинске заједнице'' бивше Тринаесте румунскобанаћанске граничарске регименте у Карансебешу, на пример, остала је нетакнута. Штавише, на рачун реституисања дела имовине лесковичких граничара, румунска администрација је у Лесковицу довела румунског свештеника и зарад његовог опстанка вршила незапамћен притисак на локално становништво. Администрација је најпре Србима обећала земљу по Закону о Аграрној реформи, ако се буду изјаснили као Румуни. Одбацивши понуђено, мештани су затим оптуживани за бољшевизам и издају. Пред сам крај незапамћеног прогона румунске власти су наложиле војсци да село опколи и да се у њему започне изградња румунске цркве о трошку српских граничара.

Делегација Лесковичана је због свега тога кренула пут Темишвара са жалбом (петицијом) у џепу. Да ову презентује надлежним властима био је задужен мој деда. Кренули су чланови делегације на пут усред ноћи да би избегли страже. Пропешачили су планину шумским стазама да би преко Локве стигли до Радимне, а затим опет шумом до Саске, одакле су кренули пут Темишвара.

Нису ми позната имена званичника код којих је све деда био у аудијенцији, али разговор се водио на следећи начин: Званичник: „Имате ли нешто против изградње румунске цркве у Лесковици?'' Деда: „Не противимо се изградњи румунске цркве, већ изградњи цркве о трошку Срба. Брине нас у истој мери и то што је село окружено војском као у доба ратне окупације и што сељане гоне на принудан рад. Мирнодопска су данас времена и сматрамо да су оваква застрашивања неоправдана.''

Званичник: „Синовче, ако је то што си рекао истина, све ће се средити и пре но што се будеш вратио својој кући.''

И би као што он рече. Док се деда са својима у село враћао војска напусти Лесковицу, а и принудан рад за изградњу румунске цркве би укинут. Са оно што оста од пара лесковичанских Срба мештани саградише дрвени мост преко Нере. Неколико година касније власти не опростише деди србовање – оптужише га да је бољшевик, па је због тога морао да прода свиње да би подмирио новчану казну, у замену за робијање. Запитао сам деду: Зашто га онда нема на списку „актива комуниста илегалаца'', када га је и суд прозвао за бољшевика већ 1938. године? Одговорио ми је једноставно: „Био сам неправедно осуђен, нисам био бољшевик.''

Српска православна црква у селу била је и остала упориште Лесковичана. Они њу и данас поштују и цене. Свештеници су одувек били отворени и исказивали су спремност свима који су желели да науче српски и да и на тај начин доприносе очувању народних традиција и обичаја овдашњих Срба. Школе на српском језику, међутим, нема ни данас у селу. Навикли су људи на румунску школу а депопулисање села изазива свуда подједнако жељене ефекте. Лесковичани заиста не разумеју богослужење на српском језику, али зато га осећају свим својим бићем. Певају српски и играју само српска кола, и најбољи су играчи широм Румуније. Ето како и историја потврђује да одређена етничка заједница може припадати некој нацији, а да се иста не служи матерњим језиком своје нације. Може, дакако, уз своју Српску православну цркву и националну српску културну матицу Србију.

Имао сам, памтим, нешто више од две године и будио се уз музику Радио Темишвара што је одзвањала са кућног „дифузора'' (звучника). Чим бих отворио очи видео бих деду како се брије и подрезује бодљикаве бркове. Одмах бих ударио у плач и запомагао: Маааамаа, где је маааамаа? Деда би ме „строго'' погледао одговарајући: „У Ниш, по плиш!'' Ниш је у Србији, четрдесетак километара удаљен од тамошњи Лесковца, а плиш је тканина од које се кроје хаљине. Одувек сам знао да су прапра дедови Лесковчана одлазили из Лесковца у Ниш на вашар, баш као што ми је деда често говорио.

А ја сам најпре Европљанин, затим Румун, а понаособ Србин из Лесковице.

Текст и фотографија: Влада ВИШАТОВИЋ
(НР 1205/22.03.2013, стр. 20-21)

САСТАНАК УПРАВНОГ ОДБОРА

У четвртак, 28.3.2013, одржан је састанак Управног одбора Задужбине „Мирчета Стојић“. Били су присутни: г. Мирчета Стојић, Љубомир Степанов, Мирослав Стојков, Душан Попов, Славомир Гвозденовић, Тима Лацић, Милорад Илић, Саша Малимарков, чланови И.О. као и г. Цветко Михајлов и Велимир Миличин, чланови Надзорне комисије.

На дневном реду размотрени су следећи проблеми:

Господин Тима Лацић поднео је извештај о билансу економске активности Задужбине за 2012. годину.

Господин Цветко Михајлов је у име Надзорне комисије поднео извештај о начину на који је Задужбина руковала својим материјалним средствима у 2012. години.

Оба ова извештаја одобрена су једногласно од присутних чланова Р.О. и они ће бити објављени у нашој штампи.

Присутни су извршили анализу прихода Задужбине и закључили да се и током 2013. календарске године они троше за стипендирање наших ђака у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“ у сразмери од 50% трошкова за смештај и исхрану (за 20 ђака).

Такође су чланови Р.О. одлучили да доделе годишњу награду за велики допринос развоју српске културе и валоризацију српског културноисторијског наслеђа на овим просторима господину Стевану Бугарском у износу од 2.500 леја.

Одобрена је такође да се за Српску секцију Забавишта бр. 14 набави дидактички материјал за 250 леја као и да се нађе решење да се ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару Лариси Чобану помогне око трошкова за свакодневно путовање од Рудне до школе.

Пошто је истекао рок депозита, одлучено је да се обнови депозит на 230.000 леја, а да се 10.000 леја пребаци на текући жиророчун са којег ће се подмиривати текући трошкови.

Присутни су се договорили и о неколико текућих проблема Задужбине.

БИЛАНС ЗА 2012. ГОДИНУ

Стање финансијских показатеља 31.12.2012. је следеће:

I Актива

новац у банци на депозит	240.000,00 леја
новац на текући жирорачун	7.837,44 леја
новац у благајни	2.211,55 леја
текући дефицит	4.276,88 леја
свега	254.325,87 леја

II Пасива

друштвени капитал	210.000,00 леја
прилог члана оснивача	40.000,00 леја
неизмирене обавезе (стипендије за децембар)	2.057,00 леја
пренесен вишак из 2011. године	2.268,87 леја
свега	254.325,87 леја

III Имовина задужбине

новац орочен у банци	240.00,00 леја
новац на текућем жирорачуну	7.837,44 леја
новац у благајни	2.211,55 леја
свега	250.048,99 леја

Тима Лацић
рачуновођа

БИЛАНС ЗА 2012. ГОДИНУ

Финансијски показатељи за 2012. годину изгледају као што следи:

I Приходи

од камата	11.699,23 леја
од уписнине	1.800,00 леја
од добровољних прилога	500,00 леја
улог оснивача	40.00,00 леја
суфицит из претходне године	2.268,87 леја
укупни дефицит 31.12.2012.	2.010,01 леја
свега	58.276,11 леја

II Расходи

додељене стипендије	11.878,00 леја
додељене награде	2.000,00 леја

банкарске услуге	162,63 леја
писаћи прибор	60,00 леја
штампарске услуге	1.488,00 леја
електронске услуге	2.687,48 леја
депозит	40.000,00 леја
свега	58.276,11 леја

III Имовина задужбине

(у банци и у каси) 250.048,99 леја

Рачуновођство је вођено према законским предвиђањима, а дефицит (већи трошкови од остварених прихода у текућој години) покривен је из суфицита претходне године као и из расположивих новчаних средстава на жиророчуну.

Све трошкове је претходно одобрио Управни савет. У школској 2011/2012. години Задужбина је имала 17 питомаца, док у 2012/2013. има 20 стипендиста.

За надзорну комисију,
ек. Цветко Михајлов

Љ. СТЕПАНОВ
(НР 1207/5.04.2013, стр. 17)

ЗАВРШЕНА ЈЕ ОЛИМПИЈАДА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

У Надлаку је у петак, 5. априла, била организована свечаност затварања Олимпијаде матерњих језика (српског, словачког и чешког). Само такмичење је било организовано у гимназији „Грегор Тајовски“, а додела награда у месном Дому културе.

Вјероslава Тимар, школски инспектор за словенске језике, поздравила је у својству организатора све присутне, честитала ђацима на труду и пожелела пуно среће и успеха у наставку. Били су позвани да се присутнима обрате и амбасадор Републике Словачке у Румунији Јан Габор, посланици Дорел Капрар и Славомир Гвозденовић, председник Савеза Словака и Чеха у Румунији Адријан Мерка, школски инспектор Клаудију Младин и председник општине Василе Чичак, који је на крају истакао да је овај догађај најважнији за Надлак у последњој деценији.

Председник комисије за српски језик, универзитетски професор др Октавија Неделку, била је позвана да додели награде најбољим такмичарима српске националности. Њихове је радове поправљала комисија коју су сачињавали наставници Октавија Неделку, Милина Маргарит, Даница Шароњев, Вера Крстић и Рузмаринка Ђорђевић. Савез Срба у Румунији је и ове године свим учесницима обезбедио награде, а најбољи су добили и вредне награде. Посебна награда за најбољег учесника олимпијаде припала је Радмили Јани Шакотић, која је једина била оцењена чистом десетком.

Награђени по разредима су следећи:

	Име и презиме	Школа	Разред	Оцена	Награда	Наставник
1	Александра Петров	„Д.О.“	7	9,75	1	Далиборка Станков
2	Дејана Деспотовић	Н. Молдава	7	9,50	2	Вера Крстић
3	Милан Јаношев	„Д.О.“	7	9,00	3	Далиборка Станков
4	Тамара Рајкић	Белобрешка	7	8,60	П	Озрен Миленовић

	Име и презиме	Школа	Разред	Оцена	Награда	Наставник
1	Александар Панић	„Д.О.“	8	9,70	1	Марјана Шакотић
2	Тијана Живанов	„Д.О.“	8	9,55	2	Марјана Шакотић
3	Верољуб Тикартић	Љупкова	8	9,10	3	Оливера Јанковић
4	Јасмина Симулов	„Д.О.“	8	8,60	П	Марјана Шакотић

	Име и презиме	Школа	Разред	Оцена	Награда	Наставник
1	Лазар Живковић	„Д.О.“	9	9,50	1	Дара Пауљевић
2	Јасмина Шуштреан	„Д.О.“	9	9,20	2	Дара Пауљевић
3	Мирјана Хума	„Д.О.“	9	9,10	3	Дара Пауљевић
4	Дениса Гогу	Н. Молдава	9	8,90	П	Вера Крстић

	Име и презиме	Школа	Разред	Оцена	Награда	Наставник
1	Ивана Милојков	„Д.О.“	10	9,50	1	Дара Пауљевић
2	Саша Стојанов	„Д.О.“	10	9,20	2	Дара Пауљевић
3	Санела Пансулски	„Д.О.“	10	8,50	3	Дара Пауљевић

	Име и презиме	Школа	Разред	Оцена	Награда	Наставник
1	Гордана Малимарков	„Д.О.“	11	9,70	1	Далиборка Станков
2	Тања Станојев	„Д.О.“	11	9,50	2	Далиборка Станков
3	Бојан Лазаров	„Д.О.“	11	9,20	3	Далиборка Станков
4						

	Име и презиме	Школа	Разред	Оцена	Награда	Наставник
1	Радмила Јана Шакотић	„Д.О.“	12	10	1	Далиборка Станков
2	Бојана Мирјанић	„Д.О.“	12	9,30	2	Далиборка Станков
3	Зорица Мирков	„Д.О.“	12	9,00	3	Далиборка Станков
4	Николија Вулетић	Н. Молдава	12	8,40	П	Вера Крстић

Горан МРАКИЋ
(НР 1208/12.04.2013, стр. 8-9)

www.dbsr.ro

КЊИЖЕВНО ПОДНЕ ПОСВЕЋЕНО ПРЕВОДИМА ИЗ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Прошлог четвртка, 11. априла 2013., у свечаној дворани Удружења књижевника Србије одржано је књижевно подне посвећено преводима из српске књижевности на румунски језик.

Књижевну трибину водио је с почетком у 12.00 часова по локалном времену Миљурко Вукадиновић, који је представио све присутне и преводилачку активност Срба у Румунији.

Главни повод овог представљања била је Антологија српске поезије XX – XXI век „Друга обала“ на румунском „Malul celalalt“ која је угледала светло штампе крајем прошле године у издавачкој кући Херг Бенет у Букурешту, а приредили су је и превели Александар Стојковић, Славомир Гвозденовић и Љубинка Перинац Станков.

О самој антологији говорили су преводилац и приређивач Љ. П. Станков и Душко Новаковић, један од најзначајнијих српских песника који су заступљени у антологији.

Веома похвално је Душко Новаковић говорио о самом избору 38 аутора заступљених у антологији, рекавши да је ово „свеобухватни избор и веома тачан пресек српске савремене поезије“.

Као свака друга антологија и „Друга обала је била ограничена и бројем страна и бројем аутора, тако да нам једино преостаје да се надамо да ће неко друго издање употпунити палету писаца и стихова једне тако значајне књижевности као што је српска.

У међувремену су се у Румунији појавили и преводи индивидуалних књига поезије и прозе са српског на румунски језик. О њима и о целокупном издаваштву ССР говорио је преводилац и уредник Славомир Гвозденовић.

Тако је било речи о књигама на румунском Љубомира Симовића, Миодрага Павловића и Јанка Вујиновића, као и о тек изашлој из штампе књизи стихова Миће Цвијетића.

Славомир Гвозденовић је искористио прилику да први пут за јавност најави овогодишњу Велику базјашку повељу, коју ће Савез Срба у Румунији ове године доделити групно српским писцима на Косову.

Са нама су тога дана били и Георге Шварц, председник арадске подружнице Румунског културног института и Лучијан Алексиу, преводилац и потпредседник Румунског културног института који су најавили намеру да отворе подружницу ове престижне румунске културне институције и у Београду.

Георге Шварц је говорио о Никити Станескуу и његовом боравку у Београду, чак изјаснивши се да је чињеница да је велики румунски песник своју међународну каријеру започео у српској престоници.

О Никити су причу наставили и они који су му били пријатељи током живота, Радомир Андрић и Адам Пуслојић, који су најавили своју посебну трибину посвећену Никити Станескуу, а која је одржана у понедељак 15. априла у УКС у Београду када је промовисана и нова књигаомаж Никити Станескуу: *Једино мој живот*.

Књижевно подне закључено је дружењем међу пријатељима, јер књижевна дела тако и настају у дружењу и упознавању писаца различитих или сличних култура.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1209/19.04.2013, стр. 13)

www.dbsr.ro

Извештај о економско-финансијској активности ССР у 2012. години

I. Приходи

Током 2012. године Савез је остварио укупно следеће приходе:

а)	од сопствених активности	307.251	8,53
б)	финансирање из државног буџета Савета за националне мањине	3.086.000	85,72
в)	Солдо из 2011.	206.455	5,74
г)	Камате	488	0,01
Свега		**3.600.194**	**100%**

II. Расходи

а)	из сопствених средстава	218.222	7,04
б)	из државних дотација	2.879.857	92,96
свега		**3.098.079**	**100%**

Приходи из сопствених активности остварени су од:

а)	**неекономских активности**	
•	чланарине и уписнине	21
•	донације	9.270
•	културно-уметничке приредбе	8.586
•	пројекти и програми	238.053
•	мали и велики огласи	8.996
•	камате	228
•	разлика у девизном курсу	4.424
•	донације за изборну кампању	3.500
•	спонзорства	1.000
•		
свега		274.080

www.dbsr.rs

б)	**од економских активности**	
•	продаја "Наше речи"	32.323
•	продаја књига	848
свега		33.171

Финансирање из државног буџета било је наменско

•	за издавање новина и часописа	99.340
•	организација - администрација	1.754.650
•	акције и штампање књига	798.826
•	за набавку фиксних фондова	227.041
свега		2.879.857

У структури трошкови су били следећи:

•	за плате и друга лична примања са одговарајућим подацима	1.203.897
•	за путовања	62.060
•	штампарске услуге за Н.Р. и Књ.Ж.	99.340
•	штампарске услуге за књиге	99.896
•	за културно-уметничке и спортске акције	698.930
•	опремање седишта	60.000
•	Административно-домаћински трошкови	428.693
•	Набавка фиксних фондова	227.041
свега		2.879.857

Фиксни фондови у вредности од **4.136.387 леја**, су инвентарисани 31.12.2012 по местима где се налазе, а амортизација износи 576.321 **леј.**

Ситни инвентар који је инвентарисан 31.12.2012 јесте у вредности од 1.058.472 **леја.**

Биланс за 2012. годину закључен је и предат Генералној дирекцији финансија жупаније Тимиш.

У Темишвару, 20.04.2013.

ек. Тима ЛАЦИЋ

(НР 1210/26.04.2013, стр. 12-13)

ИЗВЕШТАЈ НАДЗОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ПРОТЕКЛУ 2012. ГОДИНУ

Сходно предвиђањима члана 15 Статута Савеза Срба у Румунији, надзорна комисија обавила је проверу документације и начин пословања расположивих новчаних средстава и констатовала следеће:

Савез Срба у Румунији активише као јавно, аполитичко удружење друштвеног, културноуметничког и просветног карактера.

Савез располаже финансијским средствима из дотација државног буџета као и из сопствених фондова, као нонпрофитабилна организација.

За 2012. годину Савезу је додељена свота од 3.086.000 леја из буџета Генералног секретаријата владе према закону о државном буџету бр. 286/2011. слово а анекс 3/13/02а, а салдо пренет из 2011. износи 206.455 леја. Према томе целокупни износ из државног буџета представља суму од 3.292.455 леја.

Достављене своте пристижу у жирорачун Савеза преко Департмана за међуетничке односе, односно Службе за финансијску асистенцију.

Поред горенаведене своте Савезу су одобрена и додатна финансијска средства преко конкурса са усвојеним пројектима и то:

20.000 леја од Департмана за међуетничке односе за штампање ,,Фразеолошког румунскосрпског речника” и

25.000 леја за ,,Дане културе Срба у Темишвару,, од Министарства културе Румуније.

1. Финансирање из државног буџета

За протеклу 2012. новчани прилив из државног буџета пристизао је редовно и била су подмирена сва потраживања.

Приказујемо стање прихода и расхода за 2012. годину:

1. Дотације из државног буџета	3.086.000 леја
2. Салдо пренесен из 2011. године	206.455 леја
3. Свега буџетска примања (1+2=3)	3.292.455 леја

Структура расхода

1. Материјални трошкови за функционисање седишта и месних организација	550.753 леја	17,7%
од којих:		
за кирије	29.439 леја	
за услуге одржавања и функционисање	367.334 леја	
вредност ситног инвентара	41.110 леја	
резервни делови	3.993 леја	
гориво и моторна уља	48.877 леја	
радови за одржавање и оправке	60.000 леја	
2. Плате и пратеће трошкове	1.203.897 леја	38,7%
3. Трошкови за штампање	199.236 леја	6,8 %
од којих:		
за публикације	98.963 леја	
за књиге	99.896 леја	
за друге штампарске услуге	377 леја	
4. Трошкови за организовање акција културног и просветног карактера у земљи и иностранству	698.930 леја	29,0%
5. Инвестиције у основним средствима	227.041 леја	7,8%
Свега из буџетских средстава:	2.879.857 леја	100.0%

Главни трошкови су били следећи:

Оправке на Културном центру у Соколовцу и седишту Месне организације у Фењу;

Штампање 15 наслова књига, штампање публикација ,,Наша реч,, недељника у 1.740 примерака, ,,Књижевног живота,, тромесечник у 400 примерака, двомесечника ,,Нови темишварски весник,, у 800 примерака;

Одвијање 108 акција културнопросветног, научног карактера;

Куповина основних средстава од којих издвајамо: 6 рачунара лептоп, по један за МО Дета, Соколовац, Свиница, Љупкова, 2 за потребе редакције ,,Нови темишварски весник“; куповина зграде за будући Културни центар у Великом Семиклушу у вредности од 204.165 леја;

Набавка ситног инвентара који обухвата следеће главне предмете: 12 костима за народни оркестар Савеза; репортофон, штампач, фотоапарат за редакцију ,,Наша реч,, 4 видеокамере за МО Дета, Соколовац, Љупкова, Свиница; опремање училишта за нулти разред Српске гимназије ,,Доситеј Обрадовић,,; допунска народна ношња за КУД из Соколовца.

Треба напоменути да се за будући Културни центар у Темишвару који ће бити саграђен у оквиру седишта Савеза, као обимни инвестициони објекат утрошило се 60.000 леја за пројектовање и пратећу документацију чији ће извођачки радови почети крајем првог полугођа 2013. године.

Сва пратећа документација свих расхода била су проверена и констатована је њихова легалност, намена у оквирима законских прописа.

2. Финансирање из сопствених ресурса

За 2012. годину остварен је целокупан приход од 307.250 леја, што представља 8,53% од укупних прихода Савеза. Ови приходи пристигли су из следећих извора:

од продаја публикација	32.322 леја
од продаје штампаних књига	848 леја
од чланарине и уписнине нових чланова	21 лej
од донација	12.770 леја
од спонзорства	1.000 леја
од малих и великих огласа	8.998 леја
од културних приредби	8.586 леја
од пројеката и програма у вредности од	238.053 леја
пристигли од:	
Департмана за међуетничке односе за фразеолошки речник	19.947 леја
од Министарства културе Румуније за ,,Дане културе”	23.412 леја
Из Србије од разних државних институција додељена је помоћ за покривање део трошкова намењених:	
Концерту Боре Дугића – Свети Сава Темишвар	6.299 евра
Данима Преображења и за ликовну колонију	2.249 евра
Фестивалу ,,Венац,,	3.566 евра
Семинару за културна друштва и кореографа	2.674 евра
За инвестицију у Културном центру ,,Св. Сава,, Базјаш 2/3 и Темишварску Епархију за свечану салу 1/3	28.049 евра
приходи од камата	228 леја
приходи од курсне разлике	4.424 леја
Укупно:	307.250 леја

Целокупни расходи су у износу од 218.222 леја.

Поред горенаведених утрошака други расходи из ових примања били су намењени за:

Акцију ,,Међународна колонија за преводиоце,, у Сремским Карловцима у сарадњи са Српском гимназијом ,,Доситеј Обрадовић,,;

Гостовање АКУД ,,Младост,, из Темишвара на Европској смотри српског фолклора,, у Чачку;

Донација гдина Славомира Гвозденовића од 2.500 леја за трошкове предизборне кампање;

Подмиривање трошкова од 50% за ученике Српске гимназије ,,Доситеј Обрадовић,, који станују у интернатима и имају угрожени социјални положај;

Летње школе у Београду и Великом Градишту;

Куповина једног басприма за ,,Темишварске споменаре,,;

Посета српске деце из Соколовца на ,,Данима Букурешта,, 1415. септембра;

Дотеривање учионице за српски одсек школе у Фенлаку;

Други трошкови за превоз, дневнице, оправке возила, поштански трошкови и др.

3. Књиговођство

Књиговођство Савеза води се према закону о књиговођству бр. 82/1991. са допунама према одлуци бр. 1969/2007. Министарства финансија.

На нивоу Савеза књиговођство је централизовано, у месним организација не постоји књиговођствена евиденција. Информатичну подлогу књиговођства одржава једна специјализована фирма.

4. Инвентарисање

Инвентарисање основних средстава и ситног инвентара обављен је само у писменој форми. Није извршено фактичко пребијање на терену са постојећим стањем и оним у одговарајућим евиденцијама. Има предмета у евиденцији, а на терену фактички не постоје. Треба приступити што пре да би се реално стање упоредило са евиденцијом и валоризовала материјална средства која су дотрајала и пренети све објекте на одговорна лица.

Вредност основних средстава премашила је цифру од милион евра.

5. Возни парк

Савез располаже са возним парком којим покрива текуће потребе за рад на терену уредника часописа, превозне услуге запослених у администрацији, за разне акције, превоз у иностранство, превоз ученика Српске гимназије „Доситеј Обрадовић„ од куће до школе и назад, као и у друге сврхе.

За одржавање и рационално коришћење парка задужено је, поред возача, одговорно лице запослено у администрацији.

Возни парк Савеза састоји се од возила: дачија супер нова са регистарским бројем ТМ 21 USR који је превалио 9.918 км за 2012. годину, дачија логан ТМ 22 USR са 20.585 км, дачија логан брек ТМ 23 USR са 40.319 км. и микробус ТМ 24 USR са пређених 30.894 км. За превоз ученика Савез одређује један месечни плафон за трошкове за гориво, а шта пређе тај ниво допуњују родитељи деце коју превози.

Сва возачка документација је исправно вођена и попуњена потребним информацијама.

6. Други аспекти пословања

Од тридесет локација седишта месних организација Савеза 4 су у сопствено власништво и то: Базјаш, Решица, Темишвар и Велики Семиклуш, 5 су у закуп са плаћањем, 18 су у закуп без плаћања пошто су били обновљени и у дотичном року су ослобођени плаћања закупа, 3 су под концесијом без плаћања.

Јавне набавке услуга и добара обављају се према легалним прописима одређеним према Хитној Одлуци Владе бр. 34/2006. Тако постоје склопљени уговори: за превоз, штампарске услуге, услуге за исхрану и смештај, за осигурање возила и некретнина, концесиони и закупни уговори, уговори за пројектовање и извођење грађевинских радова, уговори за издаваштво и други.

Постоје протоколи за сарадњу у вези са одвијањем заједничких акција са црквом, општинама, школама, са другим установама у земљи и инстранству.

За постизање уштеда у финансијском пословању одустало се од услуга РОМТЕЛЕКОМА и прешло се на другу мрежу RCSRDS, која је јефтинија од претходне са око 40%. Исто се поступило и са набавком канцеларијског прибора, са услугама за информатични систем, исто и са техничким одржавањем возила и.д.

Органиграма запослених у Савезу је следећа:

Редакција ,,Наша реч,, је са 10 запослених;

Редакција ,,Књижевни живот,, са 2 запослена;

Редакција ,,Нови темишварски весник,, са 3 запослена;

Администрација са 15 запослених. Свега 30 особа.

Поред горенаведених су запослени још 15 особа који су руководиоци културноуметничких друштава и кореографи са различитим месечним примањима под неким критерјумима условљеним зависно од резултата и рада у тим друштвима.

Сви они имају радне уговоре за одређено и неодређено време.

Недостаци констатовани у проверавању документације били су благовремено саопштени председнику и главном књиговођи Савеза ради њиховог уклањања и решавања у временском размаку.

Надзорна комисија:

Адријана Љиљана КЕРЕЦИ
Цветко МИХАЈЛОВ
(НР 1211/3.05.2013, стр. 21-23)

„НЕ ДАМО ДА СЕ ЗАБОРАВИ“

Овог Ускрса су не само из Темишвара стизале вести о догађајима, већ су нам се и села јавила жељом да се и ту нешто обнови, и то на најлепши начин сеоским приредбама и ускршњим баловима, којих је било у неколико наших места.

Једна од најуспешнијих приредби одржана је 5. маја 2013., с почетком у 19.00 часова у новообновљеном Дому културе у Дињашу. Решили су Дињашани да празнично вече проведу уз тамбурашку музику и старограднску и народну песму и игру, па су до последњег места испунили дворану.

Интересантно је да је за веома кратко време, сопственим снагама, група ентузијаста из села, на иницијативу Горана Панића и Жељка Тодорова, успела да оформи представу и окупи учеснике, без неких посебних финансијских средстава. Одазвали су се бројни Дињашани, од солиста, играча, па све до музичара којима је пошло за руком да оснују оркестар и уједно обнове традицију тамбуре у Дињашу. Они су своју представу тако и насловили: „Не дамо да се заборави“, а то је и најбољи знак да у њима постоји жеља и љубав према ономе што је толико година радовало њихове очеве и дедове.

Призор пуне сцене деце предшколског и школског узраста под управом професорке Данице Шароњев, било је лепо видети и чути јер су малишани све у дворани поздравили ускршњом песмом „Људи ликујте“ уз пратњу Тамбурашког друштва „Златна суза“ из Дињаша.

Присутнима се поздравним говором у име пароха Милорада Остојина (који је морао послом да отпутује у Шенђурац), обратио Ђока

Стојанов, а на румунском је присутне поздравио румунски парох у месту, Василе Балог.

Елегантни водитељи: Сенада Стојанов и Марко Стојанов најавили су наступ чланова КУДа „Свети Никола“, који су још једном пред својом публиком показали да владају сплетовима народних игара, под руководством Жељка Тодорова а под упутствима кореографа Сенадина Крстића.

И дошао је ред да и тек основани тамбурашки оркестар „Златна суза“ покаже шта зна. Ентузијасти: Спаса Стојанов – прим, Спасојко Иванов прим Горан Панић бас прим А, Предраг Остојин бас прим А, терц Јова Стојанов контра (брач), Жељко Тодоров – бегеш са Стевом Јовиним јединим чланом некадашњег дињашанског тамбурашког друштва, прошетали су Дињашане улицом старограданских песама и подсетили их на период „Кад је деда лумповао, па је ноћни живот на Балкану био ко сред Париза“.

Не мање вредан пажње наступ имао је и оркестар Бориславa Борка Стојанова. Солисткиње су биле Камелија Боже и Сенада Стојанов. Није заборавила своје Дињашане ни Јасмина Фењац, прослављена солисткиња, која је прихватила позив и певала те вечери за своје.

За младе глумце Ђока Стојанов је адаптирао сценету на основу текстова из књиге Витомира Сударског „Виц о Лали“, а сценету „Лалини дивани“ извели су глумци Александар Мартинов и Александар Саша Стојанов.

Вече је завршено ускршњим балом успоменом и надом да се још једна дињашанска љубав, у још једној генерацији наставља. Јер увек постоји начин ако има воље и жеље да се оно најлепше у нама и сачува и покаже.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1212/10.05.2013, стр. 11)

www.dbsr.ro

ОТВОРЕН СРПСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР „РАДМИЛА МИЛЕНТИЈЕВИЋ“

Прошле недеље, 12. маја 2013. у Решици је прослављена храмовна слава Светог Василија Острошког.

Тако су се бројни верници Решичани, међу којима су се нашли и уважени гости: др Радмила Милентијевић, донатор и задужбинар Српског културног центра, Михај Степанеску, градоначелник Решице, Огњан Крстић, председник ССР и Славомир Гвозденовић српски посланик у Румунском парламенту, окупили у 10.00 часова на славској литургији у решичкој Српској православној цркви.

Служили су тога дана свештеници: архијерејски заменик протојереј ставрофор Маринко Марков, протојереј ставрофор Владимир Марковић, протојереј Живко Велимировић и протојереј Васа Лупуловић, а придружио се на литији и украјински свештеник Петар Поповић. По локалном обичају цркву су верници литијом опходили три пута, па су затим ушли у цркву да би резали колач.

Решичани су установили обичај заједничког сношења трошкова око кумовања у цркви. Тако је настало Удружење „Свети Тома“ чији су чланови 26 решичких породица. Заједничким снагама они сносе финансијски део потребан за све што налаже кумовање у нашој цркви, а сваке године једна породица као представник Удружења реже колач и свети кољиво. Ове године је то била породица Бугнар, односно, Јасмина, Далибор и мали Јасмин, а од њих су за догодине кумство преузели исто као представници Удружења „Свети Тома“ чланови породице Оливера Теодорескуа.

После литургије освећено је и седиште Српског културног центра

„Радмила Милентијевић“ у присуству др Радмиле Милентијевић, донатора овог здања која је током година за изградњу овог центра приложила 50.000 долара. После обредног чина откривена је и двојезична плоча Српског културног центра „Радмила Милентијевић“. Након откривања плоче Радмила Милентијевић је протојерeју Васи Лупуловићу, решичком пароху, уручила чек од још 5.000 евра да се довршe радови на горњем делу здања, и чек од 5.000 евра за оправке на манастиру Златица.

Присуствовао је овом важном догађају и градоначелник Решице, Михај Степанеску, који је у оквиру организоване конференције за штампу у дворани Српског културног центра још једном изразио своју подршку Србима у Решици и најавио будуће културне активности током Дана Решице 28, 29. и 30. јуна када ће културне манифестације овог града бити заступљене и српским културноуметничким друштвима, солистима и музичарима. О добрим односима ССР и Општине града Решица говорио је и председник ССР Огњан Крстић, а архијерејски заменик протојерејставрофор Маринко Марков говорио је о значају христољубља и чина доброчинства госпође Радмиле Милентијевић, која је финансијски подржала изградњу овог центра, али и о одличним односима са Општином Решице.

Госпођа Радмила Милентијевић је библиотеци у Решици поклонила своју књигу *“Милева Марић Ајнштајн живот са Албертом Ајнштајном”,* а Огњан Крстић, председник ССР, обећао је подршку Савеза да се ова књига преведе на румунски језик.

Треба рећи да је дан Светог Василија Острошког у Решици протекао веома свечано, а ако би требало нешто да издвојимо, издвојили бисмо одговор госпође Радмиле Милентијевић румунском новинару који је питао зашто чини доброчинства. „Када сам ја била дете, рекла је госпођа Радмила Милентијевић, моја ме је бака водила на пијацу и тамо је била сиротиња, која је просила. Она је сваком дала по новчић. Мени се то тада није допало, јер сам сматрала да је боље да за тај новчић мени купи бомбоне, па сам је питала зашто то ради, а бака ми је одговорила: „Да живимо и ми и они који су поред нас гладни“. Ту сам лекцију још као дете научила и током целог живота сам тај принцип примењивала“.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1213/17.05.2013, стр. 10-11)

КУМАЧЕЊЕ У ЗЛАТИЦИ

Откад знају за себе, а и откад их други памте као вредне узорне и богољубиве православне вернике, клисурски и пољадијски Срби кумачају и поце своју децу већ од малих ногу. Култ дружења и побратимства негује се вековима по селима у доњем сливу Нере, од Лесковице до Соколовца и дуж Дунавске клисуре, од Базјаша до Свинице.

Кумачење је дечији празник и намењен је малишанима који се друже и братиме од своје прве до дванаесте године живота. Увек се одржава првог дана после Томине недеље, у понедељак после Ускрса, на такозвани Мали Ускрс или Кумачин понедоник.

У понедељак, 13. маја 2013., Савез Срба у Румунији, МО ССР Златица и просветни радници предшколске и школске установе из села и ове су године били организатори традиционалне манифестације, шесте по реду, под називом „Кумачење“. На том старом обичају братимљења, учествовали су ђаци из Соколовца и Златице.

Сам чин кумачења и поцења догодио се крај златичанског “Златног потока”, где су деца симболично куцала шарена јаја, разменила јаја и чоколадице, а услед трократног окретања према извору потока љубили су се кроз зелени венац лањске и овогодишње поце и кумаче (кујке) уз завет да ће се поцом и кујком међу собом ословљавати до дубоке

старости. Музичари, које су деца платила пуном кошаром шарених јаја, по старом пољадијском обичају, засвирали су коло, а деца наставници и њихови гости заиграли су у колу насред Златице. Након тога домаћини су организовали у месној ОШ „Свети Сава“ такмичење у бојењу ускршњих јаја и спортска такмичења, а најбоља и најлепше украшена јаја и најуспешнији спортисти били су награђени лепим поклонима.

На овом догађају, којег Златичани организују са поносом, већ шест година, међу званицама били су: председник Савеза Срба, Огњан Крстић, директор Основне школе „Мара Јанковић“ Бранислав Арашков са наставницима из Кусића (Србија), кнез соколовачке општине Олга Гица, иначе један од покретача ове традиционалне манифестације и председник МО ССР из Златице, Златко Радивојевић. За организацију ове манифестације побринули су се: директорка Марија Грацијана Живановић, златичански просветни радници Синиша Вулпије, Рузмаринка Ђорђевић, Јаворка Панић и остали предшколски и школски радници из села са леве обале Нере.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1213/17.05.2013, стр. 20)

ЈОРГОВАН-ФЕСТ У СЕЛУ ИСПОД МИРОЧА

Чланови Фолклорног ансамбла "Дунав" из Свинице већ дуги низ година братиме се, друже и сарађују са себи равним културноуметничким дружинама у соским срединама са десне обале Дунава. У оквиру те и такве прекограничне сарадње они су почетком маја ове године боравили у месној заједници Мироч (Србија) и у својству цењених и угледних гостију учествовали на тамошњем традиционалном "Јоргован-фесшу", чије је јубиларно двадесетогодишње трајање обележено управо ове године. Одмах ваља рећи, веле Свиничани, да је ово окупљање поклоника фолклора и народног стваралаштва у свим његовим сегментима у селу Мироч, које је ђердапског планинског врха име позајмило, најмасовнија културноуметничка манифестација ове врсте у читавом ђердапском крају.

Свиничански уметницаматери су на пут дуг сто педесетак километара кренули орни да се на отвореној фестивалској сцени покажу и докажу као врсни извођачи српског и румунског народног мелоса, а у том њиховом походу предводио их је први домаћин Свинице и потпредседник Савеза Срба у Румунији Никола Курић. Домаћини су их,

кажу, дочекали, као што и доликује: "Хлебом и сољу и гутљајем љуте шљивовице", а испред житеља села испод Мироч планине, њих и чланове присутних двадесетак културноуметничких друштава из Србије и суседне Бугарске поздравио је Станиша Кржановић, председник месне заједнице Мироч.

Он је том приликом нагласио да је учешћем фолклорних дружина из суседне Румуније и Бугарске "Јоргован – фест" у селу у срцу Националног парка "Ђердап" добио на квалитету, те да ће с почетком ове године његови организатори морати да се још више заложу да новостечени статус "међународне фолклорне манифестације" испоштују и обогате га новим квалитетним садржајима.

Домаћине је у име житеља Свиничанске општине истом приликом поздравио и кнез ове административнотериторијалне јединице са десне обале ђердапског теснаца ек. Никола Курић и захвалио организаторима на уприличено гостовање на овој јединственој смотри народног стваралаштва у средишту ђердапског Подунавља. По његовим речима "Јоргованфест" у селу залеглом на брду испод Мироча, пружио је свим његовим учесницима тренутке уживања у предивним лепотама шумовитих предела мирочког поднебља, прошараних шумарцима дивљих јоргована.

Уживало је и неколико стотина гостију мирочког "Јоргованфеста" и у укусним производима сеоске кухиње мирочког краја, а понајвише радосног уживања пружили су гостима наступајући фолклорни ансамбли и културноуметничке формације својим квалитетно изведеним сплетовима народних игара из свог краја и шире околине, и изворним народим песмама отргнутим од заборава залагањем врсних извођача изворног српског, румунског, влашког и бугарског народног мелоса.

За уметнике Фолклорног ансамбла "Дунав" из Свинице, била је то прилика да на отвореној фестивалској сцени, подигнутој усред сеоског парка, многобројну публику у више наврата дигну на ноге те да ова сваку њихову нумеру дочека и испрати дугим и топлим аплаузима.

Била је то и својеврсна прилика и за организаторе "Јоргованфеста" у Мирочу да гостима из Свинице доделе и највеће награде и признања за учешће и изузетан квалитет наступања и да их и званично уврсте у сталне госте будућих издања ове надалеко познате и признате смотре фолклора у читавом средњођердапском крају.

Текст и фотографије: Милка БАЛАЋ и Јован ДОЛИЋ
(НР 1213/17.05.2013, стр. 23)

СРЕБРНИ ЦАР ЗА „МЛАДОСТ“

Крајем прошле седмице, преко 2.000 фолклораца и љубитеља фолклора из дијаспоре окупило се у Нишу 18. и 19. маја 2013. на 18. Европској смотри српског фолклора дијаспоре и Срба у региону. Они су током два дана, такмичарског и ревијалног програма, показали како оно најлепше из српске традиције негују у земљама из којих долазе. На овогодишњој Смотри у хали „Чаир“ наступало је четрдесет и четири такмичарска ансамбла из једанаест земаља. Највише ансамбала, чак једанаест, представило је Немачку, затим њих девет Аустрију и девет Швајцарску, шест из Словеније, два ансамбла су дошла из Хрватске, два из Републике Српске а учествовали су и српски фолклорци из Француске, Шведске, Италије, Црне Горе и Румуније.

Смотру српског фолклора традиционално организује Савет европске смотре, а домаћини су били Студентски културни центар, Фолклорни ансамбл „Оро“, Туристичка организација и Град Ниш. „Константинов град“ је први пут домаћин ове манифестације а Смотра се четврти пут одржава у Србији. Током фестивала, учесници, али и гости, имали су прилику да учествују у уметничким и културним програмима и упознају јужну Србију, људе и историју.

Осамнаеста Европска смотра српског фолклора уврштена је у званични програм обележавања јединственог и великог јубилеја –1700. година од доношења Миланског едикта, који је 313. године нове ере потписао римски цар Константин Велики рођен у древном Наисусу, данашњем Нишу. Такође, Смотра је врста генералне пробе за манифестације током градске славе Светог цара Константина и царице Јелене од 1. до 3. јуна.

У суботу 18. маја у 13.00 часова свечано је отворена Европска смотра српског фолклора дијаспоре и Срба у региону у присуству високих званичника и представника свих земаља учесница. Непосредно пре тога представници Савета смотре, међу којима је био и наш представник, Борко Јоргован, присуствовали су отварању Канцеларије за дијаспору Града Ниша. Такмичење су свечано отворили директорка Канцеларије за сарадњу са дијаспором Владе Републике Србије, др Славка Драшковић и градоначелник Ниша др Зоран Перишић.

„Драго ми је да вас видим у оволиком броју и што толико младих људи из дијаспоре негује обичаје својих родитеља и њихове корене. Ми смо сви део једног националног бића и срећна сам што младе генерације то биће негују, иако су далеко. Морам да признам да сам импресионирана бројем друштава која ће се на овој смотри такмичити“, поздравила је Србе из дијаспоре и земаља у региону др Славка Драшковић. Она је додала да је Канцеларија за дијаспору подржала ову манифестацију јер гаји дух националног осећаја припадништва и поштовања према сопственој отаџбини. „Канцеларија за сарадњу с дијаспором и Србима у региону стоји вам на располагању за сваку помоћ и подршку, нарочито у пројектима који доприносе афирмацији српске културе“, истакла је она.

Градоначелник Ниша др Зоран Перишић поздравио је чланове фолклорних ансамбала дијаспоре уз поруку да они нису само гости, већ да су и део Србије.

„У Нишу се осећајте тако јер ми желимо да опет дођете у наш град и доведете своје пријатеље и зато вам сада из срца желимо добродошлицу“, рекао је градоначелник.

Такмичење се одржало у дворани Спортског центра “ЧАИР”, иначе једној од најлепших дворана у Србији, капацитета преко 6.000 места, која је сваког дана била испуњена љубитељима српског фолклора. Ансамбли из дијаспоре били су подељени у два такмичарска дана. Понуђени су најбољи услови свим учесницима и тиме се ниво ове

манифестације подигао. Смотру је медијски пратило мноштво новинара и извештача из дијаспоре и матице. Велика концертна журка за све учеснике овогодишње смотре била је организована прве вечери у дворишту Универзитета (Бановина), уз учешће Гоце Тржан, младе Звезде Гранда, Јелене Вучковић и Јоце Стефановића као и женске музичке групе „Очајне домаћице“ које су забављале учеснике Смотре до касно у ноћ.

У недељу, 19. маја, другог дана фестивала, наши младићи и девојке чланови АКУД „Младост“ из Темишвара били су 25. по реду за наступ у такмичарском делу. Ове године су играчи под будним оком уметничких руководилаца Сретка и Сенадина Крстића, заједно са оркестром којег руководи Нада Петров, спремили и на сцени извели игре из Босилеградског крајишта под називом „Ој, Стојане, млад стопане” у кореографији Милорада Лонића. Лепо је било видети наше уметнике на великој сцени: дванаест парова, мешовиту вокалну групу, велики оркестар док су изводили маестрално кореографију са играма из Крајишта.

Након завршетка такмичарског дела, публика је у ревијалном делу Смотре видела наступе Националног ансамбла „Коло“ из Београда и „Венац“ из Грачанице, Фолклорног ансамбла „Оро – СКЦ“ из Ниша и Културног друштва „Брдо“ из Крања, из Словеније, победника прошлогодишње Смотре.

Додела бронзаних, сребрних и златних плакета, које сваке године додељује главни медијски спонзор манифестације Смотре – независни дневни лист Вести, и проглашење победника обављено је после поноћи. Уручене су традиционалне специјалне награде најуспешнијим ансамблима и појединцима. Стручни жири, којег су и ове године сачињавали врсни етнолози, кореографи, музиколози и познаваоци српске традиције и фолклора у саставу: председник жирија проф. др Мирјана Закић, Гордана Рогановић, Радојица Кузмановић, Дамир Шиповац и Звездан Ђурић анализирао је сваку кореографију, песму, корак, ношње, оркестре и одлучио да је КУД “Стеван Мокрањац” из Беча овогодишњи апсолутни победник, 18. Европске смотре српског фолклора. „Мокрањац” је за приказан сплет игара и песама из околине Београда „А ја ђаво па га мало дирам”, од петочланог стручног жирија, добио 98 поена.

Сребрна плакета са 92,53 поена припала ја АКУД „Младост“. Чланови жирија Звездан Ђурић и Радојица Кузмановић уручили су сребрну плакету Сенадину Крстићу и Тијани Сујић, који су у име друштва примили награду. Освојено је још једно признање, чиме су

Срби из Румуније доказали да вредно раде на очувању српског фолклора, традиције, песме и игре. Треба истаћи труд и залагање свих чланова друштва и похвалити играче, музичаре и руководиоце, који су се са сваке Европске смотре српског фолклора, на којој су учествовали, вратили са наградама. Сребрна плакета за АКУД „Младост“ Темишвар која је освојена у, може се рећи, врло јакој конкуренцији, можда најјачој до сада, када се зна да је учествовало 44 такмичарска ансамбла, подстрек је да се следеће године поново крене у освајање оног најсјајнијег одличја – злата.

Град на Нишави је за два дана био престоница српског фолклора и центар српске културе али и место дружења, љубави и стварања нових пријатељстава. На овогодишњем сабору фолклора била је јединствена прилика да се види и сагледа како је очувана богата културна баштина српског народа коју млади Срби негују далеко од родног краја.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1214/24.05.2013, стр. 10-11)

ПРЕДАЈА КЉУЧА ДВАНАЕСТОРАЗРЕДАША

Још једна генерација Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ се средином текуће недеље опростила од ђачких клупа. Старешине Маријана Шакотић и Далиборка Станков су испратиле своје досадашње ученике. Школским ходницима су одјекивали рефрени песама „Адио“, „Растаје се моја генерација“ и „Гаудеамус“, уз хармонику професора Јоце Бугарског, а будући матуранти су обилазили сваки разред и поздрављали млађе колеге.

Ученица Гордана Малимарков је у име једанаесторазредаша прочитала опроштајни текст, а Радмила Јана Шакотић рекла због ом овим речима: „Знамо... нисмо били једна од оних генерација које много обећавају. Можда нас нећете памтити као вредне и савесне ученике... као оне који се труде да буду другима пример. Важније нам је било да искористимо младост као оправдање за сваку лудост која нам је пала на памет. Да стварамо успомене које ће нам у старости мамити осмех на лицу. Сада је дошао крај том безбрижном периоду. Нико нам више неће тражити оправдања, нити бринути о нама онако како сте ви, наши професори, то чинили. И ево, време је да вас замолимо да нам опростите за неодговорност и шалу у погрешно време. Ми смо само наивно хтели да одложимо сваку бригу, да останемо што дуже деца. Чак ни сад нисмо свесни да се све то овде завршава. Немојте нам замерати, ми и даље не желимо да одрастемо, али немамо више право на избор. Понећемо са собом искреност и ведрину, срце пуно наде и лепих успомена, а несташлуке остављамо међу овим зидовима. Ту ћемо, знам, ако се икад вратимо, бити она иста деца“.

Након предаје кључа млађим колегама, матуранти су развили коло у школском дворишту и остали да се фотографишу за успомену са наставницима који су их упутили у живот.

Г.М.

(НР 1215/31.05.2013, стр. 15)

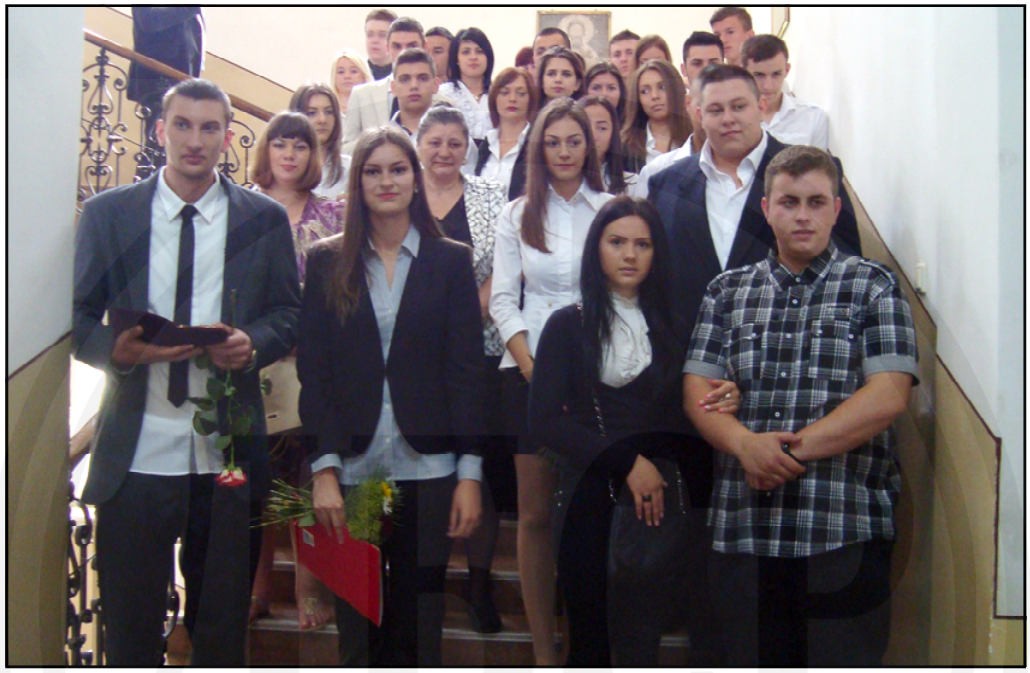

Апсолвенти

СРПСКА ГИМНАЗИЈА
ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ
LICEUL TEORETIC
DOSITEI OBRADOVICI

СЕЋАЊЕ НА ДУШАНА ВАСИЉЕВА

У Ченеју, 22. маја 2013., на дан летњег Светог Николе, одржано је традиционално дванаесто издање Дана „Душана Васиљева“. Ченејци обележавају сваке године лик и дело некадашњег им учитеља, песника Душана Васиљева, рођеног Кикинђанина, који је учитељовао неколико година у Ченеју, по окончању Првог светског рата, у периоду када је ово банатско место (до 1924) припадало новонасталој Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. И не само што је овде био учитељ, већ се у овом селу оженио најлепшом девојком породице Малетић.

Свечана академија одржала се у згради Дома културе на којој су учествовали књижевници Срби из Румуније и Србије, бројни мештани који су се потрудили да се на најбољи начин одуже свом некадашњем учитељу и изузетном песнику, уз помоћ и подршку Савеза Срба у Румунији, истоимене Месне организације и Опште школе у Ченеју. Уводна реч у својству домаћина припала је Радославу Попову, председнику месне организације ССР, који је подсетио да је ова манифестација спомен на све бивше учитеље и свештенике Ченејце, нарочито сећање на живот и књижевни рад Душана Васиљева, који културно спаја и два места – Ченеј и Кикинду. Присутне су поздравили заменик председника

општине Кикинда, Милош Латиновић и председник Друштва за неговање традиција и културе „Гусле“ у Кикинди, Душан Дејанац. Беседу „Душан Васиљев и Ђура Јакшић на примеру једне песме” је одржала књижевница проф. Марија Танацков. Универзитетском професору др Октавији Неделку, родом из Ченеја, је додељена јубиларна Повеља, која јој је била уручена у Букурешту прошле недеље. О боравку Душана Васиљева у Темишвару говорио је Љубомир Степанов, који је представио и издавачку активност ССР. Песник Јован Зивлак, председник жирија за доделу Књижевне награде „Душан Васиљев”, коју додељује град Кикинда, је представио овогодишњег добитника, писца Драга Кекановића из Хрватске. Драго Кекановић је са одушевљењем говорио о антиратним порукама у прози Душана Васиљева а месној библиотеци је поклонио неколико својих књига. Ученици месне школе читали су стихове Душана Васиљева под упутством професорке Иванке Пантић, а затим су песници Славомир Гвозденовић, Драга Мирјанић и Јован Зивлак читали из њиховог стваралаштва.

Сви гости су затим посетили домаћинство породице Ранков, која се побринула да цела акција буде у банаћанском духу, уз помоћ групе просветних радница у пензији које су развеселиле атмосферу са неколико српских народних песама, у предивном амбијенту лепог и „раскошног“ банаћанског домаћинства, претвореног у етномузеј. Домаћини су госте дочекали на најбољи могући начин: са врућим кифлама, ракијом и вином, и што је најбитније, отвореног и широког срца.

Треба напоменути да су дан пре одржавања ове манифестације посвећене учитељу и песнику, Ченејци обишли гроб Душана Васиљева у Кикинди и положили венце, после чега су присуствовали свечаности доделе књижевне награде „Душан Васиљев” у Народној библиотеци „Јован Поповић“ у Кикинди.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1215/31.05.2013, стр. 19)

www.dbsr.ro

САСТАНАК СА СТИПЕНДИСТИМА

Током свечаности поводом завршетка школске године и предаје кључа у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, одржан је сусрет ученика који уживају стипендију од Задужбине „Мирчета Стојић“ са оснивачем задужбине, господином Мирчетом Стојићем.

Ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић у Темишвару, стипендисти Задужбине „Мирчета Стојић“, са господином Мирчетом Стојићем и члановима Управног одбора крајем 2012/2013. школске године.

НР

(НР 1216/7.06.2013, стр. 1)

КЊИГА ЋЕ УВЕК СПАЈАТИ ЉУДЕ

У четвртак, 30. маја 2013. о.г. Српска читаоница у Темишвару и руководство ССР били су домаћини представницима општинске Библиотеке "Бранко Радичевић" из Житишта и челницима месне општине. Састанак је одржан у свечаној сали „Српске куће" у поподневним сатима. Пре овог књижевног састанка десеточлану делегацију ове банаћанске општине примио је председник Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић и овом приликом је упознао драге госте са радом и активношћу Савеза, са нашим културним и књижевним манифестацијама, са сарадњом са матицом али и о нашој Српској читаоници, која делује при Савезу Срба у Румунији.

На поподневном састанку Љубомир Степанов је укратко упознао наше госте са издавачком делатности Савеза, са тематиком наших издања и публикација, да би Славомир Гвозденовић, потом, говорио о заједничким издавачким пројектима са матицом, са Библиотеком из Житишта, са објављеним преводима на румунски језик из српске литературе, а и са румунског на српски познатих прозних и песничких остварења румунских књижевника.

О раду Библиотеке „Бранко Радичевић" у Житишту најпре је говорила

директор ове важне књижевне и културне установе директор Весна Ћук. Сазнали смо да Библиотека у Житишту одржава чврсте везе са књижевницима српске заједнице у Румунији, да су у Житишту гостовали писци и песници Славомир Гвозденовић, Иво Мунћан, Горан Мракић, Србољуб Мишковић, Јаворка Јоргован и други, да је у Житишту гостовало и АКУД „Младост“ из Темишвара, тамбурашки и народни оркестри и певачи српских друштава из Румуније. Том приликом сазнали смо да Библиотека „Бранко Радичевић“ има своје подружнице и одељења у свих 12 насеља општине, да располаже књижним фондом од преко 65.000 књига и побликација, да организује разне манифестације и конкурсе као што су „Банатско перо“; Обележавања годишњица познатих књижевника; Промоција књига; Вечери поезије; Сусрете са писцима и слично. Библиотека има од 1997. године и солидну издавачку делатност а објавила је до сада преко 90 наслова, као и да Библиотека „Бранко Радичевић“ у Житишту има и велики број читалаца.

Од стране народне библиотеке „Жарко Зрењанин“ у Зрењанину, присутнима се обратила и госпођа Душица Мандић, координатор свих општинских библиотека у Средњем Банату, којих има укупно 97, са преко 100 библиотекара. Она је похвално говорила о раду Библиотеке „Бранко Радичевић“ у Житишту, о напорима да се сваке године допуни књижни фонд са што већим бројем књига и да се повећа број читалаца. Само за десет година број књига у овој библиотеци повећан је на преко 10.000 примерака, што није мало за садашње економске услове. Библиотека у општини Житиште данас броји преко 1.700 чланова, сазнали смо још од госпође Мандић.

При крају састанка, који је трајао више од два сата, своје песме читали су Душко Милићев, Славомир Гвозденовић, Благоје Чоботин. Повећи број својих издања представници Библиотеке „Бранко Радичевић“ су поклонили Српској библиотеци у Темишвару, а ни представници Савеза, по обичају, нису остали „дужни“ и поклонили су својим гостима бројне примерке књига и монографија своје издавачке делатности задњих година.

Била је ово прилика да се још чвршће успостави веза Савеза Срба са општином Житиште на књижевном, издавачком и културном пољу, а резултати ће се видети ускоро.

Србољуб МИШКОВИЋ
(НР 1216/7.06.2013, стр. 9)

СА СУСРЕТА СРПСКИХ ПОСЛАНИКА И ЛИДЕРА У РЕГИОНУ

Савез Срба у Румунији и Канцеларија посланика Савеза Срба у Парламенту Румуније организовали су у Темишвару, у периоду 2325. мај 2013, први пут Сусрет српских посланика и представника у земљама региона и у више држава Европе.

Овом историјском догађају присуствовали су представници српских заједница из Мађарске, Словеније, Словачке, Албаније и Румуније, као и представници Парламената Србије и Румуније.

У четвртак, 23. маја 2013., на свечаном отварању учеснике је поздравио Титу Божин, председник Тимишког жупанијског савета, као и девет румунских посланика, чланови спољнополитичког одбора Парламента Румуније, мањинске посланичке групе у Парламенту Румуније и румунске парламентарне групе за пријатељство са Србијом.

Учеснике је поздравио и пренео благослов Његовог преосвештенства владике Лукијана, Епископа темишварског и будимског, протојерејставрофор Маринко Марков, архијерејски заменик. У отварању скупа учеснике је поздравио и Његова екселенција Лазар Манојловић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару. Румунски посланици су посебно изразили задовољство што се један овакав Скуп одржава у европском Темишвару, похваливши Савез Срба у Румунији и организаторе за овакву идеју и како је она реализована. Такође су иистакнути и одлични добросуседски и пријатељски односи између Румуније и Србије. У том контексту оцењено је да Срби у Румунији јесу цењени и поштовани за свој специфичан допринос развоју румунског друштва и за своје консеквентно залагање на очувању своје културе и својих традиција, свог националног бића.

Представници Парламента Србије су још једном истакли да је тренутно положај Срба у Румунији и најбољи у земљама Региона захваливши Румунији на томе. У истом контексту изражени су поштовање и захвалност Румунији за принципијелан став о непризнавању независности Косова и Метохије.

Скуп су подржали и његом раду присуствовали и представници Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону. Пренети су

уз поздрав порука Канцеларије да ће подржати Србе и њихове репрезентативне организације у напорима за очување националног идентитета у земљама у којима живе.

Сви су констатовали значај једног оваквог скупа, а учесници су изразили жељу да он постане традиционалан и да сваке године буде организован у другој земљи. Спречени да допутују у Темишвар, скупу су такође поруке послали представници српских заједница из Црне Горе, Хрватске, Аустрије и Немачке.

У првом делу радова Сусрета, представници српских организација су међусобно и са домаћинима разменили информације о организовању својих заједница, о положају Срба у земљама у којима живе, о бројчаном стању и начину заступања и о најзначајнијим активностима својих организација.

У радном делу Сусрета изнети су, уз основне информације о положају, представљању и организовању Срба у земљама региона, најкрупнији проблеми са којима се суочавају српске заједнице данас:

1. У Мађарској, констатовано је, ни данас нема парламентарног представљања националних мањина;

2. У Словенији, иако је чланица Европске уније, Срби намају статус националне мањине као што га имају Мађари Италијани;

3. У Словачкој малобројна српска заједница, званично 698 душа, стекла је статус националне мањине 2011. године и улаже огромне напоре да се организује и сачува своје културно наслеђе и ретке институције;

4. Данас је можда најтежи положај Срба у Албанији. Није им загарантовано ни испоштовано основно право као припадника српске националне мањине, немају ни једну своју школу, није им враћена ниједна црквена зграда, па практично немају могућности да се верски организују, чак ни да врате у српски језик своја албанизована имена.

За решавање оваквих ситуација затражена је подршка и помоћ матичне Србије и да по овим питањима Србија примени реципроцитет када су у питању албанска и словеначка мањина у Србији као и код сличних ситуација српских заједница у другим земљама.

Председник Савеза Срба у Румунији и српски посланик у Парламенту Румуније и више културних посленика из Темишвара, обавестили су своје госте о организовању бројних активности Срба под окриљем њихове кровне организације Савеза Срба у Румунији и о представљању Срба на свим нивоима у Румунији. Посебно су истакли

домаћини, да бисмо, када не би било проблема око очувања српских школа и повратка Макриног дома и имовине нашој цркви, могли рећи како у Румунији немамо данас крупнијих проблема. Истом приликом домаћини су поделили меморандум наше цркве поводом отимања Макриног дома и судског процеса који траје више од двадесет година, преневши молбу за разумевање и подршку, посебно румунским посланицима присутним отварању Скупа и матичној Србији. Учеснике овог историјског догађаја у Темишвару примио је следећег дана у Палати администрације префект тимишке жупаније, Еуђен Догариу, са својим сарадницима.

На крају, сви су се учесници сложили да је ово историјски сусрет, тек први, и да овакве сусрете треба организовати сваке године у другој земљи. На тај бисмо начин потврдили и међусобну солидарност и унапредили међусобну сарадњу а све би то допринело бољем институционалном повезивању са матичном Србијом од које очекујемо и више разумевања и већу подршку, уз уважавање историјских и свих других посебности српских заједница у свакој земљи. Представници Народне скупштине Србије су замољени да пренесу подршку матици у њеним настојањима за европско интергрисање, уједно и поштовање и подршку нашем српском народу на Косову и Метохији у овим пресудним данима.

Учесници су изразили признање домаћинима како за идеју, тако и за организовање овог историјског Сусрета, а Темишвару и држави Румунији захвалност што су подржали овај скуп.

Самоуправа Срба у Мађарској, Савез српских друштава у Словенији, Удружење Срба у Словачкој, Демократска партија Срба у Македонији, Удружење Срба и Црногораца „Морача Розафа“ у Албанији, Савез Срба у Румунији, Одбор за дијаспору и Србе у региону Народне скупштине Републике Србије

(НР 1216/7.06.2013, стр. 20)

www.dbsr.ro

НОВОСАЂАНИ У ТЕМИШВАРУ И СЕМАРТОНУ

Прошлог петка 7. јуна 2013., Савез Срба у Румунији дочекао је госте из Новог Сада. У оквиру пројекта међугенерацијске и међународне сарадње „Пружи ми руку“ представници Удружења пензионера Града Новог Сада са својим КУДом „Исидор Бајић“, ученицима основне школе „Коста Трифковић“ и члановима Градског одбора Новог Сада Партије уједињених пензионера Србије посетили су Темишвар и ССР. Њих је пратила екипа емисије Радио телевизије Војводине “Додати живот годинама” са Драганом Ремецким и новинаром Радомиром Чубрановићем који је, захваљујући вишедеценијским пријатељством са Србима из Румуније, припомогао почетку сарадње.

Делегацију из Новог Сада у „Српској кући“ примио је председник Савеза Срба у Румунији, господин Огњан Крстић, који је поздравио драге госте пожелевши им добродошлицу, упознао их са радом и

активношћу Савеза, са нашим културним и књижевним манифестацијама, изразивши задовољство што је дошло до сарадње уз наду да ће то постати традиција и да ће убудуће Савез у својим активностима више пажње посветити популацији „трећег доба“. Љубомир Степанов је исто пожелео добродошлицу и укратко је упознао госте са историјом Срба са ових простора и са издавачком делатности Савеза, са тематиком наших издања и публикација. Размењујући симболичне поклоне, у знак сећања на сусрет, Драгица Зелембаба, секретар Удружења пензионера Града Новог Сада, је захвалила на срдачној добродошлици домаћина и пренела поздраве председника Удружења Мома Чолаковића уз позив да се на јесен узврати посета Новом Саду.

Тог дана гости су посетили културне и историјске знаменитости Темишвара: Саборни храм Вазнесења Господњег, Владичански двор, црквено општински дом, Српску читаоницу са бистом Милоша Црњанског, стари Трг уједињења, споменик Доситеју Обрадовићу, румунску Катедралу и Српску гимназију.

Ученици са учитељицама основне школе „Коста Трифковић“ присуствовали су проби Школице фолклора АКУД „Младост“ .

Сутрадан 8. јуна, после ручка, Новосађани су кренули за Чаково, родно место Доситеја Обрадовића, где су посетили споменкућу. Потом су наставили пут за Српски Семартон родно место мајке Доситеја Обрадовића, Круне Паункић, са циљем да се започне нова сарадња. Испред Дома културе „Доситеја Обрадовић“ окупио се народ. Чланови КУД „Круна“ у народним ношњама хлебом, сољу и тамбуром, дочекали су драге госте.

У пратњи чланица Кола српских сестара „Круна“, гости су посетили месну школу, где су видели дивну изложбу народних умотворина, локалну православну цркву, Стару цркву и гробље ове светиње, подигнуте 1757. године, надгробни споменик Круне Паункић Обрадовић, подигнут од стране семартонске омладине 1905. Ту, поред лепо уређеног и обновљеног споменика, речено је понешто о Доситеју, о његовом последњем доласку у Семартон, и положено је цвеће на гроб.

У вечерњим сатима сала Дома културе „Доситеја Обрадовић“ почела је полако да се пуни народом жељним да види културно – уметнички програм приређен од стране домаћина и гостију. Водитељке програма после поздравних речи, позвале су на сцену госпођу Весну ЧолаковићСтруца, секретара Месне организације Савеза Срба у

Српском Семартону и уметничког руководиоца КУДа „Круна“, госпођу Драгицу Зелембаба, секретара Удружења пензионера града Новог Сада и госпођу Живку Живанов, председницу Кола српских сестара „Круна“ које су поздравиле присутне, разменише поклоне и најавиле културно – уметничку сарадњу и наду да ће постати традиционална и наставити се у Новом Саду.

Први су се на сцени појавили домаћини са тамбурашким оркестаром под вођством Илије Грубачког и солистом Предрагом Остојином који су, као и увек, поново одушевили публику, а омладински оркестар КУДа „Круна“ у саставу Марко Банду, Себастијан Струца, Дарко Мишков са солистом Милутином Нешиним исто као и своје старије колеге били су на висини задатка. Од стране гостију на сцену се појавио ученик основне школе „Коста Трифковић“, Страхиња Џиновић, који је представио своју школу. Поново су на сцени наступили домаћини са играчком групом КУДа „Круна“ који су извели игре из Беле Паланке, кореографије Сенадина Крстића. Најмлађи гости, ученици основне школе „Коста Трифковић“, су рецитовали песме Бранка Радичевића и извели скеч „Џангризаве деде“, којег је написала њихова колегиница, ученица трећег разреда, Маша Милков. Представу „Душко Радовић поново међу нама“, по тексту Душка Радовића, у режији Воје Солдатовића, извели су чланови драмске секције Културноуметничког друштва пензионера “Исидор Бајић” из Новог Сада. Шест глумица и два глумца, чије године нећемо бројати, показали су да имају младо срце, да воле позориште и да воле да играју. Програм је привела крају играчка група КУДа „Круна“ са играма из Шумадије, у кореографији Душана Миладинова. На крају, водитељке програма, захвалиле су на подршци и помоћи Савезу Срба у Румунији, породицама, Светозара Бате Бугарског, Љубише и Душке Шажан, Миодрагу и Мануели Пљоскар, као неуморним женама чланицама Кола српских сестара „Круна“, без којих овај догађај не би био могућ.

Заједничко дружење и весеље потрајало је до касно у ноћ уз звуке тамбураша из Семартона у познатом Улбечанском ресторану „Четате“. Била је ово прилика да се још чвршће успостави започета сарадња између Српског Семартона и Новог Сада, а резултати ће се видети ускоро.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1217/14.06.2013, стр. 8-9)

ОГЊАНУ КРСТИЋУ ДОДЕЉЕНО ЈЕ ПРИЗНАЊЕ „ЗАВИЧАЈНИ ДАН“

У недељу, 16.6.2013. делегација Савеза Срба у Румунији у саставу Огњан Крстић, председник и Љубомир Степанов, издавачки директор, учествовала је на манифестацији „Завичајни дан“ коју је организовао Народни покрет „Динара-Дрина-Дунав“ у насељу Лединци поред Новог Сада. Овај је Покрет основан 14. фебруара 2013. године у Новом Саду са девизом „Ми имамо визију за Панонску низију“. У свом програму Покрет има као главни циљ препород српског народа, његово историјско трежњење и освешћење, са жељом да постане покрет високих идеала, јаких моралних начела и реалних визија, а темељи се пре свега на живи покрет српске традиције, вере и морала који постоји и жели да окупи све оно што је добро, вредно и честито у нашем народу. Понајпре то су оригинално српско културно наслеђе и баштина, предање и песма, језик и писмо, дух и вера. А све то негујући идеју о заједништву у Војводини.

Народни покрет „Динара-Дрина-Дунав“ је добровољна, невладина

и нестраначка организација чије активности и погледи на културу, родољубље и традицију представљају подстицај ка освешћивању степена духовности и стваралаштва на свим подручјима, не оспоравајући право другима да чине то исто, у пријатељској сарадњи и помоћи, у слози и љубави са свима, са суседима, групама, мањинама и заједницама, поштујући и уважавајући их.

Овај „Завичајни дан“ одржан је први пут а има за циљ очување и заштиту српског културног идентитета и континуитета, неговање завичајне традиције и обичаја, духовне баштине и нашег наслеђа. Од богатог културно-спортског програма имали смо прилику да пратимо такмичења у кошевини, скоку у даљ, потезању штапа, бацању камена са рамена, потезању конопа и слушамо изворне ојкаче и вокално-инструменталне нумере и да гледамо сплетове изворних народних игара у извођењу домаћих састава али и оних из Републике Српске или Беча.

Током манифестације организатори су уручили појединим гостима награде и признања Покрета. Нашем председнику, господину Огњану Крстићу, додељено је признање „Завичајни дан 2013“ у виду грба „Покрета“ резбареног у дрвету.

Љ.С.

(НР 1218/21.06.2013, стр. 2)

ЗАКЉУЧЕНА ШКОЛСКА ГОДИНА У СРПСКОЈ ГИМНАЗИЈИ „ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ“

Прошлог четвртка, 20. јуна 2013. у Свечаној сали окупили су се Доситејевци од најмањих до највећих да свечано закључе још једну школску годину 2012/2013.

Како то традиција налаже, директор Александар Радован је најавио почетак свечаности, а приредбу су отворили чланови школског хора Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ под вођством професора Јоце Бугарског.

После овог музичког увода дошао је ред да се мали разреди представе као глумци, играчи и певачи. На гитари је наступио Марко Матеовић, а ђаци приправног разреда са учитељицом Миленом Горник показали су да су добри рецитатори и играчи. Први разред учитељице Љубице Попадић, пред родитељима и присутнима у сали музички је показао како се воли ћирилица.

Ученица Александра Петров била је водитељ програма и она је најавила групу ђака који су извевши сценету на енглеском под руководством професорке Ђурђевке Радука, показали да није на одмет знати стране језике.

Ученици другог разреда Славене Пејанов играли су и певали костимирани у каубоје и каубојке. Ђаци трећег разреда под упутством учитељице Вере Жупунски извели су комад „Великан“, а приредба је закључена сценетом „Страшило“ коју су припремили ђаци четвртог разреда са учитељицом Маром Малимарков.

После приредбе дошао је ред не награде, прве, друге, треће, па похвалнице, а деца су за поклоне у књигама и дипломама узвраћали шароликим букетима цвећа.

Још је једна школска година закључена и још је један летњи распуст отворио своје широке прозоре безбрижних летовања, камповања, купања и дружења. Све то, до првих дана јесени, када ће се Доситејевци поново вратити у своје клупе.

Љ.П. СТАНКОВ

(НР 1219/28.06.2013, стр. 10)

СЕМИКЛУШАНИ НА МАНИФЕСТАЦИЈИ „СТАРИ ЛАЛА“ У КОВИНУ

У суботу 22. и недељу 23. јуна 2013. у Ковину (Србија) одржало се треће издање културноуметничке манифестације „Стари Лала“, на којој су учествовали чланови КУД „Свети Сава“ и Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ из Великог Семиклуша, на позив госпође Ане Новковић, народне посланице, члана Одбора за дијаспору и Србе у региону.

Циљ организатора манифестације „Стари Лала“ је промовисање правих и традиционалних вредности Ковина и Баната, као и очување и реанимација старих заната под слоганом „Дођите и додирните душу Баната“. За време овог јединственог туристичкокултурног фестивала били су припремљени штандови старог алата, изложбе производа домаће народне радиности, организовано је занимљиво такмичење у бријању, затим такмичење–изложба ликовних радова ученика из основних и средњих школа ковинске општине на тему *Стари занати,* па за гурмане кување рибље чорбе и старих народних јела спремљених на традиционалан начин као некада када су та јела спремале наше баке. Био је ту и избор најлепшег фијакера и најлепшег штанда, такмичење у старим сеоским играма (трчање у џаку, ношење јајета, терање бандаша и кликераша). Организован је избор за најлепшу Сосу и најлепшег Лалу.

Прву награду – Најлепша Соса освојила је Снежана Рајчић, чланица КУД „Свети Сава“, док је њеном колеги из друштва Дарку Ђукину припала трећа награда у избору за најлепшег Лалу. Дефиле учесника у народним ношњама одржао се на централним улицама града, а затим је на платоу градског трга Ковина за госте и домаћине био припремљен богат културноуметнички програм са учешћем десетина друштава и оркестара Општине Ковин, гостију из разних крајева Србије и иностранства, који негују традиције, банатску музику и фолклор. Српску мањину из Румуније су у оквиру овогодишњег трећег издања фестивала са успехом представили чланови КУД „Свети Сава“ и Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ из Великог Семиклуша. Заједно са нашим уметницима манифестацији у Ковину присуствовао је од стране Савеза Срба потпредседник Славољуб Аднађ. Девојке и младићи, чланови културноуметничког друштва из Великог Семиклуша, представили су се са четири кореографије: играма из Баната, из Владичиног Хана, из Пчиња и румунским играма из Баната у кореографији Наталије и Гице Мандрана уметничких руководилаца друштва. Музичари, који сачињавају Тамбурашки оркестар „Батини бећари“, под руководством Марка Бугарина, извели су неколико старих банаћанских песама, а затим пратили вокалне солисте Душицу Рошу, Зорана Радића и Лазу Кнежевића. Наши играчи и тамбураши су својим играма и песмама одушевили ковинску публику која их је наградила заслуженим аплаузом.

Чланови КУДа „Свети Сава“ и тамбурашког оркестра „Батини бећари“ захваљују овим путем госпођи Данијели Миљковић, руководиоцу КУДа „Младост“ Ковин на гостопримству, као и Савезу Срба и Општини Велики Семиклуш, који су обезбедили финансијска средства за превоз.

Миодраг ТОДОРОВ
Фото: Силвиу Рошу
(НР 1219/28.06.2013, стр. 13)

ХОР СРПСКЕ САБОРНЕ ЦРКВЕ ИЗ ТЕМИШВАРА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

На Јавору је недељу дана пред Видовдан, 23. јуна 2013., одржан традиционални Сабор, на коме су хиљаде учесника уживали у игри фолклорних друштава из Србије и околних држава. Канцеларија за дијаспору била је покровитељ манифестације, а Сабор је одржан у организацији локалне самоуправе Ивањице, Дома културе и Хуманитарне организације „Стара Рашка“.

Пред почетак Сабора, на овом историјском месту положени су венци на споменик мајору Михаилу Илићу, подигнутом у знак сећања на храброст и војну вештину тог официра и његових бораца, који су на јаворском фронту одбранили границу у српскотурском рату 1876. године и тако заштитили позадину главнине српске војске.

Заменик директора Канцеларије Владе Србије за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Александар Влајковић, указао је да је Сабор од великог значаја за народ са овог подручја, који се минулих година одатле исељавао.

„Препознали смо племениту мисију коју има хуманитарана организација *Стара Рашка*. Њихов вредан рад нас је определио да и ове године финансијски помогнемо Сабор, а помоћи ћемо и изградњу бине, како се не би сваке године постављала и склањала. Њена трајна поставка симболично ће означити да ће се Сабори овде и убудуће одржавати и да ће Срби на овом историјском месту остати да трајно живе и раде", рекао је Влајковић.

Он је додао да ће се Канцеларија за дијаспору заложити да се на Јавору од следеће године започне одржавање „Светске смотре српског фолклора".

„Желимо да то буде јединствена манифестација, на којој ће се наши млади људи сретати, надметати песмом и игром и наставити да се после фолклоријаде дописују и међусобно посећују и друже", рекао је Влајковић.

У име иницијатора одржавања ове манифестације Хуманитарне организације „Стара Рашка", Војин Вучићевић је истакао да хиљаде младих који су дошли из матице и расејања потврђују да Србија има будућност и да је најважније обезбедити им посао да би остали и стварали своје потомство. Он је додао да су привредници окупљени око „Старе Рашке" спремни да помогну привредни препород овога краја и отворе нова радна места.

Међу бројним културноуметничким друштвима из Србије и целог расејања нашло се и наше КУД „Свети Ђорђе" из Станчева под вођством Душана Миладинова.

Они су представљајући српску заједницу у Румунији, извели сплет игара из околине Пирота и сплет из Шумадије у кореографији Душана Миладинова.

Од наредне године, како сазнајемо, ова ће манифестација прерасти у једну већу. На Јавору ће се одржавати Светска смотра српских фолклорних друштава са разних страна света.

Љ.П. СТАНКОВ

(НР 1219/28.06.2013, стр. 14)

СВЕЧАНА ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА У ТЕМИШВАРУ

У свечаној дворани темишварског Владичанског двора, дан пред Видовдан, 27. јуна 2013., обележен је овај значајан датум српске историје Свечаном академијом.

У име организатора, Огњана Крстића, председника ССР, видовдански скуп је беседом поздравио глумац Ђока Стојанов. Међу присутнима нашли су се представници свештенства, Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару на челу са конзулом, госпођом Весном Колиновић, посланик Славомир Гвозденовић, представници српских институција и румунски пријатељи.

Свечана видовданска академија отворена је молитвом „Оче наш“ у извођењу Мешовитог хора Српске саборне православне цркве у Темишвару.

Песничке тренутке уз стихове Матије Бећковића, Десанке Максимовић и Милана Ракића, уприличили су чланови Српског позоришног студија: Марко Аџић и Славинка и Ђока Стојанов, а чланови Хора под управом професора Јоце Бугарског уоквирили су поезију песмом у духу Видовдана и обележавања Косовске битке.

Видовданске повеље

Видовдан је прилика када Савез Срба у Румунији награђује своје заслужне чланове Видовданским повељама и захвалницама. Ове године Видованске повеље су од председника Огњана Крстића добили: др Стева Перинац, Удружење српскорумунског пријатељства „Ризница“ Лужнице, Светомир Маџаревић и Боривој Николић, градоначелник Решице Михај Степанеску, а Захвалнице Јован Долић пензионисани новинар, постхумно, парох Сава Поповић и Привредна комора Војводине.

Стева Перинац је рођен 1951. године у српској породици. Основну школу и Српску гимназију похађао је у Темишвару, а Факултет у Клужу. Године 1996. докторирао је на тему Митолошка подлога топонима у Југоисточној Европи.

Своју каријеру наставника почиње у Рудни Крај Ноу, затим је наставља у Темишвару у више школа а од 1990. у нашој Српској гимназији, на чијем је челу био од 2003. па све до 2012. Свих ових

година дао је свој допринос развоју и опстанку школства на српском језику у Румунији. Члан је Савеза Срба у Румунији од оснивања 1990. где часно, поштено и савесно учествује у бројним активностима, школским, и не само. Активан је у друштвеном животу српске заједнице. Био је члан Школске комисије ССР, више година члан Руководећег савета ССР, сарадник наше штампе, али и сарадник Радио Темишвара, емисије на српском језику, као и Матице српске.

Стева Перинац је и аутор поглавља „Рудна“ и „Банатска Црна Гора“ у монографији „*Из села у село*“ у издању Критериона из Букурешта.

Превео је „*Проклету авлију*“ Иве Андрића у издању ССР, и „*Медитерански преглед*“ Предрага Матвејевића у издању Бастиона из Темишвара.

Додељивање овогодишње Видовданске повеље др Стеви Перинцу је уједно и признање за његов целокупан рад, што се тиче издавачке и просветне активности вредне за нашу српску заједницу, и историју српског народа на овим просторима.

Српска гимназија је темељ нашег идентитета

Примајући *Видовданску повељу,* др Стева Перинац је између осталог рекао: “Ово је највредније признање које наша заједница може да додели неком њеном члану, па сам и ја због тога веома поносан. Лепо је што је оно припало и једном наставнику. Ја га ипак доживљавам као признање генерацијама наших ђака и наставника, јер човек не мора да буде веома мудар да схвати да је наша гимназија главни, а не бих погрешио ни када бих рекао најглавнији чинилац у очувању онога што зовемо национални идентитет. Има данас и оних

који сматрају да се то може постићи и у оквиру породице, па своју децу уписују у неку другу школу, у нади да ће им тамо бити боље. Свака част нашим Србима који и тако размишљају. Али ваљало би да се сви они тек мало осврну око себе и угледају огроман број нашив бивших ђака, данашњих стручњака у свим могућим областима: медицина, мехатроника, роботика, информатика, архитектура, право, филологија, економија, политичке науке итд. Њима посебно свака част! Њима, који су не једном истакли да им је драго што су гимназијско образовање стекли на српском језику у „Доситеју".

Може неко да помисли да сам као наставник и некадашњи директор превише опседнут проблемима око опстанка нашег школства на матерњем језику. Можда и јесам. Али покушајте да замислите само који би нам то сутра били активни чланови заједнице, ако их данас не бисмо окупљали око ове наше једине школске установе. Ко би то походио наше богомоље, ко би се, најзад, могао присећати својих предака и у то име био достојан *Видовданске повеље?"*

Ловачко побратимство прерасло у културни аргумент

У име Удружења српскорумунског пријатељства „Ризница" Лужнице, Видовданску повељу примили су Светомир Маџаревић и Боривој Николић. Образлажући повељу, Ђока Стојанов је између осталог рекао: Удружење српскорумунског пријатељства „Ризница" из Лужница постало је значајна адреса српскорумунских сусрета. Део те радости били смо и ми, Срби из Темишвара и Дунавске клисуре, најпре захваљујући господину Светомиру Маџаревићу, председнику „Ризнице", и господину Боривоју Николићу, координатору српскорумунске сарадње.

„Хвала „Ризници" и хвала двојици стегоноша што је током и после двадесет година, колико ово племенито удружење траје, постало и остало прави српскорумунски споменикаргумент.

Нека им Бог подржи срце, ловачко, људско, побратимско, да истрају у овом лепом и узвишеном подухвату."

Примајући Видовданску повељу, Света Маџаревић и Боривој Николић нагласили су задовољство такве награде у предвечерје Видовдана.

Градоначелник Решице поштовалац српске културе и традиције

Ђока Стојанов прочитао је на румунском Лаудацио решичког свештеника Васе Лупуловића у ком о Михају Степанескуу, градоначелнику Решице, између осталог каже да је он комплексна личност који се веома рано, још у студентским данима, везао за српску заједницу и њене културне вредности, нарочито за фолклор јер је као темишварски

студент активисао у КУДу „Зора“.

Од када је градоначелник, Михај Степанеску је показао наклоност према српској заједници у Решици, неретко помажући и укључујући српску заједницу у главне културне активности овог града. Само прошле године Решица се збратимила са четири града из Србије ширећи тако српскорумунске везе на овим просторима. Недавно су одржани Дани културе Решице, где је српска заједница бројним концертима била заступљена и окупила око 40.000 људи, а са Савезом Срба у Румунији потписан је уговор о сарадњи.

Примајући Видовданску повељу, Михај Степанеску је изјавио: „Ово су за мене посебни тренуци, пуни емоција, јер ми чине част и обавезују на отварање нових пројеката који би укључили српску заједницу у Румунији. Надам се да ћемо и у наставку моћи да подржимо вредне и отворене људе који ће нам помоћи да негујемо ово пријатељство. Хвала свима. Живело српскорумунско пријатељство!“

Видовданске захвалнице

АКУД „Младост“, тачније женска вокална група, извела је неколико старих изворних народних песама, а након тога је председник Огњан Крстић уручио и Видовданске захвалнице.

Прота Сава Поповић је ревносно испуњавао своје свештеничке обавезе, учвршћивао своје парохијане у српском православном светосављу, бринуо је да богомоља изгледа што пристојније, учествовао је у свакодневном животу поверених му послова, активан је био у друштвеном животу српске заједнице.

Нарочито у Фенлаку настојао је да поврати српски дух и језик својим парохијанима, развијајући делатност месног црквеног певачког друштва или подржавајући активност српске секције при Основној школи.

Повремено је администрирао и суседне парохије, као на пример Мунару и манастир Бездин. Био је награђен црквеним достојанствима. Видовданску захвалницу је за њега примила његова ћерка.

Скоро 40 година је Јоца Долић часно, поштено и савесно, у својству уредника „Банатских новина“ и „Наше речи“, али и сарадника Радио Темишвара, емисије на српском језику, обавештавао српску заједницу у Румунији о догађајима, о људима и местима у Пољадији и Дунавској клисури, од Лесковице до Свинице, посебно о српском живљу у овим крајевима. Одлазећи у мировину, али не одустајући од новинарског пера, Јоца Долић за собом оставља, на страницама српских

гласила у Румунији, богату архивску грађу о Србима са ових простора за све оне који ће убудуће, након много, много година пожелети да нешто више сазнају о Србима Клисурцима и Србима Пољадијцима, а можда и неку монографију напишу.

Додељивање овогодишње Видовданске захвалнице Јоци Долићу је уједно и признање свим српским новинарима за њихов труд да забележе све оно што је вредно за нашу српску заједницу, а можда и за историју. Због болести Јован Долић није био присутан на додели Захвалнице, те је у његово име признање примио Србољуб Мишковић.

Привредна комора Војводине је у веома тешким временима за Србију, показала изузетан слух за потребе својих сународника из дијаспоре. Нашли су средства помоћи Србима из Румуније у њиховим настојањима за очување свог етничког идентитета.

Тако је 1997. или 1998. године, започела једна лепа непрекидна вишегодишња сарадња између ПКВ и Одсека за српски језик и књижевност са Филолошког, историјског и теолошког факултета Западног универзитета у Темишвару. Од тада па све до данас, а ни данас времена нису лака, Привредна комора Војводине је сваке године упућивала позив нашим студентима и професорима са Одсека за српски језик и књижевност да посете северну српску покрајину. ПКВ је сваке године организовала и финансирала дводневну студијску екскурзију по Војводини, а првих година обезбеђивала је и превоз, омогућивши на тај начин темишварским студентима да бораве у земљи чији језик и књижевност студирају, да упознају значајније културнопросветне и научне установе, да посете културноисторијске споменике, да непосредно ступе у контакт са људима овог поднебља – укратко, да непосредно, упознају историју, културу и цивилизацију једног дела српског народа. Посебну тежину и значај су те студијске екскурзије имале за наше студенте који потичу из редова српске мањине у Румунији, а који су процентуално најбројнији на Одсеку.

У име ове угледне институције Видовданску захвалницу од председника Огњана Крстића примио је Душан Вучићевић, извршни секретар Привредне коморе Војводине.

Била је ово још једна Свечана академија пред Видовдан, дан када славимо оно што ниједан други народ не разуме, оно због чега упркос свему, тврдоглаво тврдимо да је Косово најскупља српска реч.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ

(НР 1220/5.07.2013, стр. 8-10)

МАЛИ КАМПЕРИ У ШЕНЂУРЦУ

Манастир Свети Ђорђе крај реке Брзаве у којем се и овога лета окупљају деца у Дечијем духовном православном кампу, прошле седмице примио је девојчице и дечаке из Српског Семартона, Иванде, Рудне и Малог Бечкерека.

О четрдесет и седам полазника православног кампа бринули су прошле седмице (02-08.07.2013): протојереј Васа Жупунски, парох рудњански, јереј Милан Миоковић, парох бечкеречки и јереј Миливој Горник, парох иванђански и семартонски. Прошлог четвртка приликом наше кратке посете манастиру Свети Ђорђе, јереј Милан Миоковић нам је у пар речи описао шта се са децом радило и које су биле обавезне активности у Дечијем духовном кампу. Друга серија кампера пристигла је у српски манастир у недељу. Деца узраста од седам до четрнаест година из четири наша села брзо су се прилагодила реду у кампу. Свакодневно је испоштован дневни програм, па су неки помагали у

трпезарији, а други спремали собе. Девојчице и дечаци су активно учествовали на литургији и вечерњу уз песму, одговарали на јектенија и били пажљиви на часовима веронауке. Свештеници су деци говорили о православној вери, али и о историји српског народа. Малишани из мешовитих бракова учили су нове песме и богатили знање српског језика, а деца су се пред полазак кућама у суботу на литургији исповедила и причестила. Иначе, слободно време проводили су шетајући прелепом околином, а у хладу ораха организовали занимљиве дечије друштвене игре прилагођене њиховом узрасту. Пошто је било много дечака, фудбал се играо у поподневним сатима, а придружило им се и неколико талентованих девојчица. У вечерњим часовима, пред полазак на спавање, препричавали су једни другима своје догодовштине и играли жмурке.

Малишани су много научили за време једнонедељног боравка у Духовном дечијем православном кампу, лепо су се играли, дружили и стекли нова пријатељства.

Миодраг ТОДОРОВ
(НР 1221/12.07.2013, стр. 20)

www.dbsr.ro

ШАХОВСКИ „ТУРНИР ПРИЈАТЕЉСТВА“

Прошле суботе, 6. јула 2013., у Свечаној сали за приредбе дома „Адам Милер Гутенбрун“ Демократског форума Немаца у Темишвару, одржало се четрнаесто издање традиционалног шаховског „Турнира пријатељства“, а шесто уз подршку Савеза Срба у Румунији.

За добру организацију овогодишње шаховске манифестације побринули су се чланови Српског шаховског клуба из Темишвара, Савез Срба у Румунији, представници Дома „Адам Милер Гутенбрун“ и Фондације „Пиус Бранзеу“. Шаховски турнир се одржао у седам рунди, по швајцарском систему правила FIDE (Светска шаховка федерација), а главни судија на турниру је био темишварски међународни мајстор Небојша Илијин.

„Турнир пријатељства“ организован је први пут 1997. године са циљем да се ова древна игра популарише и да се привуку деца и омладина. Пре почетка овогодишњег шаховског турнира до 10.00 часова било је уписано око сто такмичара из Темишвара, из Србије: Драган Котевски, технички директор Шаховског савеза Београда, Светислав Влаховић, тренер женске шаховске репрезентације Србије, Слободан

Радосављевић, председник Шаховског клуба Јагодина, Мирко Иличић и Милан Милановић, представници Шаховског клуба Новог Бечеја, и Мађарске: интернационални мајстор Тамаш Ердеј и Јожеф Катона, представници Шаховског клуба из Кечкемета. На отварању присутним такмичарима, међу којима је било много деце, обратили су се господин Небојша Илијин, председник Савеза Срба, Огњан Крстић, посланик српске мањине у Парламенту Румуније, др Славомир Гвозденовић и Николаје Аврам у име Фондације „Пиус Бранзеу“. После занимљивих шаховских партија, првих осам рангираних такмичара добило је новчане награде. Они су: Света Влаховић, Данијел Шиклован, Ендре Ладислау, Лауренцију Раду Тинку, Драган Котевски, Ервин Мозеш, Санду Унгуреану и Слободан Радосављевић.

Међу учесницима из Румуније најбољи је био Горан Мишковић, а међу учесницима нашли су се и млађи такмичари из Темишвара: Марко Момир, Јасмина Шарац и Слободан Радосављевић.

Био је ово још један Шаховски турнир, и још једна традиционална темишварска манифестација разгибавања можданих вијуга, која је у вечерњим сатима 6. јула закључена доделом награда у присуству Златиборке Марков, секретара ССР и Небојше Илијина, међународног шаховског мајстора.

Миодраг ТОДОРОВ
(НР 1221/12.07.2013, стр. 10-11)

ТАМБУРИЦА БАНАТСКЕ РАВНИЦЕ

Звук тамбуре је за нас Банаћане онај који нас познаје у душу, што нам се под кожу завуче, па не може напоље. Тамбура је наша директна крвна линија. На кога бисмо се и „изметнули“ ако не на наше. Скоро да и нема места у Банату, где су Срби били своји, које да није имало тамбурашки оркестар. Добро завучена у наше корене, тамбурица је нама запечатила судбину више него било који други инструмент.

Зато смо после Међународног чанадског тамбурашког фестивала ове године добили Међународни тамбурашки фестивал „Тамбурица банатске равнице“ у Великом Семиклушу.

Прво издање овог фестивала отворено је 14. јула 2013. у Летњем позоришту а окупило је заиста бројне љубитеље тамбурашке музике. Своје суграђане Србе удостојио је присуством градоначелник Дануц Гроза, затим су у Семиклуш из Темишвара за ову прилику дошли генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Лазар Манојловић, српски посланик у Румунском парламенту Славомир Гвозденовић, председник ССР Огњан Крстић, секретар ССР Златиборка Марков, представници свештенства и медија.

Мирјана Рошу, водитељка програма, укратко је представила историјат тамбурашких оркестара у Великом Семиклушу и увела је прве учеснике на сцену, уз речи носталгије „која у нашој свести рађа појам тамбуре“. Како је то и доликовало, први су били „Млади Батини бећари“ из Великог Семиклуша под руководством Бате Рајчића, Марка

Бугарина и Ендре Устинова. Они су извели сплет тамбурашких песама, са солистима Тањом Влашчић и Амиром Микулеску.

Кад је деда лумповао

Тамбурашки оркестар „Златна суза“ из Дињаша је основан недавно. Састали су се први пут о Божићу, а наступили су већ у неколико наврата, веома успешно. Ово им је био први наступ на неком Фестивалу и посрећило им се, јер је публика топло и присно примила њихову песму. Дињашане је водио Горан Панић, а солисткиња је била Сенада Стојанов.

Тамбурашки оркестар „Круна“ из Српског Семартона постоји већ десет година под управом Илије Грубачког. Учествовали су на бројним фестивалима у Кикинди, Радујеву, Чанаду и др. Овога пута наступили су са вокалним солистима Корином Хамат и Тихомиром Шарошевим и публици пружили део свог богатог репертоара.

После семартонских тамбураша на сцени је наступио Пера Тодоровић са тамбурашким оркестром „Темишварски споменари“ под вођством Томе Ђурића. Они настављају дугу традицију темишварских тамбураша са богатим репертоаром српске и румунске народне песме и још богатијим низом наступа на најзначајнијим манифестацијама у земљи и иностранству. Топао и снажан глас и сјајно извођење семиклушка публика је знала и те како да награди дугим аплаузима.

Ово прво издање „Тамбурице банатске равнице“ дало је догађају тежину међународног фестивала учешћем неколико тамбурашких оркестара из Србије. Међу њима је и тамбурашки оркестар „Панука“ из Старчева који се представио сплетом песама из Војводине. Воћа оркестра је Милорад Божић, а вокални солиста Жељко Радочај.

Један од тамбурашких оркестара који се у Србији прославио на бројним фестивалима освојивши значајне награде јесте и „Лола“ из Београда. Они су током година наступали са Неном Берић и Анђелком Говедаревић, а снимили су и велики број песама за потребе РТСа. Уметнички руководилац овог друштва је Буда Стојановић. Те вечери из Београда нам је стигао леп глас и танка жица, на опште уживање Семиклушана.

Ако желиш да се жениш у нашем Чанаду, мораш ти тамбураш бити иначе не даду

Кад се громогласни аплауз разлегао летњом баштом, знали смо да је ред на домаћине да покажу шта умеју.

Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ из Великог Семиклуша

основан је 2008. године под управом Бате Рајчића, а данас је уметнички руководилац Марко Бугарин. Током пет година рада наступали су на бројним културним манифестацијама и освојили сијасет награда. Успели су да сниме и свој ЦД, а наступали су у Семиклушу, Темишвару, Букурешту, у Дероњама, Новом Саду, Ужицу, Кикинди итд. Са „Батиним бећарима“ наступили су солисти Мирјана и Душица Рошу, Љуба Петров, Зоран Радић и Лаза Кнежевић, који су сваки својим гласом или понеком премијерно изведеном песмом обрадовали присутне и присно били доживљени.

Фестивал су закључили Кикинђани, односно тамбурашки оркестар „Гусле“ који се може похвалити традицијом од 130 година, и преко шест хиљада концерата. Оркестар је у Великом Семиклушу наступио под вођством Зорана Петровића, а Семиклушане је одушевио виртуоз тамбурашке песме Милан Прунић.

Треба напоменути да је сваком тамбурашком оркестру додељена плакета и диплома Савеза Срба у Румунији за учешће на Фестивалу, а да су на крају публику поздравили у име организатора Огњан Крстић, председник ССР, Славољуб Аднађ, председник МО ССР у Великом Семиклушу и градоначелник Дануц Гроза.

Прво издање Међународног тамбурашког фестивала „Тамбурица банатске равнице” завршено је у летњој башти позоришта у аплаузима публике, а добра атмосфера и тамбурашка песма настављена је у Чанаду уз вечеру, дружење и онај лепи осећај који имају људи када припадају истој радости.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1222/19.07.2013, стр. 8-10)

РАДИМЦИ НА КАМПУ ФОЛКЛОРА У БАЗЈАШУ

После обнове Српског културног центра у Базјашу стигли су почетком седмице, 21.07.2013., и први кампери, односно чланови КУДа „Свети Никола“ из Радимне са руководиоцем Томом Поповићем.

О свом боравку, специјално за Нашу реч, Тома Поповић каже: „Осим доброг одмора налазимо овде увек и снагу да очувамо како традицију тако и обичаје, а Српски културни центар у Базјашу, обновљен и преуређен, право је благо за очи и мелем за душу. Све се сјаји, све је ново, чак и мирис свеже офарбаног даје нам на знање да смо ми први који смо отворили сезону. Кухиња је прелепа, све се сјаји, а околина нам јавља да су наши пријатељи из Савеза све то припремили за нас. Дунав је препун поздрава како за нас тако и за наш напор који нас очекује целе ове недеље“.

Пун програм очекивао је Радимце још од првог дана у кампу када су увежбали Тројно –чобанску игру и добро се забавили. Ујутру је било рано буђење, па после доручка опет пробе и вежбања три пута дневно по два сата. Понедељак је био резервисан за шопске игре, игре из околине Лесковца и наравно Вртлог који се сваког дана вежбао јер је то кореографија са којом КУД „Свети Никола“ из Радимне иде на Национално такмичење талентованих група 18. августа.

Нашли су кампери времена и за шетње, купања у гуменом базену, а све је било зачињено са доста песме и игре.

У среду су Радимци у кампу имали и посету. Дошли су им чланови КУДа „Соко“ из Соколовца са својим кореографом Маром Горун да би заједно радили игре из околине Пчиња, Китице и игре из околине Ниша, па су се после дружили на заједничкој вечери.

Четвртак је био дан за Комитску игру и Бугарку, а увече су дочекали пријатеље из Србије из Школе Плус из Беле Цркве, а петак дан за понављање и чишћење кампа.

Како сазнајемо од Томе Поповића, Радимци ће се показати и као прави другари, јер ће сем чишћења, да све буде у реду када нова серија фолклораша стигне наредне недеље у камп, они Центар освежити и цвећем.

По закључењу кампа у Базјашу Радимци већ у суботу ујутру путују на Сајам Дунава у Голупцу, где ће се такмичити у припремању рибље чорбе и бирати „етно девојку“. И у Голупцу ће се играти фолклор, али о томе ћемо у наредном броју листа.

Љ.П. СТАНКОВ

(НР 1223/26.07.2013, стр. 13)

www.dbsr.ro

ДЕЦА ИЗ АРАДА, АРАД ГАЈА, ПЕЧКЕ И ВАРЈАША У БЕЗДИНУ

Друга серија кампера (2013.) у Српском духовном центру манастира Бездин у арадској жупанији окупила је девојчице и дечаке из Арада, Арад Гаја, Печке и Варјаша. Њих су подучавали у духу православља и о њима бринули за време једнонедељног боравка у манастирском кампу наши свештеници: протојерej-ставрофор Огњан Плавшић, архијерејски намесник арадски и парох арадски, протојерej Небојша Попов, парох арадгајски, протонамесник Душан Кључар, парох варјашки и администратор кнески, јерej Верољуб Бранзej, парох печкански и администратор торњски, као и њихови добри домаћини монах Георгије (Тасић) и искушеник, брат Дејан Згајбуљ.

Из разговора са протојерejом-ставрофором Огњаном Плавшићем и протојерejом Небојшом Поповим, сазнали смо више детаља о томе како се одвијала обука и настава за полазнике кампа. Похвално су свештеници говорили о деци која су свакодневно за време служења литургије и вечерња активно учествовала уз песму и одговарала на јектенија. На часовима веронауке, које је сем свештеника одржавао и монах Георгије, деца су лако запамтила причесне песме, затим научила библијске песме, и била пажљива приликом прича Исусових и

занимљивих религијских тема прилагођених њиховом узрасту. Свакога дана деца су организовано вежбала Апостоле, а било је времена резервисаног и за утврђивање познатих религијских песама. Осим часова веронауке, полазници ове друге серије у Духовном кампу били су упознати и са вишевековном богатом историјом нашег српског народа, учили о историјату манастира и слушали предавања о свештеномученику Кирилу бездинском.

Прошле седмице слободно време су наши кампери искористили да прошетају и обиђу Печку, где су видели спомен-плочу Пере Сегединца и посетили храм у ком је почетком XX века служио Свети свештеномученик Сава (Трлајић) горњокарловачки и печкански. После завршених обавезних активности предвиђених у Духовном кампу остало је много слободног времена које су учесници кампа искористили за дружење, боље упознавање и разноврсне игре. Када су временски услови дозвољавали, дечаци су играли фудбал или заједно са девојчицама одбојку. Вечерње часове одмора у манастиру пре поласка на спавање проводили су играјући друштвене игре, али и препричавали разне дечије догодовштине.

У суботу увече, 27. јула, деца су се вратила кућама. Очекује се да убудуће у Бездин дођу деца из Кетфеља, Фенлака и Нађфале.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1224-1225/2.08.2013, стр. 21)

„ЗЛАТАН КОТЛИЋ“ У СТАРОЈ МОЛДАВИ

Прошлог петка, 9. августа 2013., у Старој Молдави, одржало се дванаесто издање традиционалне културно-спортске манифестације „Златан котлић“, у организацији Савеза Срба у Румунији, МО ССР Стара Молдава, Месног одбора и Општине Нова Молдава. Овогодишње издање ове значајне манифестације за Стару Молдаву и околину почело је у раним јутарњим часовима. Фудбалски турнир је одржан на стадиону „Минерул“ у Новој Молдави, а на овом спортском такмичењу учествовали су фудбалски тимови из Мачевића, Српске Пожежене, Падине Матеј, Радимне, Љупкове, Златице, Старе Молдаве и тим Локалне полиције. Екипе су биле подељене у две групе, а после борбених и жестоких утакмица пуних преокрета, лепих потеза и много голова, али у фер и коректној игри, најбољи су се показали фудбалери из Златице. Златичани су у финалној утакмици били бољи од момака из Падине Матеј, које су савладали са убедљивих 30. Домаћинима из Старе Молдаве припало је треће место пошто су били бољи од екипе из Радимне (54), након извођења пенала. За врло добру организацију

фудбалског турнира побринули су се: Миле Миливојевић, Јадран Стојановић, Силвију Апостоловић и Горан Петровић, као и лигашке судије: Александру Асан, Драгош Тимофтићук, Себастијан Паску и Александру Стаматоју. После 11.00 часова почело је и такмичење у спортском риболову, на новомолдавском дунавском кеју. Спортски риболовци Мирослав Акимовић и Миле Станковић уловили су доста шарана, караша и беле рибе, која је послужила за припремање рибље чорбе. У послеподневним часовима, нешто после 16.00 часова, испред Дома културе у Старој Молдави постављени су котлићи и запаљене ватре. Уписало се осам екипа искусних кувара, које су се такмичиле у припремању рибље чорбе. Котлићи су били спремни, риба очишћена, одабрано поврће и зачини.

После нешто више од два сата, када су кувари завршили свој део посла, уследила је дегустација и оцењивање рибљих чорби. Стручни жири је одлучио да је најукуснија била она коју је припремила екипа представника Кантона Стара Молдава румунских вода, друго место припало је екипи Георге Цугуј – Здравко Дејановић из Старе Молдаве, а треће место на овогодишњем такмичењу у припремању рибље чорбе освојиле су екипе Супер стил термопан и Дору Соломон – Дан Табушка, Стара Молдава. У вечерњим часовима, после 19.00 часова, организатори су за мештане и њихове госте из Србије, Темишвара и целе Клисуре и Пољадије припремили богат културноуметнички програм у летњој башти старомолдавског Дома културе. Присутне су пре почетка програма поздравили Адријан Мојсеш, председник МО ССР Стара Молдава, а затим председник наше кровне организације ССР, Огњан Крстић, српски посланик у Парламенту Румуније Славомир Гвозденовић, Константин Албу, заменик кнеза из Нове Молдаве, у име Локалног савета Ласло Бенце, као и гости Старомолдаваца из матичне Србије: председник Скупштине општине Бела Црква, Ненад Живановић, чланови делегације из Великог Градишта, председник КУД „Братство и јединство“ из Руског Села, Недељко Лакић Лаки.

За време двоипочасовног културноуметничког програма публика је посматрала и пратила наступе талентованих играча и музичара из Руског Села, Љупкове, Темишвара, Соколовца, Радимне и Старе Молдаве, који су приказали неколико кореографија са играма из различитих крајева Србије. Први су наступили домаћини старомолдавски подмладак, а њих је представио водитељ целовечерњег програма Сава Константиновић. Праћени искусним музичарима, Илијом Константино-

вићем, Кајицом Миливојевићем и Драгославом Стојановићем, малишани су приказали сплет који се састојао од специфичних банатских народних игара из Дунавске клисуре Коло води Васа, а након њиховог успешног наступа на летњој сцени сплетом сачињеним од влашких народних игара представили су се мало старији чланови старомолдавског културноуметничког друштва, под руководством уметничког руководиоца Саве Константиновића. Девојке и младићи КУД „Соко“ из Соколовца предвођени кореографима и уметничким руководиоцима, Маром Горун и Гораном Стефановићем, представили су се играма из Пољадије, а затим и сплетом српских народних игара из Шумадије. Пред наступ КУД „Братство и јединство“ из Руског Села Република Србија, публику и домаћине поздравио је председник друштва Недељко Лакић Лаки и у пар речи представио своје друштво које се већ десет година братими са Старомолдавцима. Наступ Рускоселаца, који су приказали две кореографије (Влашке игре, а затим и српске народне игре из околине Лесковца, у кореографији Милана Вашовића) публика је испратила искреним и дугим аплаузом. После краће паузе сцену су испунили чланови КУД „Стенка“ из Љупкове. Они су се представили народним играма из Љупкове у кореографији Славка Думитрашкуа. Чланови КУД „Свети Никола“ из Радимне су под будним оком свог руководиоца и кореографа, Томислава Поповића, одиграли Чобанско тројно надигравање игре из Јужне Србије и сплет народних игра из Ваљева – Брзи вртлог. На крају културноуметничке приредбе наступили су гости из Темишвара, чланови АКУД „Младост“. Присутни су уживали у кореографијама које потписује Милорад Лонић: народне српске игре из околине Владичиног Хана и Босилеградског Крајишта, уметнички руководиоци друштва Сенадин и Сретко Крстић.

Након приредбе, веселье и дружење гостију и домаћина настављено је уз српску народну музику и кола за време бала, који је такође одржан у летњој башти Дома културе. Истакнимо да су се Старомолдавци и ове године побринули да на најбољи начин угосте своје пријатеље, као и да све око организације овогодишњег дванаестог издања манифестације „Златан колтић“ протекне у најбољем реду. Напоменимо да се дружење и братимљење Старомолдаваца са пријатељима из Руског Села наставило још два дана 10. и 11. августа, приликом туристичких излета и разгледања клисурске околине.

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1226/16.08.2013, стр. 18-20)

УРУЧИВАЊЕ ВЕЛИКЕ БАЗЈАШКЕ ПОВЕЉЕ РАДОМИРУ ЗЛАТАНОВИЋУ

Порта манастира Базјаш била је 18. августа 2013., после вечерња и бденија Преображења Господњег, домаћин књижевној манифестацији Дана Преображења у Румунији која је и ове године окупила бројне учеснике ликовне уметнике и писце из Србије са Косова, Румуније, Мађарске и Чешке.

Манифестацију је отворила својим јединственим, моћним гласом Светлана Стевић, уметница која изворну стару српску песму не само спасава од заборава, него јој даје пуније значење и поштовање. Током њеног наступа влада гробна тишина. Што да би се чуле речи давно заборављених изворних песама, што да би се уживало у гласу, како кажу стручњаци, најтананијих финеса и највеће снаге.

Славомир Гвозденовић је поздравио присутне и позвао Његово преосвештенство, владику Лукијана, темишварског и будимског да скупу упути благослов, а архијерејски заменик, протојерej ставрофор, Маринко Марков у својој беседи скренуо је пажњу на важност Косова и косовске духовности на овим просторима.

Главно лице поезије је љубав

По традицији је Славомир Гвозденовић, у име Савеза Срба у Румунији, Радославу Златановићу, песнику са Косова и једном од најзначајнијих српских писаца данашњице, уручио Велику базјашку повељу.

Он се сматра родоначелником савремене српске поезије на косовскометохијском тлу, модерног тона и носилац је њене прекретнице. Главно лице његове поезије је љубав. Он слави све радости живота, али описује и људске драме и судбине не само у свом завичају већ и на другим меридијанима.

У широј културној јавности запажене су његове књиге песама: "Додир лета", "Допевани год", "Грачаничка вечера", "Горке светлости", "Викање на стоку", као и у сопственом преводу, књигу изабраних песама "Куцати и ући" енглеског песника Стивена Спендера. Преводи са енглеског, руског, албанског и македонског. Његова поезија преведена

је на енглески, на готово све словенске језике, шведски, мађарски, грчки, турски, белоруски па чак и арапски језик. Заступљен је у многим антологијама савремене српске поезије, а овим признањем додаје уз бројне престижне књижевне награде у Србији, још једно признање Срба у Румунији.

Као и ранијих година Општина Вршац осигурала је новчани износ Велике базјашке повеље, а уручио га је Мирко Добросављевић. Представник Општине Вршац уручио је икону и Монографију Паје Јовановића и владики Лукијану.

Поетски видокруг мапе стварности

Беседу и образложење Велике базјашке повеље Радославу Златановићу прочитао је Радомир Андрић, председник Удружења књижевника Србије и сам добитник овог високог признања Срба у Румунији Велике базјашке повеље. Он је између осталог о Златановићевом делу рекао: "Његова поезија исписује свој поетски видокруг мапе стварности и исписује један колико лични, толико и национални летопис у којим вишеслојним датумским статусима има места за љубавни проговор али и за универзалније рефлексије запитаности изложене неизмерном неспокојству пред светом који више разара него гради. Радослав Златановић је обједињен са судбином свога народа и у својој песми нас подсећа на ово злехудо време".

Ове године је уз Велику базјашку повељу додељена још једна Специјална базјашка диплома српским писцима са Косова.

У име својих колега, Новица Соврлић је примио признање речима *Сви су Срби са Косова.*

Радослав Златановић је захваљујући на Великој базјашкој повељи рекао: „Долазим на свето место на Дунаву, код браће и сестара, код великих хришћанских подвижника. Ово је признање не само велико

мени, него свој браћи, песницима и оно значи охрабрење и веру да ћемо се сви ми који смо протерани са домаћих огњишта вратити на своју свету српску земљу. Хвала свима! Ја сам онај који верује у повратак, а мој син живи у Грачаници. Значи Златановићи се нису иселили са Косова.“

Овај први део вечери закључен је читањем стихова добитника Велике бајашке повеље, ком су се придружили и писци са Косова: Новица Соврлић, секретар Књижевног друштва Косова и Метохије и Живојин Ракочевић. А Светлана Стевић је испунила простор још једном прелепом песмом *Седам сати удара.*

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1227/23.08.2013, стр. 12-13)

ДБСР
www.dbsr.ro

СОЧАНСКИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ОДБОЈКАШКИ ТУРНИР

Прошле недеље, 1. септембра 2013., по девети пут су Срби из Соке организовали традиционални турнир у одбојци и то више него успешно. Дан је био идеалан за једно спортско такмичење под ведрим небом. Припремили су се Сочани као прави домаћини, а ту им равна нема, да све учеснике и госте приме како само они умеју и знају. Права би штета била да је „нешто“ покварило овај дан због којег Сочани „живе“ годину дана.

Месна организација Савеза Срба, на челу са њеним председником Јоцом Зомборцем, уз свесрдну помоћ целог села, општине, појединаца и наравно Савеза Срба у Румунији, материјално и логистички, показала је способност да организује и у дело спроведе једну овакву културно-спортску манифестацију. Такмичењу, које се одржало на лепо уређеном

одбојкашком игралишту, под хладовином четрдесетогодишњих дудова, присуствовали су наш посланик у Парламенту Румуније, Славомир Гвозденовић, секретар наше кровне организације, Савеза Срба, Златиборка Марков и заменик кнеза Општине Банлок, Флорин Журкица.

Традиционални, девети, одбојкашки турнир у овом нашем банатском селу, окупио је на старту осам тимова, три из Соке, затим два младосташка тима из Темишвара, а по један из Дињаша, Великог Сенпетра и Банлока. Организатори су екипе поделили у две такмичарске групе, с тим да прве две екипе на табели наставе такмичење полуфиналним мечевима, све до финала. Једном то договорено уследио је жреб.

У првој групи такмичили су се тимови Соке I, Младости I, Банлока и Соке III. Прва два места су припала Соки I и Младости I.

У другој групи надметали су се тимови Соке II, Младости II, Дињаша и Великог Сенпетра. Прва два места су освојили тимови из Великог Сенпетра и Соке II.

Са нестрпљењем су гледаоци очекивали полуфиналне сусрете. Сока I је савладала Соку II са 21, а резултатом од 20 су Сенпетарци савладали Младост I. За треће место Сочани II су се својски мобилисали и са 21 победили Младост. У финалу су Сенпетарци победили Соку I са 20 и освојили прво место и драгоцени трофеј.

Након финалних борби секретар ССР Златиборка Марков пригодним речима се обратила учесницима, мештанима и захвалила организаторима за труд, пошто је овогодишњи одбојкашки турнир протекао у најбољем реду. У присуству бројне публике и мештана уручене су пригодне награде, у оквиру свечаности, учесницима деветог издања одбојкашког турнира у Соки. Прво су додељене дипломе за учешће, затим најмлађем учеснику турнира Зорану Ћирки из Соке уручена је диплома и мајица. Исто је био награђен Златко Аугустинов из Темишвара, као најбољи играч турнира. А за најстаријег учесника турнира, организатори су наградили Георге Тотана из Дињаша.

Пехаре су примили за прво место Велики Сенпетар, за друго место Сока I, а за треће место Сока II. Поред пехара су им уручене и дипломе.

После свечаног уручивања награда, уследио је културноуметнички програм. У месном Дому културе, пред неочекивано великим бројем гледалаца, представили су се играчи из Дете, Соке и Темишвара. Први су наступили гости – подмладак КУДа „Свети Никола“ из Дете и

представили се народним играма из Бачке у кореографији уметничког руководиоца друштва, Дијане Татарушану. После наступа девојчице и дечаци из Дете награђени су заслуженим аплаузом, а од стране потпредседника МО ССР Сока, Лазе Ћирке, добили су диплому за учешће. Затим је публика са одушевљењем попратила наступ домаћина. Месни украјински фолклорни ансамбл „Молода надија“ су под будним оком свог уметничког руководиоца, Оане Мартињук, одиграли две игре у кореографији Кристијана Василеа Ардељана. На крају културно-уметничке приредбе наступили су гости из Темишвара, чланови АКУД „Младост“. Присутни су уживали у кореографијама које потписује Милорад Лонић: народне српске игре из околине Владичиног Хана и Босилеградског Крајишта, уметнички руководиоци друштва Сенадин и Сретко Крстић.

Након приредбе, весеље и дружење гостију и домаћина настављено је на отвореном сеоском спортском игралишту, уз српску народну музику и кола које је до касно у ноћ свирао оркестар под управом Бериславa Пејића. Када се све сабере (па и оно што је уследило после спортског надметања), а нема шта да се одузме, турнир у Соки је потврдио да и мале српске заједнице, ако постоји воља и жеља, разумевање и слога, могу учинити више него велике српске средине. Сочани су по том питању ненадмашни. Јоца, Лаза, Јасмина, Дика, Радојко, Драган, Мита и остали су прави пример. И цело село, дабоме.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1229/6.09.2013, стр. 8-9)

www.dbsr.ro

СЕМИКЛУШАНИ У СИГИШОАРИ

Чланови КУД-а „Свети Сава“ и Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ из Великог Семиклуша, неуморно активишу и преко лета, а као доказ тога јесу учествовања на разним фестивалима и манифестацијама.

Тако је било и прошлог петка, 30. августа 2013. када су кренули на пут за Сигишоару где су учествовали на познатом Фестивалу „Про Етника”. Традиционална манифестација одржана је у периоду од 29. августа до 1. септембра, и била је прилика да се докажу и покажу пред многобројном публиком пристиглом из свих делова света својим обичајима, песмама и играма мањине које живе у Румунији: Срби, Немци, Бугари, Пољаци, Грци, Украјинци, Руси Липовени, Турци, Словаци, Хрвати, Јермени, Цинцари, Роми, Албанци и Македонци.

На овом једанаестом издању Фестивала „Про Етника“, представници српске мањине били су чланови КУД-а „Свети Сава“ и Тамбурашког оркестра „Батини Бећари“ из Великог Семиклуша. Они су наступали у суботу и недељу. Чланови играчке групе семиклушког културно-уметничког друштва представили су се играма из Баната, затим кореографијом народних игара из Владичиног Хана и околине Пчиња, под управом уметничких руководилаца Наталије и Георге Мандрана.

Тамбураши са Аранке „Батини бећари“, под управом Марка Бугарина, пратили су вокалне солисте: Душицу и Мирјану Рошу, Зорана Радића и Лазу Кнежевића. Заједнички наступ оба наша друштва у трајању од сат и тридесет минута одушевио је публику у Сигишоари, која је наше уметнике наградила бурним аплаузом после сваке кореографије и песме. Велико интересовање публике доказало се и на интерактивним сценама, где су се посетиоци фестивала придружили да би заиграли српска кола са нашим девојкама и младићима. У пратњи семиклушких тамбураша, орила се српска песма и игра у самом центру тврђаве Сигишоара и било је незаборавно.

Семиклушани су за време боравка у Ердељу искористили прилику да посете тврђаву Сигишоара, Бијертан (село Саса, недалеко од Сигишоаре), а при повратку и град Алба Јулију.

Организатори овог гостовања КУД-а „Свети Сава“ и Тамбурашког оркестра „Батини бећари“ на Фестивалу „ПРО Етника“ били су потпредседник Савеза Срба у Румунији, Славољуб Аднађ и Силвиу Рошу.

Наталија МАНДРАН
(НР 1229/6.09.2013, стр. 10)

www.absr.ro

АКУД „МЛАДОСТ“ НА ПРВОМ ВЕЛИКОМ МЕЂУНАРОДНОМ ФЕСТИВАЛУ ФОЛКЛОРА

Наше Академско културно-уметничко друштво „Младост“ гостовало је 7. септембра 2013. на „Првом великом међународном фестивалу фолклора“ који се од ове године одржава у Кањижи.

Младосташи су позив за гостовање добили од стране Српског аматерског културно уметничког друштва „Свети Сава“ и Локалне самоуправе из Кањиже, који су и главни организатори фестивала.

Како сазнајемо од Марка Радосављевића, члана АКУД „Младост“, на „Првом великом међународном фестивалу фолклора“ поред играчке групе САКУД-а „Свети Сава“ учествовало је још седам културно-уметничких друштава из Чоке, Сенте, Суботице, Хоргоша, Новог Кнежевца, Руменке и наше друштво из Темишвара.

У поподневним сатима, Фестивал је био отворен изложбом народних рукотворина и слика, вашарском продајом сувенира и слаткиша и парадом народних ношњи. Многобројна публика је будно пратила колону учесника, у шареним и различитим народним ношњама,

који су прошетали главном улицом до центра Кањиже, где се одржала главна приредба.

АКУД „Младост“ се на Фестивалу, у два наступа, представило у најбољем светлу као и увек. У њиховом наступу Темишварци су на сцену изашли са сплетом српских песама и игара из Баната “Зелен багрем удара”, а потом су извели сплет игара и песама из Бачке „Ивањско цвеће“ у кореографији Милорада Лонића и под уметничким руководством Сретка и Сенадина Крстића. Догађај је био примерно организован, а млади чланови културно-уметничког друштва радовали су се учешћу на једном таквом фестивалу и повољним реакцијама публике која је дугим аплаузима наградила њихов наступ на отвореној сцени у центру Кањиже. Свим друштвима после наступа додељене су захвалнице.

Како је то уобичајено, најлепши део је онај после приредбе када се млади чланови КУД-ова друже и веселе у сопственој режији, па је тако било и овог пута, где су се гости и домаћини дружили до касно у ноћ.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1230/13.09.2013, стр. 18)

www.dbsr.ro

ДАНИ КУЛТУРЕ СРБА У АРАДУ

СИМПОЗИЈУМ ПОСВЕЋЕН ЕУСТАХИЈИ АРСИЋ

Организатори овогодишњег издања „Дана културе Срба у Араду“ одлучили су да тематика излагача на међународном симпозијуму буде везана за живот и дело Еустахије Арсић, једне од првих српских списатељица.

Гости и домаћини су се нешто после 15.00 часова састали, (11.09.2013.), у порти српске православне цркве у Араду, тамо где се налази гроб Еустахије Арсић. Помен су одржали арадски свештеници Огњен Плавшић и Милован Милин, а након тога су окупљени положили венац на гроб познате књижевнице.

Нешто касније је у седишту Савеза Срба у Араду почео међународни симпозијум. Уводна реч је припала Љубомиру Степанову, једном од главних организатора манифестације, да би се у наставку присутнима обратио Стеван Бугарски, којем је припала улога водитеља.

Први излагач је био Божидар Панић, који је представио рад „Еустахија Арсић Араду у наслеђе“, говорећи о ономе што данас подсећа

на њу у граду на Моришу. Био је поменут и њен тестамент, по којем је њено имање у великој мери припало српским црквама у Араду и Иригу, док је други део завештала разним институцијама културнопросветног карактера.

Истакнуто је да је спомен-плоча Еустахији Арсић постављена на зиду српске православне цркве 2003. године, на иницијативу Владимира Миланкова из Српске Црње, у сарадњи са Савезом Срба у Румунији.

„Ми Еустахију још нисмо упознали, нити довољно прихватили“, назначио је други говорник, Радивој Додеровић. Он је сагледао активност Еустахије Арсић у европском контексту женског стваралаштва, закључивши да је 1814. године, када је она објавила свој први рад, постојало само шест књига на територији Хабсбуршке монархије које су написале жене, а у читавој Европи 36, што указује на њену важност не само у српској култури, већ и у европској, јер је очигледно допринела књижевном стваралаштву и просветитељству уопште.

Моника Фин, са Универзитета у Падови, представила је рад о Еустахији Арсић и Елизабети КаминерТура, помињајући делатности које су спојиле ове две знамените жене са почетка 19. века. Елизабет КаминерТура је била писац, новинар и преводилац, истичући у свом раду идеју о храброј и независној жени просветитељства.

Стеван Бугарски је у наставку прочитао реферат „Сумње око Еустахије“, Вера Војновић је говорила о Еустахији и Иригу, родном месту списатељице, представивши овом приликом и иришку читаоницу, док је Љубомир Степанов закључио симпозијум радом „Смесице о арадским Арсићима“.

ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ „ПОРТРЕТИ ПОРОДИЦЕ ТЕКЕЛИЈА“

У 19.00 часова је била отворена изложба „Портрети породице Текелија“, коју је приредила Галерија Матице српске из Новог Сада у Арадском музеју уметности.

У циљу промоције српског културног наслеђа у Румунији, подизања нивоа свести и знања о вредности српске националне културе и историје, као и о значају Саве Текелије, једног од највећих српских добротвора, Галерија Матице српске је поклонила Савезу Срба у Румунији изложбу дигиталних принтова на платну „Портрети породице Текелија у Араду“. Реализацију изложбе омогућио је Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање.

Изложба је била сачињена од 13 дигиталних принтова на платну оригиналних портрета Саве Текелије и чланова његове породице и 5 дигиталних принтова његових цртежа који чине Легат Саве Текелије.

Аутор изложбе, текста флајера и текстуалних легенди била је Снежана Мишић, МА, виши кустос Галерије Матице српске.

На отварању су говорили мр Тијана Палковљевић, управница Галерије Матице српске, Славиша Грујић, потпредседник владе АП Војводине и покрајински секретар за културу и јавно информисање и Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији.

Љубомир Степанов је за крај најавио промоцију књиге „Сава Текелија и српскомађарски односи“ Данила Урошевића из Мађарске. О њој су говорили Стеван Бугарски и аутор.

ЗАКЉУЧНИ РАДОВИ НА СИМПОЗИЈУМУ И КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКА ПРИРЕДБА

У суботу, 14. септембра, били су сабрани закључци о научном Симпозијуму. Сви реферати који су били представљени и достављени организаторима, биће објављени у „Арадским свескама“ идуће године. Гости и домаћини су у току дана разгледали српске знаменитости у Араду и посетили кућу која је служила као прва Препарандија у Румунији, а коју је поклонила Еустахија Арсић румунским властима, затим Музеј Саве Текелије и манастир Бездин.

У недељу, након литургије и парастоса Арсићима, уследио је после подне културноуметнички програм у Дому синдиката, где се окупило око 150 мештана.

Главни организатори, Драган Воштинар потпредседник ССР и Миливој Силашки, председник месне организације ССР Арад, потрудили су се да у Араду наступе на представи: КУД „Круна“ из Српског Семартона, са тамбурашким оркестром, КУД „Коло“ из Арада, чланови арадске школице фолклора и музички оркестар Микија Грубачког са Николетом Власић. Њима се придружио и гост из Кикинде – Душан Гарача Гера и отпевао са Семартонцима неколико родољубивих песама.

У 20.00 часова је почео бал, а заједничко дружење се наставило до у касне сате.

Горан МРАКИЋ
(НР 1231/20.09.2013, стр. 8-9)

ОБРАЗОВАЊЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ ДАНАС

Српско школство у Румунији има богату традицију јер образовање на матерњем језику постоји више од три века, а један од проблема наше заједнице је како то и сачувати. Није тајна да нас је све мање, да имамо све мањи број ђака, да има и оних који децу уписују у румунске школе. Ситуација није нимало једноставна, а треба је сагледати реално.

„Није доста имати лепе вредности и способства, ваља знати добро с њима управљати", говорио је велики Доситеј Обрадовић, српски просветитељ и реформатор. Сваки је септембар за нас прилика да са стрепњом констатујемо да ли су се нека школа или неки разред угасили. Ако је стагнација добра вест, онда се чак можемо и обрадовати што ове

године (2013.) није угашен ниједан српски одсек забавишта или основних школа где се српски језик изучава. У нади да ћемо бар преостало сачувати, објављујемо преглед школа и места где се српски изучава као наставни или опционални предмет, за све три жупаније у школској години 2013/2014.

ПРЕГЛЕД СРПСКОГ ШКОЛСТВА У ЖУПАНИЈАМА АРАД И ТИМИШ

СРПСКА ГИМНАЗИЈА „ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ“

Наставу од нултог до дванаестог разреда похађа 200 ђака: Нулти разред 12 ђака, први разред 8 ђака, други разред 11 ђака, трећи разред 12 ђака, четврти разред 11 ђака, пети разред 8 ђака, шести разред 13 ђака, седми разред 12 ђака, осми разред 21 ђака, девети разред 19 ђака, десети разред 23 ђака, једанаести разред 27 ђака, дванаести разред 23 ђака.

Напомињемо да у Темишвару функционишу два забавишта са српским одсецима: у Мехали где је уписано 24 малишана у српском одсеку и у Јозефину где је уписано 20 полазника српског одсека забавишта.

ВЕЛИКИ СЕНПЕТАР

Симултану наставу од првог до четвртог разреда у Великом Сенпетру похађају 7 ђака. Исто 7 малишана уписано је и у српском одсеку забавишта у Великом Сенпетру. У другом циклусу наставе српски језик факултативно раде 5 ђака.

НЕМЕТ

Наставу на српском језику у немећанској основној школи симултано раде 9 ђака.

Забавиште са српским одсеком одвија се још у Српском Семартону и Ченеју. У Српском Семартону има 23 малишана, а у Ченеју се уписало 16.

У појединим местима где више нема српских одсека, српски језик изучава се факултативно: у Улбечу – 125 ђака, у Крају Ноу – 47, у Кетфељу – 31, у Фењу – 29, у Дињашу – 19, у Ченеју – 19, у Варјашу – 17 и у Српском Семартону – 11.

ФЕНЛАК

Једини српски одсек основне школе у целој жупанији Арад налази се у Фенлаку. Одсек симултане наставе похађају свега пет малишана.

ПРЕГЛЕД СРПСКОГ ШКОЛСТВА У КЛИСУРИ И ПОЉАДИЈИ

БЕЛОБРЕШКА

У Белобрешки, у јединој осмолетки са предавањем на српском језику, настава се одвија симултано од нултог до осмог разреда. Белобрешчанску осмолетку „Борислав Крстић“ похађа свега 12 ђака. Забавиште у Белобрешки има 8 полазника.

РАДИМНА

Четворогодишњу школу „Свети Никола“ у Радимни симултано похађа 10 ђака, а у забавишту има 8 малишана.

МАЧЕВИЋ

Четворогодишњу школу „Свети Петар и Павле“ у Мачевићу симултано похађа 5 ђака. Забавиште „Свети Сава“ у Мачевићу има уписаних 16 полазника.

ЗЛАТИЦА

У основној школи у Златици до четвртог разреда, симултано, српски језик уче 6 ђака, а у забавишту има 12 полазника.

Српска забавишта у Клисури и Пољадији одвијају се: у Соколовцу са 29 полазника, у Љупкови са 13 полазника, у забавишту „Никола Гавриловић“ у Старој Молдави уписано је 10 малишана, у Дивићу има 9 полазника, у Пожежени 8, а у Луговету уписано је свега 7 малишана.

Српски језик факултативно у Клисури и Пољадији уче: у основној школи „Коча Анђелковић“ у Љупкови 90 ђака, у основној школи „Свети Сава“ уз Соколовцу 86 ђака, у гимназији у Новој Молдави 85 ђака, у основној школи „Атанасие Кожокару“ у Пожежени 71 ђак, у основној школи у Златици 60 ђака и у четворогодишњој школи у Луговету 30 ђака.

У закључку, иако није уобичајено за новинске текстове да наводе толико статистичких података, сматрамо да је потребно да ситуацију сагледамо реално и схватимо да је на нама самима будућност наше деце. Како ћемо и колико бити свесни и где ћемо своје дете уписати.

Горан Гога ПАНТИН

(НР 1232/27.09.2013, стр. 12-13)

ПРАЗНИК СВЕТОГ ЈОСИФА ТЕМИШВАРСКОГ

Прошле суботе, 28. септембра 2013., са почетком у 10.00 часова Његово преосвештенство владика Лукијан, епископ будимски и администратор темишварски, служио је у Саборној темишварској цркви на Тргу уједињења, Свету архијерејску литургију уз присуство целокупног свештенства Епархије темишварске. Саслуживали су и високи гости из Србије, изасланици Његове Светости патријарха српског Иринеја, старешина београдске Саборне цркве, протојерej-ставрофор Петар Лукић и протођакон Радомир Перчевић, а певало је Прво београдско певачко друштво, под руководством диригента Светлане Вилић. У оквиру Свете архијерејске литургије обавио се чин рукоположења у степен ђакона свршеног богослова Ивице Панића из Белобрешке, а његов духовник, протојерej-ставрофор др Бранислав

Станковић, архијерејски намесник темишварски, парох Фабричке цркве, прочитао је исповедно писмо. Међу многобројним верницима празнику Светог Јосифа Темишварског присуствовали су Славомир Гвозденовић, српски посланик у Парламенту Румуније и председник Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић. По завршетку Свете архијерејске литургије окупљени народ присуствовао је свечаном уручењу високог црквеног одликовања „Орден Краља Милутина“, којим је Синод Српске православне цркве и Његова Светост, патријарх српски Иринеј, одликовао добротвора и критора, господина Мирчету Стојића. Присутним верницима и гостима из Србије обратио се владика Лукијан, а затим је протојерej-ставрофор Петар Лукић прочитао грамату. У поподневним часовима у просторијама Владичанског двора одржан је Братски састанак, а у вечерњим часовима, са почетком у 18.00 часова у Свечаној сали Владичанског двора у Темишвару, одржала се Свечана академија. Уводна реч припала је Његовом преосвештенству владики Лукијану, који је поздравио све присутне на дан када наша епархија слави свог заштитника Светога Јосифа, митрополита темишварског, а затим је у име домаћина публику поздравио и отац викар, протојерej-ставрофор Маринко Марков, архијерејски заменик. Свечаност су својим присуством увеличали генерални конзул Републике Србије у Темишвару, господин Лазар Манојловић и председник Савеза Срба, Огњан Крстић.

Темишварску публику одушевили су својим наступом гости из матичне Србије, чланови Првог београдског певачког друштва. Под диригентском управом госпође Светлане Вилић, извели су неколико духовних и световних композиције свих вероисповести. За свој наступ изабрали су бисере српских композитора од Јосифа Маринковића до Корнелија Станковића, затим стихир по хиландарском записнику и једну бугарску композицију. Наступила је сопран Марчела Франческо, а дело руског композитора Павла Чеснокова извео је солиста Народног позоришта из Београда, Ђорђе Томић. Прво београдско певачко друштво основано је на празник Светог Василија Великог, 14. јануара 1853. године. Временом је прерасло у националну институцију, која чува и наставља српску музичку и духовну традицију. Ово је најстарији хор у Србији, а његови диригенти и хоровође су били најзначајнији композитори и диригенти Србије: Стеван Мокрањац, Корнелије Станковић, Јосиф Маринковић, Даворин Јенко, Станислав Бинички, Коста Манојловић, Стеван Христић, Милоје Милојевић, Александар Гавански,

Војислав Илић, Димитрије Стефановић, Душан Миладиновић, Бојан Суђић, Дивна Љубојевић, Владимир Милосављевић и други. Од јануара 2004. године, у својству диригента и уметничког руководиоца хора је госпођа Светлана Вилић. Председник хора је протојерej-ставрофор Петар Лукић, старешина Саборне цркве у Београду, а секретар Радмила Кнежевић.

У оквиру овогодишњих Дана духовности, Љубомир Степанов је приредио занимљиву филателијску изложбу, поштанских маркица из неколико земаља са свих континената, названу „Хришћанство у филателији“, а затим је говорио о најновијој књизи, антологији „Монаси о манастирима“, коју је саставио и допунске текстове написао Стеван Бугарски. Прошле суботе гост Темишвараца био је доајен српске глуме, Петар Божовић, који је читао одломке из књижевних дела духовне садржине Светог владике Николаја (Велимировића).

Исте вечери, пуковник Ђорђе Аничић представио је своју књигу, ратни дневник - „Смена“. Ђорђе Аничић, шеф смене противваздушне одбране говорио је о врло тешким ратним данима, пролећа 1999. године приликом НАТО бомбардовања, када је био оборен невидљиви Ф117. Ово је књига сведочанство, писана из дана у дан, а праћени су међуљудски односи и размишљања аутора.

Свечана академија завршена је Повељама које је протојерej-ставрофор Петар Лукић, председник Првог београдског певачког друштва, уручио Његовом преосвештенству владики Лукијану, председнику Хора Саборне цркве из Темишвара Града Дејану Попову, Црквеној општини Темишвар Град и јереју Јоци Несторовићу, старешини темишварског Саборног храма.

На крају треба истаћи да су се, као и прошлих година, за добру организацију Дана духовности заједнички потрудили Епархија темишварска и Савез Срба у Румунији.

Миодраг ТОДОРОВ
(НР 1233/4.10.2013, стр. 15-17)

www.dbsr.ro

ПРОЗОР У БУДУЋНОСТ

У петак, 27. септембра 2013., одржано је на задовољство учесника, XI по реду издање традиционалне манифестације „Прозор у будућност“.

На позив домаћина, Основне школе „Борислав Крстић” из Белобрешке и Месне организације ССР, одазвали су се и ове године малишани из Златице са учитељем Синишом Вулпеом, из Луговета, где је учитељица Веселка Радосављевић, Соколовца - учитељица Љиљана Радосављевић, Радимне - директор Томислав Поповић, Пожежене - учитељица Флорентина Барбули, Мачевића - учитељица Даница Симоновић и у својству домаћина, ђаци из Белобрешке са учитељицом Невеном Стефановић. У Белобрешку је овом приликом дошло седамдесетак малишана, које су домаћини топло дочекали.

Пошто су се деца мало окрепила, председник месне организације, професор Мирче Милосављевић, свечано је отворио манифестацију.

Уследило је такмичење у фудбалу, вођењу лопте између препрека, потезању конопа, трчања у џаку и пуно других игара. Важно је да су се сви радовали, тако да није уопште важно ко је победио.

Захваљујемо и овог пута Савезу Срба у Румунији, који је финансијски омогућио одржавање манифестације, као и општини из Пожежене, која нам је осигурала простор за окупљање толико Српчића на једном месту.

Невена СТЕФАНОВИЋ
(НР 1233/4.10.2013, стр. 23)

ДАНИ КУЛТУРЕ СРБА У БУКУРЕШТУ

Свима је познато да су Срби у Румунији концентрисани понајвише у Банату и у пограничним насељима на западном делу државе. Ту нас сви знају и прихватају као староседеоце и као саставни део етничког сталежа који је у доброј мери допринео културном и економском развоју ових крајева. Но, пошто је Букурешт престоница Румуније, врло је битно да се и тамошњи људи упознају са српским културним наслеђем. Из тог разлога Савез Срба у Румунији организује сваке године манифестацију „Дани културе Срба у Букурешту“, не би ли на најбољи могући начин представио значајна фолклорна, књижевна, ликовна и музичка остварења наше заједнице.

У суботу, 5. октобра 2013., домаћини и гости су присуствовали свечаном отварању „Дана културе Срба у Букурешту“, у Националном музеју „Димитрије Густи“, с почетком у 13.00 часова. Уводна реч је припада председнику МО ССР Букурешт, Бориславу Велимировићу, који је поздравио све присутне, пожелевши им угодан пријем поводом упознавања и откривања српске културне баштине. У наставку су били позвани да се присутнима обрате Вивијана Драгомир, директор музеја, Бранко Бранковић, амбасадор Републике Србије у Румунији, Душко Ковачевић, амбасадор Босне и Херцеговине, Каталин Енико Лоцико, државни секретар Департмана за међуетничке односе, Бен Они Арделеан, председник парламентарне групе за пријатељство са Србијом и Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији.

Љубомир Степанов, директор издаваштва, представио је у наставку

књиге које је ове године објавила Издавачка кућа Савеза Срба у Румунији, подвукавши да је од 1993. до данас, дакле за две пуне деценије активности, наша кровна организација објавила око 400 наслова, укључујући монографије, речнике, антологије, преводе и белетристику. Имајући у виду да се ове године навршава 70 година од смрти песника и дипломате Јована Дучића, који је 1937. обављао функцију амбасадора Краљевине Југославије у Букурешту, ССР је посетиоцима представио прилог на румунском језику о овом доајену српске књижевности, са чијим ће „Плавим легендама“ ускоро моћи да се упозна и румунска читалачка публика.

Посланик Славомир Гвозденовић је поздравио госте у својству књижевника, позвавши универзитетског професора Драгана Стојановића, који је превео и објавио Антологију румунске есејистике на српски језик, да каже неколико речи. Присутнима су се на крају песмама и афоризмима обратили Славомир Гвозденовић и Горан Мракић. Свечаном отварању су присуствовали званичници, професори и студенти славистике, новинари и Срби из Букурешта, а сви су у наставку били позвани да испрате наступ темишварских музичара и играча на оближњој сцени при улазу у Музеј села.

Културно-уметничка приредба је почела мини-концертом трубача из Књажевца, да би после њих на позорницу изашли „Темишварски споменари“, у саставу: Томислав Ђурић вођа оркестра, Иван Пантић, Славен Павловић и Ненад Лукин. Вокални солиста Пера Тодоровић је отпевао неколико изворних и старограданских песама, како на српском, тако и на румунском језику. Леп октобарски дан и музика банатских мајстора улепшали су свима угођај и суботњу шетњу музејом, а многи страни и румунски туристи су стали да се фотографишу са нашим момцима и цурама у народним ношњама. Чланови АКУД-а „Младост“ су наступили после „Споменара“, представивши се поново у најбољем светлу. Њихов се занос пренео на публику, која их је после сваке изведене кореографије испратила искреним аплаузима.

У 16.00 часова је била отворена изложба „Сведоци трајања“, о српским манастирима и црквама у румунском Банату. Присутнима су се обратили Љубомир Степанов и новинар Милорад Савић, аутор изложбе. Издавач попратног каталога и компакт-диска је Народни музеј из Зрењанина, а аутор фотографија Дарко Дозет. Поменуто је да „српске цркве и манастири у румунском делу Баната чине православну, националну, емотивну и историјску целину, а у пројекту *Сведоци трајања*

представљени су изложбом фотографија, претежно фасада“. Сви који су заинтересовани да виде ову поставку могу то да учине до 13. октобра.

У наставку је у суседном ходнику била отворена и изложба слика ликовне уметнице Дане Петков из Темишвара, коју је укратко представио Славомир Гвозденовић, а неколико речи о свом раду рекла је и сама ауторка.

Добре вибрације су се осетиле и на вечери у ресторану „Таверна Србулуј“, тамо где су трубачи опасно загрејали атмосферу, а по жељи особља наступили су и темишварски тамбураши. У једном тренутку су се скоро сви гости ресторана, без обзира на порекло и (не)познавање језика, прикључили српском весељу.

У недељу је била предвиђена посета Парламенту Румуније, али је већина гостију отказала због блокаде многих путева у центру града (био је организован маратон). У 12.00 часова су на малој позорници Националног музеја села „Димитрије Густи“ поново ступили „Темишварски споменари“ и „Младосташи“, а све је завршено заједничим колом, у које су се ухватили учесници, организатори и обични људи из публике.

Горан МРАКИЋ

(НР 1234/11.10.2013, стр. 10-11)

МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ „ЦРЊАНСКИ У ТЕМИШВАРУ“

Крајем прошле седмице, у петак 11. и суботу 12. октобра 2013., у нашем граду одржала се манифестација међународног карактера „Црњански у Темишвару“ у просторијама Српске куће. Отварању Симпозијума присуствовали су Његова екселенција, Лазар Манојловић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, председник Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић, српски посланик у Парламенту Румуније, Славомир Гвозденовић и председник МО ССР Букурешт и потпредседник ССР Борислав Велимировић. Присутне је у име Организационог одбора овогодишњег издања Симпозијума „Црњански у Темишвару“ поздравио Љубомир Степанов, а затим су учеснике скупа и присутне љубитеље лепе писане речи из Темишвара поздравили генерални конзул, господин Лазар Манојловић и председник ССР, Огњан Крстић. Вече је започело песничким тренутком. Књижевник и песник, др Славомир Гвозденовић, рецитовао је своју песму „Црњански у Темишвару“, а након њега публици се представио темишварски глумац Ђока Стојанов, који је прочитао две песме Милоша Црњанског из књиге Лирика Итаке: Серената (Нове свеске) и Мизера (Стихови улице), а Сида Манеа је затим припремила тонски запис, па су присутни могли чути снимак и глас Милоша Црњанског док је рецитовао песме Серената и Мизера. Гост Темишвараца из Мађарске др Марко Рус приредио је и прочитао рад којег је заједнички написао са Боривојем Русом**,** о родном месту нашег великог књижевника Милоша Црњанског: *„И Чонград градић на обали Тисе чува Црњанског“*. Следећи излагач је био Божидар Панић из Арада, који је представио свој рад: „*Сеобе Поморишја у Русију средином 18. века као контекст Сеоба Милоша Црњанског“*, а затим је др инж. Сида Манеа из Темишвара прочитала свој рад: „*Милош Црњански на румунском и у Румунији“*. Први део Симпозијума завршен је излагањем Стевана Бугарског из Темишвара, који је представио свој рад: „*Милош Црњански као човек“*, а госпођа Сида Манеа је овај рад илустровала одговарајућим слајдовима и звучним записима, па смо тако имали прилику да чујемо поново глас Милоша Црњанског. Други део Симпозијума започео је један од домаћи-

на и главних организатора овогодишњег окупљања, Љубомир Степанов, који је представио рад: „*Адресе становања Милоша Црњанског у Темишвару*“ и све илустровао занимљивим избором фотографија некадашњег и данашњег града на Бегеју. Гост из Београда, др инж. Доброслав Ружић, представник породице Ружић, рођак Виде Црњански, супруге Милоша Црњанског, припремио је врло занимљив рад: „*Сусрети са Милошем Црњанским забелешке и сећања чланова породице*“. За време излагања господина Ружића, приказани су слајдови са фотографијама породица Ружић и Црњански и прочитани делови из оригиналних писама, као и казивања чланова породице Ружић о појединим сусретима са Милошем и Видом. Пред крај другог дела Симпозијума др Славомир Гвозденовић припремио је и представио свој рад: „*Лирска виђења у роману Сеобе Милоша Црњанског*“. Свој излагање темишварски књижевник је илустровао читањем делова из пишчевих романа. У трећем делу овогодишњег Симпозијума „Црњански у Темишвару“ представљена је и књига: „*Сава Текелија и његово доба*“. Ово је зборник радова са истоименог скупа одржаног у Пешти 2011. године у којем се могу наћи и радови наших излагача из Темишвара. О овом зборнику радова посвећених животу, делу и добу Саве Текелије, говорили су од стране домаћина Стеван Бугарски као и приређивач зборника др Пера Ластић из Будимпеште. На крају овогодишњег Симпозијума речено је да ће се презентовани радови сакупити, дотерати и припремити за штампање једног зборника, а њега ће следеће године објавити Издавачка кућа Савеза Срба у Румунији. Следећег дана, у суботу 12. октобра, учесници Симпозијума су у пратњи својих домаћина посетили неке од српских знаменитости у Темишвару.

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1235/18.10.2013, стр. 10-11)

БЕОГРАДСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ОТВОРИЛО XIX МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ КЛАСИЧНОГ ПОЗОРИШТА У АРАДУ ПРЕДСТАВОМ

ХЕНРИК VI

После више од четири деценије Арађани су имали прилику, (12.10.2013.), да поново у свом граду одгледају представу Београдског народног позоришта. Ради се о представи „Хенрик VI“ којом је отворен XIX Међународни фестивал Класичног позоришта „Јоан Славич“ у Араду.

Редитељ Никита Миливојевић обрадио је овај комад Виљема Шекспира у коме се све дешава – врло директно – на бојном пољу и у сплеткама крвавог грађанског рата између припадника супротстављених организација Беле и Црвене Руже.

Те вечери је представа у Араду била одлично постављена са врсним глумцима као што су Предраг Ејдус, Танасије Узуновић, Хаџи Ненад Маричић, Борис Пинговић, Небојша Кундачина, Бранко Јеринић, Бранислав Томашевић, Слободан Бештић, Александар Срећковић, Павле Јеринић, Бојан Кривокапић и Јелена Ђулвезан. Драматург ове представе је Ивана Димић, сценограф Борис Максимовић, а костимографкиња Марина Меденица.

Треба рећи да је Шекспиров “Хенрик VI” у режији Никите Миливојевића урађен у копродукцији са Фондом “Лаза Костић” и

лондонским позориштем Глоб театар на чијој сцени је веома успешно премијерно изведен 11. маја 2012. године у оквиру "Културне олимпијаде".

После Лондона и уз редован репертоар на матичној сцени, представа је учествовала на значајним фестивалима у земљи и региону (Будва Град театар у Црној Гори, Битола Шекспир фестивал у Македонији...), а да у Араду буде изведена 13. октобра на самом отварању XIX Међународног фестивала Класичног позоришта „Joan Славич", посредовао је и Лазар Манојловић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару.

Иначе, за ову прилику су из Темишвара допутовали, уз господина Манојловића, генералног конзула Републике Србије у Темишвару и челници ССР: Огњан Крстић, председник и Славомир Гвозденовић, посланик, као и представници радија, телевизије и нашег листа. У сали су били и око организације саме представе се заложили и челници МО ССР Арад: Миливој Силашки и Драган Воштинар, али и бројни Срби из Арада. Превод саме представе са српског на румунски урадио је професор Жива Журић, јер је представа за румунску публику била титлована.

Нимало лаку историјску радњу са пуно догађаја и имена разбијала је с времена на време понека музичка тема чији је аутор Бора Дугић, нудећи асоцијације на савремене битке и завере у данашњем друштву са алузијом на Србију, а упечатљиви су били и костими Марине Меденице, која је савесно проу-чила епоху и смислила врло атрактивне костиме.

Арадска публика је представу врло присно примила, а глумци су неколико пута излазили на бис у пратњи бурних аплауза. Након представе руководство позоришта „Joan Славич" уприличило је коктел за госте и званичнике. Искористили смо прилику и питали доајене српске глумачке сцене Предрага Ејдуса и Танасија Узуновића, како су доживели представу у Араду, публику и сам град. Ево шта су специјално за „Нашу реч" изјавили:

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1235/18.10.2013, стр. 12-13)

www.dbsr.ro

МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ *„НАСТАВА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ У РУМУНИЈИ НА ЕВРОПСКИМ КООРДИНАТАМА“*

Прошле седмице, у петак 25. и суботу 26. октобра 2013., у оквиру редовних годишњих сусрета српских наставника у Румунији, у Темишвару је одржан Међународни симпозијум «Настава на српском језику на европским координатама».

У Свечаној сали Српске гимназије «Доситеј Обрадовић» окупили су се школски инспектори, стручњаци из матичне Србије и Аустрије, наши професори српског језика и књижевности, учитељи и васпитачи који предају у српским школама и професори који предају у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, као и стручњаци који предају на Западном универзитету у Темишвару. Саветовање сваке године организују Савез Срба у Румунији и Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“, у сарадњи са Жупанијским школским инспекторатом Тимиш.

У петак, 25. октобра, на отварању радова овогодишњег, осмог по реду, Саветовања просветних радника присуствовали су Његова екселенција Лазар Манојловић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, посланик у Парламенту Румунијие Славомир Гвозденовић, председник Савеза Срба у Румунији Огњан Крстић и Жељко Станков, инспектор за словенске мањине при Жупанијском школском инспекторату Тимиш, професорка Вера Жупунски, координатор Међународног симпозијума, затим гошћа из Беча Светлана Матић, и матичне Србије, из Кикинде: директор Гимназије „Душан Васиљев“ Јасна Томашев и Миљана Китановић, затим представници Хемијско-медицинске школе из Вршца: Снежана Чејић, Олгица Лукач и Љиљана Ћировић, као и наши васпитачи и професори српског језика и књижевности из жупанија Караш Северин и Тимиш.

Овогодишњи Симпозијум и Саветовање наставника отворио је директор Српске гимназије «Доситеј Обрадовић», Јадран Кланица. После свечаног отварања било је речи о организационим проблемима са којима се наши васпитни радници сусрећу приликом свакодневног

обављања наставе и о специфичним проблемима сваке школске установе посебно.

Током два дана трајања овогодишњег Међународног симпозијума, представљени су радови и одржана предавања по секцијама за васпитачице, модератори Славица Драгић и Војислава Рајков: Прославе и празници у дечијем вртићу – Љиљана Милован - Забавиште Ченеј, „Зелени путокази“ вртић као фактор развоја еколошке свести, Војислава Рајков и Славица Драгић – „Карла Пелц“ Темишвар Мехала, Улога васпитача у организацији васпитно-образовног процеса Јелка Аћимов и Драган Петков – Велики Сенпетар, „Обележавање верских празника и њихов утицај на духовни развој у вртићу“ Љиљана Ћировић – Хемијско-медицинска школа Вршац, „Настава матерњег језика у Аустрији“ Светлана Матић, професорка српског језика из Беча и „Мултимедијални и мултидисциплинарни приказ књиге“ професорка Миљана Китановић, психолог Гимназија „Душан Васиљев“ Кикинда. Радионице за учитеље, модератори Вера Жупунски и Даница Симоновић: Васпитна улога књижевности за децу, Примери добре праксе у разредној настави, Мали чувари традиције у Румунији – професорка Даница Симоновић - О.Ш. Мачевић, Дечија књижевност и њена васпитна улога – професорка Славена Пејанов и Чувари народне традиције – професорка Мара Малимарков и Вера Жупунски – Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“. Секција за професоре српског језика и књижевности, модератори Даница Шароњев, Маријана Шакотић и Вера Крстић: своје радове изложиле су Снежана Чејић, Олгица Лукач и Снежана Илић професори Хемијско-медицинске школе у Вршцу, затим су презентовани радови Примери добре праксе у настави, Значај и заступљеност историјског романа у српској књижевности, Српско банатско село у стваралаштву књижевника из Румуније – професорка Маријана Шакотић, Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“. Жеља свих учесника овогодишњег Саветовање и Међународног симпозијума „Настава на српском језику у Румунији на европским координатама“ је побољшање наставе у нашим школама, а била је ово прилика за конструктивне разговоре и договарања између наших наставника са колегама из матице али и са представницима Савеза Срба. Такође је овом приликом било речи о уџбеницима за наше ученике, о значају Олимпијаде српског језика и књижевности, као и о важним заједничким активностима у све ређим српским школама, ради очувања језика и традиције.

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1237/1.11.2013, стр. 8-9)

БАЛ ПАЧИЋА

Један од незаборавних тренутака у животу свих деветоразредаша је свакако дан када се за њих организује Бал пачића. Ученици деветог разреда наше Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ имали су 24. октобра 2013. своје вече, организовано у темишварском клубу „Лемон“.

Да би се сви учесници и њихови гости добро осећали, потрудили су се овогодишњи помагачи и спонзори Бала пачића: Савез Срба у Румунији, Српске православне епархије из Града, Фабрике и Мехале, ДОО „Путник шпед“ Вршац, СУР „Путник“ Вршац, Posh Studio, AVON cosmetics, Пенсион „Санела“, клуб „Лемон“ и професорка Дара Пауљевић.

Водитељи програма, Ивана Попов и Дејан Трујкић, су на почетку поздравили пачиће и публику и најавили све парове као и ток такмичења, а за титуле најлепших такмичили су се: први пар – Тијана Живанов, Синиша Спорин и Младен Марку, други пар – Душица Трашка и Јован Грубачки, трећи пар – Јасмина Симулов, Ален Чиклован и Жељко Ерделеан, четврти пар – Гордана Рудњанин, Александар Саша Панић и Дариус Боуда, пети пар – Емина Поповић, Дарко Ловренски и Саша Миучин.

Жири су чинили председник ССР Огњан Крстић, директор Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ Јадран Кланица, професорка Дара Пауљевић, Емина Ројков од стране спонзора и Доситејевци - победници

из 2010. године сада дванаесто-разредаши: Ивана Милован, Александар Инђић, Драгана Симулов, Бојан Лазаров, Сања Булига, Богдан Рајкић, Дениса Благојев и Божидар Мишић. Њихов задатак је био да смисле интересантне дисциплине и пробе и да гласањем изаберу најбоље такмичаре.

После представљања сваког пара и параде у вечерњим хаљинама, уследила је и прва проба. Први тест вокално-сценске способности. Трема је брзо нестала јер су Пачићи пред препуним клубом у веселој атмосфери певали домаће и стране хитове, плесали и заслужили аплауз. Бодрени од стране публике и подржани од својих старијих колега, добро су се снашли и приликом друге пробе, која је била - проба сналажљивости, играње око столица. И за крај заједнички плес свих конкурената. Атмосфера је, како то можда једино младима и доликује била запаљива, лепа, весела и забавна за учеснике, али и за посматраче.

У публици је било професора, стријих колега и родитеља, браће и сестара. Сви су они навијали и бодрили фаворите, а жири је имао тежак задатак да одлучи коме ће припасти награде и ласкаве титуле.

Жири је сабрао утиске, оценио сваки наступ, корак и одлучио за овогодишње најлепше, најпаметније и нај, нај Доситејевце – пачиће:

Мис и мистер бала: Тијана Живанов и Јован Грубачки.

Краљица и краљ бала: Јасмина Симулов и Дариус Боуда.

Принцеза и принц бала: Гордана Рудњанин и Саша Миучин.

Мис и мистер популарности бала: Гордана Рудњанин и Жељко Ерделеан.

Као на правим изборима за мис, било је емоција, честитања и фотографисања, али ту забава није закључена, јер је веселье тада тек било на почетку уз оркестар Бериславa Пејића.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1237/1.11.2013, стр. 12-13)

www.dbsr.ro

ЛОЗА КОЈА ТРАЈЕ

Један од ретких српских књижевних кружока у Румунији који је још увек активан налази се у Поморишју и зове се „Крила“. Основан пре неколико деценија, успео је да опстане до данас, када је, чини се, најтеже него икад бавити се литературом на матерњем језику, који се све ређе чује, говори, правилно користи. Захваљујући групи ентузијаста из Кетфеља и Варјаша, „Крила“ успевају да се и даље одржавају у лету.

Прошле суботе, 26. октобра 2013., било је одржано још једно издање „Меморијала Владе Барзина“, у организацији наведеног кружока. Домаћини и гости су се састали у месној школи, одакле су отишли на гробље, где је положено цвеће и одржан помен знаменитим Кетфољцима, Милану Николићу, Михају Рубеју, Марку Савићу и Влади Барзину.

При повратку у школу, главни организатор манифестације, Љубомир Степанов, одржао је краћи уводни говор, позвавши кнеза општине Варјаш, Николаја Бираua, да се присутнима обрати са неколико речи.

Књижевник Славомир Гвозденовић је представио мини-изложбу уметнице Владиславе Барзин, ћерке Владе Барзина, истакавши да је она „лоза која траје“ и „талентована млада графичарка, која је забележила значајан стваралачки помак“. Њени графички радови су црно-бели, урађени оловком и тушем и изражавају истанчану уметничку осећајност.

Јаворка Марков Јоргован је у наставку представила своју књигу „Везак везла“, о ручним радовима и везовима у поморишким селима. Народни вез је породични обичај инспирисан банатском културном баштином, а представљена књига обухвата радове који су настали ручним традиционалним ткањем применом старих техника израде, попут везења, ручног ткања или шлингања. „Моја је душа остала у старој паорској кући, чак и данас, када нам сопствени језик постаје тежак. Нисам стручњак за овај посао, али покушавам да сакупим што више старина у нашем Поморишју, не би ли отргла од заборава бар део онога што нам је некад било све“, истакла је Јаворка Јоргован Марков.

Потписник ових редова је прочитао неколико речи о најновијој књизи кратке прозе Иве Мунћана, „У вртлогу времена“, подвукавши да се она „уклапа по много чему у утабане токове завичајне књижевности Срба у Румунији, али да њен аутор истовремено експеримен-тише и лута из познатог у непознато, из видљивог у невидљиво, из схватљивог у несхватљиво“.

Љубомир Степанов и Славомир Гвозденовић су представили најзначајнија овогодишња издања Савеза Срба у Румунији, с посебним освртом на збирке, антологије и књиге које су привукле пажњу јавности, убравши и неколико престижних награда у Румунији и Србији.

О књижевном стваралаштву свештеника Благоја Чоботина, који је ове године испунио 50 година, а посебно о последњој збирци песама „Очеве ципеле“, говорио је Иво Мунћан, док је Мирослав Росић из Варјаша био представљен у својству добитника награде „Албатрос“ за песму „Крајпуташ“ на књижевном конкурсу Уметничког удружења „Милутин Алемпијевић“ из Франкфурта. Оснивачи дотичног удружења су недавно у Немачкој одржали и промоцију свог новог алманаха „Вечити рам“. Алманах је настао као одабир радова приспелих на расписани Међународни књижевни конкурс „БИЈЕЛА 2013“. Такође, овим поводом је у Кетфељу било обележено и 100 година од рођења свештеника Миливоја Стојина, који је за живота објавио седам књига.

Уследио је лирски део, где су се учесници представили са неколико радова пред присутнима. Јаворка Марков Јоргован је прочитала есеј о композитору Маринку Пепи, Драга Мирјанић је одрецитовао сатиричну песму, док су Иво Мунћан, Србољуб Мишковић и Благоје Чоботин читали своју поезију. Славомир Гвозденовић је рецитовао стихове аутора који нису били присутни, али и изводе из властитог опуса. Долепотписани је закључио књижевни састанак читањем афоризама на српском и румунском језику.

Горан МРАКИЋ

(НР 1237/1.11.2013, стр. 14-15)

ИЗДАВАЧКА КУЋА ССР НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ

Прошле недеље је у Београду затворено 58. издање Међународног сајма књига, једне од највећих и најпосећенијих књижевних манифестација у Србији и Балкану. Међународни сајам књига у Београду је од 20. до 27. октобра 2013. посетило скоро 160.000 посетилаца, око 7.000 више него прошле године, саопштили су организатори. Представило се 897 учесника, од којих 446 из Србије и 48 из 16 земаља света и региона.

У организацији Београдског сајма књига и издавача било је приређено 423 програма, а представљено је шест изложби и 110 аутора, издавача и других гостију из Србије и иностранства.

Посетиоцима се представило 490 излагача, 12 више него прошле године, од којих је 48 било из других земаља. Пољска књижевница Олга Токарчук (Пољска је била почасни гост овогодишњег издања) и Љубивоје Ршумовић су свечано отворили сајам, док ће наредне године земља почасни гост Сајма књига бити Кина.

У среду, 23. октобра, делегација Савеза Срба у Румунији је допутовала на Сајам књига, тамо где су у оквиру штанда Канцеларије за

сарадњу са дијаспором и Србима у региону владе Републике Србије биле представљене и књиге издавачке куће ССР. Штанд је био смештен у Хали 4, тамо где су били домаћи и страни издавачи, државне институције и дистрибутери и издавачи из области религије и теологије.

Љубомир Степанов и Славомир Гвозденовић су у уводном делу представили госте из Темишвара и издавачку делатност наше кровне организације, као и најважније књиге које су се појавиле током 2013. године, с посебним освртом на антологије, алманахе, речнике и остала капитална издања. Председник Удружења књижевника Србије, Радомир Андрић, такође је поздравио све присутне и похвалио активност на књижевном и културном плану Савеза Срба у Румунији.

Имајући у виду да је слоган овогодишњег издања Сајма књига био „Простори слободе“, у наставку су писци из дијаспоре били позвани да се обрате присутној публици. Своје стихове су читали Благоје Чоботин, Иво Мунћан и Славомир Гвозденовић (Румунија) и Јелена Ћирић (Чешка). Књижевно дружење је завршено читањем сатиричних афоризама нижепотписаног.

Неки људи из публике су купили књиге аутора из Темишвара, изразивши и интересовање за наша гласила „Нашу реч“ и „Књижевни живот“.

Председник Организационог одбора Сајма књига Жељко Ожеговић оценио је да је овогодишњи сајам био можда најбољи до сада, са више излагача, новинара и програма.

Горан МРАКИЋ
(НР 1237/1.11.2013, стр. 19)

СТОНОТЕНИСКИ ТУРНИР У ТЕМИШВАРУ

У организацији Савеза Срба у Румунији прошле суботе, 26. октобра 2013., је одржана још једна спортска манифестација, овога пута такмичење у стоном тенису за јуниоре и сениоре у Спортској сали темишварске Грађевинске гимназије. Одржавање овог турнира у нашем граду омогућено је захваљујући несебичној помоћи од стране неуморног спортског радника, стонотениског тренера и националног судије, професора физичке културе Георге Фикла, који је уступио спортску дворану, столове и лоптице.

Савез Срба обезбедио је и овога пута награде за најбоље стонотенисере турнира у виду пехара, медаља, диплома, као и освежење и послужење за све такмичаре, а председник ССР Огњан Крстић био је присутан на овом узбудљивом спортском догађају. На старту турнира такмичили су се јуниори, ученици наше Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“. Играло се по систему сваки са сваким. Меч се играо на два добијена сета до 11 поена. Организатори и судије ове спортске манифестације били су професор физичке културе Јован Сујић и спортски ентузијаста Тоша Цоцин. После узбудљивих партија и доигравања за друго, треће и четврто место, коначна табела изгледа овако: прво место освојио је Стефан Герман, ученик осмог разреда, друго место Саша Панић – ученик деветог разреда, треће место Филип Герман – ученик шестог разреда, четврто Дарко Ловренски – ученик деветог разреда, пето место Даријус Поповић – ученик седмог разреда.

Након јуниора уследило је у поподневним суботњим часовима такмичење сениора-аматера. Уписало се преко тридесет такмичара из Темишвара, Суботице и Новог Сада, разних узраста од 16 до 82 године, а после узбудљивих борби најбољи у баратању рекета и лоптице показали су се: Мирча Талпаш, Богдан Попа и Георге Марта. Србе су на овом аматерском стононотениском такмичењу са доста успеха представљали: Саша Старовић из Суботице, Зоран Крстић из Новог Сада, Милутин Глишић, Рајко Корња и Тоша Цоцин из Темишвара. Турнир у стоном тенису је протекао у пријатној и пријатељској атмосфери, а организатори се надају да ће следећи пут привући много више младих, који ће можда једног дана постати чланови неких од темишварских стонотениских клубова и бавити се овим лепим спортом.

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1237/1.11.2013, стр. 23)

РИТАМ МЕЛОДИЈА И СТИХ

Дани српске културе у Темишвару који ће трајати читавог месеца новембра отворени су прошлог петка, 1. новембра 2013. у свечаној сали Музичке гимназије „Јон Виду“.

Присутне је у уводном делу програма поздравио Славомир Гвозденовић, српски посланик у Румунском парламенту, а међу публиком било је и званичника, представника српских институција, Цркве и Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару. Кратким су се поздравима обратили и архијерејски заменик протојерej-ставрофор Маринко Марков, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Лазар Манојловић и Огњан Крстић, председник ССР.

Емоције које векови не бришу

Браћа Теофиловићи су јединствени извођачи древне српске и балканске музике, а представили су се у Темишвару концертом „Ритам идентитета“.

Постоје емоције у песмама толико снажне, да их векови који пролазе не могу избрисати. Такве емоције су оне одистинске уз које је наш народ трајао и понављао их у себи, независно од мењања музичких или уметничких праваца. Баш те емоције препознатљиве су у начину извођења древних српских и балканских песама Ратка и Радише Теофиловић.

Ускратили сте себи вече лепоте, ако их прошлог петка у Темишвару нисте чули, јер је то било вече узвишене мелодије, ритма и стиха који одржавају саму егзистенцију оног најбољег у народу.

Браћа Теофиловићи о себи кажу следеће: „Почели смо далеке 1983. у градском хору „Стеван Мокрањац“ у Чачку. После дугогодишњег искуства хора и ране смрти диригента Петра Перуничића јавила се идеја да наставимо да се бавимо музиком јер хора више није било. Осећала се празнина, а музички дар и љубав према музици које нам је Перуничић открио, требало је да се развију”.

“Слушали смо старе извођаче на таласима Радио Београда, снимали, тражили интересантне песме. Велики је утицај и одрастања у селу Видово, с друге старне језера оивиченог старим манастирима, тзв. Српском Светом Гором, код баке и деке.

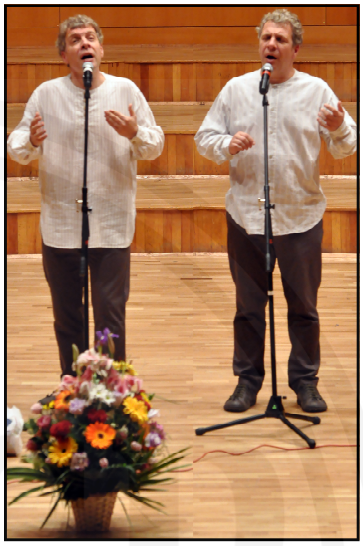

Деведесетих смо дошли у Београд, упознали музичке стручњаке у домену традиционалне музике, са различитим искуствима, различитим приступима, од којих смо свесно узимали најлепше и најбитније. Тада се и родила идеја да се направи један овакав дует, двоглас, који до сада није забележен ни код нас ни у свету. Он је специфичан јер ми ноте не знамо, оријентисани смо само на трагање ка звуку“.

Не баратају нотама, али владају духом песме

Интересантно је да су обојица пољопривредни инжењери и да немају, како сами кажу, ни дан музичке школе, нити баратају нотама, али је зато њихова песма невероватно снажна и пуца по шавовима од емоција које они песмом шаљу и које публика сама прима. У Темишвару су сваку песму пропратили и причом, што је самом концерту дало посебну вредност јер смо доста нових информација о добрознаним песмама тек сада сазнали.

Они су своју песму одавно прославили и ван Србије, гостовали су у Норвешкој, Словенији, Македонији, Јапану, Мађарској, Француској, Италији, Малти, Чешкој, Канади, самостално или као гости познатих музичара попут Влатка Стефановског или Мирослава Тадића. И свуда их је публика доживела присно, као и те вечери у Темишвару. А како су они нас доживели, сазнаћете из следеће изјаве за „Нашу реч“:

„Публика је вечерас била учесник у програму. Свако носи неку своју емоцију и даје је у програму. Ми смо са једне стране - публика са друге. Сала је једна од лепших у којима смо наступали, има посебну акустику и лепоту звука, тако да је то дало посебну димензију концерту. Наше публике нема много у Темишвару, тако да је сваки неки број који је испунио ову салу јако пристојан, јер су ту били сви који су требали ту да буду и надам се да су задовољни нама“.

Ето, добро је знати и како нас уметници доживљавају, а једно је сигурно, ми смо им те вечери дуго и заслужено аплаудирали, док су им представници ССР уручили кошару цвећа и *Захвалнице* Савеза Срба у Румунији.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1238/8.11.2013, стр. 8-9)

СУСРЕТИ ПИСАЦА СА ГРАНИЦЕ

Имајући у виду данашње оскудне животне услове и свеопшту незаинтересованост за књижевност, уметност и културу уопште, опстанак једне манифестације која окупља пограничне мањинске ствараоце (и њихове пријатеље) из Србије и Румуније представља значајан подвиг.

Идеја организовања „Сусрета писаца са границе“ настала је у октобру 1992. године, када се делегација општине Сечањ договорила са представницима Савеза Срба у Румунији да покрене трајну сарадњу на културном плану. У јулу 1993. је био одржан први званични сусрет, а од тад је, ето, прошло двадесет година.

Тим поводом је у Јаши Томиђу 2. новембра 2013. било организовано јубиларно издање „Сусрета писаца са границе“, посвећено годишњицама чувених српских писаца: Петра Петровића Његоша, Милоша Црњанског, Јована Јовановића Змаја, Бранислава Нушића и Јована Дучића.

Књижевник Славомир Гвозденовић је у уводном делу говорио о Његошевој присутности у румунској литератури, о Дучићевој дипломатској мисији у Букурешту, о Нушићевом стваралаштву у поређењу са Јоном Луком Карађалеом и о школовању Милоша Црњанског у Темишвару. „Настављамо нешто племенито, што је настало пре нас. Писци о којима говоримо су стубови српске културе, који су нас одавно увели у Европу. Наши темељи би били климави без оваквог културног наслеђа“, закључио је посланик у Румунском парламенту.

У својству домаћина, присутне су поздравили Илеана Урсу и

Слободан Мандић, ветерани двојезичних пограничних књижевних прожимања. Женски тамбурашки оркестар Основне школе „Стеван Алексић“ из Јаше Томића, где се и одржао први део сусрета, одсвирао је неколико песама, а ученице су рецитовале стихове и одломке из књижевног опуса Јована Јовановића Змаја, Његоша, Милоша Црњанског, Бранислава Нушића и Јована Душића. Деци је био упућен позив да дођу да гостују у Темишвар идуће године.

Песник Душан Милићев је у наставку прочитао песме „Од Милоште“, посвећена Милошу Црњанском и „Конте Дука“, посвећена Јовану Дучићу. Иво Мунћан је закључио први део састанка шаљивом песмом о Ђури Јакшићу, који је из Темишвара побегао натраг у Црњу, уплашен величином градских зграда.

И овом приликом је била представљена издавачка делатност Савеза Срба у Румунији, исто као што се догодило на Данима културе Срба у Букурешту или на београдском Сајму књига.

Сви присутни су у наставку присуствовали откривању спомен-плоче Арсену Диклићу на зиду оближњег завичајног музеја „Борислав Јанкулов“. Арсен Диклић је српски писац, филмски и ТВ сценариста, рођен 1922. у Лици. Његова најпознатија дела су „Салаш у малом риту“, „Не окрећи се, сине“, „Плава ајкула“ и песма „Чика с брадом“.

Песникиња Илеана Урсу је водила књижевни састанак који је уследио, подвукавши да, нажалост, „има све мање оних који би се прикључили овом јединственом културном догађају на територији Србије“. Писац Лучијан Алексиу из Темишвара је поздравио све присутне у име Удружења књижевника Румуније, истакавши да српска и румунска књижевност одлично сарађују већ дуго деценија и да ту сарадњу треба константно надограђивати. Своје стихове, изводе из прозних дела и афоризме су у наставку читали: Павел Гатајанцу, Лучијан Алексиу, Љубинка Перинац Станков, Душан Милићев, Иво Мунћан, Слободан Мандић, Илеана Урсу, Милан Ненадић, Славомир Гвозденовић и Горан Мракић.

У једној од просторија ОШ „Стева Алексић“ је била организована и промоција двојезичне књиге Иве Мунћана и Соломона Миока „Капија пољупца/Poarta sărutului“ (у издању Културно-просветне заједнице општине Сечањ), у којој су забележени подаци о свим досадашњим сусретима пограничних писаца. „Ова се књига спонтано написала. Сусрети писаца са границе јесу, сада можемо с временске дистанце устврдити, више од дружења и братимљења, више од изгарања под истим небом у знаку духовности и лепоречја“, наводи се у предговору. Овом приликом је био представљен и последњи број листа за културу и књижевност „Огледало/Оглинда“, где се годинама већ редовно објављују радови српских и румунских писаца из пограничне зоне.

Горан МРАКИЋ
(НР 1238/8.11.2013, стр. 10-11)

„СЛУТЊЕ У САМОЋИ“ И „ЦРЊАНСКИ У ТЕМИШВАРУ“

У оквиру наше значајне културне манифестације, Дани српске културе у Темишвару, наши суграђани су имали прилику да присуствују у четвртак, 7. новембра 2013., са почетком у 19.00 часова, представи посвећеној Јовану Дучићу и Милошу Црњанском у извођењу Српског позоришног студија из Темишвара у сали Луткарског позоришта „Мерлин“.

Присутне је у уводном делу програма поздравио др Славомир Гвозденовић, посланик ССР у Румунском парламенту, а међу публиком, која се одазвала у великом броју, било је и званичника, представника српских институција, Цркве и Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару.

У првом делу вечери темишварска публика је могла да види колаж стихова Јована Дучића под називом „Слутње у самоћи“, које су маестрално казивали Ђока Стојанов и Славинка Стојанов. А да вече буде што поетичније, балетским нумерама су стихове дочарале проф.

Алина Михај и млађана Тања Станковић. За избор стихова као и за сценску поставку била је задужена Славинка Стојанов. Те вечери је за ужитак публика добила на поклон добру интерпретацију уз интересантан декор са прикладном музиком.

У другом делу вечери публика је уживала у монодрами „Црњански у Темишвару“. Улогу Милоша Црњанског је те вечери одиграо наш академски глумац Марко Аџић, говоривши текстове које је изабрао и приредио Славомир Гвозденовић. Режију и сценографију, монодраме, урадио је исто Марко Аџић а за музичку илустрацију побринула се наша врсна музичарка, концерт мајстор Нада Петров. Сећања о Црњанском казивао је потписник ових редова.

Дугим аплаузом је публика наградила актере те вечери, а председник ССР Огњан Крстић, у име Савеза Срба у Румунији, је свим учесницима уручио Захвалнице.

Наши глумци су се потрудили да на свој начин обележе ову значајну манифестацију у Темишвару и допринели да ови дани буду успешни, да буду наше огледало и да нас све опомену да можемо и другачије и да свима скрену пажњу на оно шта чинимо као заједница, јер смо једна од највреднијих и најорганизованијих мањина у Румунији, а то је могуће само трудом и заслугом свих нас.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1239/15.11.2013, стр. 9-10)

У МЕДЏИДИЈИ ПОЛОЖЕНИ ВЕНЦИ НА СПОМЕНИК ПРВОЈ СРПСКОЈ ДОБРОВОЉАЧКОЈ ДИВИЗИЈИ И ВОЈНИЦИМА КОЈИ СУ ИЗГУБИЛИ СВОЈЕ ЖИВОТЕ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Поводом обележавања Дана примирја у Првом светском рату, у Медџидији је 11. новембра 2013. на споменик - костурницу Првој српској добровољачкој дивизији у Медџидији и српским војницима који су пре скоро једног века на тлу Добруџе изгубили своје животе, венце је положило дванаестак угледних институција, међу којима и Савез Срба у Румунији, чији су представници били Борислав Велимировић, потпредседник ССР и Стева Лепојев, секретар МО ССР у Букурешту. Венце су положили и представници Амбасаде Републике Србије на челу са амбасадором Бранком Бранковићем, представници Војног министарства Румуније, Општине Медџидија, у име Лиге српско-румунског пријатељства - Милан Петровић, Удружења вера из Констанце, Удружења бораца револуције и Удружења револуционара из Медџидије, и представници Амбасаде Русије, Српског Бизнис клуба из Букурешта, Универзитета „Димитрије Кантемир“ чији је власник професор Момчило Лубурић, као и представници Војне касарне Медџидије.

Пригодне беседе одржали су амбасадор Србије у Букурешту Бранко Бранковић, као и Маријан Јордаке, градоначелник Медџидије. Православни свештеници су служили помен палим борцима којима је одата и војна почаст уз извођење химни Србије и химне Румуније.

Ово је уједно и одавање поште храбрим војницима српске добровољачке дивизије и знак сећања на заједничке идеале које су два братска народа бранила.

Самом чину присуствовали су и бројни грађани Медџидије.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1239/15.11.2013, стр. 15)

СНОВИЂЕЊА И ТРАГОВИ

Прошле среде, 13. новембра 2013., у галерији „Мансарда“ Бастиона „Терезија“ отворене су две изложбе, два истакнута уметника: Славице Ердељановић Цурк и Франца Цурка, који су своје радове изложили у простору темишварске „Мансарде“.

Вече је отворила нумером на виолини Бјанка Милена Петреан, ученица петог разреда Музичке школе „Јон Виду“ из Темишвара.

О уметничком брачном пару из Ниша, и двема изложбама под насловом „Сновиђења“ и „Трагови“ говорила је Дана Петков, академски сликар и уз Савез Срба у Румунији, органи-затор ових изложби.

Славици Ердељановић Цурк је ово била 29. самостална изложба. Иначе, она је члан УЛУС-а и Групе „Арте“, а њени радови се налазе у јавним и приватним колекцијама. У протеклој деценији, ова уметница је реализовала 46 витража и 7 мозаика у земљи и иностранству. Изградила је 110 ликовних решења по којима су реализовани монументални колажи од текстила. Реализовала је 18 ликовних решења из области ликовног графичког дизајна. Објављено је 60 библиографских јединица о њеном раду, а добитник је више награда и признања.

Говорећи о њеном раду критичар Добривоје Јевтић каже: „Увек кад, као импресионист, ухвати неки тренутни склоп светлости, боја или

облика реалности, не остајући при томе, она у тој жишки, кроз то и из тога тражи (и налази) читаву своју уметничку жетву“.

Франц Цурк је пореклом Словенац који дуги низ година већ живи у Нишу, а за собом има уметничку каријеру од четрдесетак година са исто толико самосталних изложби. Представљајући рад овог уметника М. Тодоровић, између осталог каже: „Тврдњу о доследности ликовног рукописа Франца Цурка, тешко је оповргнути јер њој у прилог говоре многе чињенице. Пре свега рано опредељење уметника да своју мотивску инспирацију тражи у арсеналу предмета са почетка индустријске епохе било да су они плод мануфактурне или машинске производње (писаће машине, млинови за кафу, пегле, ветрењаче, трамваји, велосипеди, локомотиве...). Критичари су у тој специфичној иконографији препознали симболе носталгије, осамљености или ироније. Као доктор конзервације и рестаурације стално суочен са проблемом трајања предмета, а уз свест да сваки предмет осим употребне вредности носи печат нечије личне креативности, Цурк и кроз свој ликовни опус продужава живот предметима, у подтексту индиректно саопштавајући критички етички и естетски став према небризи и бахатости савременог човека, односно према чистој функционалности данашњице“.

И Славица и Франц Цурк су у присном разговору од слике до слике објаснили разлоге свог стваралаштва, а председник ССР Огњан Крстић уручио је уметницима *Захвалнице* ССР и цвеће.

Ако је је Славица Ердељановић Цурк мишљења да оним што слика, она заправо тумачи себе, Франц Цурк је то пренео на ширу разину и рекао да очекује да се у његовим графикама свако од нас препозна, јер његово стваралаштво у ствари тумачи нас.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1240/22.11.2013, стр. 10)

ДВЕ ИЗЛОЖБЕ ЗА ПАМЋЕЊЕ

Пред бројним посетиоцима и учесницима Дана српске културе, у галерији „Мансарда“ изложбеног простора Бастиона „Терезија“ у четвртак, 14. новембра 2013., приређене су изложбе посвећене Десанки Максимовић ауторке Олге Красић Марјановић и филателији на тему Хришћанства из колекције Љубомира Степанова.

Присутне је у уводном делу програма поздравио др Славомир Гвозденовић, посланик ССР у Румунском парламенту, а међу публиком, која се одазвала у великом броју, било је званичника, представника српских институција, Цркве, Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару, представника мас-медија и неочекивано велики број професора и ђака наше Српске гимназије „Доситеј Обрадовић.

Поздравним речима присутнима се обратила ауторка изложбе Олга Красић Марјановић, која је у свом обраћању, између осталог, рекла: „Уважене даме и господо, драги млади људи, посебно да се обратим и вама, имам ту част да вас поздравим у име Библиотеке града Београда, која је једна од значајнијих културних установа у Београду. Мислим да је ова изложба о Десанки Максимовић прави повод за сарадњу Библиотеке и Савеза Срба у Румунији, а ко би нас боље зближио него једна велика песникиња, за коју су историчари књижевности рекли да је јединствена појава у нашој књижевности.“

Изложба Библиотеке града Београда „Памтићу све“, посвећена

животу и стваралаштву велике српске песникиње Десанке Максимовић, урађена је поводом обележавања 20 година од смрти и 115 година од рођења песникиње. На 22 велика банера представљени су најважнији моменти из живота и стваралаштва Десанке Максимовић: детињство и младост, школовање од Бранковине, Ваљева, Београда до Париза, први песнички покушаји и први објављени стихови у часопису „Мисао“, послератна путовања, боравци у СССР-у, гостовања на свим значајнијим манифестацијама у тадашњој Југославији (Куричек, Змајеве дечје игре, Вуков сабор, Бранково коло...). Представљене су и најзначајније стране и домаће награде и признања која је песникиња добила током свог дугог и плодног животног века.

Тим поводом, специјални гост догађаја, позната српска драмска уметница Рада Ђуричин, извела је монодраму “Опоруке Десанке Максимовић’’ према тексту Драгомира Брајковића. Основа монодраме коју је извела Рада Ђуричин чини колаж изјава и мисли које је Десанка Максимовић изрекла у прози на вечите теме – љубав, смрт, пролазност, како постати песник…

Српска уметница, која се нашла у улози Десанке Максимовић, није публику оставила равнодушном, која ју је на крају извођења наградила дугим аплаузом. Председник ССР Огњан Крстић је, у име Савеза Срба у Румунији, врсној уметници Ради Ђуричин, аутору изложбе Олги Красић Марјановић и Библиотеци града Београда уручио Захвалнице.

У наставку је Славомир Гвозденовић најавио Љубомира Степанова који је приредио занимљиву филателијску изложбу поштанских маркица, названу „Хришћанство у филателији“, приређену са намером да се обележи 1700 година од Миланског едикта.

Љубомир Степанов је о самој изложби назначио да је то сумарни избор из сопствене колекције, где су представљени сем портрета Константина Великог и текста Миланског едикта и експонати поштанских маркица из неколико хришћанских земаља са свих континената. „Основна идеја је била - каже Љубомир Степанов – да се покаже више слика, односно да личи више на неку уметничку изложбу, а не да, као у класичној филателији, буде представљена са свим подацима о издањима, вредности, штампарији и димензији. Више је то изложба за гледање где је истакнута верска тематика“.

МИЛАНСКИ ЕДИКТ
(ПРЕВОД)

.... (2) Када ја, Константин Август и ја, Лициније Август, здраво стигосмо у Милано и кад почесмо да разматрамо о свему ономе што

се тицало интереса царства и његове сигурности и што је било на добробит државе, мислили смо да од свих ствари везаних за ово највише добробити за многе људе може да донесе наша одлука о начину слављења Бога.

(3) Зато смо се усагласили и донели одлуку да свима дозволимо да исповедају своју веру, и ма која да је небеска сила, само д□ да нама и нашим поданицима мир и напредак.

То је био изванредан и разуман начин да никоме од својих поданика не оспоравамо, били они хришћани или припадници друге вере, слободу вероисповести и на тај начин ће Свевишњи Бог, коме ће свако од нас слободно да се клања, уделити милост.

(4) Нужно је да Ваша Екселенција зна да ми желимо да се укину забране из претходних посланица упућених Вама и односе се на хришћане и које су у супротности са нашом милошћу; и Ваша екцеленција треба да зна да смо ми одлучили да сви они који желе да исповедају хришћанску религију, могу то слободно да чине а да притом не буду, ни на који начин, злостављени.

(5) И желели смо да то буде свима знано да смо засигурно омогућили потпуну верску слободу и могућност да исповедају своју веру.

(6) Ваша Екцеленцијо, све оно што дозвољавамо њима, подразумева се да важи и за друге и сви имају право да по својој вољи изаберу култ који ће поштовати, под условом да се поштују и туђа религиозна убеђења, како би се допринело миру у царству.

(7) Уосталом, везано за хришћане, доносимо одлуку да ако су богослужбена места на којима су се окупљали, о којима је у указима који су стигли у Ваш уред већ било речи, била одузета у прошлости од стране државе или приватних лица, да одмах буду, без икаквих накнада или безусловно, враћена.

(8) Они који су ову имовину добили на дар требало би да је, што пре, врате хришћанима. Ако су је неки и купили, могу да очекују као знак наше добре воље да ће за то, услед нашег милосрђа, добити накнаду ако то само затраже. И све ово, без оклевања, треба да се преда хришћанској заједници.

(9) Ако је хришћанска заједница, сем богослужбених места, имали и друга добра која су јој узета, наложићемо да се одмах њој врате. Под условом да се имовина одмах врати може се нашом милошћу очекивати накнада за то.

(10) У свим овим стварима нека се Ваша Екселенција заложи да се у корист хришћана сместа примени овај закон чиме ће се допринети јавној безбедности.

(11) Осетили смо Божју милост у тешким тренуцима. Бог нам помаже у сваком тренутку ако радимо за добробит царства.

(12) И нека наша благонаклоност буде свима знана, и нека буде Ваша брига, Екселенције, да је објавите на сваком месту да би сви могли да се увере у то.

Приредио: Небојша ОЗИЛИЋ

На крају је и Љубомир Степанов примио Захвалницу од стране Савеза Срба у Румунији, а присутни су имали прилику да пажљиво погледају ове две посебне и вредне изложбе.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1240/22.11.2013, стр. 11-12)

www.dbsr.ro

САЈАМ СРПСКЕ КЊИГЕ

Издаваштво, у својству једне од најзначајнијих активности Савеза Срба у Румунији, било је представљено широј публици прошлог петка, 15. новембра 2013., у галерији „Терезија“, у оквиру обимне манифестације „Сајам српске књиге“, којој су између осталих присуствовали амбасадор Републике Србије у Букурешту Бранко Бранковић, генерални конзул РС у Темишвару Лазар Манојловић, председник Матице српске Драган Станић, председник Удружења књижевника Србије Радомир Андрић, председник Одбора за сарадњу са Србима из дијаспоре и региона у Скупштини Србије Александар Чотрић и председник ССР Огњан Крстић.

Окружен изложбама графичара Франца Цурка и ликовне уметнице Славице Ердељановић Цурк, али и поставком посвећеној Десанки Максимовић, глумац Марко Аџић је отворио сајам речима Милоша Црњанског „Ја сам Темишвар волео“, док је посланик Славомир Гвозденовић у својству водитеља поздравио све присутне и позвао уважене званице да се обрате публици. Амбасадор Републике Србије у Румунији, Бранко Богдановић, истакао је да су културне манифестације важне не само за Србе који живе овде и за Србију коју представљају многи књижевници, већ и за саму Румунију, која треба да цени српску заједницу, што највероватније и чини.

„Одржавање овог догађаја радује не само Србе, већ и све људе који се баве културом у Темишвару. Стално ћу помињати чињеницу да су нас српски и румунски књижевници током година учили да живимо заједно у слози, па се зато усуђујем да кажем да *Дани српске културе* подједнако припадају и Румунима. Не треба да заборавимо да ће уз нас увек бити Ангел Думбравеану, Никита Станеску, Петре Стојка, Срба Игњатовић и Адам Пуслојић. Иако су се неки од њих упокојили, оставили су нам мисију да останемо заједно“, подвукао је председник темишварске подружнице Савеза писаца Румуније, Корнел Унгуреану.

Реч је у наставку припала Радомиру Андрићу, који је истакао да га посебно радује што књижевност траје, без обзира што многи мисле да је она у кризи. „На овогодишњем Сајму књига у Београду били су стотине хиљада људи, а сведок сам да, како у Србији, тако и у

Румунији, поезија и проза и даље привлаче читаоце на књижевним сусретима. Ту смо да се сећамо и да размењујемо своје најплеменитије мисли и осећања“, закључио је председник УКС.

Последњи је присутне поздравио Александар Чотрић, председник Одбора за сарадњу са Србима из дијаспоре и региона, који је истакао да везе између Србије и Румуније треба да се одржавају и непрестано унапређују. „Односи између наших земаља су увек били добри, а српскорумунска прожимања на пољу књижевности могу многима да послуже као пример. Наша посланичка група ће уложити максималне напоре да се односи са Румунијом побољшају у сваком погледу“, пренео је познати београдски сатиричар, чија је књига афоризама била преведена и на румунски језик.

Ђока Стојанов је у наставку читао стихове Петра Петровића Његоша, од чијег се рођења навршило двеста година, док је Милана Петров прочитала стихове из опуса Јована Дучића, песника и дипломате који се пре осамдесет година упокојио у Америци.

Уследио је многоочекивани књижевни тренутак. Своје су стихове и одломке из прозних радова читали: Драган Драгојловић, Кришу Даскалу, Иван Негришорац, Јован Зивлак, Адам Пуслојић, Радомир Андрић, Дојна Богдан Даскалу, Лучијан Алексиу, Бранислав Вељковић, Мариус Алдеа, Александар Стојковић, Јеремија Лазаревић, Славица Ердељановић Цурк, Мићо Цвијетић, Миланка Мамула, Јанко Вујиновић, Љубинка Перинац Станков, Благоје Чоботин, Душан Бајски, Славомир Гвозденовић, Александар Чотрић, Владимир Ћалић, Драган Јаковљевић и Горан Мракић.

Реч је после књижевног тренутка припала присутним издавачима, који су говорили о најновијим књигама и о стању српског издаваштва уопште. На Сајму српске књиге биле су присутне следеће издавачке куће: „Просвета“, „Филип Вишњић“, „Арте“, „Српска реч“, „Апостроф“ и „Пчелица“ из Београда, „Прометеј“, „Адресе“ и „Матица српска“ из Новог Сада, Удружење књижевника Србије, Савез Срба у Румунији и „Издан“ из Будимпеште.

Заинтересовани читаоци су имали прилике да купе књиге по нешто нижим ценама, а штандови су остали отворени у галерији „Терезија“ и идућег дана.

Горан МРАКИЋ

(НР 1240/22.11.2013, стр. 13-14)

ТАМБУРАШИ БАНАТСКЕ РАВНИЦЕ

Прошлог понедељка, 18. новембра 2013., одржало се у оквиру овогодишњег издања манифестације *Дани српске културе* у темишварској сали Капитол музичко вече под насловом „Тамбураши банатске равнице“ на којем су наступили тамбурашки оркестар „Темишварски споменари“ и вокални солисти: Ивана Тодоровић, Јасмина Фењац, Душко Бељин и Пера Тодоровић. Пред великим бројем присутних у некадашњој сали биоскопа Капитол, која је од пре неколико година уређена за концерте и представе, вече посвећено тамбурашкој музици отворио је окрестар „Темишварски споменари“ у саставу: професор Тома Ђурић, Славен Павловић, Иван Пантић, Драгослав Влашчић и Ненад Лукин. Након што су нас полако и тихо својим жичаним инструментима увели у атмосферу банатске равнице, Споменари су пратили Ивану Тодоровић, ученицу Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“. Уследио је велики аплуз из публике и букети цвећа за једну од наших талентованих млађих интерпретаторки изворне српске народне песме.

Душко Бељин је и овога пута одушевио публику песмама о салашима, ливадама и лепим прохујалим временима везаним за равницу, а публика га је аплаузима вратила на бину.

Репертоар који је изабрала Јасмина Фењац и посебан начин

извођења, Темишварци жељни народне песме су такође наградили аплаузом, букетом цвећа и наравно, тражењем да Јасмина Фењац пева на бис.

Љубитељима изворног мелоса представио се дует Јасмина Фењац и Пера Тодоровић са песмом *На маломе брегу*. Вокални солиста Пера Тодоровић и „Темишварски споменари“ су затим за љубитеље српске музике свирали за душу - ређале су се предивне старе песме из Баната и српске староградске народне песме. „Споменари“ и њихове тамбуре уз глас Пере Тодоровића су те вечери говорили о свему што је нама блиско срцу, а за крај свог наступа одабрали су и публици поклонили добропознату песму *Ко те има, тај те нема*. Пред крај овог успешног концерта и лепог дружења уз звуке тамбуре, присутнима се са сцене обратио председник Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић, који је приликом уручивања Захвалнице Пери Тодоровићу, представнику тамбурашког оркестра „Темишварски споменари“, између осталог истакао и похвалио њихов минули рад и успешне наступе на разним културно-уметничким манифестацијама широм Румуније и матичне Србије. Овом приликом је председник Огњан Крстић говорио и о дугогодишњем раду свих тамбурашких оркестара из Румуније и нагласио да ће Савез Срба њихово даље залагање да се очува српска народна песма подржати и помоћи.

Миодраг ТОДОРОВ
(НР 1240/22.11.2013, стр. 15)

АМБАСАДОР СРБИЈЕ У БУКУРЕШТУ БРАНКО БРАНКОВИЋ БОРАВИО У ТЕМИШВАРУ

Амбасадор Републике Србије у Букурешту, Бранко Бранковић, после непуна три месеца од када је представио акредитиве државном секретару у Министарству спољних послова Ђеорђеу Чамби, боравио је прошлог петка, 15. новембра 2013. у Темишвару, где се састао са челницима српске заједнице у Румунији.

Први сусрет је одржан у седишту Савеза Срба у Румунији. Уз Његову екселенцију, амбасадора Србије у Букурешту, Бранка Бранковића, делегацију високог дипломатског представништва сачињавали су и Душан Зарубица, економски саветник, Бранислав Поповић, саветник и Ивана Исидоровић, конзул Србије у Букурешту. Састанку су присуствовали и Његова екселенција Лазар Манојловић, генерални конзул Србије у Темишвару, универзитетски професор др Миља Радан са темишварске Србистике, Јадран Кланица, директор Српске гимназије у Темишвару, док су домаћини били Огњан Крстић, председник ССР и Златиборка Марков, секретар ССР.

Председник Огњан Крстић је представио активности Савеза Срба у Румунији, и упознао амбасадора са горућим проблемима српске заједнице.

Јадран Кланица је укратко говорио о проблематици са којом се сусреће Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“ и затражио помоћ око стручних кадрова који би радили као професори у нашој гимназији, али и око стипендија које би омогућиле нашим матурантима да се упишу на студије у Србији.

Огњан Крстић је скренуо пажњу и на потребну финансијску подршку око организовања летњих школа и кампова за српске ђаке.

Професор др Миља Радан, шеф Катедре за Србистику при Западном универзитету, затражио је од амбасадора Србије, Бранка Бранковића, да две државе поведу рачуна око равнотеже стања Србистике у Румунији и Румунистике у Србији, јер у Београду на Румунистици постоје седморо запослених док је код нас запослено троје предавача, уз лектора чија је ситуација веома незахвална због малих новчаних примања.

Амбасадор Србије у Букурешту, Бранко Бранковић, се изјаснио да је већ упознат са датом ситуацијом и нарочито са ситуацијом малих примања универзитетских лектора за српски језик при универзитетима у Румунији, које би требало да плаћа држава Србија. Он је обећао помоћ и залагање за решавање ових и других проблема који се тичу српске заједнице, са напоменом да Уговор о сарадњи на нивоу просвете између Србије и Румуније није обновљен од 1956. године, и да ће министру просвете Србије тај проблем ускоро предочити.

Амбасадор Србије у Букурешту, Бранко Бранковић, је читав дан провео у нашем граду, посетио Чаково и родну кућу „Доситеја Обрадовића“, а затим је у току дана посетио Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“ и у Владичанском двору Епархије темишварске имао састанак са архијерејским замеником протојерејемставрофором Маринком Марковим**.**

Након сусрета у Српској православној епархији темишварској, Њихове екселенције Бранко Бранковић и Лазар Манојловић, састали су се са сенатором Бен Онијем Ардељаном, председником Румунске парламентарне групе за пријатељство са Србијом. Сусрету је присуствовала и Гордана Чомић, потпредседник Народне скупштине Србије, која је путовала за Букурешт, као и Огњан Крстић, председник ССР и Славомир Гвозденовић, посланик у Парламенту Румуније. Разговарало се о српскорумунској сарадњи и у том контексту, о будућем сусрету Румунске парламентарне групе за пријатељство са Србијом са Српским скупштинским одбором за пријатељство са Румунијом.

У вечерњим сатима амбасадор Бранко Бранковић био је гост Савеза Срба у Румунији на Салону српске књиге и на српскорумунској књижевној вечери у галерији Мансарда Бастиона „Терезија“.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
(НР 1240/22.11.2013, стр. 16)

КОНЦЕРТ НАРОДНЕ И ЕТНО МУЗИКЕ

У Мултифункционалној сали за концерте Жупанијског савета Тимиш присуствовали смо још једном изузетном музичком догађају, који се одржао у среду, 20. новембра 2013., са почетком у 19.00 часова.

Прошлонедељном концерту народне и етно музике у оквиру овогодишње опсежне манифестације Дани српске културе, која је трајала целог овог месеца, присуствовао је велики број Темишвараца, Срба и Румуна, љубитеља фолклора и народне српске песме, а међу званицама напомињемо присуство представника темишварске Префектуре, Тимишког жупанијског савета, D&N Media show production и Савеза Срба у Румунији. Водитељ програма, Марко Аџић, је након пар поздравних речи прочитао кратак текст о времену када се оснивало АКУД „Младост“ и Омладински оркестар, а затим најавио ток манифестације, која се овога пута састојала из три блока. Наступом Народног оркестра АКУД „Младост“, којим руководи концерт мајстор, виолинисткиња Нада Петров, започело је предивно музичко вече. Народни оркестар сачињен од врсних уметника функционисао је беспрекорно. Са лакоћом су одсвирали неколико кола, и публици представили како се чува и негује аутентични фолклор, а публика је аплаузом испратила њихов наступ. Под управом Наде Петров оркестар је затим пратио и наше извођаче

народне музике: Милицу и Живу Пантин, Миленка Лукина, Веру Субин и Вокалну групу АКУД „Младост“ из Темишвара. У другом делу програма прво се представио подмладак најмлађи оркестар који делује при нашем Академском културноуметничком друштву „Младост“, а којег су сачињавали: Сорин Стеја, Богдан Стеја, Владан Гордан Недин и Александар Саша Панић. Уследио је наступ оркестара „Младост 3“, којег сачињавају искусни музичари, познати свима који су присуствовали културноуметничким догађајима у организацији Савеза Срба а који су током годинама пратили наше играче и певаче на разним приредбама и гостовањима, у саставу: Лаза Весић и Рада Мирјанић хармонике, Дејан Фењац бас, Ненад Лукин – гитара и Дарко Аћимов – бубњеви. Оркестар Младост 3 пратио је вокалне солисте: Александру Сању Стојков, Лавинију Мирјанић, Златицу Панић, Мирјану Јовичин, Јасмину Фењац и Владу Недина. Сваки је од горенаведених певача извео две народне песме, а публика је више од сат времена уживала у добропознатим хитовима и наградила све извођаче топлим аплаузом. Најлепше је било што су те вечери на истој сцени певали и свирали: брат и сестра, супруг са супругом, отац и син, мати и син, син и отац. Након два блока у којима су певали и свирали наши уметници и извођачи народне музике, после краће паузе уследио је трећи део који је био резервисан за наступ гошће из Србије, „мале жене великог гласа“, како је српски медији често описују и једне од најнаграђиванијих поп уметница своје музичке генерације Светлане Цеце Славковић и Етно fusion banda. Родом Новосађанка, Цеца Славковић почетак своје каријере дугује београдској џез сцени и сарадњи са најеминентнијим џез саставима као што су „Лазар Тошић квинтет’’, „РТС Биг бенд’’, „Јован Маљојковић Балкан салса банд’’, када и бележи своје прве телевизијске наступе и концерте. Следе најлепши и најинспиративнији тренуци проведени у групи „Мисија’’, предвођеној њеним великим пријатељем Сашом Васићем. Паралелно са ангажовањем у бендовима, Цеца започиње сарадњу са врсним поп композиторима, а за њен глас компонују Раде Радивојевић, Срђан Цуковић, Саша Таминџић, Владимир Грајић, Жељко Јоксимовић, и као солисткиња ниже прве победе на фестивалима. Двоструки је лауреат „ШлагерМенаџер’’ феста и троструки победник „Београдског пролећа’’. Убрзо потом започиње њен поход на интернационалне фестивале, медијски окарактерисан и као „златна жетва мале словенске диве’’. Епилог Гранд при „Славианки Базар’’, 1. награда фестивала „Voice of Asia’’, троструки Гранд при „Еуро фест’’ и

„850 years Moskow''. Победе на фестивалима специјално су јој драге и омогућиле су јој снимање њеног првог албума под називом „Тајна''. Продуцент Жељко Јоксимовић потрудио се да овај првенац зачини деликатним и укусно усклађеним етно музичким елементима, а текстови и сама интерпретација одишу архаичном и бајковитом атмосфером. Други албум „Пола/Пола'' наставља етно тенденцију претходног, док звук употпуњују свежи и ивентивни аранжмани и продукција популарног тандема Александар Кобац / Марко Кон. „Пола/Пола'' слика дуалну природу стварности, а подељен је на 8 балада и 8 нумера брзог ритма. Оба албума, ексклузивна издања куће „Сити рекордс'', донела су прегршт признања уметници, те је две године за редом проглашавана певачицом године на престижним музичким манифестацијама „Оскар популарности'', „Златни Мелос'' и „Мелцо'', а освајала је и награде: Женски интерпретатор године „YU Интернет awards'', хит године „Радио С'', хит године „Бисер популарности'', етно албум године ''Пинк awards'' и многе друге. Посебно место у Цециној колекцији резервисано је за две омиљене награде, а то су „Хумана личност године'', додељена за учешће на многобројним хуманитарним концертима и „Best friend of Kazakhstan'' изгласана од новинара и репортера те земље. Највишом тачком успона досадашње каријере сматра велика пријатељства са колегама и неким драгим људима из публике широм Србије и света. Цеца није од оних које тврде да никада нису имали узоре, напротив, њене звезде водиље су биле и остале божанствена Калиопи и непревазиђени Луис. Светлана Цеца Славковић, интерпретатор, композитор,

текстописац и продуцент, живи и ради у Београду, а њен прошлонедељни концерт у Мултифункционалној сали био је врло добро прихваћен од стране присутних љубитеља етно музике из нашег града. За нешто више од сат времена увела нас је у њен свет, у њену бајку засновану на истинитој српској музичкој традицији са примесама светске музике. Ређале су се свима нама познате старе српске изворне песме али мало измењене у новом модерном руху, а пред крај наступа Цеца и њен Етно fusion band поклонили су темишварској публици две обраде румунских народних песама. Прошлонедељна успешна културно-музичка манифестација посвећена народној и етно музици завршена је уручивањем Захвалница. Председник Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић, уручио је Захвалнице учесницима у знак признања за изузетан допринос промовисања српске културе у Румунији, пошто су се сви заједно потрудили да овај догађај остане незабораван. Захвалнице су уручене Дијани Поп и Николи Петричићу представницима D&N media show production за промовисање и размену културноуметничких добара између Румуније и Србије, а ово је био и почетак једне, надамо се, успешне сарадње између Савеза Срба и DN медија.

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1241/29.11.2013, стр. 9-11)

„АЈ ВЕСЕЛИ СЕ, КУЋНИ ДОМАЋИНЕ...“

Један од најпосећенијих догађаја у оквиру обимне манифестације „Дани српске културе“ у Темишвару, био је славски концерт АКУДа „Младост“, одржан у суботу, 23. новембра 2013., у Дому студената.

Овогодишње издање традиционалног празника српског фолклора било је посвећено Светозару Бати Весићу, дугогодишњем члану и сараднику „Младости“, који се упокојио почетком 2013. године. Председник ССР, Огњан Крстић, поздравио је у уводном делу све госте и позвао присутне да чика Бати одају пошту не минутом ћутања, већ громогласним аплаузом.

Вече је почело доделом захвалница људима који су се потрудили да се ова манифестација одржи, а то су Драго Војводић, председник КУДа „Младост“ из Љубљане, чланови друштва „Брзава“ из Решице, чланови ОШ „Свети Сава“ из Врчина, Бјанка Јоргован испред школице фолклора и темишварски „младосташи“. Поједини су гости уручили председнику ССР поклоне у знак пажње и поздравили окупљену темишварску публику, која је делимично била приморана да одгледа спектакл стојећки, имајући у виду да су сва места била попуњена.

Водитељи програма су били Лала и Геџа, то јест глумци Горан Пантин и Марко Аџић, који су после уводне здравице најавили наступ АКУДа „Младост“, које је извело игре из Срема, Бачке и Баната, под управитељством Милорада Лонића, познатог кореографа из Новог Сада.

Темишварцима су на славу дошли бројни гости, а међу њима и Срби из Словеније, тачније чланови „Младости“ из Љубљане. То културноуметничко друштво је основано 2001. године, с намером да се српска традиција и култура очувају и подно Триглава. Уметнички руководиоци друштва, Александар Штрбац и Дејан Војводић, спремили су за почетак сплет игара из околине Лесковца.

Много очекивани тренутак вечери био је наступ малишана-полазника школице фолклора. Најмлађи Младосташи, од 3 до 13 година, извели су неколико игара из Баната под упутством Бјанке Јоргован и Сенадина Крстића, измамивши аплаузе публике. Њихова бројност (има их око 60) гарантује сигуран опстанак темишварске играчке дружине.

Из Врчина је пристигло шест талентованих девојака, ученица Основне школе „Свети Сава“. Окупљене у вокалној групи која гаји традиционално народно певање, оне су извеле обраду традиционалне

песме из Централне Србије ”Заспо Јанко под јабланом”, па “Огрејала сјајна месечина” – традиционалну свадбену песму из Јужне Србије, “Све су цуре обуле кондуре” – традиционалну шаљиву песму из Централне Србије, “Синоћ сјала једна звјезда мала” – традиционалну песму на бас из Централне Босне, “Од како сам ја девојче” – традиционалну песму на бас из Централне Србије, “Во наше село малово” – традиционалну шаљиву песму из Јужне Србије, “Ја ураних јутрос рано” – традиционалну љубавну песму из Јужне Србије и “У село кавга голема” – обраду традиционалне свадбене песме из Јужне Србије.

Нису изостали ни гости из брдовитог Баната. Из Решице су допутовали чланови Фолклорног ансамбла „Брзава“, који су извели неколико специфичних румунских игара из њиховог краја, под руководством Душе и Лајице Станескуа, да би се после њих Љубљанчани поново представили са играма из Биначке Мораве.

Домаћини су у наставку извели своју познату кореографију „Ој Стојане, млад стопане“, гости из Словеније су представили „Кобишницу“, а Румуни из Решице су изненадили све присутне изведбом српских народних игара, којима их је обучавао Сенадин Крстић.

Вокална група АКУДа „Младост“ је извела песме „Удаде се Јагодо“ и „У село кавга голема“, док је Народни оркестар под управом Наде Петров одсвирао неколико кола, испреплетених играма са Старе планине и из околине Пирота.

„Младосташи“ су закључили приредбу кореографијом из Југоисточне Србије, ставивши тако тачку на свој 44. рођендан.

Савез Срба у Румунији је овим поводом доделио плакете за изузетан допринос очувању српског културног наслеђа, традиције, фолклора и препознавању и промовисању правих вредности градоначелнику Решице Михају Степанескуу, предузетнику Милици Сеји Пљоскар, кореографу Милосаву Татарићу, концертмаестру Нади Петров и глумцу Горану Пантину. Такође, КУДу „Младост“ из Љубљане, Ансамблу „Брзава“ из Решице, вокалној групи школе „Свети Сава“ из Врчина и Ани Мирковић, првакињи Националног ансамбла „Коло“ из Србије, биле су додељене захвалнице.

Гости су идућег дана посетили српску Саборну цркву у Темишвару и друге значајне знаменитости у центру нашег града.

Горан МРАКИЋ

(НР 1241/29.11.2013, стр. 12-13)

ВЕЧЕ ИЗМЕЂУ ПРОШЛОСТИ И БУДУЋНОСТИ

Током целог месеца новембра у Темишвару Савез Срба у Румунији у сарадњи са Генералним конзулатом Републике Србије, организује бројна културна догађања, у оквиру Дана српске културе. Тим поводом, прошлог петка, 22. новембра 2013., са почетком у 19.00 часова, у Свечаној дворани Владичанског двора Српске православне епархије, одржано је вече документарног филма о Србима из Румуније.

Присутне је у уводном делу вечери документарног филма поздравио први домаћин манифестације, председник ССР, Огњан Крстић, а међу публиком, која се одазвала у великом броју, било је гостију из матице, представника српских институција, Цркве и Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару, професора, ђака и представника масмедија.

Те вечери, у Свечаној дворани Владичанског двора Српске православне епархије, публика је премијерно одгледала два, получасовна, документарна филма: „Срби у Румунији између прошлости и будућности" – Рајка Корње и „Бездин" документарни филм Душана Дејанца и Селене Ракочевић.

О свом документарном филму, аутор Рајко Корња је рекао: „Филм је резултат једног пројекта који нам је омогућио да ту мисао коју сам већ годинама имао, отелотворим. Реч је о документарном филму о Србима у Румунији, који је финансијски подржан од стране Департмана за међуетничке односе при Влади Румуније и Савеза Срба у Румунији, дакле, укратко то је филм о нама. Сваки ко је заинтересован да сазна како су Срби дошли у Банат (румунски део Баната), ко су они, како су организовани, које обичаје имају и који су то значајни Срби живели у Румунији, као и друге занимљивости о српској заједници која живи на овим просторима, сазнаће ако одгледа документарни филм". О свом „првенцу" Рајко је додао: „Срби на територији данашње Румуније у континуитету живе већ више од миленијума и данас они представљају најстарију српску дијаспору у свету. На просторима где живе од раног средњег века, Срби су подигли велики број уметнички изузетно вредних и историјски значајних споменика, као што су цркве и манастири,

основали су школе, читаонице, организације и удружења, али и друге културне институције. Ово је филм о нама и нашим прецима, о нашем битисању, о вери и обичајима, о радостима и патњи“.

У филму текст је читала Зорана Бокан, наратор је Марко Аџић, а филм су снимали Марјус Кондреа и Далибор Милован. Уз филм иде и брошура, коју је урадио Дејан Попов, која даје додатне информације о филму и допуњује филм. Филм као и брошура урађени су на шест језика.

Документарни филм „Бездин” Душана Дејанца један је од пет филмова урађених у сарадњи са Радиотелевизијом Војводине, који представља манастир Бездин и живот Срба из Поморишја. „Имао сам прилику да учествујем у изради шест документарно-образовних филмова – каже Душан Дејанац – један филм, 2005. године, урадио сам са Миодрагом Обрадовим. То је филм о Душану Васиљеву, познатом песнику из Кикинде, који је учио школу у Темишвару а радио као учитељ у Ченеју. Осталих пет филмова, предложио сам Радиотелевизији Војводине, да дођемо у Поморишје и направимо неколико документарних филмова о људима из тог краја, како живе, како чувају традицију и како битишу, пошто велика већина Кикинђана потиче из Поморишја“.

Исте вечери етнокореолог и етномузиколог др Селена Ракочевић, са Катедре за етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду, представила је присутнима укратко један сегмент теренских истраживања музичке и плесне праксе Срба у Румунији.

Аутори документарних филмова, као и др Селена Ракочевић са својим излагањем, потрудили су се на свој начин да обележе ову значајну манифестацију и допринели да вече буде успешно и да нас све опомену да можемо и другачије јер смо једна од највреднијих и најорганизованијих мањина у Румунији, а то је могуће само трудом и заслугом свих нас.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1241/29.11.2013, стр. 14-15)

НАША ДЕЦА СУ НАША БУДУЋНОСТ

Свечани дан освануо је 22. новембра 2013. за ђаке Српске гимназије ”Доситеј Обрадовић’’ у Темишвару, њихове професоре, родитеље. Наиме, тога дана уприличена је свечаност поводом Дана школе.

У препуној сали, присутнима се обратио директор гимназије, Јадран Кланица, који је подсетио да се слави седамдесет девет година од постојања српске школе. У почетку, тачније од 1934. године, српска секција радила је у оквиру гимназије Лога, а под именом Доситеј Обрадовић, генерације Српчића прима од 1990. године.

Српска гимназија ”Доситеј Обрадовић’’ је позната не само по томе што је једина српска гимназија у земљи. Она ужива велики углед јер је добитник многобројних награда из матице, као на пример Вукове награде 1993. г., која је једна од најважнијих српских просветних награда. Године 2007, добила је награду Златна значка и Светосавску награду, а 2010. награду Светосавски венац. Ипак, директор је нагласио да највећи углед школи дају њени ђаци својим оценама на завршним испитима и додао да су ”наша деца наша будућност’’.

Бина је, затим, препуштена најталентованијим ђацима гимназије. Када је Ивана, водитељка програма, најавила хор нижих разреда гимназије, знало се да је професор музичког васпитања Јоца Бугарски, као један од организатора програма, припремио богат музички програм. Малишани су приредбу отворили ”Химном Доситеју’’. Затим су извели једну од најлепших успаванки ”Шушти, шушти бамбусов лист’’, да би свој наступ завршили уз песму на стихове познатог српског песника Љубивоја Ршумовића, ”Деца су украс света’’.

Петар Аџић, ученик петог разреда, је здравицом пожелео добродошлицу присутнима. Уследио је реситал ”Тражим помиловање’’ ученика седмог разреда. Стихове Десанке Максимовић рецитовали су Јелена Шомоги, Неда Караклајић и Саша Станков, а све уз инструменталну пратњу Марка Матеовића из осмог разреда, који је нежним гитарским звуцима употпуњавао предивне стихове.

Уз гитару, Александра Петров, ученица осмог разреда, одвела нас је у време када се слушала популарна рок група ”Азра’’ и отпевала песму

”Балкане мој”.

Да су Срби музикалан народ и да се негују народна култура и традиција, показали су извођачи блока народних песама и игара. Увод је дао виолинско хармоникашки дуо. Филип Герман и Горан Лолић, ученици шестог разреда, а уз помоћ свог професора Јоце Бугарског, извели су ”Бојарку”, коју је својевремено изводио српски истакнути виолиниста Властимир Павловић Царевац. Салом су се, потом, заорили звуци народне песме ”Ој, Косово” ђака виших разреда гимназије, који су уједно и чланови АКУД ”Младост”.

Извођењем песме ”Свилен конац” и народног кола, веома импресиван наступ имала је инструментална група ученика виших разреда гимназије коју чине: Себастијан Струца, виолина, Марко Банду, прва хармоника, Бојан Лазаров, друга хармоника, Саша Панић, бубњеви и професор Јоца Бугарски, клавијатуре.

Бина се, затим, угрејала под ногама деце четвртог разреда учитељице Вере Жупунски, који су приказали кореографију коју су сами припремили, а уз музику Милана Станковића и песму ”Фејс”.

Програм је завршен весело уз народне игре ученика виших разреда гимназије, такође припадника АКУД “Младост”.

Овом тачком завршен је програм, а многобројне званице, међу којима су били председник Савеза Срба, Огњан Крстић, представници Српске цркве, Генераног конзулата Републике Србије, многобројни гости из Србије, Аустрије, бивши професори, родитељи и сви остали присутни, били су позвани да погледају изложбу у холу школе које су припремиле професорка ликовног васпитања Дана Петков и професор Вера Жупунски, као и на дегустацију српских традиционалних колача, које су припремили родитељи ђака свих разреда.

Прослава Дана школе завршила се полагањем венца на споменик Доситеју Обрадовићу у Алеји великана, а уопште, цела манифестација повезана је са Месецом српске културе у Румунији.

Као слављеник, Српска гимназија ”Доситеј Обрадовић” добила је честитке за досадашњи рад, са жељом да на следећој, јубиларној годишњици, буде још бројнија ђацима.

Биљана ГЕРМАН

(НР 1241/29.11.2013, стр. 16-17)

ВЕЧЕ СРПСКОГ ФИЛМА

Премијерна за Румунију пројекција филма *Фалсификатор*, редитеља Горана Марковића, одржана је у среду, 27. новембра 2013., у темишварској сали Капитол у оквиру манифестације „Дани српске културе“. Вече посвећено српском филму окупило је љубитеље седме уметности, међу којима су били и Лазар Манојловић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Лилијана Онец, заменик префекта жупаније Тимиш, Кориолан Јон Гарбони, директор Филхармоније Баната, Славомир Гвозденовић, посланик у Парламенту Румуније, Огњан Крстић, председник ССР и део филмске екипе из Србије, глумци: Тихомир Станић, Михајло Станић и асистентпродуцент Владимир Богдановић. Пред почетак пројекције филма присутнима су се обратили глумац Ђока Стојанов, посланик Славомир Гвозденовић и госпођа Лилијана Онец.

Фалсификатор је српски играни филм из 2013. године. Режирао га је Горан Марковић, по сценарију који је написао заједно са Тихомиром Станићем. Филм је снимљен у продукцији Дрина филма из Београда и Балкан филма из Козарске Дубице, а у сарадњи са РТВ Републике Српске. Ова црна комедија се бави временским периодом када, према мишљењу режисера Горана Марковића, почиње распад Југо-

славије. Филм је премијерно приказан у Србији на затварању ФЕСТа. Прича у овом филму почиње 1968. године. Њен главни јунак Анђелко, директор основне школе у малом месту у Босанској Крајини, води скроман и складан породични живот, апсолутно верује у Југославију и неизмерно воли Тита. Иако и сам фалсификатор, Анђелко је најнаивнији од свих житеља земље, која управо почиње да подрхтава на лажним темељима и не може да замисли да у том идеалном свету постоји нека грешка. Бавећи се и сам ситним дорадама тог савршеног света, он фалсификује дипломе. Ради то без награде већ из чистог осећања да свако треба да буде срећан. Анђелко не схвата да и сам живи у једном огромном фалсификату који се зове Југославија и завршава у једном од најмрачнијих затвора Брозовог режима, у Зеници. А тамо су му друштво убице, окорели криминалци, политички затвореници и чувари батинаши, читава галерија живописних ликова: Веселин ИБовац, Енес муслимански фундаменталиста, Миљенко седамнаестогодишњи усташа, Љубинко, четвороструки убица. Из затвора излази после две године, потпуно измењен. Породица очекује оног старог, али следе промене како за породицу тако и за околину. Улоге: Тихомир Станић, Бранка Катић, Сергеј Трифуновић, Наташа Марковић, Богдан Диклић, Емир Хаџихафизбеговић.

После пројекције публика је великим аплаузом поздравила филмску екипу: Михајла Станића, Тихомира Станића и Владимира Богдановића, којима је глумац Марко Аџић уручио Захвалнице Савеза Срба у знак признања и захвалности за изузетан допринос очувању и промовисању српске културе и баштине поводом „Дана српске културе“. Темишварцима се затим обратио продуцент и носилац главне улоге драмски уметник Тихомир Станић, који није крио задовољство што је поново у нашем граду, где је гостовао осамдесетих и деведесетих година са Српским народним позориштем и додао: „Имао сам срећу да је Горан Марковић после филма *Турнеја*, којег смо снимали у Републици Српској, на основу једне приче о мом оцу Недељку Станићу написао сценарио. Филм је посвећен мом оцу, који је делио лажна сведочанства људима да би могли да се запосле и због тога је био у затвору. Имао сам привилегију да лик свога оца, мало модификован, оживим на филму, који је снимљен у селу где је рођен, где је био учитељ, где сам и ја рођен, а у филму играју људи из тог села. Захваљујем вам на гостопримству и аплаузима и надам се да ћу поново доћи следеће године са својим новим филмом *Топ је био врео*.“

Миодраг ТОДОРОВ

(НР 1242/6.12.2013, стр. 10-11)

ВЕЧЕ ХОРСКЕ МУЗИКЕ

У закључном дану наше значајне културне манифестације, Дани српске културе у Темишвару, коју већ седми пут заредом организују заједно Савез Срба у Румунији и Генерални конзулат Републике Србије у Темишвару, наши суграђани су имали прилику да присуствују у суботу, 30. новембра 2013., са почетком у 19.00 часова, концерту духовне музике у Српској саборној цркви у Темишвару.

Прошлонедељном концерту духовне музике присуствовао је велики број Темишвараца, Срба и Румуна, љубитеља хорског певања, а међу званицама, која су својим присуством увеличали значај догађаја, били су Његово Преосвештенство епископ будимски и администратор темишварски Г.Г. Лукијан, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Лазар Манојловић, посланик Савеза Срба у Румунском парламенту, Славомир Гвозденовић и секретар ССР, Златиборка Марков.

Присутне је у уводном делу програма поздравио Славомир Гвозденовић, који је истакао важност ове манифестације.

Први су наступили чланови хора Православне српске саборне цркве у Темишвару, под диригентском палицом професора Јоце Бугарског. Они су извели композиције Н. Кедрова – „Отче наш“, Д. Бортњанског – „Под Твоју милост“, М. Коваљевског – „Хвалите Господа“, непознатог аутора – „Свјете тихиј“, С. Рахмањинова – „Богородице Дјево“, А. Фјодорова – „Вечерњиј звон“, Ст. Мокрањца – „Друга руковет“. Као солисти су наступили Миодраг Попов („*Вечерњиј звон*“) и Жива Пантин („*Друга руковет*“).

У наставку су се пред публиком појавиле гошће из Беле Цркве, женски Хор „Bella Musica“. Овај хор постоји од пре три године захваљујући ентузијазму професорке музичке културе и диригента хора Данијеле Јокановић. Две године је био под окриљем удружења „Чеси Јужног Баната“. Ове године, на позив општинске власти, постали су градски хор, али су задржали исти назив „Bella Musica“. Посебно се труде да у свом репертоару буду заступљене песме националних мањина на њиховим језицима, јер сматрају да у вишенационалној средини, као што је Бела Црква, где сви житељи града живе у слози и не праве разлику ко је које вере или народности, заслужују да се такве песме чују.

Гошће из Беле Цркве су извеле радове Ст. Мокрањца – „Тебе појем“, Б. Сметана – „Залазак сунца“, Дамаскин – „Крст је сила и слава“ / „Помози нам Боже драги“ / „Боже мили“, „Пс. 135.“ (византијски напев); „Кирије елеисон“ (византијски напев), И. Бајић – „Слава во вишњих Богу“. Солисткиње су биле: Данијела Павловић, Ивана Павловић, Зденка Стрнад, Данијела Стефановић, Данијела СтефановићВасић и Снежана Танасковић.

Хорско певање у Приједору има најдужу традицију у Републици Српској, БиХ и шире. Српско православно црквено певачко друштво „Вила“ из Приједора, основано је 1885. године, а обновљено је 2001. године. Победник је Фестивала православних хорова у Бјалистоку (Пољска) 2012. и „Мокрањчевих дана“ у Неготину 2013. године.

Гости из Републике Српске представили су се у суботу и пред темишварском публиком, под управом диригента Аљоше Новаковића, професора црквене музике и појања. Они су извели композиције Ст. Мокрањнца – „Прва Слава“, „Пс. 135.“ (византијски напев), С. Рахманињинова – „Богородице Дјево“, непознатог аутора – „Царска јектенија“, Ст. Мокрањца – „Девета руковет“, З. Запрова – „Алилуја“, А. Максимовића – „Коловођа“ и Н. Савића – „Крајишке песме“. Као солисти су наступили: Анета Макањић, Милица Стијепић и Младен Продан. У пратњи Српског православног црквеног певачког друштва „Вила“ били су протојерејставрофор Ранко Малетић из Приједора и координатор друштва, Мирко Гламочанин.

Пре уручивања Захвалница од стране ССР учесницима у знак признања за изузетан допринос промовисања српске културе у Румунији, пошто су се сви заједно потрудили да овај догађај остане незабораван, присутнима се обратио и благословио догађај Његово Преосвештенство владика Лукијан, који је своје обраћање закључио цитатом из Светог Писма: „***А благо вашим очима што виде, и ушима вашим што чују***“.

Публика је наградила аплаузом све чланове хорова, да би на крају сви заједно отпевали „Химну Светом Сави“.

Горан Гога ПАНТИН
(НР 1242/6.12.2013, стр. 12-13)

www.dbsr.ro

КОНФЕРЕНЦИЈА СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ У СРЕДЊОЈ ЕВРОПИ

У организацији Српског културног центра Свети Сава, у Прагу је од 28. до 30. новембра 2013. одржан тродневни скуп представника Срба из држава Средње Европе.

На овом значајном скупу разматрани су статусни проблеми српских заједница у Аустрији, Немачкој, Румунији, Мађарској, Словенији, Швајцарској, Словачкој и Чешкој Републици, али и друга проблематика везана за учење српског језика, за српске школе и за очување идентитета и традиције Срба у поменутим државама.

У Прагу су учесници конференције најпре једногласно оценили да неговање српске традиције и очување идентита представљају приоритет српских заједница у државама Средње Европе, у чему је неопходна помоћ матице. Истом приликом констатовано је да статус националне мањине Срби уживају у Чешкој, Словачкој, Румунији и Мађарској. У Немачкој, Аустрији, Швајцарској и Републици Словенији, Срби немају поменути статус, што им у многим сегментима живота отежава остваривање колективних права. Користећи искуства Срба из земаља где су статусна права остварена, одлучено је да се предузму

заједнички кораци који ће водити решавању овог питања.

Друга тема конференције била је очување српског језика и писма у земљама Средње Европе. Установљено је да се настава за српске ученике одвија на више начина: путем допунских школа које организује Република Србија, затим уз помоћ приватних школа и у оквиру две српске гимназије у Темишвару и Будимпешти, које су део румунског односно мађарског школског система. Констатовано је да најбоље организована настава постоји у Румунији и Мађарској, док је допунска настава најбоље организована у Швајцарској, а спорадично, упркос великим потребама, у Немачкој. У Чешкој, Словачкој, Словенији и Аустрији не постоје званичне школе за учење српског језика. Установљено је да су недостатак наставног кадра укључујући и лекторе за српски језик, адекватно и правовремено финансирање школа и редовно обезбеђивање уџбеника, проблеми које што брже треба решити. Одлучено је да се тражи достављање буквара и других наставних средстава за српске ђаке у Швајцарској и у другим земљама где постоји потреба.

На конференцији је указано и на потребу да се размена идеја и информација започета на скупу у Прагу настави и електронском комуникацијом. У циљу одржавања континуитета, учесници су предложили организовање скупа о медијима у Средњој Европи и указали на важност укључивања званичних институција Републике Србије у решавању положаја Срба у Средњој Европи.

На конференцији су учествовали представници осам европских земаља: Звонимир Јовановић из Швајцарске, Никола Тодоровић и Раде Бакрачевић из Словеније, Зоран Алексић из Аустрије, Драган Јаковљевић из Мађарске, Ђуро Плавшић и Миодраг Крецуљ из Немачке, Бранка Кубеш, Раде Луковић и Ратко Шкорић из Чешке, Стане Рибич и Матеа Буцало из Словачке. Румунију су представљали Огњан Крстић, Маринко Марков, Јадран Кланица и Рајко Корња.

Гости на конференцији били су Маја Митровић, амбасадор Републике Србије у Чешкој Републици, Драган Станојевић, председник Скупштине дијаспоре и Срба у региону, Вукман Кривокућа, помоћник директора Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону и Звонко Шошевић, саветник Канцеларије.

Рајко КОРЊА

(НР 1242/6.12.2013, стр. 14)

„МИ ЗНАМО КО СМО“

Имајући у виду да Срба у Румунији има све мање и мање, јасно је да опстанак наше заједнице зависи од начина на који ћемо васпитати омладину и оставити јој културно наслеђе у аманет. Гашење националног идентитета и све лошије познавање матерњег језика постали су проблеми са којима се свакодневно суочавамо, што због недовољног ангажовања нас самих, што због врло дискретног уплитања матице по питању подстицања Срба у румунском Банату и Поморишју. Доказано је да добра воља појединаца није довољна да би се сачувао један подоста изоловани рукавац српског народа, који је до сада успео да опстане захваљујући својој срчаности и виталности, врлине које данас, нажалост, све мање красе млађе нараштаје. Један од кључних бедема опстанка српског идентитета у Румунији је Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“, без које бисмо свакако запловили у све мутније воде ишчезнућа, до коначног бродолома или претапања у нешто друго. Због свега тога, помоћ матичне Србије је кључна у одржавању и, зашто не признати – преживљавању наставе на српском језику у Румунији.

ПОСЕТА СРПСКОЈ ГИМНАЗИЈИ „ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ”

У последњих шест година ниједан министар просвете Републике Србије није дошао у Темишвар, да види какво је стање на терену. Но, у петак, 6. децембра, министар просвете, науке и технолошког развоја,

Томислав Јовановић је у 12.00 часова посетио кућу Доситеја Обрадовића у Чакову, да би после тога дошао у Српску гимназију у граду на Бегеју, где се састао са наставним особљем и ђацима. Ученица Александра Петров је одрецитовала песму „О пореклу“ Десанке Максимовић, која почиње чувеним стиховима „Ја знам ко сам“, да би директор Јадран Кланица поздравио све присутне, представивши у неколико реченица кратак историјат установе којом управља. У присуству челника ССР, амбасадора Републике Србије у Румунији Бранка Бранковића, генералног конзула Републике Србије у Темишвару Лазара Манојловића и генералног инспектора Школског инспектората тимишке жупаније Франчиска Халаса, он је истакао да гимназија има тренутно по једно одељење од првог до осмог разреда и углавном по два од деветог до дванаестог разреда, филолошки и математичко-информатички смер. „О угледу наше школе сведоче бројна признања и одликовања, међу којима и Вукова награда која нам је додељена 1993. године. Од запажених резултата наших ученика, треба поменути, уз одличне оцене на матурским испитима, и бројне награде освојене на локалним, жупанијским и међународним такмичењима“, закључио је директор школе „Доситеј Обрадовић“, позвавши уваженог госта да се обрати окупљенима.

„Драга децо, ја знам ко сам, али посебно ми је драго што сам данас чуо да знате и ко сте ви. Нема боље поруке за некога ко седи на челу министарства просвете, у столици оног чије име носи ова школа, од оне којом му деца из Доситејевог завичаја кажу да знају ко су. Доситеј се у позним годинама, осећајући позив свог народа, одрекао Волтера, белих рукавица и сребрног штапа и дошао да просвети Србе. Улазећи у ову вашу школу видео сам да се она знатно разликује од оних које сам обишао у Београду, зато што је лепша и боља. Ви за мене представљате подстрек. Држава Србија и министарство просвете ће учинити све да вам обезбеде неопходне услове и наставак школовања. Заувек треба да знамо ко смо и шта смо“, поручио је министар Јовановић у свом обраћању „Доситејевцима“.

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ И САСТАНАК СА ПРЕДСТАВНИЦИМА ССР

Након посете српској гимназији, уследила је пресконференција у седишту Савеза Срба у Румунији, где је министар просвете Републике Србије поздравио све присутне, истакавши одличне везе између своје земље и Румуније и назначивши да је врло битно да се румунска и српска мањина сачувању са обе стране границе. Разговарало се о питањима положаја Срба у Румунији и даљег заједничког рада у оквиру

програма Задужбине „Доситеј Обрадовић“ из Београда, а делегацију коју је предводио министар Јовановић, сачињавали су и Весна Фила, помоћник министра за развој образовања и међународну просветну и научну сарадњу и Зоран Јовановић, посебни саветник министра.

У циљу проширења сарадње са матицом и образовања на српском језику у Румунији, министар Јовановић и председница Задужбине „Доситеј Обрадовић“ Мирјана Драгаш састали су се са представницима Савеза Срба, Катедре за Србистику Западног универзитета у Темишвару и Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“. Ту су редом изнели своје ставове и предлоге, председник ССР Огњан Крстић, који је укратко представио активност ССР, универзитетски професор Миља Радан, посланик Славомир Гвозденовић, директор Српске гимназије Јадран Кланица и школски инспектор Жељко Станков. Подвлачећи црту, представници Срба у Румунији су од министра Јовановића затражили да се изнађе правни оквир и да се омогуће финансијска средства да се српски апсолвенти средњих школа из Румуније уписују на факултете у Србији, да се обезбеде бесплатни паралелни уџбеници за српски језик као и радне свеске, помоћна средства, итд. јер постоји законска могућност за њихово коришћење, да се обезбеди десетак стипендија за најбоље ученике Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, да се сваке године организују стручни курсеви за наставнике, да се благовремено обезбеди, тамо где је потребно, на основу међудржавног акта, потребан број дефицитарних просветних радника из Србије за рад у српском школству у Румунији, до нивоа универзитета, да се регулише питање статуса лектора за српски језик и проблем лекторског додатка, да се обезбеде једносеместралне стипендије за студенте славистике, као и организовање летњих семинара, да се покрене решавање питања статуса српског језика на Западном универзитету у Темишвару (какав је данас и какав би требало бити, проблем реципроцитета српског у Румунији, односно румунског у Србији), да се реализује израда новог програма сарадње, образовања, науке и културе између Републике Србије и Републике Румуније, уз претходне консултације обе мањине и да се обезбеди наградни фонд за најбоље ђаке и олимпијце из српског језика који похађају Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“.

Министар Томислав Јовановић је закључио рекавши да би састанци конструктивног карактера требало чешће да се организују и да је интерес Србије да се српско школство у Румунији сачува, па зато у матици нико не треба да поставља проблем „колико то кошта“.

Горан МРАКИЋ

(НР 1243/13.12.2013, стр. 9-11)

КЊИЖЕВНИ ДОДАТАК
“БАНАТСКОГ АЛАМАНАХА”

Бранко РАДИЧЕВИЋ
(1824 - 1853)

МОЛИТВА

Месец јасни, звезда јато,
И сунашце умиљато,
Зору што нам небо шара,
А и мућу што га пара,
И ту силну грома буку,
И олује страшну фуку
Ти сатвори вељи Боже,
Ко овако још̀те може!

Цвеће љупко и долину,
Стадо, врело и планину,
Ти‘у реку, силно море,
И под небом орла горе,
И над орлом шарну дугу,
И славуја у том лугу,
И још његов глас умилни
Ти сатвори, Боже силни.

Осим другог овде свега
Мене створи из ничега,
Ду‘ом својим ти подуну,
У менека душу суну;
Па ми Боже још̀те таде
И у душу нешто даде,

www.dbsr.ro

Та и моја песма ова
И њу мени ти дарова.

Фала, Боже, на дар ови,
О, помози благослови,
Да ми како с права пута
Душа млада не залута!

(На Васкрс, 1844)

Иво МУНЋАН

ТЕМИШВАРСКИ САБОР

Би оне суботе вашар усред Темишвара
И још се потрефи да увече
(У седам сати у Сали Пиваре)
Капамаџије приређивале еснафски бал
А звона су у облаке ударала
Па збаци Димитрије цкврн с душе
Пре но што се отисне пут Хопова.

Би субота и поподневна забављација
С комендијашима Господина Јоакима Вујића
(У спомен матери његовој Ефросинији из Семпетра)
Па се распрскали оквири свакодневице
И разбудио шеретлук у Србина
Као да безбрига пође на путешествије
Рубовима замагљених наговештаја.

Би опет субота
(Само не знамо која тачно)
Кад прашњав уморан и блед од дуга пута
(Од Вијене царствујушче до Темишвара)
Из поштаљона изађе хроми ђед бркајлија
(Шака костију а зове се Вук)
И засевне немирима очију
(Као пуна торба пословица)
Да пукне глас по целоме Темишвару.

Би субота кад Пијариста Јован (будући Стерија)
Уза скут Вуку седне и усну даворја
Па стане да размрси конце (без краја)
Ротшилдове облигације и друге шпекулације
И надокнађује штете неком Кир Јањи
Или уразуми покондирену тикву
Да је живот рачун и ништа више.

Би субота дакако и топло јулско
На Тргу Уједињења око срца вече
И девојка црноока на студенцу и жедан Бранко
И коло валовито српско као случајно
И све остало што уз то иде
У Маломе Бечу тога Лета Господњег
Када речи лебде у пепељари битисања.
Би субота а убоги Ђура разбарушен
При лојаници док ноћ у пенџере лупа
Муку мучи да раздвоји беланце од жуманцета
И озеблим прстима стеже кичицу
Док на пољави вечери девојка у плавом
Точи вина румена и Земљи и Небу.

Би субота у Народном гласнику
Када крене Несуђеник Господина Јаше
Да обија калдрме и пусте сокаке
Строго пребирајући кад по срца жељи
Кад по буђелару ломећи се непрестано
Да ли да запали или да ужди једно или друго.

Би субота и чу се плач Матере Човекове
Од Бездина до Сенђурђа
И раздражена гладна светина лупала је радње
Пљачкала и вапијала за хлебом
А Душан Васиљев празан синџир уздигао
Под настрешницу Човека што пева после рата.

Би субота кад Милош Црњански удене
У багремове мирисе Мехале снежне врхове Урала
Беле измаглице Суматре и подигне прву чашу
Банату заробљеницима што су лежали око плотова
Шупама смрдним и мрачним под маглуштинама
Ритама венеричној болници и проститутки
Бећарцу и босиљку што беше око врата стрељаног
Врућој погачи и Недељи Светој
Кад се звона огласе и Сунце гране.

Би субота и би Сабор у Темишвару.

Луис БУЊУЕЛ

МОЈ ПОСЛЕДЊИ УЗДАХ

Рођен сам у освит овог века и каткада ми се чини да је прошао за трен. Како су се године низале једна за другом, пролазиле су све брже. Када говорим о догађајима из своје младости још ми се чини да је то било јуче, а опет морам да кажем: „Било је то пре педесет или пре шездесет година“. У неким другим тренуцима, имам утисак да ми је живот био дугачак. Оно дете, онај младић који је радио ово или оно, то нисам ја. (...)

Могао бих да кажем да се свет променио од када сам ја отворио очи, али чему то понављати?

Све до седамдесет пете године живота нисам мрзео старост.

Налазио сам у старости чак извесно задовољство и смирај, сексуалне и све друге жеље су нестале и то сам доживео као велико олакшање. Не желим више ништа, ни кућу на обали мора, ни ролс-ројс, а поготово ми није до уметничких дела. Поричем крике из своје младости и узвикујем: „Доле луда љубав! Живело пријатељство!“

Све до седамдесет пете године сам, када бих на улици или у предворју хотела видео веома старог и оронулог човека, говорио пријатељима који су у том тренутку били са мном: „Јесте ли видели Буњуела? Невероватно! Још прошле године је био тако снажан! Како је пропао!“ Забављало ме је да глумим старца који је рано посенилио. Божанствену књигу Симон де Бовоар „Старост“ прочитао сам више пута од корица до корица. Престао сам да се појављујем на базенима у купаћим гаћицама, стидео сам се својих година, путовао сам све мање, али сам још имао активан и уравнотежени живот. Последњи филм снимио сам са седамдесет седам година (...)

Моју дијагнозу је лако поставити. Стар сам, то је моја основна болест. (...)

Већ четири године нисам отишао у биоскоп зато што не видим, не чујем, ужасавам се саобраћаја и руље. Телевизију не гледам. (...)

Одавно у једну свешчицу уписујем имена својих умрлих пријатеља. Ту свешчицу зовем „Књига мртвих“. Често је прелиставам. У њој има на стотине имена, поређаних по абецедном реду. Уписујем

само имена мушкараца и жена с којима сам, макар један једини пут, имао искрен људски контакт. Чланови надреалистичке групе обележени су црвеним крстићем. За надреалисте је 1977-1978. била фатална година. Те године су умрли Мен Реј, Колдер и Макс Ернст, а неколико месеци касније и Превер.

Неки моји пријатељи мрзе ову свешчицу, вероватно се плаше да ће се и њихово име наћи у њој. Не делим њихово мишљење. Ова листа имена мени блиских људи помаже ми да се сетим неког ко би иначе пао у заборав. Једном сам погрешио. Моја сестра Кончита ми је рекла да је умро један шпански писац, много млађи од мене. Уписао сам његово име у свешчицу. Нешто касније, седео сам у једном кафеу у Мадриду и видео га како отвара врата кафеа и иде ка мени. Неколико секунди сам мислио да ћу се руковати са фантомом.

Помисао на смрт ми је одавно блиска. Од времена када смо улицама Каланде шетали скелете у процесијама на Свету недељу, смрт је за мене део живота. Никада је нисам игнорисао ни порицао. Али о смрти нема много шта да се каже када ти је за вратом као мени. Умрећу, а смрт ће за мене остати тајна. Понекад себи кажем како бих волео да знам, али шта да знам? Не знам ни шта је пре, ни шта је после. Пре је све, после је ништа. После нема ничега осим труљења и сладуњава мириса вечности. Можда ћу тражити да ме спале да бих то избегао.

Ипак се питам како ћу умрети. (...)

Ето, ако бих волео да умрем, да знам да се овога пута више нећу вратити. Када ме од пре коју годину питају зашто све мање путујем, зашто тако ретко долазим у Европу, ја им одговорим: „Страх ме је да ћу умрети“. Ништа нису веће шансе да умреш овде него тамо, одговоре они мени. А ја њима кажем: „Не плашим се ја умирања. Не разумете ви то. Потпуно ми је свеједно што ћу умрети. Али нећу да умрем на путу“. Сурово је умрети у хотелској соби, међу отвореним коферима и разбацаним стварима. (..)

На измаку живота, док чекам свој ропац, често размишљам о томе како да се последњи пут нашалим. Позваћу своје старе пријатеље, убеђене атеисте као што сам и сам. Уцвељени, заузеће своја места око мог кревета. Стићи ће свештеник кога сам ја позвао. На велико згражавање пријатеља, ја ћу се исповедити, молити за опроштај свих својих грехова и примити последњу причест. Окренућу се на бок и умрети.

Да ли човек у таквим тренуцима још има снаге да се шали?

Постоји нешто за чиме жалим: то што нећу знати шта се догађа после мене. Напустићу овај свет у пуном покрету, као да остављам неки фељтон усред читања. Ову радозналост у вези с тим шта ће бити после моје смрти раније нисам имао, или је била мање изражена јер се мој свет није тако брзо мењао. Морам и нешто да признам: Упркос томе што мрзим ширење информација, волео бих да устанем из мртвих сваких десет година, отрчим до првог киоска и купим новине. Ништа више од тога не бих тражио. С новинама под мишком, онако блед, ударао бих о зидове и вратио се на гробље да читам о пошастима у свету. А онда бих поново заспао, задовољан што сам миран и заштићен у гробу.

(Из књиге „Мој последњи уздах“, издавач: Филмски центар Србије; превод с француског: **Светлана Стојановић**)

www.dbsr.ro

Вјачеслав КУПРИЈАНОВ

САЖАЉЕЊЕ

Жао ми је Руса. Њихове сузе
Уливају се у Каспијско море.
Жао ми је Јевреја. Дим њихове домовине
Једе им очи. Жао ми је Немаца јер их
Нико не жали. Жао ми је
Неандерталаца, они су, одумирући,
Веровали у човека. Жао ми је
Американаца, они, чини се,
Никога не жале. Жао ми је
Аборицина, њих скривају у модерну
Одећу. Морепловаца ми је жао,
Ипак ће се насукати на копно.
Жао ми је географа, они
Не виде од глобуса земљу.
Жао ми је астронома, сва њихова
Нада је у ноћи.
Историчара ми је жао, они никако
Да смисле
Бољу историју...

www.dbsr.ro

Душко НОВАКОВИЋ

ИНСЕРТ ИЗ ЗАЈЕДНИЧКЕ ПАРОЛЕ “ХОЋЕМО ПРОМЕНЕ”

Београд, године 2000-те
Режим је озбиљно уздрман

Дрма га и једна бака
Тако што маше с прозора
Хучној колони демонстраната

Тамо је њен син

А у супротном правцу
Маше и свом зету
Који да би примио плату
Чучи у борним колима и чека наређење за напад

А највише маше, гуши се
Док гледа према парку код Скупштине
Тамо су деца заиграна лоптом: дечак и девојчица

Тачно су на средини између
Својих очева и очева -
Машина за разбијање људи

Њено уоквирено попрсје на зиду
Посредством Би-Би-Сија
Обилази екране света

И њена саксија с расцветаним петунијама

Бака, постаје прва вест дана
Бака, пре Клинтоновог говора маринцима

www.dbsr.ro

Бака, пре Јељциновог љубљења са Шредером
Бака и њене петуније
Пре Арафатове поруке Израелцима

Па иако се не одваја од прозора
И маше без даха, већклонула
Ми желимо да нагло устане и одгурне
инвалидска колица
И вине се напоље као голубица
И спасе своје најмилије и сав потопљени свет.

ДБСР www.dbsr.ro

ВЕЛИКА БАЗЈАШКА ПОВЕЉА:

Ђорђо СТАДОЈЕ

ПОВРАТАК ПАВЛА ЋЕРАНИЋА ИЗ ТАЗБИНЕ И ТУЖБАЛИЦА ЊЕГОВА ЗА МАРКОМ КРАЉЕВИЋЕМ

Откад нам је одборник укинуо бога
Остали смо сами без икога свога,

Без ијединог огњеног змаја и витеза,
Осим ћопавога сеоскога кнеза.

Узалуд сам и ја био на мегдану,
У тазбини ледној, о Јовању дану,

Са неколико кукаваца синьих,
Кивних што уз гусле не поменух и њих.

Кад око поноћи, код девете флаше,
На Бана ми Страхинића насртати сташе.

Те потеци низ поток, те држи кратицу
Очерупаше ми Рељу Крилатицу.

И док сам отимо Марка од Гачана,
Загорани уграбише Љутицу Богдана.

Био сам се на смрт, као за Косово:
Јер шта смо без њихкад смо с њима ово.

Зато помагајте, ако за јад знате,
Да нам барем Малог Радојицу врате.

Дијете Грујицу, од заклетве слугу -
Да не остајемо свијету за ругу.

Мирча ДИНЕСКУ

ГОВОР ПОВОДОМ УЛАСКЕ ЈЕДНЕ ИСТОЧНЕ ЗЕМЉЕ У ЕВРОПУ

У цркви, лопов који се стиди
сакрива своје руке у џепу епископа
да му их добри Бог не види
Сељак довикује сину са огромним стопалима
да сакрије своје цокуле заборављене
покрај штале, јер стижу гости
и, штоно кажу, имамо и ми свој национални понос,
стижу нам јапански туристи
с малим врапчијим ногицама –
цуп, цуп –
да позобају жито, сунцокрет, очи Ван Гога.
И тад наједном настаје
час љупкости понад Градске болнице
и алкохоличар интерниран због алкохолизма
помилује медицински шпиритус који је
ветеринарка заборавила на ноћном ормарићу
називајући га „ликер од љубичице“,
„због ога мајко“, „угледах те између гробова“,
затим отвори прозор и викне:
Добродошло нам ти, Потрошачко друштво,
сјеби нас и среди док смо још свежи,
зделај нам кокице од каменова из бубрега.
Од данас, гузицама више нећемо говорити
„друже“
већ „Ви“, а већ од сутра ћете ме
из крчми избацивати теже но Шекспира
из Енциклопедије британике.

Превео са румунског: Адам Пуслојић

Јон МУРЕШАН (1955)

ПЕСМА АЛКОХОЛИЧАРА

Јао, сироти, јао, сироти алкохоличари,
како им нико не упућује ниједну лепу реч!
Поготово, поготово јутром када иду љуљајући се уз
зидове
и понекад падају на колена и личе на слова
написана руком неспретног ђака.

Само им Господ, у својој великој доброти, приближава
крчму.
Јер је њему лако, као детету
које прстом гура кутију шибица. И
чим стигну на крај улице и иза ћошка,
где пре ничег, ничег није било, кад, као зец
крчма искаче пред њих и зауставља се у месту.
Тада им девичанска светлост бљесне у очима
и страшно се зноје од толике среће.
До поднева, цео град је пурпурне боје.
До поднева, три пута настаје јесен, и трипут пролеће,
трипут одлазе птице у топле крајеве и трипут се враћају.
И они, без престанка, говоре о животу. Тако, уопште,
о животу, чак се и млади алкохоличари
изражавају са присном одговорношћу, иако се збуњују и муцају по
мало
није зато што јављају о невиђеним идејама,
већ зато што, у својој младости,
успевају да кажу заиста узбудљиве ствари.

Али се Господ, у својој великој доброти не зауставља овде.
Сместа прстом буши рупу у зид за Рај
и позива алкохоличаре да гледају.
Иако због дрхтања успевају да виде тек
парче траве,

има ту ипак нечег нестварног.
Док не устане један и све поквари и каже:
„Ускоро ће, ускоро, вече,
Тада ћемо се одморити и наћи велико смирење! “
Један за другим тада устају од стола,
марамицом бришу усне,
и страшно су, страшно постиђени.

www.dbsr.ro

Славомир ГВОЗДЕНОВИЋ

СВЕТ, КОЛИКО СЛОВО

Књига из које нас бришу велика је
Црни ђаво у њој свој посао ради
Неуморан док све понамешта

Као да од њега овај свет почиње
И ствар свака без светлости траје
Црна рука, црним, у злу послу вешта

Не зна, у нашој ће посрнути нади
Још не спозна Црни овакво звериње
(Испод брда зашто остали смо млади)

Док намиче резу царске помрачине
Два му певца скачу у озеблој бради
Свет, колико слово, брише кучкин сине

Котао сред књиге разјапљен од глади
У *ништа* се ручку Црни разапиње
Од удеса наших судње *куку* гради

Дрвље и камење дрхтај му на стегу
По намрзлој књизи попадало иње
Једина нам веза са разумом хладним

Оружје једино Црном на белегу

www.dbsr.ro

Александар СТОЈКОВИЋ (1988)

PIETA

улазим у саборну цркву
завлачим руке у џепове јакне и вадим патент
дижем се на врхове прстију хватам ексер за главу
и вучем полако

када осетим да је изашао брзо притискам прстом
(као што болничарке притискају
комад вате натопљен шпиридусом
на место из ког су тек извукле иглу)

тело пуно талога
пада на земљу
пођимо кући
наложио сам ватру
одмориће се неколико сати
и ране ће у сну зарасти

www.dbsr.ro

Предраг ДЕСПОТОВИЋ

***

да којим случајем нисам цар Лазар
него Предраг
како ме остали зову
како сам себе понекад призивам

да не живим на небу
међу земљацима
већ на земљи међу облацима

да којим случајем нисам немоћан
као и сви светитељи небески
већ да сам обичан свемоћни смртник

да ми је којим случајем Косово
и коса и кост и крв и слово

забранио бих безумнику
у коме лаж безумничка клија
да косовомрмља и косовобрбља
да косовомумла и косовоурла
да лажно сузокосовује и лелекосовија

све док у раскораку две вечности
Косово не постану
и моје кости

www.dbsr.ro

Горан МРАКИЋ

ТРИ РАТНА ХАВЕРА

Питам се шта би Амери рекли да виде где бацају бомбе? Шта би рекли видевши ово наше сиво предграђе, ову периферију града и света, ово апсолутно људско и урбано сивило, ову беду, ово распуштено сиротилиште на отвореном? Није ли без везе карати овај чемер, овај јад, ову недођију, и то баш они, којима смо се донедавно дивили, мислећи да су ненадјебиви каубоји, бајкери и истетовирани маринци који кажњавају разне непослушне дебилчине по свету?! Кад смо то ми постали предмет нечије бриге?

Пушећи цигару за цигаром гледао сам са прозора кухиње три клинца из наше зграде како се играју рата на игралишту у паркићу који је пре месец дана претворен у скупину усуканих, ишчикљаних цеви и потпуно згариште.

Први је Аца, с првог спрата. Отац му је погинуо негде у Крајини, почетком рата. Мати му ринта по комшилику, пере степеништа и зарађује за црни хлеб. Има пса Вучка, немачког овчара од којег се никад не одваја. Други је Пеђа, с трећег спрата. Стари му је био пандур, погинуо на Косову. Мати му живи у Италији, понекад пошаље пакет и срцепарајућу разгледницу, а њега издржава баба од 70 година. Трећи је Станиша с четвртог. Никад није ни упознао оца. Матер му је млада, има 29 година, добро изгледа. Ради као конобарица у слот клубу, често је доводе кући јуниори са бесним аутима из којих прангија турбо музика. Дешава се да се данима не појави. Пуно ради, шатро. Мали Станиша носи шрафцигер у десној цокули. Заклео се да ће једног мангупа пробости колко-скоро, само да се кева још једном појави на вратима са шљивом на оку. Пробушиће му све гуме на џипу! Разбиће му шофершајбну! Ископаће му око!

Аца, Пеђа, Станиша и пас Вучко су нераздвојна екипа. Ратна генерација, сви прогледали почетком деведесетих, када су топови тутњали. Рођени у зајебано време. Видео сам их пре неки дан како цепају странице старог стрипа, па их питам зашто то чине.

- „Правимо муницију, баки!“ Цепају страницу по страницу, савијају

и праве шиљасте метке које стављају у пластичну тубу на издувавање.

За њих Текс Вилер, Загор и Кит Телер нису никаква атракција. Њихове пустоловине им ништа не говоре. Идоли су им војници из противваздушне одбране.

Данас су се сирене раније огласиле. Говна су изгледа уранила да нас рокају. Људи полако силазе у склоништа. Остајем само ја на прозору а на згаришту Аца, Пеђа, Станиша и пас Вучко. Играју се рата. Шта би друго, неће ваљда жмурке. Данас су сишли одлучни да се суоче са непријатељем. Аца носи ћалетову војничку кошуљу са пришивеним грбом српске војске на десном рукаву. Већа му је једно пет бројева, али увукао је у панталоне од тренерке. Пеђа носи зелену шајкачу са кокардом, коју му је баба купила на бувљаку. Станиша фура тарзанку и црну хеланку преко које је навукао кошаркашки дрес Партизана. На леђима пише „Ђорђевић“. Сви су наоружани дрвеним и пластичним пушкама. Чује се звук америчких летелица, прве бомбе падају. Земља се тресе, тло подрхтава, зграде се љуљају, људи се грче у склоништима, бебе цвиле, сирене се оглашавају. Њих тројица спроводе праву војну вежбу у парку. Трче, пузе, клоне се, пуцају у вис. Док друга децу плачу пред најобичнијом вакцином, моји суседи показују средњи прст највећој светској војној алијанси. Пуко им је филм, а једва да су прешли у другу деценију живота. Скидају гаће, трће дупе, мрште се, прете стиснутом песницом, псују ко навијачи, пуцају из дрвених пушака и опет се бацају у склоништа. Одједном зачух поклич одушевљења:

- „Ено га, пада! Пада! Паааадаааааааааа!“, узвикну Станиша.

- „Пада, мајку ли му јебем!“, додаје Аца.

- „Пао је, пао је, пао је, људи....хеј, људи, пао јееееe... погодили смо га!“, врисну у екстази мали и крезуби Пеђа, дижући пушку у знак победе.

Малишани се хватају у коло, играју од среће, пењу се један другом на главу. Срушили су непријатеља с неба. Трче загрљени певајући „Ко то каже, ко то лаже, Србија је мала“ и савијају иза угла. Крећу да јаве свима о невиђеном подвигу, о великој и херојској победи српских јунака. Пас Вучко креће за њима машући репом. И он је у овим тренуцима заборавио на свој псећи живот и преобразио се у првобитну грабљивицу.

Четири вука су кренула у лов. Осетила су крв и ништа их више не може зауставити.

Љубица РАЈКИЋ

ЈА САМ ИЗГУБИЛА КОСОВО

Када је Тоша, једини преживели дечкић у фамилији згрчен обгрлио раскрвављене, а још топле ноге и заштитнички поглед родитеља својих, набијених на колац... преклињући Бога да их што пре узме... и тако пробијен болом ко Господ његов копљем... и ко тиква без корена, кренуо у бежанију.

Ја сам изгубила Србију.

Када се поделио Банат. Ја сам изгубила деда-Срејине расне коње и непрегледне винограде отеле и липовака, деда-Радине.
Збрисани, као да никад нису постојали. Све их је комунистички вал истресо у Дунав.

Ја сам данас убога сиротиња.

Ја машем свету дрвеном кашиком. Златном, одавно стеченом, модерни се поглавари играју у песку.

Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ

СОБА

Неко ме је у детињству зауставио
у тој соби из које сам излазила боса
и газила по мекој покислој прашини.
За мном су остали трагови
влажног блатњавог страха
што се и данас
скида чистом водом.
Корак по корак
научена мапа
табана замазаних
фарбом црвених цигаља
мери ходник до Божијих ногу.
Напукли се малтер круни
и мрви ми причу
у којој је смрт само прозор
облепљен
плавом хартијом.

www.dbsr.ro

Милана ПЕТРОВ

КАДА? САДА.

Све важне ствари су одувек биле примењиване од понедељка. Или од првог у месецу. Углавном, после разговора за посао, почињао си од првог идућег месеца. У теби је звонио ентузијазам, био си нестрпљив и желео да почнеш са радом. Наравно, све до првог.

После дугог излагања и размишљања, ступила је на власт нова влада. Са тим, долазе и промене. Није више важно да ли су оне на горе или на боље. То су промене и ваља их прихватити. Иначе, само најјачи ће успети да пронађу спас. Нови закони ће се применити од понедељка.

Зашто неке промене на боље не можемо да донесемо сад? Да променимо себе већ овог минута? Да угасимо последњу цигарету. И да се отарасимо људи којих смо сити. И престанемо да се претварамо да су нам сви они драги и да их прихватамо такве.

Такви на тај начин успемо да променимо себе. Своје видике, циљеве или једноставно, само своје понашање. Чисто из разлога што ће, можда, у понедељак бити прекасно. Да и не причамо о првом.

www.dbsr.ro

ДРАГА МИРЈАНИЋ

КУКАВИЦА

У срцу мом неприметно
дрво по дрво, израсте шума
туге.
У пролеће шума олиста,
а на цветној грани
запева кукавица.
Ку-ку... ку-ку...ку...
Ко се то баца камењем
на драгу птицу
и ко ми са знањем забројава
по годину – две
младости?

www.adsr.ro

Србољуб МИШКОВИЋ

СУМРАК У МОМ СОКАКУ

Пада тамно вече са широког свода,
као црна авет у сутону немом.
Киша не престаје, још светлуца вода,
гасне задња светлост над кућом и тремом.

Мрак притиска простор и све јаче стеже,
као плашт мекани од свилених нити.
Огрезле у тами све контуре леже,
одмарају ћутке ко голуби сиви.

И кос један сада негде из врбака,
својим гласом тужним ремети тишину.
Свитац један кресну из дубине мрака
и огњену црту повуче кроз тмину.

Опет шапат лишћа и тишина глува,
само звезде трепте са широког свода.
Ни псећега гласа да допре до ува,
још једино теку и време и вода.

www.dbsr.ro

Благоје ЧОБОТИН

ОТАЦ ДИМИТРИЈЕ

Молитвеним уздасима свезује
Карејску и Студеничку испосницу
Светог Учитеља Саве,
окива их ланцима
Георгија Великомученика
и претаче их у приче
којима вида духовне ране
свих боготражитеља.
Благословом светог старца Јулијана
Студеничко извориште
Банатском се душом прелива.

www.dbsr.ro

Српска сатира данас:

Александар ЧОТРИЋ

ДЕСЕТ БОЖЈИХ ЗАПОВЕСТИ

Од старта је све кренуло погрешно.
У почетку је била реч, а тек касније се јавила мисао.

- Бог све зна.
- У реду, испитаћемо га.

Ако Бог све види, онда смо сви у ријалити програму.

Бог може све, осим да промени оно што је било.
Није дорастао историчарима.

Не убиј, не чини прељубе, не кради...
А нигде не пише шта треба да радимо.

Имамо карикатуру од државе и народ без речи.

Немачки допринос светској историји су и Гете и гето.

Кад Америка некоме донесе демократију, има и преживелих.

Ескими немају реч за рат.
Они не припадају цивилизованим народима.

Десет Божјих заповести су кратке, јасне и мисаоне реченице.
Дакле, први афористичар је био Бог!

Горан МРАКИЋ

КАД ТИ ПРИЈАТЕЉИ НАПАКУЈУ

Пре кокошке и јајета, Срби су имали кајгану.
Небески народ је изазвао конфузију кад је пред рајским дверима покренуо козарачко коло.
Наши посланици су одлучили да се угледају на Јапанце. Угојили су се као сумо рвачи.
После сваког хладног туша у рату, народ се осећа као да је етнички чист.
Истина је да нам је обећана небеска Србија, али понели смо за сваки случај и бодљикаву жицу.
Живимо као на Хавајима. И зими идемо боси.
Наше бирачко тело је лако препознатљиво. Глава и дупе су заменили положаје.
Поскупљење бензина нас не узнемирава, јер дизелаши сачињавају огромну већину.
Преживео сам битку идеја само са једним нервним сломом.
Наша глава једва подноси метак, где ће још и мозак...
Наши фудбалери се боре против глобализма тако што се више не квалификују на ниједно Светско првенство.
Касно Марко на Косово стиже. Задржали га на снимању последње турске серије.
Када су чули да небески народ спрема кофере за рај, анђели су запретили блокадом путева.
Тешко је задовољити народ. Може доживети оргазам само једном у четири године.
Сви странци воле српско мешано месо. Поготово кад је топовско.
Највећи амерички допринос илуминацији народа зове се напалм.
Кад ти пријатељи напакују, има и за овде и за понети.
Нови председник из Беле Куће је изјавио да ће од сада свет бити безбеднији. Америка се неће упуштати у никакве односе без кондома.
Некад су ми говорили да сам обичан папак, али сам великим напорима стасао у праву свињу.
Министар воли сарме, па је зато раскупусао читаву државу.

Мирјана БУЛАТОВИЋ

ГЛАВА ЈЕ СТАРИЈА ОД КЊИГЕ

Замислимо да је књига живо биће.

Е па, уобразила књига да је старија од човека, да га је она измислила. Заборавила да је човек дуууууууууго живео без књиге, јер је за књигу било потребно писмо и мастило. Гушчија пера летела су уоколо. Чекало се, дакле, само на писмо и мастило, али и то је потрајало.

Паметни су одувек желели да оставе писани траг своје памети, не би ли помогли глупима кроз векове, али глупи нису читали ни рукописне ни штампане књиге.

Књига се због тога није вређала, остајала је паметна, неокаљана глупим читаоцима. Живела је на висини и пела се све више, задовољна приличним бројем паметних читалаца који је узимају у руке из дана у дан, вековима. Те читаоце књига је доживљавала као своје рођене потомке! Шта је све у стању да уобрази просечна књига!

Српски народ није на то насео, него је распалио књигу по глави пословицом *Глава је старија од књиге.*

Иако на свету има пуно добрих књига од којих душа напредује, само једна књига старија је од главе: ЈЕВАНЂЕЉЕ.

www.dbsr.ro

Милован ВИТЕЗОВИЋ

БАЛАДА О ЗАБОРАВНОМ ДЕДИ

У таквој се седој глави,
као што је деда Сави,
све могуће заборави.

Занимање му је већ у ствари
заборављање сваких ствари.

У парку заборавља дане,
новине и кишобране.

Оде у биоскоп, заборави филм да гледа.
Обува се, на левој нози ево ципеле
десне.
И чуди се деда:
- Ципеле старе а тесне!

Увече деда-Сава
заборави како се спава.

Закасни на ручак, заборави колико је
сати.
У продавницу узме кусур а заборави да
плати.

У трамвају се заборавио преко свих
мера:
хтео је уместо карте да узме кондуктера.

Често обуче кошуљу преко капута,
после отпутује уместо да се врати с
пута.

www.dbsr.ro

У заборавности њему је лако
да целе новине прочита наопако.

Уместо да повуче децу, повуче себе за
уши.
Говори гласно кад треба говорити тише.
Једном је почео оловку да пуши
а лулом да пише.

Јуче је милиционер збуњен стао
испред деда-Саве
и промуцао:
- На улицу вас нећу пустити без главе!

ДБСР
www.dbsr.ro

Стеван РАИЧКОВИЋ

ШАРЕН ЛАЖ

Испод брда званог Шиљак Мрк
Баш уз реку звану Бели Вир
Живео је старац звани Седи Брк
У колиби званој Дубок Мир.

Поред реке беше плажа Песак Жут
Уз обалу беше чамац Лаки Чун
Од обале до колибе стаза Уски Пут
Крај колибе псето мало Бели Трун.

Једном тако Седи Брк
Закључао Дубок Мир
Па крену низ Уски Пут
Полако на Бели Вир.

Стиже већ на Песак Жут
И уђе у Лаки Чун
У даљини Шиљак Мрк
Обасјао месец пун.

Веслао је Седи Брк
Полако низ Бели Вир
Оста за њим Песак Жут
Оста за њим Дубок Мир.

Веслајући Седи Брк
Пао је у дубок сан
Све док није Лаки Чун
Ушао у бели дан.

www.dbsr.ro

Ливада је пред њим звана Зелен Шир
На ливади сива стена Ован Шут
Поред стене дуго стабло Тврди Жир
Покрај стабла колибица Тихи Кут.

Око ње је плот од прућа Оштри Трн
Он сакрива башту звану Танки Клас
Из баште се чује псето Рундов Црн
Ту станује баба звана Седа Влас.

Седи Брк и Седа Влас
Напустише Зелен Шир
Уђоше у Лаки Чун
Па с њиме низ Бели Вир.

Оста тако Шиљак Мрк
Оста чак и ован Шут
Седа Влас и Седи Брк
Кренуше на далек пут.

Дубок Мир и Тихи Кут
Обасјао месец пун
Лаје на њег Рундов Црн
Лаје чак и Бела Трун.

Седи Брк и Седа Влас
Застану где шуми раж
Причајућ по свету свуд
Причу звану Шарен Лаж.

(Из *Антологије српског песништва* у издању *Источњака*)

www.dbsr.ro

Златан кључић Смедерева:

Драгомир ЋУЛАФИЋ

СПОРТСКА ПЕСМА

Ова је песма обула патике,
с њима о здрављу не брине више,
патике је одведу чак на реку,
крај које се слатко надише.

Ова песма воли природу,
у њој највише на себе личи,
нарочито ујутру кад истрчи
и почне жестоко да гимнастичи.

Ова песма даје голове,
рекорде поруши многе,
1.500 метара с лакоћом
претрче њене ноге

Ал кад се пертле распертлају,
обично док трчи крос,
ова песма се спотакне
и тресне на – нос!

www.dbsr.ro

Милосав Буца МИРКОВИЋ

ПОВРАТАК У ЈАЈЕ

Из јајета пачић мили
Јутрос први се испили.
Ал гледај, што би крили,
Око љуске мили, цвили.
Чим је склизно он из јаја
Око њега гужва, граја.
И осталих сто белаја,
Чак и ветар и промаја.
Пачић мили непослено,
У јаје је натраг крено:
„Што по свету да се патим,
У јаје бих да се вратим.
Тамо ми је топло, лако,
Напољу је наопако!“

www.dbsr.ro

Борис МАТИЈЕВИЋ

ЈЕДИНАЦ

Драги моји родитељи,
Хтео бих да знам,
Зашто сте ме родили
Кад сам стално сам.

Неко има сестру,
Други има брата,
А ја кључ од стана
Носим око врата.

Јер у стану моме
Празнина је нека,
Чим уђем у њега
Цедуља ме чека.

Другу децу чекају
Мама или бака,
Топла супа на столу
За доброга ђака.

Драги моји родитељи,
Хтео би да знам:
Зашто сте ме родили
Кад сам стално сам.

www.dbsr.ro

Светлана МАТИЋ

ЈУТРО

Кад јутро осване и сунце засија,
устанем и кажем: „Данас ми све прија“.

Кад јутро осване замирише цвеће.
Све по старом плану у нови дан креће.

Кад јутро осване и пробуди наду,
најлепше је тада у родноме граду.

ДБСР www.dbsr.ro

Драга МИРЈАНИЋ

ДУДОВИ ДЕТИЊСТВА

У сијасет драгих и веселих чуда
Из праскозорја мог живота
Убрајају се три столетна дуда
Крај нашег кућног трошног плота.

Били су кршни и високи,
Ноћу су стизали чак до звезда,
На њима је кобац буљооки
Свијао себи топла гнезда.

Лети у њиховом дебелом хладу
Играли смо до миле воље
И потајно у себи гајили наду
Да нигде није лепше и боље.

Још кад је отац по сунчаном дану
Везив‘о љуљашку за покладе сваке
Једва смо чекали да зоре свану
Да се винемо небу под облаке.

www.dbsr.ro

Иво МУНЋАН

БРЗОПЛЕТЕ ДЕВОЈКЕ

Јутрос рано, пре уранка,
Анка, Бранка и Јадранка
Пробудиле малог Станка.

Око подне, гласа танка,
Станка, Данка, па и Жанка
Зову Ранка и Миланка.

Све док траје плетисанка
Неће почети игранка
Ни без Данка, ни без Бранка.

Ал у журби, брзоплете,
Станка, Бранка и Јадранка,
Анка, Данка, па и Жанка
Оставиле самог Јанка.

www.dbsr.ro

САДРЖАЈ

Јован ГРЧИЋ МИЛЕНКО
ЗРАЧНА СВИЛА 5

СТУДИЈЕ И ЧЛАНЦИ

Божидар ПАНИЋ
ГРОБЉА СРПСКИХ ИНТЕРНИРАЦА У АРАДУ 1914 -1918 33
Љубомир СТЕПАНОВ
О ПОЗОРИШНОЈ АКТИВНОСТИ У ТЕМИШВАРУ 56
Петар В. ВУЦА
ЖИВОТНИ ПУТ МИЛЕВЕ МАРИЋ - АЈНШТАЈН 67
Душан ДЕЈАНАЦ
СВЕТОЗАР МИЛЕТИЋ И СРБИ ИЗ РУМУНИЈЕ 77
Михај ОПРИШ
ИСТОРИЈСКА АРХИТЕКТУРА У ТЕМИШВАРУ 84
Иво МУНЂАН
СРПСКИ ПИСЦИ У КЛУЖУ 91
Стеван БУГАРСКИ
ЈОШ ЈЕДНОМ О ТЕМИШВАРСКИМ КАЛЕНДАРИМА 94
Стеван БУГАРСКИ, Љубомир СТЕПАНОВ
ЊЕГОШЕВ ПОРТРЕТ У ГРАДУ НА БЕГЕЈУ 97
Милош ЦРЊАНСКИ
ЖОМБОЉ НА ТОЧКОВИМА 101
Илија ТУЦИЋ
ЗДРАВО СМО БОЛЕСНИ 106

ИЗ НАШЕ ШТАМПЕ

БОЖИЋНА ПРЕДСТАВА ЈОЗЕФИНСКИХ МАЛИШАНА 109
ГЛУМИЦА СА УЛИЦА БЛОГОГРАДА 111
СЕМАРТОНЦИ И ПЕТРОВЧАНИ НА ПРЕЛУ У БАНАТСКОМ КАРАЂОРЂЕВУ 113
„НА СЦЕНИ КАО У ОГЛЕДАЛУ СОПСТВЕНЕ ДУШЕ“ 115
ИЗАСЛАНИК ПРЕДСЕДНИКА СРБИЈЕ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋА У ПОСЕТИ СРБИМА У РУМУНИЈИ 119

ИЗ ПОСЛАНИЧКЕ АКТИВНОСТИ ... 121
ПЕСНИЧКИ ЈЕЗИК ОБЈЕДИЊАВАЈУЋИ ... 123
ПРЕДСЕДНИК ССР, ОГЊАН КРСТИЋ, И СРПСКИ ПОСЛАНИК У РУМУНСКОМ ПАРЛАМЕНТУ, СЛАВОМИР ГВОЗДЕНОВИЋ, БОРАВИЛИ СУ У КАНЦЕЛАРИЈИ ЗА САРАДЊУ СА СРБИМА У РЕГИОНУ И У ДОМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ... 126
НАЈМИЛИЈА КЋЕР СРПСКОГ ЈЕЗИКА ... 129
ВРЕДНИ И НАСМЕЈАНИ ... 131
ЕФИКАСНО КОРИШЋЕЊЕ ЛОКАЛНИХ СЕДИШТА САВЕЗА ... 133
АРАДГАЈСКИ МИНИ МУЗЕЈ ... 135
СРБИН ИЗ ЛЕСКОВИЦЕ, ... 138
А СРПСКИ НЕ ЗНА ... 138
САСТАНАК УПРАВНОГ ОДБОРА ... 142
ЗАВРШЕНА ЈЕ ОЛИМПИЈАДА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА ... 145
КЊИЖЕВНО ПОДНЕ ПОСВЕЋЕНО ПРЕВОДИМА ИЗ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ ... 147
ИЗВЕШТАЈ О ЕКОНОМСКО-ФИНАНСИЈСКОЈ АКТИВНОСТИ ССР У 2012. ГОДИНИ ... 149
ИЗВЕШТАЈ НАДЗОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ПРОТЕКЛУ 2012. ГОДИНУ ... 151
„НЕ ДАМО ДА СЕ ЗАБОРАВИ“ ... 157
ОТВОРЕН СРПСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР „РАДМИЛА МИЛЕНТИЈЕВИЋ“ ... 159
КУМАЧЕЊЕ У ЗЛАТИЦИ ... 161
ЈОРГОВАН-ФЕСТ У СЕЛУ ИСПОД МИРОЧА ... 163
СРЕБРНИ ЦАР ЗА „МЛАДОСТ“ ... 165
ПРЕДАЈА КЉУЧА ДВАНАЕСТОРАЗРЕДАША ... 169
СЕЋАЊЕ НА ДУШАНА ВАСИЉЕВА ... 171
САСТАНАК СА СТИПЕНДИСТИМА ... 173
КЊИГА ЋЕ УВЕК СПАЈАТИ ЉУДЕ ... 174
СА СУСРЕТА СРПСКИХ ПОСЛАНИКА И ЛИДЕРА У РЕГИОНУ ... 176
НОВОСАЂАНИ У ТЕМИШВАРУ И СЕМАРТОНУ ... 179
ОГЊАНУ КРСТИЋУ ДОДЕЉЕНО ЈЕ ПРИЗНАЊЕ „ЗАВИЧАЈНИ ДАН“ ... 182
ЗАКЉУЧЕНА ШКОЛСКА ГОДИНА У СРПСКОЈ ГИМНАЗИЈИ „ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ“ ... 184
СЕМИКЛУШАНИ НА МАНИФЕСТАЦИЈИ „СТАРИ ЛАЛА“ У КОВИНУ ... 185

ХОР СРПСКЕ САБОРНЕ ЦРКВЕ ИЗ ТЕМИШВАРА
У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ 187
СВЕЧАНА ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА У ТЕМИШВАРУ 189
МАЛИ КАМПЕРИ У ШЕНЂУРЦУ 194
ШАХОВСКИ „ТУРНИР ПРИЈАТЕЉСТВА“ 196
ТАМБУРИЦА БАНАТСКЕ РАВНИЦЕ 198
РАДИМЦИ НА КАМПУ ФОЛКЛОРА У БАЗЈАШУ 201
ДЕЦА ИЗ АРАДА, АРАД ГАЈА, ПЕЧКЕ И ВАРЈАША
У БЕЗДИНУ 203
„ЗЛАТАН КОТЛИЋ“ У СТАРОЈ МОЛДАВИ 205
УРУЧИВАЊЕ ВЕЛИКЕ БАЗЈАШКЕ ПОВЕЉЕ РАДОМИРУ
ЗЛАТАНОВИЋУ 208
СОЧАНСКИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ОДБОЈКАШКИ ТУРНИР 211
СЕМИКЛУШАНИ У СИГИШОАРИ 214
АКУД „МЛАДОСТ“ НА ПРВОМ ВЕЛИКОМ МЕЂУНАРОДНОМ
ФЕСТИВАЛУ ФОЛКЛОРА 216
ДАНИ КУЛТУРЕ СРБА У АРАДУ 218
ОБРАЗОВАЊЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ ДАНАС 221
ПРАЗНИК СВЕТОГ ЈОСИФА ТЕМИШВАРСКОГ 224
ПРОЗОР У БУДУЋНОСТ 227
ДАНИ КУЛТУРЕ СРБА У БУКУРЕШТУ 228
МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ „ЦРЊАНСКИ
У ТЕМИШВАРУ“ 231
ХЕНРИК VI 233
МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ „НАСТАВА НА СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ У РУМУНИЈИ НА ЕВРОПСКИМ КООРДИНАТАМА“ 235
БАЛ ПАЧИЋА 237
ЛОЗА КОЈА ТРАЈЕ 239
ИЗДАВАЧКА КУЋА ССР НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ 241
СТОНОТЕНИСКИ ТУРНИР У ТЕМИШВАРУ 243
РИТАМ МЕЛОДИЈА И СТИХ 244
СУСРЕТИ ПИСАЦА СА ГРАНИЦЕ 246
„СЛУТЊЕ У САМОЋИ“ И „ЦРЊАНСКИ У ТЕМИШВАРУ“ 248
У МЕДЏИДИЈИ ПОЛОЖЕНИ ВЕНЦИ НА СПОМЕНИК ПРВОЈ
СРПСКОЈ ДОБРОВОЉАЧКОЈ ДИВИЗИЈИ И ВОЈНИЦИМА
КОЈИ СУ ИЗГУБИЛИ СВОЈЕ ЖИВОТЕ У ПРВОМ
СВЕТСКОМ РАТУ 250
СНОВИЂЕЊА И ТРАГОВИ 251

ДВЕ ИЗЛОЖБЕ ЗА ПАМЋЕЊЕ 253
САЈАМ СРПСКЕ КЊИГЕ 257
ТАМБУРАШИ БАНАТСКЕ РАВНИЦЕ 259
АМБАСАДОР СРБИЈЕ У БУКУРЕШТУ БРАНКО БРАНКОВИЋ
БОРАВИО У ТЕМИШВАРУ 261
КОНЦЕРТ НАРОДНЕ И ЕТНО МУЗИКЕ 263
„АЈ ВЕСЕЛИ СЕ, КУЋНИ ДОМАЋИНЕ...“ 267
ВЕЧЕ ИЗМЕЂУ ПРОШЛОСТИ И БУДУЋНОСТИ 270
НАША ДЕЦА СУ НАША БУДУЋНОСТ 272
ВЕЧЕ СРПСКОГ ФИЛМА 274
ВЕЧЕ ХОРСКЕ МУЗИКЕ 276
КОНФЕРЕНЦИЈА СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ У СРЕДЊОЈ ЕВРОПИ 278
„МИ ЗНАМО КО СМО“ 280

КЊИЖЕВНИ ДОДАТАК “БАНАТСКОГ АЛАМАНАХА”

Бранко РАДИЧЕВИЋ
МОЛИТВА 283
Иво МУНЋАН
ТЕМИШВАРСКИ САБОР 285
Луис БУЊУЕЛ
МОЈ ПОСЛЕДЊИ УЗДАХ 287
Вјачеслав КУПРИЈАНОВ
САЖАЉЕЊЕ 290
Душко НОВАКОВИЋ
ИНСЕРТ ИЗ ЗАЈЕДНИЧКЕ ПАРОЛЕ “ХОЋЕМО ПРОМЕНЕ” 291
Ђорђо СТАДОЈЕ
ПОВРАТАК ПАВЛА ЋЕРАНИЋА ИЗ ТАЗБИНЕ И ТУЖБАЛИЦА
ЊЕГОВА ЗА МАРКОМ КРАЉЕВИЋЕМ 293
Мирча ДИНЕСКУ
ГОВОР ПОВОДОМ УЛАСКЕ ЈЕДНЕ ИСТОЧНЕ ЗЕМЉЕ
У ЕВРОПУ 294
Јон МУРЕШАН
ПЕСМА АЛКОХОЛИЧАРА 295
Славомир ГВОЗДЕНОВИЋ
СВЕТ, КОЛИКО СЛОВО 297
Александар СТОЈКОВИЋ 298
РІЕТА 298

www.dbsr.ro

Предраг ДЕСПОТОВИЋ
*** 299
Горан МРАКИЋ
ТРИ РАТНА ХАВЕРА 300
Љубица РАЈКИЋ
ЈА САМ ИЗГУБИЛА КОСОВО 302
Љубинка ПЕРИНАЦ СТАНКОВ
СОБА 303
Милана ПЕТРОВ
КАДА? САДА. 304
Драга МИРЈАНИЋ
КУКАВИЦА 305
Србољуб МИШКОВИЋ
СУМРАК У МОМ СОКАКУ 306
Благоје ЧОБОТИН
ОТАЦ ДИМИТРИЈЕ 307
Александар ЧОТРИЋ
ДЕСЕТ БОЖЈИХ ЗАПОВЕСТИ 308
Горан МРАКИЋ
КАД ТИ ПРИЈАТЕЉИ НАПАКУЈУ 309
Мирјана БУЛАТОВИЋ
ГЛАВА ЈЕ СТАРИЈА ОД КЊИГЕ 310
Милован ВИТЕЗОВИЋ
БАЛАДА О ЗАБОРАВНОМ ДЕДИ 311
Стеван РАИЧКОВИЋ
ШАРЕН ЛАЖ 313
Драгомир ЋУЛАФИЋ
СПОРТСКА ПЕСМА 315
Милосав Буца МИРКОВИЋ
ПОВРАТАК У ЈАЈЕ 316
Борис МАТИЈЕВИЋ
ЈЕДИНАЦ 317
Светлана МАТИЋ
ЈУТРО 318
Драга МИРЈАНИЋ
ДУДОВИ ДЕТИЊСТВА 319
Иво МУНЂАН
БРЗОПЛЕТЕ ДЕВОЈКЕ 320

www.dbsr.ro